Radu Tudoran

ferma „cotofana vesela" un porc mizantrop

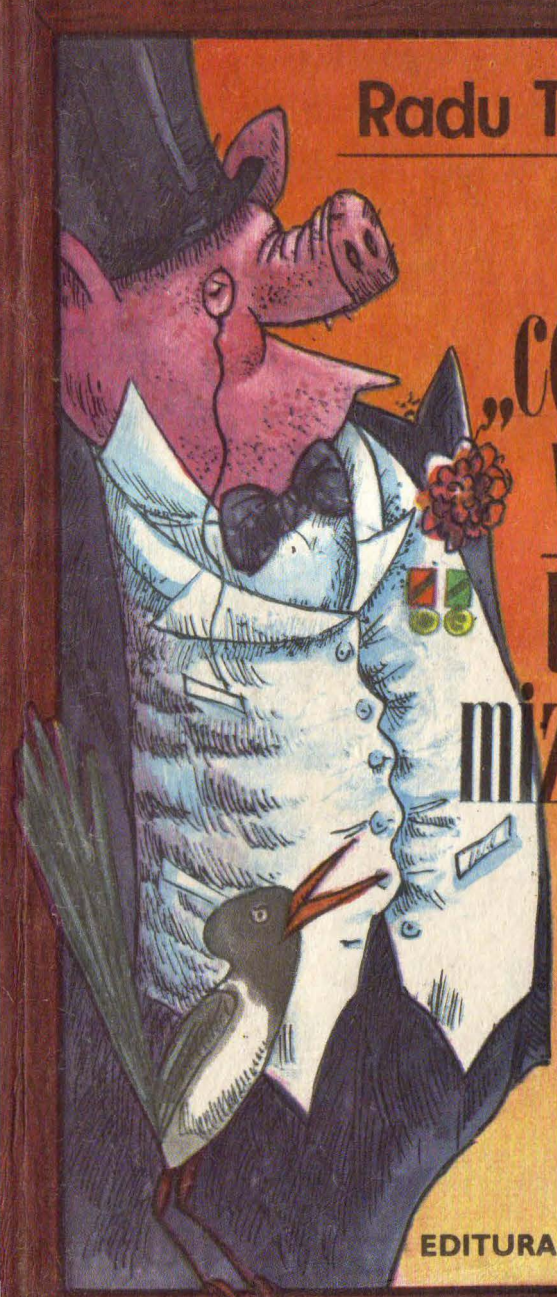

Două povestiri vesele pentru cei mici, cu tîlcuri triste pentru cei mari

EDITURA ION CREANGĂ

Radu Tudoran

•

FERMA „COȚOFANA VESELĂ“ și UN PORC MIZANTROP

Coperta: **DONE STAN**

ISBN 973-25-0382-3

Radu Tudoran

Ferma „Coțofana veselă"
și
Un porc mizantrop

Două povestiri vesele pentru cei mici,
cu tîlcuri triste pentru cei mari

— EDIȚIE REVĂZUTĂ —

Editura Ion Creangă — București, 1991

Aceste două povestiri-fabulă, apărute în iarna anilor 1945—46, sînt scrise pe un ton de glumă, într-un moment cînd nu era timp de glumit, de aceea, sub aspectul lor vesel se ascunde multă amărăciune. Dar azi, cînd se retipăresc, după patruzeci și patru de ani, cu toate îngrijorările, care există, cu toate dezamăgirile, avem dreptul și la speranță, deci tîlcul lor trist să nu-l punem la inimă, ci doar să-l ținem minte.

1991

Radu Tudoran

Ferma „Coțofana veselă“

CAPITOLUL I

Ferma „Coţofana veselă" şi stăpînii ei

Dacă ieşi din Bucureşti pe bariera dinspre miază-noapte, puţin după ce treci de aeroport, din şoseaua asfaltată se desparte un drum, la stînga, tăind cîmpul şi pierzîndu-se curînd într-o linie de salcîmi. Dincolo de această plantaţie se află ferma domnului Ionescu, botezată de vecini „Coţofana veselă", nume cam neobişnuit, dar ales nu fără motive; fiindcă în unul din cei doi ulmi mari de la poartă şi-a făcut cuibul, împreună cu perechea ei, o coţofană zglobie şi guralivă, întotdeauna bine dispusă. Ea însă nu are nici o legătură cu întîmplările care se vor povesti mai departe.

Prin urmare, dincolo de salcîmi se află ferma domnului Ionescu. Acesta este un ins mărunţel, oacheş, cu părul albit pe la tîmple iar în creştet rărit, cu o fărîmă de mustaţă, sură, zbîrlită, şi cu o pereche de ochelari în ramă neagră, care, nu ştiu cum, îi dau o privire posnaşă. De dimineaţă pînă seara, stăpînul fermei se plimbă pe proprietatea sa, cu o unealtă în mînă: ba un cuţitaş de altoit, ba o foarfecă de tăiat iarba, ba o greblă, ori o stropitoare. Într-un cuvînt, înfăţişare şi apucături de om la locul lui. În istoria împrejurimilor, nu se cunoaşte vreo gîlceavă, vreo nemulţumire sau vreo încurcătură provocată de el.

Ferma „Coţofana veselă" se învecinează cu alte ferme, mai mici sau mai mari, proprietăţile unor oameni muncitori şi potoliţi. Nu departe, în spre apus, se poate vedea satul Ghiftuiţi, de ale cărui autorităţi ţin aceste ferme.

Locuitorii lui se ocupă cu aprovizionarea orașului, unde duc lapte, ouă, păsări, legume și fructe, de ale lor sau cumpărate de la alții, sînt adică și precupeți. După cum arată chiar numele satului, treburile oamenilor merg în plin. De altfel, ne găsim într-o regiune binecuvîntată de Dumnezeu.

Prin aceste locuri nu i s-a întîmplat nimănui nimic rău; nu s-a auzit de cineva să scapete, cum nu s-a auzit de vreun furt, cu atît mai puțin de vreun omor. Folosindu-se de binefacerile progresului, de clocitori, de îngrășăminte, de irigații sistematice, oamenii n-au avut să se plîngă nici măcar de neplăcerile obișnuite în îndeletnicirea lor, molimi, secete și altele. Copacii lor au dat totdeauna rod mult și bun, vacile au dat lapte mult și gras, stupii au dat miere, viile nu s-au mănat în nici un an, — totul, în sfîrșit, cum nu se poate mai bine și mai norocos.

Veți crede că așa, neîntîmplîndu-li-se nimic deosebit, oamenii s-or fi săturat de belșug și se vor fi plictisit de atîta trai bun. Cîtuși de puțin! Toți erau fericiți de starea lor, și n-ar fi dorit să se schimbe nimic. Au trebuit să se plictisească animalele, în primul rînd catîrul afurisit de la ferma „Coțofana veselă", ca să se întîmple faptele nemaipomenite pe care le voi povesti.

Domnul Ionescu locuia la fermă împreună cu familia, compusă astfel:

Doamna Matilda, soția, o femeie cu figură de lăptăreasă olandeză, așa cum o puteți vedea, în cărțile de geografie de altădată, cu scufa de pînză scrobită. Asemănarea nu vine numai din înfățișare, ci și de la îndeletnicire, fiindcă doamna Ionescu se ocupa cu supravegherea vacilor și cu prepararea laptelui în diferite feluri: smîntînă, iaurt, unt și brînză. Ea era mai mare peste staulul cu cele patru vaci de rasă, peste femeile care le mulgeau, peste cele zece ciubăre, peste strecurători, putineiuri și peste toate accesoriile lăptăritului. În fiecare zi, își îndeplinea îndatoririle cu sîrguință, ba poate mai mult decît atît, totul după ceasornic, același program în fiecare zi. Vacile chiar făceau haz pe socoteala punctualității ei exagerate. Joiana, cea mai bătrînă, dar și cea mai șugubeață, găsea ades prilejuri de ironie.

— Știți, fetelor, zicea, ștergîndu-se cu limba ei aspră prin nări, dacă n-ar fi coana Matilda, Dumnezeu n-ar mai ști după ce să potrivească răsăritul și apusul soarelui.

— Hă-hă-hă! rîdea gros taurul Pamfil, din fundul staulului.

Celelalte vaci, mai tinere, se înfiorau de rîsul lui. Numai Joiana rămînea indiferentă, fiindcă avusese cîndva o dezamăgire din dragoste și nu mai dădea nici un ban pe tauri.

— Nu, zău, fetelor, își relua Joiana gîndul șugubăț, eu cred că și anotimpurile se iau tot după coana Matilda; primăvara după pardesiul doamnei, iarna după palton...

— Dar vara? se amesteca în vorbă Pamfil, ridicînd capul și încercînd să privească peste parapetul care îl separa de restul staulului.

— Tu ține-ți botul acasă! Nu mă face să cred că te interesează măcar cît o cofă de apă cele ce spun eu! Lasă că știu la ce ți-e gîndul și la ce te uiți, pezevenghiule!

Pamfil își lăsa capul în jos, roșu pînă la albul ochilor, atins în locul cel mai sensibil al ființei lui. Fiindcă, întocmai cum spunea Joiana, nu vorbele ei îl atrăgeau, ci juncana din partea cealaltă a staulului, Elvira...

Dar era vorba să vedem ce persoane trăiau la ferma domnului Ionescu, de lîngă satul Ghiftuiți.

A treia persoană ca importanță era cucoana Mița, verișoară bună cu stăpînul casei. Rămasă fără bărbat de mult timp, singură pe lume, se refugiase aici, unde se ocupa de pisicile fermei, în afara timpului cînd se ținea de clevetiri. Numai cu atîtea spuse, cred că v-o și închipuiți: înaltă, slabă, cu nasul ascuțit, cu ochii cenușii, bănuitori și prefăcuți.

Mai trăiau la „Coțofana veselă" și alți oameni: domnișoara Amalia, fiica proprietarilor, care folosea parfum franțuzesc și aștepta un prinț; domnișorul Bebeluș, supranumit „Repetențilă", fratele ei mai mic, nițel cam sîsîit și prostănac, dar care, după cum credeau părinții, promitea să ajungă departe; apoi madam Cucurigu, guvernanta copiilor, al cărei nume, în afară de porecla de mai sus, a rămas pentru totdeauna necunoscut; în sfîrșit,

Stana, bucătăreasa, și Anton, șoferul. Despre toți aceștia, pomeniți în treacăt, și despre unii nici măcar pomeniți, de pildă argații, nu va fi de vorbit prea mult în cursul povestirii, rolul jucat de ei fiind cu totul neînsemnat.

Ar trebui acum să cercetăm așezarea fermei, dar, ca să nu se îngrămădească prea multe descrieri plictisitoare, vom face treaba pe măsură ce vom înainta în subiect.

Așadar, după cum spuneam mai înainte, totul a pornit de la catîr. A fost în stare dobitocul acesta urechiat să provoace o atît de mare zăpăceală în rînduielile fermei, încît de pe urma isprăvii lui, altminteri plină de haz, cei de la „Coțofana veselă" nu și-au revenit nici pînă azi.

CAPITOLUL II

Vi se prezintă eroul principal și încă un personaj la fel de important

Catîr! De ce catîr, cînd, ca să-i spunem pe numele cuvenit, era măgar sadea, și nimic mai mult? Nici măcar unul ieșit din comun. Poate, în îngîmfarea lui de fermier admirat de vecini, un măgar i s-o fi părut domnului Ionescu nedemn de el, așa încît, din chiar ziua cînd îl cumpărase a găsit nimerit să-l înnobileze măcar puțin, botezîndu-l Cristofor. Iată un nume care se poate da cel mult unui catîr, și nicidecum unui măgar.

La vremea cînd s-au întîmplat acestea, Cristofor intra în al șaptelea an al vieții, era, după cum se deduce, un măgar cu mintea destul de coaptă. Dar, ce-i drept, prea multă minte nu poți cere niciodată unui asemenea patruped.

Într-o zi, cînd se plimba printre răzoare, în repaosul de la prînz, măgarul oftă:

„Of, tare mă plictisesc!"

D-ați auzit? Ce-ar fi vrut, mă rog, domnul Cristofor?

Mai merse ce mai merse pe răzor, pe sub piersicii înmuguriți, căci se desprimăvăra, apoi, oprindu-se cu ochii la cerul albastru, curat, oftă iar:

„Ah! Tare mă plictisesc! . . .“

Asupra oftatului îl ajunse din urmă Grigorescu, țapul, care se plimba pe același răzor.

— Bună ziua, domnule Cristofor!

— Bună ziua! răspunse măgarul, la fel de plictisit ca mai înainte.

Țapul continuă convorbirea, foarte cuviincios, întrucît numele măgarului impunea respect tuturor animalelor mai mici:

— Îmi păreți cam abătut. O fi din cauza anotimpului?

— Naiba să știe! Văd numai că mă plictisesc.

Grigorescu îl privi curios, dintr-o parte; el nu se plictisea niciodată, și vorba măgarului i se păru mai mult o izmeneală. Totuși, nu îndrăzni să-și dea gîndul pe față.

— Poate ar fi mai bine să schimbați regimul, continuă, prevenitor. Acum iese iarba verde; va fi o plăcere să trăiești.

— Ași! Nu mi-e de iarbă, nici de altceva; n-am chef de nimic.

— Poate că, domnule Cristofor, mă iertați, nu vreau să fiu indiscret, poate să fie din dragoste? Cunosc o măgăriță, la ferma vecină . . .

Cristofor ciuli urechile lui mari; dar numai o clipă. Pe urmă le lăsă blegi în jos, și își luă vechiul aer posomorît.

— Nu-i vorba de ce gîndești, domnule Grigorescu. Ți-am spus că mă plictisesc, și asta-i tot! Mă plictisesc cu viața asta, care nu se schimbă defel. Gîndește-te și dumneata: scularea la ora cinci, în fiecare zi; pe urmă micul dejun o mînă de paie, pe urmă hamul și căruciorul . . .

— Totuși, după cîte știu, nu faceți mereu același drum.

— E adevărat. Însă nu mai pot să sufăr hamul și căruciorul. M-am săturat, domnule Grigorescu, uite, pînă aici în gît, să mă îmboldească mereu ticălosul de argat: Dii, dii, dii, boală! Parcă nu mi-ar putea vorbi și altfel? . . . Apoi, biciul! Am devenit atît de nervos, că îmi vine să dau cu copitele cînd îl simt pe spinare.

— Na, na, na, Cristofor, treci la ham! se auzi, dinspre grajduri, vocea argatului.

— Ai văzut? mormăi măgarul, făcîndu-se că n-a auzit și continuîndu-și plimbarea.

Argatul se apropie cu biciul în mînă.

— Na, Cristofor, treci la ham, nu face pe prostul!

— Eu cred c-ar fi bine s-o șterg! zise țapul. Vă salut, domnule Cristofor! Spor la lucru!

Și zicînd, făcu o săritură în lături, după care o luă la fugă, zbenguindu-se printre piersicii înmuguriți, nu înainte de a face o strîmbătură comică spre argat.

— Stai, Cristofor! striga acesta, acum pe deplin înfuriat.

După un pas, măgarul se opri, plictisit, cu botul în pămînt. Omul se apropie, îi trecu hamul peste cap, i-l potrivi pe spinare, apoi îl atinse cu biciul, îndemnîndu-l spre grajd:

— Hai, mișcă la căruț!

— Behehe! Behehe! făcea țapul din fundul grădinii, strîmbîndu-se la argat.

Dar, cu toate supărările lui Cristofor, viața la fermă își urma cursul netulburată. La cinci dimineața, doamna Matilda deschidea ușa casei și se îndrepta spre staul. Joiana îi auzea de departe papucii lipăind.

— Vedeți?! Dacă ar fi întîrziat, întîrzia și soarele să răsară.

— Hă, hă, hă! rîdea dincolo de parapet Pamfil, cu ochii după Elvira.

Juncana îi arunca priviri sfioase cu coada ochilor ei mari și înlăcrimați de frumusețe.

După doamna Matilda ieșea și domnul Ionescu, făcînd gălăgie ca să-i trezească pe toți. Îndată ușile începeau să scîrțîie, capacele lăzilor din hambare se pocneau, păsările năvăleau afară din cotețe, roata puțului scîrțîia, apa curgea în jgheaburi.

— Behehe! Behehe! făcea țapul, sărind nebunatec de jur împrejurul curții, cu bărbuța în vînt.

— Haide, haide, Grigorescule! îl certa stăpînul fermei.

La garaj, se auzea motorul camionetei pornind. Anton șoferul se pregătea să plece la oraș, după cumpărături.

— Dii, Cristofor, dii! Treci la ham! striga argatul.

„Ah! Tare mă plictisesc! ofta Cristofor. De s-ar mai întîmpla într-o zi și altfel! . . .“

CAPITOLUL III

Cum a început idila între Elvira juncana și taurul Pamfil

În ziua aceea de aprilie, cînd s-a întîmplat marea dandana, Elvira juncana scăpase din staul și o luase singură, de capul ei, pe pîrîu în sus. Pamfil nu așteptase mult; fuga după ea!

De mirare, Joiana, de obicei atentă la toate, nu băgase de seamă. Mai ciudat, nu observaseră tărășenia nici Miercana, nici Domnica, juncanele, care îi făceau și ele ochi dulci lui Pamfil, motiv să-i urmărească toate mișcările.

Pe hotarul de apus al fermei curgea pîrîul Turbata, care se varsă în Dîmbovița, dincolo de București. Turbata este un pîrîiaș frumos și limpede, în ciuda numelui. El se strecoară printre plantații și livezi, ocolește copaci bătrîni, susură pe sub zidurile numeroaselor ferme din împrejurimi, ca apoi să se piardă între două rînduri de sălcii plîngătoare, care dau locului multă poezie. Pe sub sălcii iarba crește înaltă și atît de grasă că ai putea face din ea salată fără să torni untdelemn.

Într-acolo se îndreptase Elvira. Nu c-ar fi poftit la iarbă verde; numai primăvara o îndemna să umble haihui. Curînd, Pamfil o ajunse din urmă. Văzînd-o, taurul fermei se prefăcu mirat, de parcă numai întîmplarea l-ar fi adus aici:

— Ah, ce surpriză, domnișoară Elvira! Singurică, așa departe de casă? Cum de v-a lăsat doamna Joiana?

Juncana simți că se sfîrșește de plăcere; Pamfil avea un glas profund și plin, muzical, ca de bariton.

„Tare e mîndru și frumos!" se gîndi ea, privindu-l cu ochi înlăcrimați.

Apoi, potolindu-și emoția, răspunse, cu o sfiiciune care îi înmulțea înmiit farmecul:

— Oh! dînsa nu-mi ține socoteală de ce fac. Știe că poate avea deplină încredere în mine.

„Oare să fie adevărat? se întrebă Pamfil, puțin dezamăgit. Să se ascundă sub coarnele ei drăgălașe atîta virtute? Atunci, poate ar fi mai bine să-mi văd de alta!"

Între timp, Elvira descoperise în iarbă o frumoasă floare galbenă. O smulse cu gura și, sub stăpînirea unui impuls de neînfrînt, i-o întinse lui Pamfil, șoptind:

— Sper că ai s-o presezi și s-o păstrezi ca amintire!

Apoi, speriată de atîta îndrăzneală, o luă la fugă pe sub sălcii, cu coada pe spinare.

— Domnișoară Elvira, domnișoară Elvira! începu s-o strige Pamfil, alergînd emoționat pe urma ei.

La cotul pîrîului, juncana se opri scurt, gata să vină în bot.

— Sst, liniște! îi șopti taurului, arătîndu-i ceva în crîng.

Dincolo de pîrîu, pe o pajiște presărată cu flori, domnișoara Amalia, fiica fermierului, stătea întinsă pe iarbă, într-o poziție poetică, visînd, cu capul sprijinit în arătătorul mîinii drepte pus la tîmplă, cum îl țin gînditorii la fotograf.

În fața ei, un tînăr, necunoscut, așezat în genunchi, cu pumnii împreunați strîns, pe piept, îi vorbea fierbinte.

— Uite, uite, mironosița! făcu Pamfil, intrigat.

— Ah! exclamă juncana. Ce frumos îi stă rochia albă!

Taurul strîmbă din bot:

— Hm! Am văzut altele mai frumoase.

— Of! cînd vă aud așa! Parcă vă pricepeți la rochii!

În crîng, tînărul, înfierbîntîndu-se tot mai tare, dăduse drumul la glas:

— Scumpa mea Amalia! Am să te duc într-un palat de cleștar, singurul loc care se potrivește cu făptura ta dumnezeiască! ...

— Încîntător! făcu Elvira, în extaz.

Pamfil mormăi, încîudat:

— Fleacuri! Parcă nu știu eu ce promit și ce fac acești domnișori! Dacă ar fi să ne mulțumim numai cu vorbe, dragă domnișoară Elvira ...

— Iha, iha, iha! ... se auzi de la fermă glasul spart al măgarului Cristofor.

CAPITOLUL IV

Cristofor dă dovadă că este un mare măgar

Acestea se întîmplau, cum am spus, prin aprilie, şi, mai exact, era chiar sîmbătă în ajun de Paşti.

Doamna Matilda, în bucătărie, supraveghea pe Safta, care cocea cozonacii. În casă, Miţa, uscătura, se uita în coşul de sub scrin, să vadă dacă pisoii cei mici au făcut ochi. Madam Cucurigu acorda pianul; a doua zi, în faţa întregului personal al fermei, precum şi a mai multor vecini invitaţi, elevii săi, Amalia şi Repetenţilă, urmau să dea tradiţionalul concert de sărbători. Ce făcea Amalia, am văzut. Cît despre Repetenţilă, el înălţa zmeul peste drum, împreună cu cîţiva de seama lui, din a patra de liceu. Iar stăpînul fermei, împreună cu Anton şoferul, împodobeau cu covoare platforma camionetei, pentru a merge a doua zi, cu toţi ai săi, la biserica din Ghiftuiţi, pentru slujba de sfintele Paşte.

— Iha, iha, iha! se auzi deodată glasul lui Cristofor.

În prima clipă, domnul Ionescu îşi văzu de treabă, fiindcă zbieretul măgarului era unul din zgomotele obişnuite ale fermei.

— Iha, iha, iha! se auzi din nou.

Abia acum, cei doi oameni de la camionetă ridicară capetele, miraţi.

— Asta nu-i catîrul nostru? întrebă domnul Ionescu.

— Dacă-i catîr, nu ştiu; s-ar putea să fie şi măgar. Dar că-i Cristofor, nu încape îndoială, îl recunosc.

Glasul măgarului nu contenea.

Doamna Matilda scosese capul pe uşa bucătăriei. Din casă se auzea pianul, sunînd fals: do-re-mi-mi... Iar din altă odaie glasul Miţei: „Pisicuţii mamei, pis, pis, pis!...“

„Iha, iha, iha!“

— Ionescule, ce stai?

— Dar unde-i, frate, dobitocul ăsta? întrebă stăpînul fermei, nedumerit.

Zbieretele măgarului nu veneau nici din grădină, nici de la grajduri, ci de undeva, ca din adînc.

Deodată, Anton rămase cu ochii holbați.

— Uite-l!

O ureche sură se ivise la intrarea beciului, și după o clipă dispăruse în jos.

În sfîrșit, i se întîmpla și lui Cristofor ceva afară din program. Prezența lui în pivniță nu era un accident.

Pentru a înțelege mai bine întîmplarea, să vedem cum era alcătuită ferma „Coțofana veselă". Clădirea principală, cuprinzînd locuința proprietarului cu dependințele, se afla pe dreapta aleii pietruite care venea de la poartă. Era o clădire mai mult sănătoasă decît elegantă, simplă, fără ornamentații, cu zidurile albe și cu acoperișul roșu, de țiglă, ca al tuturor fermelor din împrejurimi. Între cele două intrări, una principală, pentru stăpîni, alta pentru servitori, se afla gura pivniței.

Asupra acesteia se cade să ne oprim mai mult. O gură de pivniță, ca multe altele: un dreptunghi zidit, un capac de tablă, iar apoi trepte de scîndură, oblice, ducînd vreo trei metri sub pămînt. De acolo pornea un coridor, în prelungirea treptelor, deci perpendicular pe fațada casei. În fundul coridorului se afla încăperea cea mai mare a pivniței, acoperită cu nisip pentru păstrarea legumelor. La data aceasta, firește, legume vechi nu se mai găseau; nisipul curățat și greblat forma straturi geometrice. O ușă grea de stejar, cu zăvor pe partea din afară, închidea această încăpere subterană. De o parte și de alta a coridorului, niște uși, mai mici, dădeau în felurite *boxe*, despărțituri ale pivniței, fiecare cu întrebuințarea ei. Despre ele nu va fi însă nevoie să vorbim.

„Iha, iha, iha!" se auzea Cristofor zbierînd.

Domnul Ionescu se îndreptă curios spre gura beciului și privi înăuntru. Blestematul de măgar nu se mai vedea, se ferise în umbra unei firide adînci. De acolo, după o clipă, auzi cum stăpînă-su cobora scările; stătu neclintit. Ajuns jos, domnul Ionescu privi în toate părțile, se cruci, pe urmă o apucă pe coridor spre ușa din fund, pe care o dete de perete.

— Cristofor! Cristofor! Unde te-ai băgat? Ei, fir-ai să...

Glasul i se opri în gît. Măgarul se apropiase încet cu spatele și, de la un pas, își proptise picioarele de dindă-

rât drept în spinarea bietului său stăpîn, care se pomeni zburînd prin aer; în clipa următoare, bușindu-se în nisip, rămase ameţit, cu capul pe un strat proaspăt greblat, moale ca o pernă de puf.

Cristofor îl cercetă cu atenţie, văzu că nu mișcă, apoi se îndreptă spre uşa pivniţei şi începu să zbiere, ca la început.

De la camionetă, Anton ridică ochii, mirat. Doamna Matilda reveni în uşa bucătăriei.

— Cine zbiară?

— Măgarul, coniţă, răspunse şoferul.

— Ionescule, Ionescule! strigă coana Matilda. De ce zbiară măgarul?

Nevenind nici un răspuns, Anton se îndreptă spre pivniţă, mai mirat decît fusese stăpînul său.

Paşii i se auziră coborînd treptele. Curînd după aceea urmă o izbitură înfundată, apoi măgarul reîncepu să zbiere.

Argatul venea fuga din grădină, unde îl căutase zadarnic pe Cristofor.

— Paraschive! îl întîmpină doamna Matilda, cu un cozonac în mînă, aşa cum îl scosese din cuptor. Ia vezi, Paraschive, ce se întîmplă în pivniţă!

Între timp, alarmat de zbieretele măgarului, întreg personalul fermei se ivise în curte. Paraschiv coborî în pivniţă. După cîteva clipe izbucni iar zbieretul lui Cristofor.

— A! îşi bate joc un măgar de trei oameni în toată firea! izbucni doamna Matilda.

Şi, lăsînd cozonacul în mîna Saftei, dădu fuga la pivniţă. Pe coridor era întuneric. Nu-l văzu pe Cristofor ascuns în firidă; înaintă pînă în fund, unde rămase cu ochii zgîiţi la cele trei umbre întinse pe nisip.

— Ionescule, Antoane, Paraschive, ce faceţi aici? V-aţi îmbătat?... Văleu!

Copitele lui Cristofor i se înfipseră în spinare. Doamna Matilda se pomeni plutind, ca în vis, apoi, în timp ce cădea bușind lîngă bărbată-su, ameţi.

Afurisitul de măgar îi privi pe toţi din nou, să vadă dacă nu-şi reveneau, apoi se îndreptă spre scară, unde începu să zbiere.

Nu tîrziu, zări picioarele bucătăresei, coborînd. O lăsă

să treacă, apoi îi făcu vînt din spate. După bucătăreasă veni coana Miţa, cu cotoiul cenuşiu pe umăr. Acesta îl simţi pe Cristofor şi începu să scuipe speriat.

— Au! avu timp să ţipe coana Miţa, înainte de a zbura prin aer.

În zbor, cotoiul sări de pe umerii ei şi se ascunse în fundul pivniţei, unde i se vedeau ochii lucind.

— Cu tine n-am nimic! îl linişti Cristofor. Poţi să ieşi, numai pe stăpînii tăi am să-i ţin închişi!

— Dar ce ţi-au făcut?

— Nu mi-au făcut nimic, numai că mă plictiseam.

Cotoiul îi ţîşni printre picioare şi-o zbughi afară, tocmai în clipa cînd madam Cucurigu cobora scările. În curte se adunaseră mai toate vietăţile fermei, atrase de zbieretele măgarului.

Evadatul încălecă burlanul de tablă şi, rupîndu-şi ghearele, zbătîndu-se ca încolţit de turci, nu se opri decît pe acoperiş.

— Cristofor a înnebunit! strigă către dobitoacele adunate în faţa casei.

Izbucni un zgomot confuz, diferite glasuri scoteau exclamaţii mirate. Erau mugetele vacilor, nechezaturile cailor, măcăiturile raţelor . . .

— De unde ştii? întrebă neîncrezător Grigorescu, ţapul.

— Du-te în pivniţă şi ai să vezi!

În clipa aceea, se auzi iarăşi măgarul, zbierînd.

— Asta nu-i glas de măgar nebun! declară Joiana, decana vacilor, care după părerea tuturor era animalul cel mai înţelept din ţinut.

— Tată, mamă! Antoane, Paraschive! Unde v-aţi băgat? strigă Repetenţilă, venind repede pe poartă, cu ghemul de sfoară şi cu coada zmeului în mînă, cum alergase alarmat de măgar.

— Iha, iha, iha! zbiera Cristofor.

— Mamă, Safto, tanti Miţo, unde sînteţi?

Dinspre grădină venea Amalia, cu tînărul care îi declarase dragoste în crîng.

Repetenţilă coborî scările pivniţei. Îndată se auzi o buşitură, urmată de zbieretul măgarului.

Amalia porni fuga spre casă. Văzu uşile deschise, vraişte, şi nici urmă de om; numai animalele, strînse în

cerc, pe jumătate gînditoare, pe jumătate speriate. Cotolul se potolise; acolo, pe acoperiș, nu se mai temea de nimic, și își lingea o lăbuță, cu mișcări unduioase, de parcă ar fi cîntat la mandolină.

Urechile lui Cristofor se văzură o clipă în gura pivniței.

— Pare-se acolo se întîmplă ceva! observă Amalia.

Tînărul o apucă de braț:

— Stai! Mă duc eu!

— Nu! Nu te las singur! Dacă ți se întîmplă ceva?

— N-are să mi se întîmple nimic.

— Atunci mergem amîndoi!

Cei doi îndrăgostiți coborîră scările, ținîndu-se de mînă.

Din firida lui, Cristofor îi privi încurcat. Pînă atunci totul mersese bine, dar acum oare avea să-i reușească dintr-o dată două lovituri?

Amalia și tînărul îndrăgostit se opriră în ușa din fund. Nenumăratele victime ale lui Cristofor zăceau nemișcate pe nisip.

— Vai de mine! țipă fata.

Apoi nu mai înțelese nimic. Tînărul ei însoțitor, la fel. Măgarul le pusese cîte un picior în spinare, la amîndoi în același timp. Straşnică lovitură!

După ce căzură la pămînt și acești doi ultimi veniți, dobitocul îi privi pe toți mulțumit, apoi trase ușa cu coada; nu-i mai rămase decît să împingă cu șalele zăvorul mare de fier.

— Cu îngăduința dumneavoastră, domnilor stăpîni, zise batjocoritor, de acum înainte ne mutăm noi în apartamentele de sus!

Și porni spre ieșire, rîzînd satisfăcut.

CAPITOLUL V

Cristofor se proclamă împărat

Celelalte animale așteptau nedumerite, la locurile lor vechi. Numai Elvira și taurul Pamfil lipseau, dar în zăpăceala generală, nimeni nu băgă de seamă lipsa lor.

Deodată, izbucni un strigăt de uimire: Cristofor apăruse în gura pivniței, obosit, gîfîind, ștergîndu-și sudoarea de pe frunte cu mișcări dibace ale urechilor.

— Fraților! grăi măgarul, îmbrățișîndu-i pe toți într-o privire protectoare. De astăzi înainte eu sînt mai mare peste voi! Împărat!

Între ascultători se auziră cîteva murmure de protest. Cristofor le înfruntă, cutezător:

— Are cineva ceva de zis? Aud?

— După cîte știu, vorbi Joiana, mai îndrăzneață decît toți, noi avem Rege, nu Împărat, și acesta este Leul.

— Adevărat! Adevărat! aprobară ceilalți, prinzînd curaj.

Măgarul începu să rîdă, în batjocură:

— Așa? Atunci aflați că ultimul leu, cel de la circul Kludsky, a murit de foame, încă de acum cîțiva ani.

— Vai, sărmanul de el! îngăimară animalele.

— Dumnezeu să-l ierte! zise un cal, care fusese în slujbă la dricar și cunoștea obiceiurile la mort.

În vîrful porumbarului, hulubii, mai simțitori, începură să plîngă cu sughițuri: Hulubau, hulubau . . .

— Așa încît vă veți supune! strigă măgarul, profitînd de înduioșarea obștească.

Joiana, însă, nu se lăsă:

— Oricum, zise, că o fi leul mort sau nemort, măgari mai mari peste animale n-am auzit pînă azi.

Cîțiva din asistență izbucniră în rîs. Lui Cristofor îi veni sîngele în ochi.

— Iha, iha! zbieră. Să tăceți și să vă supuneți, că de nu . . .

Dar nu trebui să-și sfîrșească amenințarea, că animalele, cu mîndria știrbită de îndelungata lor robie, își lăsară speriate capetele în jos, în semn de supunere.

— Așa, vedeți! făcu măgarul, mulțumit. Acum veți primi Decrete-Legi!

Și așezîndu-se pe scara casei ca pe un tron, ținîndu-și coada cu copita dreaptă din față, ca pe un sceptru, începu:

— Vaca Joiana, fiindcă s-a împotrivit stăpînirii mele, se pedepsește cu o săptămînă arest la grajd, numai cu paie și apă!

— Îndurare, stăpîne! se rugă pentru ea toată obștea.

— Dar Elvira unde este? întrebă Cristofor, băgînd de seamă că juncana lipsea.

— Nu știm! ... Lipsește și taurul Pamfil.

Animalele începură să-și dea coate, chicotind cu înțeles. Cele mai tinere își aplecau capetele, rușinate.

Măgarul tuși, ca să-și recîștige autoritatea. Cu Pamfil avea o socoteală mai veche, de cînd acesta îl împunsese cu coarnele în burtă, de era să-l dea gata. Se mai temea și acum de el, se gîndise tot timpul că taurul i se va împotrivi cu tărie; faptul că lipsea tocmai acum plca foarte bine, pînă la înapoierea lui avea timp să se așeze cu nădejde pe tron.

— Grigorescule! strigă.

— Da, Măria Ta! behăi țapul, făcînd un pas înainte.

— Vino și stai lîngă mine! Ai să fii aghiotantul meu!

— O! Ce mare cinste! murmurară dobitoacele, unele cu admirație, altele cu invidie.

Grigorescu, roșu pînă în vîrful urechilor, se apropie de măgar, îi sărută smerit copita dreaptă, apoi rămase cu fruntea la pămînt. Dar nu era prost, ci șiret.

— Îți mulțumesc pentru bunăvoință, Sire!

Cristofor îl mîngîie pe spinare, mărinimos.

„D-apoi știu că are greutate în copite! se gîndi Grigorescu. Doamne ferește să te pui cu el!"

Apoi, la îndemnul stăpînului, se așeză pe scară, cu o treaptă mai jos, unde rămase ascultător.

— Vreau ca nimic din viața fermei să nu se schimbe! își reluă Cristofor proclamația. Vă voi împărți îndatoririle, prin Decret-Lege, după priceperea fiecăruia dintre voi. Cum te cheamă pe tine?

Întrebarea se adresa uneia dintre vaci.

— Miercana.

— Ești rudă cu încăpățînata pe care am băgat-o la arest?

Vaca se lepădă grabnic:

— Doamne ferește, stăpîne! Ne tragem din tauri diferiți. Tatăl meu era selecționat la ferma Statului; n-am avut părinți de rînd.

— Tot ce pot să-ți recomand, este mai multă modestie, deși nu pot nega că mă bucur să am supuși atît de distinși. Acum tu vei merge la bucătărie și te vei îngriji mai departe de cozonaci. Te pricepi?

— Fără îndoială, stăpîne! Doar sînt făcuți cu lapte de-al meu!

— Cucurigu! strigă cocoșul, bătînd din aripi.

— Tu ce vrei?

— Măria Ta, găinile cer să trimitem şi noi o delegaţie, la cozonaci, întrucît ouălele puse în aluat sînt din producţia noastră.

Cristofor încuviinţă:

— Foarte bine! Numeşte-ţi delegaţia!

Cocoşul îşi umflă pieptul şi se roti prin faţa găinilor, căutîndu-le pe cele mai moţate. Găinile tremurau de emoţie şi se îndesau unele în altele, voind să iasă mai în faţă.

Între timp, Cristofor împărţea mai departe însărcinările.

— Tu te pricepi la camionetă, dacă nu mă înşel! se adresă armăsarului.

— Fireşte, Măria Ta, doar nu degeaba se măsoară forţa motorului în cai putere.

— Atunci ai să fii şofer şi mecanic. Vezi că mîine camioneta trebuie să fie gata de plecare.

— Foarte bine, Măria Ta. Te rog numai dă ordin curcanului să umfle cauciucurile.

— De ce curcanul?

— Fiindcă se pricepe; toată ziua se umflă în guşă.

Armăsarul şi curcanul plecară spre camionetă, care, de la dispariţia oamenilor, rămăsese părăsită în uşa garajului.

— Eu personal, continuă Cristofor, am să organizez cu voi un cor, pe mai multe voci. Ştiţi că sînt muzicant din fire.

— O! O! mă rog, mă rog, Măria Ta! se linguşiră animalele, deşi abia îşi puteau stăpîni rîsul, căci vocea măgarului era socotită drept cea mai urîtă dintre toate.

— Fiindcă eu sînt ocupat cu treburile domniei, am să însărcinez pe altcineva cu acordatul pianului. Cine dintre voi se simte în stare?

Porcul făcu un pas înainte.

— Eu, stăpîne!

— Păi tu habar n-ai de muzică, nene Nicolae!

— E adevărat, Măria Ta. Dar fă-mi, te rog, această favoare. Vreau să cînt şi eu o dată la pianul stăpînilor.

— Porcul tot porc! murmurară celelalte vieţuitoare.

— Nu se poate, nene Nicolae! hotărî măgarul. Îmi pare rău! Am să-ţi fac alt hatîr, pianul nu-i de nasul tău!

Porcul se îndepărtă spre cocină, bombănind:

— Asta-i dreptate, va să zică! Să nu-mi pot face un gust? De ce nu-i de nasul meu pianul? Nu avem toate animalele drepturi egale?

Ajungînd în fundul curții, dădu nas în nas cu Pamfil și cu Elvira, care, profitînd de penumbra amurgului, căutau să se strecoare neobservați spre staul.

— Nu vă mai ascundeți degeaba! grohăi nenea Nicolae. Acum vă știe toată lumea!

Juncana își ținea ochii în jos, foarte turburată. În schimb, Pamfil nu-și ascundea nici îngîmfarea, nici furia.

— Măsoară-ți vorbele, porcule, că-ți sfîrtec osînza cu coarnele! mugi în surdină, să n-audă animalele. Ce vrei să spui pe seama noastră? Elvira e o domnișoară onorabilă.

Nenea Nicolae o băgase pe mînecă. Începu să se bîlbîie, cu osînza tremurînd ca piftia:

— Vai de mine, domnule Pamfil! Dar repede vă mai supărați! Și măcar dacă ați avea motiv. N-am vrut să spun nimic supărător. Am atît pentru dumneavoastră, cît și pentru domnișoara, o stimă la fel de mare.

— Atunci cere-ți scuze și șterge-o la cocină!

— Scuzați-mi vorba necugetată, domnule Pamfil și domnișoară Elviro! Acum fug la cocină!

— Ia stai! Ce-i adunarea de colo?

— Cristofor, măgarul... vreau să spun, Împăratul nostru, a chemat animalele și împarte porunci la toată lumea.

Pamfil văzu roșu.

— Măgarul Împărat peste mine?

Juncana începu să tremure de spaimă, prevăzînd că se va face vărsare de sînge. Nu-i plăceau scenele violente, se trăgea dintr-o familie blajină de vaci elvețiene. Pamfil, în schimb, descindea dintr-un taur care murise luptînd la coridă, în Spania.

— Muu! făcu Pamfil, proptindu-și picioarele în pămînt, ca să-și ia avînt. Pînă azi i-a fost scris măgarului să trăiască!

Palidă, înspăimîntată, Elvira izbuti să-l rețină.

— Dragul meu, șopti, nu-mi da emoții! În situația în care mă găsesc ar putea să se întîmple o nenorocire.

Furia taurului se topi, ca prin farmec; o undă de duioșie îi trecu pe chipul pînă atunci negru de furie.

— Ah! Scumpa mea, să nu mă amăgeşti!! Vom avea... vom avea un viţel?

Juncana lăsă capul în jos, ruşinată.

— Da, scumpul meu, cu siguranţă!

Porcul începu să sară în patru picioare, veselindu-se:

— Vom avea lapte covăsit. Ce bucurie! Domnişoara Elvira face viţel! Domnişoara Elvira...

Dar se opri încurcat, cu vorba în gît.

— Domnişoara? se întrebă, scăzînd glasul. E cu putinţă, domnişoară cu copil?

Pamfil, care totuşi îl auzi, îşi umflă pieptul, cu mîndrie.

— Te înşeli, Nicolae! spuse hotărît. Nu domnişoara, ci doamna! Elvira va fi soţia mea, chiar acum. Scumpa mea, hai la măgarul ăla de Împărat, să ne cununăm! Pentru alte merite nu, dar pentru nunta noastră am să-l recunosc!

Porcul începu să strige în urma lor, entuziasmat:

— Bravo, domnule Pamfil! Eşti un adevărat cavaler; un cavaler cum nu se mai găseşte astăzi!

Apoi îşi aduse din nou aminte de pian şi începu iar să bombănească posomorît.

— Auzi, cică asta e egalitate, să n-am voie la pian!

— Ei, cine acordează pianul? întrebă de dincolo Cristofor.

Nici unul din animale nu avea o îndrăzneală atît de mare; ştiau că pentru astfel de treabă se cere multă pricepere.

În sfîrşit, capra îşi făcu loc în faţă şi se oferi:

— Am să încerc eu, Măria Ta!

— Ai mai făcut vreodată aşa ceva?

— Eu personal nu, dar bunica mea, aceea care a murit acum doi ani, o ştiţi, mi-a spus că în viaţa ei, scăpînd odată într-un palat, a dormit o noapte întreagă pe pian; nouă, caprelor, ne place să ne cocoţăm...

— Atunci, e minunat! Dacă vei fi moştenit ceva de la ea, desigur ai să reuşeşti.

— Îmi voi da toată silinţa!

— Vezi, caută în caietele cu note muzicale un marş frumos şi învaţă-l!

— Marşul nupţial! mûgi Pamfil, în spatele adunării.

Toate capetele se întoarseră mirate. Taurul tocmai sosise, cu logodnica de braţ, şi era foarte radios.

— Ce-ai spus? Ce-ai spus? întrebară cele două juncane, Miercana și Domnica, venind fuga de la bucătărie, urmate de Joiana, care însă nu intră în vorbă, nepăsîndu-i de taur.

Grija cozonacilor rămăsese în seama găinilor.

— Marșul nupțial! repetă Pamfil la întrebarea juncanelor.

— Și de ce, mă rog? făcu Miercana, bănuitoare.

— Fiindcă mă însor!

— Și pe care dintre noi o iei, dacă am voie să întreb?

— Iat-o! zise Pamfil, arătînd-o pe Elvira, cu un gest admirativ.

Celelalte două juncane începură să-l blesteme pe rînd:

— Berbantule! Ne-ai zdrobit inimile și acum ne părăsești. Vedea-te-aș la abator!

— Vedea-te-aș talpă de ghete! Nu ți-ar ajuta Dumnezeu de escroc sentimental!

— M-ai amăgit c-ai să-mi faci dar de nuntă un sac de trifoi, stați-ar trifoiul în gît, pehlivanule!

— Vedea-te-aș umflat de lucernă, cu burta făcută cimpoi!

— Și tu, mironosițo, care l-ai fermecat, să ai parte de el, tot cum am avut și noi.

— Să-ți dea Dumnezeu viței cu două capete, să ți-i ducă la panoramă!

— Vedea-te-aș în cîrlige de măcelar, că ni l-ai luat pe Pamfil, să rămînem fete bătrîne!

— Destul! tună taurul, cu răbdarea la capăt. N-o să rămîneți fete bătrîne, o să vă am în grijă și pe voi.

De pe tronul său, Cristofor interveni:

— Îmi pare rău, domnule Pamfil, dar în împărăția mea nu admit poligamia!

Armăsarul, ocupat să repare camioneta, ridică repede capul de deasupra motorului.

— Și de ce, mă rog? mormăi, nemulțumit de acest decret, care îl lovea direct, ca și pe taur.

Cocoșul nu era nici el mulțumit:

— Cum adică să am dreptul doar la o găină?

— Cotcodac, cotcodac! se auziră, de la bucătărie, găinile, chemînd ajutor. Săriți, cozonacii se ard!

De pe ușa cuptorului ieșea un nor gros de fum. Joiana și juncanele o luară la fugă într-acolo, speriate, a lor fiind

răspunderea. În acest fel, Pamfil și Elvira scăpară de blestemele lor.

— Dacă vrei să te recunosc împărat, cu toate că n-ai nici un drept, începu taurul adresîndu-se lui Cristofor, ai să oficiezi chiar acum căsătoria noastră!

Toate animalele aplaudară, bucuroase că vor lua parte la un ospăț de nuntă.

— Bine! încuviință măgarul. *Donant-donant!* (adică îmi dai — îți dau, pe franțuzește). Dacă-i așa, vă declar soț și soție.

— Să fie într-un ceas bun! Noroc să vă dea Dumnezeu! strigară cei dimprejur.

Berbecul făcu cîțiva pași înainte, cu mișcări berbante, ca un tînăr cuceritor care și-ar fi răsucit mustăcioara din mers.

— Coană Elviro, îi ură miresei, îți doresc viței mulți și cîte două vedre de lapte pe zi!

— O! O! făcu oaia. Frumoasă urare! Nu vorbește el des, berbecul, dar cînd spune cîte una, apoi știu că o nimerește!

Tînăra mireasă își simțea pînă și coarnele roșii de emoție. Atîția ochi care o priveau, atîtea vorbe frumoase...

Și pe deasupra, începu și capra să cînte, din casă, cu glasul ei nazal, de dascăl, acompaniindu-se la pian:

Vino din Liban mireasă...

Armăsarul necheza, entuziasmat. Grigorescu, țapul, se întoarse respectuos spre măgar:

— Poate Măria Voastră îngăduie, cu ocazia acestui fericit eveniment, să le dăm supușilor ceva de-ale gurii și ceva de băut.

— Fie! aprobă Cristofor.

Ușile cămării fură deschise, se deschiseră, de asemenea, hambarele. Păsările năvăliră la grăunțe, caprele și oile la tărîțe, caii la ovăz. Dopurile sticlelor de șampanie începură să pocnească. Armăsarul necheza la fiecare pocnet.

— Să fie într-un ceas bun! îi urau animalele tinerei perechi.

Pamfil și Elvira stăteau în mijlocul ogrăzii, fericiți,

primind felicitările. Dinăuntru se auzea pianul zdrăngănind fals, și capra cînta pe nas același verset:

Vino din Liban mireasă.

— Aprindeți toate luminile! porunci Cristofor.

Într-o clipă, ferestrele casei și ale dependințelor se luminară, dînd fermei o înfățișare sărbătorească. Toată lumea petrecea, cum nu se petrecuse niciodată sub stăpînirea oamenilor.

Numai juncanele, la bucătărie, își plîngeau soarta înșelată; Joiana plîngea cozonacii. Iar la cocină, porcul grohăia, nemulțumit:

— Și adică de ce capra, și nu eu? Ce dacă o fi făcut vreo ispravă bunică-sa? Buniță-mea nu s-a urcat și mai sus, în copac? Auzi egalitate, n-am voie să cînt la pian!

CAPITOLUL VI

Părintele Pomană din satul Ghiftuiți, la slujba de Paști

Părintele Pomană din satul Ghiftuiți tocmai coborîse din pat și se pregătea să meargă la biserică. În alte zile ale anului credincioșii nu prea se înghesuiau să-i asculte predicile, dar acum, de Paști, nu era unul, în tot satul, care să lipsească. Părintele își făcea de pe acuma socoteala banilor strînși în taler și se necăjea, ca întotdeauna, la gîndul că dascălul va șterpeli o bună parte din ei.

„Doamne, rogu-mă Ție fierbinte, cu toată fierbințeala inimii mele nedreptățite și cu toată puterea harului meu preoțesc, fă să i se sgîrcească degetele pe gologani, ca la paralitici, dacă s-o atinge de ei! . . . "

Preoteasa ciocăni la ușă:

— E voie, Sfinția Ta?

Preotul își luă un aer cucernic și, cu ochii la cer, adică în tavan, încuviință:

— Intră, cu voia lui Dumnezeu!

În zilele de lucru mai puțin, dar la sărbători preoteasa își credea într-adevăr soțul în legătură cu Dumnezeu, așa încît abia îndrăznea să se arate în fața lui, cu chipul ei pămîntesc.

— Poftim metrul, Sfinția Ta!

Era o panglică gradată în centimetri, din acelea folosite de croitori.

Apoi preoteasa ieși la fel de smerită cum intrase. După ce rămase singur, părintele Pomană își trecu metrul peste pîntece.

— Unu șaptezeci și cinci! ceti pe gradație.

Și dintr-odată se posomorî. Seara, la măsurătoare, pîntecul, de jur împrejur, avusese doi metri în cap.

— Am slăbit! constată îngrijorat. Pesemne e mîna lui Scaraoschi, care mă chinuiește în somn. Hm! Hm! I-ar plăcea împielițatului un preot mai puțin! Dar stai, că nici eu nu mă las!

Zicînd, își trase anteriul peste cap, își încălță ghetele cu gumilastic, își pieptănă părul și barba, cu ochii la răsărit, apoi bătu din palme într-un anumit fel, cunoscut.

Îndată, fără altă poruncă, ușa se deschise și preoteasa, urmată de două servitoare, intrară, aducînd micul dejun.

Micul dejun era de fapt mare de tot. Pe o tavă de patru coți, se înșirau tot felul de bunătăți: două hartane de miel fript, ouă roșii, salată de lăptuci cu untdelemn Sasso (nu se mai găsește azi), o pască întreagă, cît o baniță, și un cozonac cît două banițe.

— Cam puțin, cam puțin! mormăi părintele, așezîndu-se la masă.

Apoi își încercui pîntecele cu metrul și se apucă să înfulece, uitîndu-se din cînd în cînd la centimetru. Cu fiecare dumicat, cifrele creșteau. După prima bucată de miel, de la un metru șaptezeci și cinci, pîntecul se urcă la unu și nouăzeci. Veni apoi al doilea hartan, apoi ouăle; măsurătoarea se urcă la doi metri și zece.

— Bun! Bun! zise Sfinția Sa, începînd să se liniștească.

Dar salata, în loc să ridice cifra, o făcu să coboare. E știut că salatele slăbesc, de aceea le și recomandă domnul doctor Voina*, doamnelor care țin să-și păstreze silueta.

---

* cunoscut în epocă.

Necunoscînd cauza pierderii, fiindcă se pricepea mai puțin la cele lumești, părintele Pomană se posomorî iar.

— Scaraoschi, ticălosul! Piei, drace, din pîntecele meu!

Și începu să se lupte cu pasca. Pîntecele o luă iar în sus, trecu peste cifra atinsă mai înainte. O dată cu cozonacul, ajunse la doi metri și cincizeci. Pentru un mic dejun, era poate deajuns. Oricum, părintele se arătă mulțumit, bătu din palme, să se ridice resturile ospățului; resturi, adică farfuriile goale, din mîncare nu mai rămăsese nimic.

— A fost bună pasca, Sfinția Ta? întrebă preoteasa, smerită.

— Bună, bună, numai că prea mică. Dar haide, mila lui Dumnezeu să se abată asupra mîinii care a frămîntat aluatul!

Preoteasa se închină și ieși, mulțumită de binecuvîntare.

În urma ei, preotul își trase peste pîntece două chingi late, fără de care nu pleca niciodată la drum, altminteri burdihanul i-ar fi dat de pămînt, și n-ar fi fost cuviincios pentru o față bisericească să umble așa pe drum. Chingile și le încheie în față, după ce le trecuse peste umeri, ca pe niște bretele de parașutist. Apoi pe deasupra își trase al doilea anteriu, și deschise ușa.

Afară era lumină multă, așa cum se cuvine într-o sfîntă zi de Paști. Soarele se ridica vesel pe cer, iar în ogrăzile proaspăt înfloriți ciripeau păsărelele, dînd slavă pămîntului și lui Dumnezeu.

— Sărutăm dreapta, părinte! se ploconiră slugile, așezate la rînd pe pridvor.

— Domnul cu voi!

Cîteva păsări scormoneau țărîna pe lîngă gard.

— P-aia moțată! hotărî Sfinția Sa, arătînd o găină care abia se mai mișca de grasă.

Bucătăreasa și-o însemnă din ochi și întrebă:

— Supă, sau ciorbă?

Preotul se simți străbătut de pofte și de îndoieli. I-ar fi plăcut și supa și ciorba.

„Luminează-mă, Doamne!“ se rugă.

Dar, cu toată invocarea lui Dumnezeu, stăruiau amîndouă dorințele. „Înseamnă că prea bunul nostru stăpîn mă dezleagă și la o poftă și la alta; cată să mă folosesc de îngăduința lui!“

Drept care își puse ochii pe un rățoi atît de gras că dădea cu burta de pămînt.

— Găina supă, și rața ciorbă! îi porunci bucătăresei.

— Facă-se voia ta, părinte!

Părintele Pomană deveni mustrător:

— Voia lui Dumnezeu, femeie, voia lui Dumnezeu, nu a mea! Vezi să nu le lași tuleie, și ciorba să n-o afumi, ca rîndul trecut. Eu am să mă rog Domnului să alunge pe Scaraoschi de lîngă bucătăria mea, dar trebuie ca și tu să veghezi!

Zicînd, părintele Pomană se închină și porni la drum cu chingile de peste pîntece pîrîind.

„Trebuie să-mi fac o garnitură nouă, se gîndea. Asta n-are să mai țină mult."

Oamenii din porți își scoteau căciulile (la Ghiftuiți căciula nu se părăsea pînă la Rusalii) și îl salutau cucernici:

— Sărutăm dreapta, Sfinția Ta!

— Și dreapta și stînga, fiii mei! Așa o să fiți mai siguri de mila lui Dumnezeu. Dar ați cam întîrziat. Haide, haide, luați-o fuga la biserică, să ajungeți înaintea mea!

La drept vorbind, întîrziații nici nu erau mulți; îndeobște oamenii aveau grijă să ajungă la timp, ca să nu supere pe Sfinția Sa. Cîte unul, rămas în urmă cu treburile, dădea să se strecoare neobservat pe lîngă gard.

— Fuga, fuga, Stane! striga părintele după el.

— Ia, să fie cu iertare, Sfinția ta, dar am avut de jupuit un miel, că aseară ne-am întors tîrziu de la oraș. Că, de, am fost și eu, ca oamenii, după cumpărături de Sfintele Paști!

Sfinția Sa simțea un nod de poftă în gît.

— Ai jupuit mielul, zici? Hm! hm! Și acum l-ai pus la cuptor?

— Da, părinte. Pînă la sfîrșitul slujbei, tocmai bine s-a fript.

— Și cum e mielul tău, Stane?

— Gras, Sfinția Ta.

— Hm! Hm! Atunci Dumnezeu o să te ierte c-ai întîrziat. Dar ai grijă să ne trimiți și nouă o pulpă!

Biserica era plină cînd ajunse acolo omul lui Dumnezeu. Credincioșii se ferira cuviincioși în lături, lăsînd drum liber prin mijloc, ca să poată trece pîntecul Sfinției Sale.

Din mers, în timp ce dascălul aprindea lumînările, rîntind pe nas un psalm atît de molfăit că nu se deslușeau cuvintele, preotul mai întreba pe cîte un om:

— Ce-ți face purcelul, Marine?

— Bine, Sfinția Ta.

— Bine, dar numai cu voia Domnului, fiul meu, nu uita! Cînd ai de gînd să-l tai?

— Păi ziceam să-l mai țin!

— Hm! Hm! Vezi să nu dea vreo molimă în el. Și preoteasa a cam terminat untura. Ia vezi, poate împlinești voia Domnului și-l tai după Sfintele Paști.

— Bine, părinte, om vedea.

— Eu am să mă rog pentru tine și pentru porc, să vă țină sănătoși. Dar nu întîrzia!

Mai departe, întreba pe alt credincios:

— Ce-ți fac oile, Ioane?

— Ce să facă, părinte, mănîncă și mă păgubesc.

— Ține-ți gura, păcătosule, că mînii pe Dumnezeu. Cum te păgubesc dacă iei bani de pe urma lor?

— Păi, de, părinte, zic și eu așa, ca orice negustor.

— Ceva brînză mai faceți voi?

— Facem, de...

— Ascultă, Ioane, nu te codi în casa celui mai mare peste noi! Vezi de o putinică, a veche a ajuns la fund, și biata preuteasă rîvnește și ea!

Așa, tot schimbînd o vorbă ici, alta colo, despre o dublă de mălai, despre una de porumb, despre niște ouă, niște pui, părintele Pomană ajunse la altar, unde dispăru după sfintele uși. Înainte de a-și trece patrafirul peste cap, scoase metrul din buzunar și se măsură.

Pe drum, pîntecul scăzuse cu zece centimetri.

— Doamne, dă-ne puteri!

CAPITOLUL VII

Animalele se duc la biserică

In acest timp, la ferma „Coțofana veselă", armăsarul se chinuia din greu să pornească motorul camionetei.

— Are patruzeci de cai în el, şi eu sînt unul singur! Cum naiba să-i pun la ham?!

Ţapul Grigorescu se apropie de el, îngrijorat.

— E ora să pornim. Dacă mai întîrziem mult pierdem Sfînta Slujbă şi Măria Sa o să se supere rău.

Armăsarul îi dădu curaj, căutînd să se încurajeze el însuşi:

— Uite-acum, uite-acum! Urcă-te tu la volan şi ţine apăsată acceleraţia.

De astă dată motorul porni, atît de vijelios că se zgîlţîia nu doar camioneta, ci chiar pereţii garajului.

— Mai încet, să nu explodeze! îi strigă armăsarul ţapului.

Apoi îşi şterse năduşeala de pe frunte, îşi îndreptă mijlocul obosit, se urcă la volan, trase camioneta în faţa casei şi începu să dea semnal cu claxonul.

Animalele ieşiră de prin grajduri şi cotețe, care de care mai gătite. Prima se urcă, pe platforma împodobită cu covoare, vaca Joiana, urmată de juncanele Domnica şi Miercana. Toate trei aveau părul de pe frunte netezit lins, făcînd între coarne un „acroche cœur" ca al cucoanei. După ele veni berbecul, tot răsucindu-şi din mers mustaţa închipuită.

— Bună dimineaţa, madam Joiana şi domnişoarelor! salută ceremonios, legănîndu-şi coarnele la picioarele lor, ca pe o pălărie de trubadur. Măi, măi, măi, dar frumoase v-aţi făcut!

— Mulţumim, domnule Berbec! sînteţi foarte gentil! răspunseră tustrele, îmbujorîndu-se de plăcere.

Armăsarul suna mereu din claxon. Curcanul se apropie şi trecu pe la fiecare roată a camionetei, să vadă cauciucurile, dacă erau bine umflate.

— Ce, vin şi păsările cu noi? întrebă nemulţumită Joiana.

Berbecul mişcă din coarne a semn de nedumerire. Vaca urmă:

— Nu-mi place amestecul între clase. De ce să stăm la un loc cu orătăniile? Au să se găinăţeze în automobil, pardon de expresie!

După ce inspectase cauciucurile, curcanul sări pe capota motorului, unde se instală ca la el acasă.

— Slavă Domnului! făcu liniştită Joiana. Aşa mai merge! Credeam că are să se bage printre noi.

Cocoșul cercetă camioneta de jur împrejur, se uită cu un ochi la vaci și la berbec, aruncă o privire dispreţuitoare curcanului, își scutură aripile și, dintr-un salt, sări sus pe cabina șoferului.

— Cucurigu! strigă de acolo, chemîndu-și găinile.

Într-o clipă, găinile ieșiră din cotețe și se cocoțară lîngă el.

— Să staţi cuminţi și să nu vă găinăţaţi aici! le porunci cocoșul.

Tocmai atunci ieși și capra din casă, unde tot exersa la pian. Dintr-o săritură, fu pe platforma camionetei, între vacă și berbec.

— Cu apă, sau cu fierul? o întrebă pe Joiana, curioasă ca orice femeie, referindu-se la coafură.

— Ași, draga mea! Cu balel ne-am ajutat între noi.

— Bună idee! V-aţi făcut o ondulaţie foarte reușită!

— Madam Joiana, observă berbecul, păcat că nu v-aţi ondulat și părul din vîrful cozii; ar fi fost foarte distins.

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule Berbec, n-a fost din neglijenţă, numai graba e cauza; am avut atîtea de făcut! Toată noaptea a trebuit să-i dau sfaturi Elvirei, cum să se poarte, înţelegeţi, ca tînără căsătorită...

Oaia veni și ea din fundul curții și, cu mișcări greoaie, izbuti să se suie lîngă primii sosiţi.

— Totdeauna întîrzii! o mustră berbecul.

— Lasă și dumneata acum, nu-mi mai face observaţie faţă de lume. Am întîrziat, că l-am căutat pe Azor; cred că s-a întîmplat ceva cu el, nu l-am găsit nicăieri.

Toate celelalte animale ridicară capul, intrigate.

— Așa e, unde o fi?

Adevărul era că din ajun nu-l mai văzuse nimeni.

— O fi căzut în puţ! își dete cu părerea capra.

— Cum să cadă, că doar nu-i orb!

— L-aţi căutat în coteţ, frate?

— L-am căutat eu, nu auziţi? zise oaia. Așa am și întîrziat.

— Și?

— Nu e. Încă și oasele de ieri au rămas pe jumătate neroase.

— Asta-i bună! Ce-o fi păţit, bietul de el?

— Mie nu mi-ar părea rău să fi păţit ceva, zise Joiana, că prea se gudură în faţa stăpînilor.

— Da, madam Joiana! sări și oaia. Aţi văzut cum tot

dădea din coadă? Poți să admiți atîta lingușire? Că doar și noi avem cozi, și nu ne-a văzut nimeni făcînd una ca asta. Ah, uite tînăra pereche!

Elvira cu Pamfil tocmai coborau scările casei, unde fuseseră să se îmbrace. Juncana își alesese o rochie albastră, cu volane, de-a doamnei Matilda. La gît, în loc de orice bijuterie, avea un clopoțel de argint, care scotea sunete muzicale.

— Doamne, tare e frumoasă? exclamă Joiana. Îți vine s-o mănînci, nu alta!

Berbecul era superstițios, de-aceea interveni repede:

— Bate în lemn, madam Joiana, să nu fi spus într-un ceas rău! Doamne ferește, să nu ajungă mîine-poimîine la abator!

Și berbecul dădu de trei ori cu cornul în oblonul camionetei. Celelalte animale făcură asemeni.

— Mie, una, zise capra, mi-ar fi plăcut o rochie verde, ceva, așa, care să-mi aducă aminte de lăptuci, sau de varză nouă.

— Adevărat, aprobă Miercana. O rochie verde ar fi fost mai adecvată. Dar să nu credeți că-i port pică, n-am nimic cu ea, să fie fericită!

— Pe dumnealui cum îl găsiți? întrebă berbecul.

— E superb! exclamă oaia.

Berbecul îi aruncă o privire piezișă.

— Mie nu-mi place! zise Domnica.

— E cam mitocan! adaugă Miercana.

Joiana le contrazise:

— Nu-i adevărat! Socotesc că Elvira a făcut o partidă strălucită. Ia uitați-vă ce mîndru taur!

Pamfil îmbrăcase fracul domnului Ionescu, sub revere-le căruia strălucea vesta albă. În picioarele de dinapoi își pusese pantofi de lac, iar în cele dinainte mînuși „glacé", proaspăt spălate cu benzină.

Cînd tînăra pereche începu să coboare scările, animalele aplaudară.

— Ce fel de căsătorie este? se întrebau unele. Din interes, sau din dragoste?

— Ce întrebare! Uită-te la ei ca să-ți dai seama! Dragoste, poate să vadă oricine.

— Adevărat! Ah, ce fericiți au să fie!

— Din partea mea, zise capra, eu prefer căsătoriile socotite, sînt totdeauna mai durabile, fiindcă nu se spri-

ină pe pasiune, ci pe rațiune. Eu cu țapul meu, fie-i țăina ușoară, ne-am căsătorit fără să ne fi cunoscut mai înainte, și, slavă Domnului, am dus o viață fericită!

Dar iată că aducerile aminte o întristară atît de tare, că începu deodată să plîngă în hohote.

— Ajunge! o îmbărbătă Joiana. Nu-ți mai face inimă rea; cei vii cu viii, cei morți cu morții! Nu se cade să plîngi la nuntă.

Pamfil și logodnica sa ajunseseră la scara camionetei, în aplauzele animalelor. Toată lumea se dădu în lături și le făcu loc în mijlocul platformei. Două gîște, cu penele din coadă multicolore, țineau în plisc trena miresei; Elvira se simțea cam stînjenită de aceste văluri și încerca să le lea din cînd în cînd la o parte, cu coada, dar n-avea încotro, trebuia să le poarte, ca toate miresele.

Doi iezi, mergînd în două picioare, duceau lumînările de nuntă. Ei se așezară, cuminți și frumoși, de o parte și de alta a însurăților.

— Fiii dumneavoastră? întrebă Joiana pe capră.

— Nu; nepoți! Ai mei au murit, săracii, la nunta de argint a stăpînilor.

Și iar începu să plîngă, tocmai cînd țapul, lovind cu bastonul de ceremonie în treapta de sus a scării, anunța sosirea Împăratului.

Pe loc se făcu liniște adîncă; nu se mai auzea decît motorul, rotindu-se cam nesigur; de teamă să nu se oprească, armăsarul apăsa din cînd în cînd pe accelerație, și atunci părea că automobilul vrea să necheze.

— Bună dimineața, supușilor! strigă Cristofor, apărut în cadrul ușii, cu sceptrul.

— Dar să știi că e impunător! murmură berbecul, cu admirație.

— Impunător, bine zici! aprobă Joiana.

Măgarul stătuse toată noaptea să-și compună costumul. Din draperiile roșii de la ferestre își croise o pelerină, pe care o căptușise cu blană de oaie. Cum blana avea mici pete negre, de departe căpătase o strălucire de hlamidă împărătească. În picioarele de dindărăt încălțase cizmele de vînătoare ale domnului Ionescu, înalte pînă deasupra genunchilor. Țapul, care ținea să-și îndatoreze stăpînul, îi croise din cartoane colorate o coroană cu șapte colțuri, pe care le împodobise cu paiete, luate de prin dulapurile cucoanelor.

— Sînteţi gata? întrebă Cristofor.

— Gata, stăpîne!

— Nu lipseşte nimeni?

— Lipseşte numai Azor, zise oaia.

— Taci, proasto! o mustră berbecul. O să întîrziem acum, din cauza unui cîine!

— Unde-i cîinele?

— Nu ştiu, Măria Ta... L-am căutat pretutindeni.

— Ei bine, de azi înainte, javra asta nu mai are ce căuta la fermă, dacă n-a binevoit să se prezinte spre ascultarea poruncilor mele!

Zicînd, măgarul se urcă în cabină, la dreapta armăsarului. Ţapul se agaţă de scara camionetei, care porni huruind şi smucindu-se.

— Parcă miroase a fript! băgă de seamă şoferul. Nu ţi se pare, Măria Ta?

Cristofor ciuli urechile, de parcă simţul mirosului i-ar fi fost înrudit cu auzul.

— Într-adevăr! răspunse, respirînd adînc. Miroase a friptură! Şi, dacă nu mă înşel, a friptură de pasăre.

— Vai de mine! Să ştiţi că-i curcanul nostru. Îl prăjeşte motorul.

Lunga aşteptare făcuse motorul să se încingă atît de tare, încît capota sfîrîia ca o tingire. Ameţit de ţăcănitul supapelor şi de exploziile din eşapament, bietul curcan nu simţea nici o neplăcere. Închisese ochii şi părea că doarme, în timp ce penele începeau să fumege.

— Opreşte! porunci Cristofor. Săriţi şi scăpaţi curcanul!

Capra trecu pe deasupra cabinei, de unde îşi dădu drumul pe capota motorului.

— Văleau! Dar ştii că frige! behăi, sărind de pe un picior pe altul. Haide, că te faci scrum, curcane!

Curcanul însă, ameţit, nu voia să se mişte. Cu multă greutate îl împinse capra sus, pe acoperişul cabinei, între celelalte orătănii.

— Lăsaţi-mă la căldură! De ce m-aţi adus aici? Vreau înapoi! bolborosea curcanul.

— E intoxicat cu benzină! socoti ţapul. Faceţi-i respiraţie artificială.

Cocoşul, împreună cu una din găini, începură să mişte aripile curcanului în sus şi în jos, silindu-l să înghită aer.

— Smintită pasăre! zise Cristofor.

— Măria Ta, să nu te miri, așa ceva s-a văzut și la oamenii care au respirat benzină arsă; se împotrivesc să fie salvați, cer să fie lăsați în pace.

— Dar multe mai știi tu! făcu admirativ măgarul. Nu-mi pare rău că te-am ales aghiotant. Dacă ai să fii ascultător, la moartea mea îți las tronul!

— O! Măria Ta, nu te gîndi la lucruri macabre!

Cînd automobilul ieși pe poartă, oaia sări alarmată:

— Na, că proastă mai sînt! Lipsește și porcul! Cum de n-am observat pînă acuma?

— Ce-ți pasă ție cine lipsește? o certă berbecul. Ți-a spus cineva să faci apelul?

— Nu, dar aș vrea să știu unde o fi nenea Nicolae.

— Ciudată oaie! își șoptiră la ureche cele două juncane. N-am mai pomenit vreuna așa de curioasă!

Cînd camioneta se îndepărtase și zgomotul motorului se stinsese, porcul se ivi de după cocină. După ce privi dănuitor ograda și se încredință că nu mai rămăsese nimeni, nenea Nicolae porni ușurel spre casă, călcînd în vîrful copitelor. Abia pusese piciorul pe prima treaptă a scării, cînd Azor sări din pivniță și-i ținu calea.

— Unde te duci? îl întrebă, arătîndu-și colții.

În prima clipă porcul se sperie, apoi revenindu-și răspunse cu îndrăzneală:

— În casă mă duc! Vreau să cînt la pian. Ce-ți pasă ție?

Dintr-o săritură, Azor fu deasupra lui, îi înfipse colții în ceafă și-l rostogoli în mijlocul ogrăzii.

— Ascultă, porcule! mîrîi, continuînd să-l scuture. Ai să cînți la pian cînd n-am să mai fiu eu aici. Acum șterge-o la cocină, dacă vrei să nu-ți sfîrtec șoriciul!

Nenea Nicolae nu aștepță o nouă amenințare; o luă fuga spre fundul curții, simțind încă și acum colții dulăului în spinare.

„Afurisit animal! îl blestemă în gînd. N-am mai întîlnit pînă acum asemenea chelfăneală!"

Ajuns în cocină și văzîndu-se în afară de orice primejdie, îi trecu spaima, iar în locul ei, izbucni ciuda.

— Auzi, al dracului cîine! bombăni. Ce se crede el aici? Să nu pot cînta și eu la pian măcar o dată?

Azor îl urmări pînă îl văzu intrînd pe ușa cocinii. Atunci se întoarse spre pivniță. De jos se auzeau bătăi înfundate în ușă.

— Ajutor! Ajutor! strigau niște glasuri înăbușite.

„Bieții mei stăpîni!“ îi căină cîinele, amărît că nu putea să le dea drumul.

Coborî și merse abătut la ușa zăvorîtă, în fața căreia se așeză, cu botul pe prag, scheunînd încetișor, de ai fi zis că plînge. Sau poate plîngea de-a binelea.

CAPITOLUL VIII

Se mărită vaca, și plătesc găinile

În biserică toți credincioșii stăteau îngenunchiați cu fruntea la pămînt, cînd sosi camioneta cu animalele.

— Ce face curcanul? fu primul gînd al lui Cristofor, cum coborî din cabină.

— Măria Ta, și-a revenit! anunțară cocoșul și găina, care își dăduseră toată silința să-l reanimeze.

— Atunci formați alaiul, să intrăm în biserică!

Animalele coborîră repede și se înșirară în ordine, fiecare la rîndul lui, cum era stabilit dinainte. În frunte era, bineînțeles, Cristofor, cu coroana strălucind în soare. La un pas în urmă, ținîndu-i coada în semn de stimă, venea Grigorescu, țapul. După el, cei doi iezi, cu lumînările de nuntă în mînă. Apoi mirii, braț la braț, fericiți nevoie mare.

Capra, foarte emotivă, se pomeni bocind.

— De ce plîngi, soro? o întrebă oaia.

— Mi-aduc aminte de nunta mea! Ah! Tare era frumos!

După gîștele cu trena se așezară Joiana și juncanele, ca rude mai apropiate ale miresii. După ele, capra și oaia, apoi berbecul, după care urmau orătaniile, amestecate. Armăsarul trase camioneta la umbra unui ulm, opri motorul și coborî să-și ia locul în șir.

Cînd alaiul intră în biserică, popa Pomană terminase slujba.

Paşii copitelor de diferite mărimi începură să sune mai lespezi.

Capetele credincioşilor se întorceau mirate spre ciudatele apariţii.

— N-aud orga, îi şopti Elvira, Joianei.

— De unde orgă, draga mea? Aici este o biserică ortodoxă.

Mireasa se opri, palidă, dezamăgită, dacă nu chiar înspăimîntată.

— Haide, scumpo! o îndemnă mirele. Trebuie să mergem pînă în faţa altarului, după cum ţi-am promis în Ivadă.

— Nu pot! gemu Elvira. Eu sînt catolică! De ce nu mi-aţi spus? Nu vreau să-mi pîngăriţi credinţa!

— Adevărat, cum de uitasem? aprobă Joiana, cam fîsticită. Ca elveţiancă, a rămas la credinţa ei strămoşească.

— Dar şi dumneavoastră sînteţi tot elveţiancă! observă berbecul.

— E adevărat, însă la vîrsta mea, am văzut multe...

În altar, părintele Pomană îşi trecuse din nou metrul peste pîntece.

— Un metru şi nouăzeci! Sfinte Doamne, tare te slăbeşte slujba. Să nu mor înainte de a o duce pînă la capăt.

Dascălul îşi băgă capul pe uşă:

— Părinte, părinte!

— Ce-i, diavole? Porneşti cu talerul? Să nu te prind că pui mîna!

— Altceva, părinte. A venit o nuntă de... de... o nuntă de dobitoace!

— Piei, drace!

— Să-mi sară ochii dacă mint, părinte! Dobitoace, cum vă văd şi mă vedeţi!

În acest timp, alaiul înainta spre naos. Animalele mai mari stăteau la locul lor, în rînd. Orătăniile însă, curcanul, curcile, cocoşul, găinile, raţele şi celelalte se răspîndiseră prin biserică, măcăind, codcodăcind, căutînd ceva de ciugulit. Pe treptele altarului, cocoşul găsise o bucată de anaforă; numaidecît găinile se strînseră în jurul lui, cîrîind galeş, uitîndu-se la el cu dragoste.

De la balcon, numit *cafas*, ca să afle şi cei neduşi la biserică, se auzi glasul caprei. În calitatea ei de muzi-

cantă, începu să cînte, ca în ajun, cîntarea obișnuită la celebrarea căsătoriei:

Vino din Liban mireasă ...

Mireasa smiorcăia:

— Vreau la catolici! Vreau cu orgă. Nu-mi pîngăriți credința!

— Dar, draga mea, fii înțelegătoare! dădea s-o îmbuneze Pamfil. Unde să găsim un preot catolic?

— La București, la catedrală. Dacă ții la mine, du-mă acolo!

Taurul își pierdu răbdarea:

— Uite ce este: dacă mai faci mofturi, plec și te las aici. Nu vreau să mă însor cu o năzuroasă!

Elvira începu să scîncească, înmuiată:

— Să nu pleci! Să nu pleci, că nu mai spun nimic. Iartă-mă dacă te-am supărat! Mă fac ortodoxă, de dragul tău!

— Dascăle, nu visezi? întrebă părintele Pomană în altar. O nuntă de dobitoace, ai zis?

— Așa am zis și așa este: dobitoace și nimic altceva!

— Ia cheamă-l încoace pe naș!

După cîteva clipe, măgarul intră în altar. Țapul rămase la ușă, ținîndu-i coroana, pe care Împăratul animalelor și-o scosese, cucernic.

— Sărut dreapta, părinte! zise, înaintînd și apucînd cu smerenie mîna popii, între copite.

— Ia te uită! se minună popa. Măgar să vorbească! Și întocmai ca un drept credincios! N-am mai pomenit așa ceva!

— Sfinția Ta, începu Cristofor, avem aici o tînără pereche pe care trebuie să o cununăm: taurul Pamfil și juncana Elvira. Poate vei fi auzit de ei.

— Dar cum vrei, măi creștine, să cunun niște dobitoace? Ai căpiat?

— Doamne ferește, părinte! Dar și noi sîntem ființele lui Dumnezeu.

— Asta așa e, fiul meu... zise părintele Pomană, cam încurcat. Iată, am să-ți cunun finii. (Apoi mai încet, ca să nu-l audă dascălul): Dar gîndesc c-ai să-mi trimiți

acasă vreo două-trei perechi de păsări şi ceva mălai. N-am altă răsplată pentru cît ostenesc.

— Păsările poţi să ţi le alegi de pe acum, părinte; sînt în biserică, mi se pare că aşteaptă să le spovedeşti.

— Aşa? Apoi atunci să ne grăbim cu nunta, ca să-mi rămînă timp şi pentru spovedanie! făcu bucuros părintele Pomană, cu gîndul la păsările pe care avea să le încredinţeze pîntecului său, pentru izbăvirea lor veşnică.

Slujba nunţii începu, cu acompaniamentul caprei, care dădea răspunsurile de sus, din cafas.

Credincioşii ceilalţi se cruceau:

— Părintele Pomană a înnebunit!

Sfinţia Sa slujea taina nunţii, după tipic, dar ochii îi fugeau după orătănii.

— Uite şi p-aia! Îi şoptea în pauze măgarului, şi p-ailaltă, care ciuguleşte pe colo. Şi curca aia, de sub strană... Isaiia dănţuieşteee.

— Dănţuieşte, dănţuieşte!... zbiera capra, de sus.

După slujbă, preotul ţinu o cuvîntare, scurtă, pentru că pîntecul îi scăzuse la un metru şaptezeci şi chingile îi atîrnau slobode pe sub anteriu. Niciodată nu se ostenise Sfinţia Sa atît de mult la o cununie. Într-un cuvînt, îi spuse juncanei să-i de-a ascultare lui Pamfil, să-l urmeze pretutindenea şi să nu părăsească staulul conjugal. Taurului îi recomandă să nu se uite la alte vaci, şi s-o proteguiască pe aleasa inimii lui. Apoi o luă fuga spre casă, cu gîndul la supa de găină şi la ciorba de răţoi. „Cu voia Ta, Doamne, se gîndea, am să mănînc din fiecare cîte un castron întreg. Ţine-mă în putere pînă mi-oi pune pîntecele la loc!"

Dascălul îl urmă, cu orătaniile înghesuite într-un sac.

Între timp, nunta se urcase în camionetă, care porni la drum. Toată lumea era veselă, afară de cocoş; dintre toţi nuntaşii, el singur băgase de seamă cîte găini lipseau din alai. Ba încă lipseau tocmai cele mai arătoase; nunta, la care nu cîştigase nimic, decît o bucăţică de anafură, îl costa prea scump.

„Viaţa nu-i pusă pe temelii drepte! Îşi spunea. Se mărită vaca, şi plătesc găinile!..."

La fel spun şi eu, cel care povesteşte, numai că merg cu gîndul mult mai departe; prea mulţi plătesc foloasele şi bucuriile altora!

CAPITOLUL IX

Petreceri și iar petreceri

Petrecerea la ferma „Coțofana Veselă" dură și a doua zi, și a treia zi de Paști. Tot ce fusese prin hambare, prin pod, prin cămări, se scosese afară și se pusese, slobod, la dispoziția tuturor. Din porunca măgarului, celor din arest li se dădea cîte o jumătate de pîine pe zi, de om, și o găleată cu apă pentru toți.

— Dar cîinelui să-i dăm și lui ceva, Măria Ta? întrebă țapul.

— Păi, de ce nu? Nu-i animal, ca și noi?

— Mi se pare că ne-a trădat, nu intră în vorbă cu nimeni de-ai noștri. Nici la întrebări nu vrea să răspundă; șade la ușa pivniței și își jelește stăpînii.

— Adevărat, seamănă a trădare! zise măgarul, scărpinîndu-se gînditor cu copita în fundul urechii.

Piciorul îi intra în ureche pînă la genunchi; știe oricine cum e urechea măgarului.

— Totuși, spuse, după ce termină de gîndit și de scărpinat, e unul ca noi, gîndește-te că umblă în patru picioare. Duceți-i jos tot ce-o pofti. Ca să-l atragem de partea noastră, sînt de părere să tai o găină în cinstea lui.

Iar găinile? Mereu ele?

Țapul se miră:

— Cum, sacrificăm pe cineva dintre ai noștri? Mi se pare nedrept. Oare găinile nu trebuie să se bucure de același tratament ca toți supușii Măriei Tale?

— Tu să taci din gură! Pentru motive diplomatice sacrific pe cine cred de cuviință . . .

Măgarul privi pătrunzător în ochii țapului, apoi adăugă:

— Și chiar pe tine!

— Îți cer iertare, Măria Ta. N-am să mai greșesc.

— Vezi cum te porți. Nu mai lua apărarea altora, că poți să ispășești pentru ei!

Din ordinul lui Cristofor și prin îngrijirea țapului, se

tăie o găină, pe ascuns, bineînțeles, și i se duse lui Azor. Dar cîinele nici n-o mirosi; rămase nemișcat cu botul pe labe, la ușa înapoia căreia se aflau închiși stăpînii săi. Așa stătu, și a doua, și a treia zi de Paști, în timp ce afară animalele petreceau fără întrerupere.

A patra zi, văzînd că găina neatinsă trebuia aruncată la gunoi, sau cel mult dată porcului, țapul sacrifică alta, mai grasă, dar Azor n-o vru nici pe aceasta. Atunci îl lăsară în plata Domnului și animalele își văzură de petrecerile lor.

Erau zile frumoase, netulburate de nici un vis rău. Elvira și Pamfil își petreceau luna de miere plimbîndu-se prin crîng și prin livezi. Ca să-i facă plăcere tinerei și mofturoasei sale soții, taurul rupea crengi de măr înflorit și i le aducea de-a dreptul sub bot. Vaca nici măcar pe acestea nu le mînca la rînd, ci numai pe ales. Apoi începu să facă nazuri din ce în ce mai mari.

— Dar ce-ți poftește inima, scumpa mea? o întreba îngrijorat bietul consort.

— Vreau petale de trandafir!

Slavă Domnului, în grădina fermei erau și cîțiva trandafiri timpurii. Taurul culese petalele una cîte una, altminteri, dacă i-ar fi dus floarea întreagă, se temea să nu-și înțepe Elvira scumpu-i bot, în vreun ghimpe ascuns.

— Ah! Trandafiri roșii! făcea mofturoasa, strîmbînd din nas. Astăzi vroiam albi!

Bietul Pamfil se ducea și smulgea alte petale, pe gustul ei, oftînd în ascuns. Dintr-un taur mîndru și impunător, ajunsese jucăria unei juncane. Nu vă miraţi, o mai pățesc la fel și oamenii!

Celelalte animale, care n-aveau belelele noului însurățel, trăiau ca în rai. Primeau mîncare din belșug, așa încît puteau s-o risipească prin curte, după atît de frumosul lor obicei, neîngăduit de oameni pînă atunci. Pe vaci nu le mai mulgea nimeni, pînă ce ugerele li se micșorară că păreau domnișoare, pe boi nu-i mai trimetea la corvezi, caii trîndăveau, oile, netunse de mult timp, stăteau cu burta la soare, bucurîndu-se de căldură, capra cînta în voie cît era ziua de mare, păsările umblau libere prin straturile de zarzavat, scurmînd la rădăcini, căutînd

tot trufandale, semințe încă neîncolțite și răsaduri fragede, pînă atunci păzite cu strășnicie de fermier. Nimeni nu le ținea seama cînd se culcă și cînd se scoală; găinile, atît de ordonate în trecut, care se culcau o dată cu amurgul și se trezeau în zori, luaseră obiceiul să facă sindrofii pînă tîrziu, sau să se plimbe la lumina lunei, căutînd licurici. Dimineața moțăiau în coteț, unele nu ieșeau pînă la ceasurile zece; ba altele, mai leneșe, se trezeau tocmai la prînz, ca unele cocoane de la oraș. Cît despre cocoș, își pierduse pînă și măsura ceasurilor, habar nu mai avea de timp; cînta și el ca să se afle în treabă, la ore atît de trăsnite, încît, pe o rază de cîțiva kilometri, la toate fermele, i se dusese vestea de zăpăcit.

Dintre toți, singurul care se gîndea la o treabă serioasă, trebuie mărturisit, era Cristofor. Așezat la biroul domnului Ionescu, în halatul acestuia, cu papuci în picioare, cu scufia pe cap, petrecută peste urechi, și cu ochelarii pe nas, măgarul răsfoia prin dosare și hîrtii, ca să se pună la curent cu administrația fermei. Știa că sînt de făcut anumite socoteli, dar încă nu le putea veni de hac.

Pînă una-alta, găsise o carte de aritmetică, de-a lui Repetențilă și, într-ascuns, ca să nu-l simtă țapul, învăța de zor cele patru operațiuni. Cu adunarea și cu scăderea era mai ușor, își punea coada pe masă și o folosea ca pe o mașină de calculat. Spunea: „Avem o dată trei." Și număra trei fire din coadă, după care le lega cu o fundiță roz, luată dintre moațele doamnei Matilda.

„Și cu cinci...", urma, luînd cinci fire, ca să le lege cu altă funduliță, lîngă cele dintîi.

Pe urmă număra firele din amîndouă smocurile.

— Trei și cu cinci fac opt! constata mulțumit.

Pentru scădere, făcea pe de-andoaselea, și socotelile îi ieșeau la țanc, afară de cazurile cînd se întîmpla să se mai încîlcească firele cozii și să greșească la numărat.

Într-o zi, cam la vreo săptămînă după instaurarea noii domnii, o trăsură se opri în drum; vizitiul coborî și începu să bată la poartă.

Animalele se ascunseră speriate prin diferite colțuri ale ogrăzii. După un timp, văzînd că vizitiul nu are de gînd să plece, Cristofor îi dădu poruncă țapului să vadă

cine e. Țapul se cam codea, dar nu avu încotro, așa că se duse la poartă și, făcîndu-se mic după stîlp, întrebă tremurînd:

— Pe cine căutați dumneavoastră?

— Pe domnul Ionescu. I-auzi întrebare?! izbucni zgomotos un domn din trăsură. Că doar n-am să-l caut pe Hogea!

— Domnul Ionescu nu este acasă! minți Țapul, cu nerușinare.

— Dar unde este? După cîte știu, nu avea de gînd să plece nicăieri.

— Ba da, domnule, a plecat, n-aș avea nici un interes să vă mint.

— Dar doamna Matilda e acasă, nu-i așa?

— Dumneaei este... Adică nu, nu, cum să fie?!

— Este, sau nu este? răcni domnul din trăsură.

Țapul se dezmetici și răspunse hotărît:

— Nu este, stimate domnule.

— Dar domnișoara?

— Nici dumneaei. Nu e nimeni în toată casa. Au încuiat și au plecat. Au ocupat un autobuz întreg, că dumnealor sînt mulți, știți.

— Și unde au plecat?

— În pivniță... Aaa... Nu, nu! Au plecat la... Paris. Da, cu siguranță, la Paris mi-au spus că se duc!

— Parcă ai spus ceva de pivniță.

— Vi s-a părut, domnule, vă înșelați.

Domnul din trăsură răcni, înfuriat:

— Eu nu mă înșel niciodată, mă, obraznicule. Eu sînt judecător! Acum știi?

„Judecătorul! gîndi țapul, tremurînd. Vai de mine! Cînd s-o afla isprava măgarului o să ne condamne la spînzurătoare!"

Era gata-gata să mărturisească totul, pentru a lua o pedeapsă mai ușoară, cînd măgarul apăru în ușă, în ținuta de casă a stăpînului.

— Cine face atîta gălăgie?

Judecătorul îl văzu pe deasupra gardului și făcu ochii mari:

— Un măgar, un măgar? bolborosi, zăpăcit. În halatul domnului Ionescu? Dumnezeule, și cu scufă lui în cap? Dar e nemaipomenit, mi se pare că visez.

— Cine ești dumneata și ce vrei? întrebă Cristofor, semeț.

Față de atîta îndrăzneală, domnul din trăsură, oricît era el de judecător, o lăsă mai moale:

— Eu sînt omul legii. Și-l căutam pe prietenul meu, domnul Ionescu.

— Domnul Ionescu e plecat pentru mai multă vreme.

— Dar dumneata, dumneata cine ești?

— Sînt procuristul lui.

— Ce? Ce-ai spus? Procurist? Un măgar procurist? Haidade!

— Ce te miri așa? răcni măgarul, simțindu-se tare. Ai spus că ești omul legii. Atunci arată-mi în ce lege scrie că eu, așa cum mă vezi, nu pot fi procuristul unui fermier?

Judecătorul tăcu. „Așa e, are dreptate! se gîndi. M-am făcut de rîs, nu scrie în nici o lege!"

— Iertați-mă, n-am vrut să vă supăr, domnule... domnule procurist. Nu știți cînd va veni prietenul meu?

— Nu știu!

— Atunci n-am să vă mai reții.

— Bine faci! Bună ziua.

— Mînă! porunci judecătorul, vizitiului.

Pocnind de îngîmfare, Cristofor se întoarse la birou, unde își reluă socotelile: „Patrusprezece, minus șase..."

Din cînd în cînd se mai auzeau, înfundat, din pivniță, bătăi în ușă sau în ziduri; măgarul își vedea de ale lui. La trei-patru zile, țapul poruncea să se taie cîte o găină, pe furiș, și să i se ducă lui Azor, doar-doar l-o cîștiga, dar cîinele nu se atingea de mîncare.

Cît despre cocoș, acesta era din ce în ce mai neliniștit. Bănuia ceva, dar nu era sigur, nu mai știa ce să creadă.

— Domnule Grigorescu, îl întreba pe țap, o ții minte pe Cosînzeana?

— Cosînzeana? Găina aia gălbuie? Cum să nu! răspundea țapul, roșu pînă în albul ochilor. O cunosc, fiindcă eram prieteni.

— Da? Îmi pare rău pentru dumneata, am să-ți dau o veste tristă...

— Stai! Să nu spui dintr-odată; am bătăi de inimă.

— Regret sincer, nu știu cum să ocolesc... N-am avut nici un diplomat în familie. Noi, cocoșii, ne cam

repezim: ţin-te bine, domnule Grigorescu: Cosînzeana a dispărut!

— Vai de mine! Dar sînteţi sigur? Poate o fi ascunsă pe undeva.

— Am căutat-o peste tot.

— Poate o fi răpit-o uliul!

— Auzi vorbă! Doar ştii prea bine că am înfiinţat un serviciu de pîndă, şi sună alarma ori de cîte ori se vede venind uliul. Ai auzit dumneata sunînd sirena în ultima săptămînă?

— E drept că nu... Dar, de, nu ştiu cum să spun ca să nu te jignesc, aaa... nu vreau să mă înţelegi greşit, mă gîndesc, aaa... de, poate, cine ştie, aaa... dacăăă, dacă şi-o fi găsit pe undeva... vreun alt cocoş?

Cocoşul se umflă în pene şi-l privi cu dispreţ.

— Atunci se vede că nu mă cunoşti! Zece poşte, de jur împrejur, nu-i altul ca mine. Nici la ferma Statului, unde cresc păsările în puf şi le hrănesc cu întăritoare, cum scrie prin cărţi.

— Nu mă îndoiesc, iartă-mă, am vorbit fără să ştiu! S-o mai căutăm, poate om găsi-o pe undeva. Acum mă duc niţel în cameră, îmi vine să plîng...

Ţapul nu era mincinos din fire, dimpotrivă! Ca unul deprins să se repeadă cu cornuţele înainte, spunea totdeauna adevărul, indiferent pe cine ar fi avut în faţă, indiferent cu ce riscuri. Slujba de aghiotant îl făcuse prefăcut, linguşitor, nerecunoscător, cu desăvîrşire lipsit de caracter. Nu era însă sortit cu totul pierzaniei, îi mai rămăsese ceva: era conştient, îşi recunoştea greşelile, ceea ce lasă deschis un drum de întoarcere la calea cea bună pentru orice păcătos.

La drept vorbind, doar ţapul, dintre toate celelalte dobitoace, îşi punea acum probleme de conştiinţă. Restul voiau să petreacă, fără întrerupere, cît mai plăcut şi cît mai mult. Zaiafeturile se ţineau lanţ, la sindrofiile orătaniilor se risipeau saci întregi de grăunţe, saci cu tărîţe şi bulgări imenşi de sare grunjoasă la sindrofiile vacilor, saci cu ovăz la cele ale cailor. Totul se irosea fără nici o măsură... Aşa ar fi continuat multă vreme petrecerea nesăbuită, dacă într-o noapte nu s-ar fi întîmplat ceva care să-i zgîlţîie rău şi să le bage spaima în oase.

Într-o noapte au venit hoţii la „Coţofana veselă".

CAPITOLUL X

Noaptea cînd au venit hoţii la găini

Era trecut de miezul nopţii; ultimele găini întîrziate se duseseră, în sfîrşit, la culcare.

Nu trecuse mult timp, cînd deodată cocoşul începu să cucurigească, dar nu prosteşte, cum se crezu la început.

— Cît să fie ceasul? se întrebară, deschizînd cîte un ochi, găinile de la ferma vecină.

— Dormiţi înainte, proastelor! le mustră cocoşul lor. Vă luaţi după toţi zăpăciţii? E cocoşul de la „Coţofana veselă", anunţă orele aiurea, cred că i s-a stricat ceasul, îi lipseşte o rotiţă.

În limba cocoşilor, se spune aşa despre cineva care e cam într-o ureche.

Vacile avuseseră şi ele o sindrofie, abia se terminase. Capra tocmai ieşise din casă, unde exersase la pian, ca în fiecare seară; avea îngăduinţa specială a măgarului. De fiecare dată cînd se întorcea de la studiu, porcul îi ţinea calea.

— Ah! Spune-mi! Spune-mi, o ruga, cum sînt clapele pianului? Am auzit că sînt albe ca brînza. Ah, dacă m-ar lăsa şi pe mine o dată! Numai o dată aş vrea să văd cum se cîntă la pian, n-am altă dorinţă!...

Capra stătuse ce stătuse de vorbă cu porcul, apoi îşi ceruse iertare şi se retrăsese în micul ei apartament de lîngă staul. Porcul se mai plimbase cîteva minute prin curte, fredonînd... Fredonînd sau grohăind, e greu de spus care cuvînt se potriveşte mai bine. Pe urmă se culcase şi el, în toată ograda nu mai mişca nimeni. Numai în casă, la birou, Cristofor, cu bigudiurile doamnei Matilda, şi cu coada pe masă, făcută smocuri, căuta să dea de rostul socotelilor.

— Cincisprezece adunat cu douăzeci şi şase...

Ajunsese la numere din ce în ce mai mari, în curînd spera să treacă la cele cu trei cifre.

După încă două-trei exerciţii, Cristofor îşi scoase ochelarii, se frecă la ochi, îşi întinse spinarea, apoi suflă în lampă şi trecu în dormitor, unde căzu frînt de oboseală

pe patul confortabil al stăpînului. O clipă mai tîrziu, sforăia din adîncul plămînilor.

La ora aceea, nimeni, în toată ferma, nu mai stătea de veghe.

Era o noapte de mai, plină de fantasme, de adieri parfumate și de mister. De cu seara fusese lună nouă; pe la ceasurile zece apusese și de-atunci întunericul creștea parcă la fiecare oră. Căzuse o liniște adîncă, arar se auzea cîte o frunză foșnind. Ceasul bisericii din Ghiftuiți sună o dată, prelung, poate jumătate după miezul nopții, poate unu, o singură lovitură grea, parcă prevestind nenorocire. Undeva, în depărtare, se auzi pierdut un huruit de tren și un țipăt sinistru de locomotivă. Apoi liniștea fu iar adîncă.

În pivniță, oamenii adormiseră trudiți, cu movile de nisip la căpătîi, drept pernă. La ușă, Azor scheuna neputincios.

Deodată, ridică botul și ciuli urechile; auzise un zgomot ciudat la poartă, cineva, care venise tiptil, încerca încuietoarea.

Slăbit de îndelungata înfometare, cîinele se tîrî cu greu pînă la picioarele scării, urcă încet, treaptă cu treaptă și, ajuns sus, ascultă cu luare-aminte. Într-adevăr, la poartă era cineva și umbla s-o descuie. Dar mai era unul, care încălecase gardul, în spate, lîngă grajduri; îi vedea silueta neagră, sus, gata să-și dea drumul în curte.

În lunga lui carieră de paznic, Azor învățase să nu se pripească. Demult, în timpurile uceniciei, i se întîmplase să dea alarme false, și se făcuse de rîsul cîinilor. Acum însă știa să deosebească pînă și mersul hoțului de al omului cumsecade. Nu-i fu greu să înțeleagă, fără putință de îndoială, intențiile vizitatorilor de noapte.

O clipă mai tîrziu, omul de pe gard își dădu drumul în curte. În mînă ducea un sac mare. Azor îi cunoștea rostul.

„Vin la găini!" își zise.

Bietele găini! Ele trebuiau să plătească mereu? Și acum se mai afla jos una, sacrificată de pomană.

Hoțul înainta tiptil, de-a lungul grajdului, spre cotețe. Curînd se auzi o ușă scîrțiind subțire.

— Cucurigu! făcu cocoșul trezit din somn. Găinile începură să cîrîie.

Acum Azor nu mai avea de ce să aștepte; se repezi

în mijlocul curții, așa cum îl țineau puterile, și începu să latre:

— Săriți! Săriți! Hoții la găini!

Omul de la poartă, care pesemne nu avea altă însărcinare decît să stea de pază (la încuietoarea porții umblase doar ca să se exerseze), îi aruncă pe deasupra gardului o bucată de carne.

Cîinele zîmbi, cu ironie.

„Nu mă prindeți voi cu d-alde astea. Am jos, în pivniță, o găină întreagă, și tot nu mi se înmoaie inima."

Apoi începu iar să latre:

— Săriți! Hoții la găini!

În staul, Pamfil deschise ochii. Văzu alături, în paie, capul frumos al Elvirei. O sărută cu dragoste. Ea zîmbi prin somn, alintîndu-se.

— De ce latră cîinele? întrebă, adormită.

— Cică-s hoții la găini.

— Treaba lor! Ce ne pasă nouă! Vino de te culcă, scumpul meu Pamfilică.

Se trezi, de asemenea, și capra. În loc să ia vreo măsură, să dea o mînă de ajutor, după puterile ei, se apucă să cînte un cîntec netot, care nu se termina niciodată, rotindu-se în jurul acelorași versuri caraghioase:

La un popă-a fost un cîine
Și pe cîine l-a iubit
Și-a-nghițit un os de pește
Și pe urmă a murit . . .

— Săriți! Hoții la găini! scîncea neputincios cîinele, în mijlocul ogrăzii.

În casă, țapul, care se trezise de la prima lătrătură, alergă la ușa măgarului.

— Măria Ta, Măria Ta! Hoții!

Cristofor sări în mijlocul odăii.

— Ce-ce-ce-ai spus? se bîlbîi, în timp ce-și îmbrăca halatul, abia izbutind să găsească mînecile.

— Hoții, Măria Ta! Pune mîna pe carabină!

În odaia de zi, deasupra bufetului, era o panoplie cu o pușcă veche și un pistol puse de-a curmezișul; amintiri din tinerețea domnului Ionescu.

Măgarul se urcă pe un scaun, desprinse pistolul, apoi pușca și, înarmat cu amîndouă, ieși în ușa principală.

— Care ești acolo? răcni măgărește! Stai că trag!

O clipă de liniște; se auzea doar capra cîntînd, neturburată, cîntecul ei fără capăt:

Și-a-nghițit un os de pește
Și pe urmă a murit
Și pe crucea lui s-a scris
Că:
La un popă-a fost un cîine . . .

— Care ești acolo, mă, hoților? Stați că vin la voi cu pușca încărcată!

Hoțul nu voia să fugă cu mîna goală. În grabă și înspăimîntat, aduna găinile, fără să le mai aleagă, nădăjduind să scape și cu sacul plin, și cu viață. Cocoșul, cocoțat în vîrful cotețului, protesta zadarnic.

— Mă hoțule, lasă găinile! striga Cristofor, agitînd armele în aer.

Țapul tremura în spatele lui, ascuns după ușă, și-l îndemna printre clănțăniturile dinților:

— Trage, Măria Ta! Găurește-le pielea!

În staul, cu ochii pe jumătate închiși, Elvira îngîna șăgalnic:

— Tot nu s-a terminat cu găinile?

— Dormi, draga mea, nu-ți strica somnul pentru ele!

Iar capra își continua, ca o flașnetă, cîntecul fără capăt:

Și pe crucea lui s-a scris
Că:
La un popă-a fost un cîine
Și pe cîine l-a iubit . . .

În sfîrșit, hoțul, cu sacul plin, o luă la fugă spre gard, în cîrîitul găinilor.

— Trage, Măria Ta, trage! Să-l înveți minte! stăruia țapul!

— Zău că trag! Uite că trag! răcnea amenințător măgarul, agitînd armele pe sus.

Deodată, fără să înțeleagă cauza, o străfulgerare îi luă ochii, în timp ce brațul drept i se smucea din umăr.

Pușca detunase, bubuitura se duse în gard, din gard

se întoarse, plesni în zidul casei, de unde ricoşă drept în sus, făcînd să ţiuie cerul.

Se auzi căzînd la pămînt sacul cu găini, care cîrîiau tot mai stins, înăbuşite.

— Văleleu! urla hoţul, în timp ce sărea peste gard, părăsindu-şi prada.

Hoţul celălalt, de la poartă, o lua şi el la fugă.

— Bravo, Măria Ta! Acum n-o să le mai ardă de găinile noastre!

Cristofor se rezemase palid de uşă. Arma îi fumega încă în mînă, în nări avea miros de pulbere arsă, urechile îl dureau de bubuitură, aproape că nu-şi mai simţea umărul, şi tot nu ştia cum se întîmplase. Cum să se întîmple, decît că, tot agitînd puşca, apăsase pe trăgaci, fără să-şi dea seama?!

— Au plecat? bîigui, năucit, gata să leşine.

Ţapul era în culmea fericirii:

— Au plecat, Împărate, cu pielea găurită, să se înveţe minte!

Celelalte animale, speriate de bubuitură, se ascunseseră care pe unde apucase. Numai cocoşul din vîrful coteţului făcea gălăgie, cerînd ca să fie dezlegat sacul şi eliberate captivele.

— Du-te şi dă-le drumul! îi porunci măgarul ţapului.

Acesta o băgase pe mînecă:

— Eu, eu, Măria Ta? P-p-păi eu n-am atîta putere! Să chemăm pe cineva mai voinic decît mine.

— Hei! răcni măgarul. Să vină cineva, să dea drumul găinilor.

În toate dependinţele fermei, nu se simţea nici o mişcare. Doar capra cînta, netulburată, cu atîta nepăsare, încît îţi venea s-o strîngi de gît ca să tacă:

Şi-a-nghiţit un os de peşte
Şi pe urmă a murit . . .

— Hei! să vină cineva să le dea drumul găinilor!

— Dar ce-i, frate, ce-i atîta gălăgie? se auzi porcul, grohăind cu nedumerire.

Venea agale de la cocină, căscînd somnoros; părea picat din lună.

— Tu unde ai fost? întrebă măgarul.

— Eu? Am dormit! Slavă Domnului că am somnul ușor, altfel puteați să strigați aici pînă mîine.

— Dar pe hoți nu i-ai auzit?

— Ce hoți?

— Hoții la găini.

— Se vede că glumiți!

— N-ai auzit nici cînd a bubuit pușca?

— Ce pușcă? N-am auzit nimic, și doar am somnul ușor!

— Bine, nene Nicolae, norocul tău! Acum, dacă vrei să mă îndatorezi, du-te și dă-le drumul găinilor; sînt în sac, colo lîngă gard.

— Mă duc, dacă mă lăsați să cînt la pian.

— Asta nu se poate!

— Atunci nici eu nu vreau!

Porcul plecă bombănind spre cocină: „Auzi, să le dau drumul găinilor, le-ar plăcea! Dar să cînt la pian, nu! Mari șmecheri! Să stea găinile în sac pînă le-oi scoate eu!"

Se opri, atras de glasul caprei, care-și tot cînta cîntecul ei stupid:

Și pe urmă a murit
Și pe crucea lui s-a scris . . .

— Fals! Fals, coană capră! îi strigă furios. Nu mai face pe muzicanta cu noi!

În urma lui, Cristofor rămase în același loc, încă speriat.

— Ce facem cu găinile, Măria Ta? întrebă țapul.

— Ce să facem?! Pînă mîine le lăsăm în sac.

— Imposibil, se înăbușă!

— Atunci du-te și dă-le drumul tu!

— Nu, nu gă-găsim pe altcineva?

— Pe nimeni.

— Atunci, Măria Ta, să le lăsăm! În sac o să le fie tocmai bine, nici frig, nici cald.

— Mi se pare că ți-e cam frică! zise măgarul, privindu-l piezîș.

— Frică? Mie? Hm! Atunci nu mă știți, sînt în stare să mă lupt singur cu zece hoți. Mai demult, în tinerețea mea, am încolțit într-o noapte o bandă întreagă. Și

n-aveam pușcă, nici pistol, ca Măria Ta. Dacă au să mai vină vreodată hoții, am să vă dovedesc!

— Cred că n-au să mai vină! i-o tăie măgarul. I-a învățat minte împușcătura mea!... Acum hai să ne culcăm!

— Cucurigu! cucurigu! protesta cocoșul de pe coteț. Ce faceți cu găinile? Nu le eliberați?

Nimeni în toată ferma nu se gîndea la găini. Unii dormeau, alții se prefăceau adormiți. Doar capra, în odaia ei, cînta:

Și pe crucea lui s-a scris...

— Taci, cucoană, taci! Nu simți că e fals? grohăia porcul, pus pe ceartă.

CAPITOLUL XI

Hoții cer despăgubiri

Fusese într-o miercuri noaptea. Ziua de joi trecu în liniște, la fel și vineri. În schimb, sîmbătă, pe la prînz, un om ciudat se opri la poarta fermei și ciocăni.

— Cine e? întrebă țapul.

— Poșta!

— Poșta? Umblă sănătos; nu așteptăm scrisori.

— Păi am o telegramă!

— Pentru cine?

— Pentru boier.

E adevărat că, așa cum nu aștepta scrisori, țapul nu aștepta nici telegrame, dar o telegramă face curios pe oricine, deci merse și deschise poarta, numai că rămase țeapăn: în fața lui stătea un om care nici pe departe nu semăna a poștaș. Era un ins înalt și slab, negricios, fără un ochi, cu țepi negri pe obraz, cu o pălărie pleoștită, care-i acoperea fruntea pînă în sprîncene.

— Ține! zise el, amenințător.

Era o hîrtie vînătă, împăturită grosolan.

— Asta nu-i telegramă!

Străinul șuieră printre dinți:

— Dacă mai spui ceva, bag cuțitu-n tine!

Țapul o luă la fugă spre casă, urcă treptele și se prăbuși pe dușumea în odaia măgarului:

— Măria Ta, sări! Ia pușca din cui și vino să-l înveți minte!

— Pe cine? Ce intri așa? Uiți unde te afli?

— E afară unu', Măria Ta, care vrea să mă înjunghie.

— Daa? Atunci stai că-i arăt eu!

Măgarul puse mîna pe pușcă și ieși în prag.

— Care vrei să-l înjunghii pe domnul Grigorescu? Arată-te, dacă ai curaj!

Dar străinul se dusese, încă de mult, cu tot, cu umbra lui.

— N-a avut curaj să dea ochii că Măria Ta! zise țapul, lingușitor.

— Păi, te cred! Ia să văd cine ar îndrăzni să dea piept cu mine!

— Măria Ta, uite ce-a adus; zicea că-i o telegramă.

Cristofor trecu în birou, se așeză tacticos pe scaun, își puse ochelarii, apoi despături hîrtia grosolană și începu să citească. Îndată păli, îl cuprinse gîfîiala și tremuriciul.

— Aoleu! Aoleu! făcea, clănțănind ca de friguri.

Pe hîrtie scria:

„Oamenii din pădure
către
cei de la fermă.

Ați avut îndrăzneala să ridicați arma împotriva noastră. Puțin a lipsit să răpuneți viața unuia de-ai noștri. Norocul vostru că glonțul a trecut pe dealături.“

Cristofor își trecu batista pe frunte.

— Așa e! Ce noroc! bîigui, înmărmurit.

— Ba mai bine ar fi fost să-l răpuneți! spuse țapul. Acum n-ar mai fi îndrăznit să ne amenințe!

Mai departe scrisoarea cuprindea, într-adevăr, amenințări înspăimîntătoare:

„Dacă pînă mîine, duminică, la prînz, nu veți depune în scorbura stejarului noduros de lîngă icoa-

nă, la răspîntia Șteangului, suma de un milion, împreună cu sacul uitat, atunci, duminică seara praful se alege și de voi, și de fermă.“

„P.S. Sacul, înțelegem să-l aduceți plin cu găini, altfel vă fierbem de vii.“

Mai jos era încă un post scriptum, pe care Cristofor îl citi mai mult mort decît viu:

„Găinile, înțelegem să fie grase, nu încercați să ne păcăliți cu cine știe ce mortăciuni, că, înainte de a vă pune la fiert, vă jupuim.“

— Grigorescule!

— Poruncă, Măria Ta.

— Pune repede douăzeci de găini la îngrășat. Dar vezi, caută-le pe cele mai frumoase, altfel mîine seară ai să vezi în oglindă un țap mort.

— Douăzeci de găini? Ne vin musafiri?

— Ai să vezi tu ce musafiri ne vin! Acum aleargă și fă ce ți-am poruncit.

În timp ce țapul lua măsuri pentru supraalimentarea găinilor, măgarul dădu frîu liber spaimei din el, care crescu de zece ori.

— Un milion de lei! Doamne Isuse Cristoase, de unde să-i iau? Și dacă i-oi găsi, cine o să se ducă la răspîntia Șteangului? Doamne Maică-Precistă, ai îndurare de noi!

— S-a făcut, Măria Ta! raportă țapul, revenind. Toate cele douăzeci de găini sînt la îngrășat; după felul cum mănîncă, pînă mîine n-o să le mai recunoaștem.

— Grigorescule! Ai curaj să te duci în inima pădurii?

— Dar de ce, Măria Ta?

— Să duci hoților sacul uitat, împreună cu un milion de lei despăgubiri.

— Au cerut ei așa ceva?

— Uite, scrie negru pe alb.

— Asta e curată îndrăzneală!

— Nu-i așa? Acum spune: te duci?

— Merge și Măria Ta cu mine?

— Eu? Treburile domniei nu-mi îngăduie. Și la urma urmei, ce să mai văd în pădure? Nu uita că mi-am petrecut tinerețea la un țigan lingurar, care tot umbla după copaci pentru făcut copăi și linguri.

— Ai dreptate, Măria Ta! În pădure nu-i nimic de văzut, mai bine să stăm acasă.

— Dar găinile cine le duce?

— Nimeni!

— Păi ce facem?

— Nimic!

— Mîine seară praful și pulberea se alege de noi, uite, scrie colea!

— Dar Măria Ta nu ai pușcă? Și revolver? O să ne apărăm.

— Crezi c-o să se poată?

— Am deplină încredere în Măria Ta.

— Atunci, cu Dumnezeu înainte! Grigorescule, pregătește ferma pentru asediu!

CAPITOLUL XII

Pregătiri de luptă

O oră mai tîrziu, la ferma „Coțofana veselă" era decretată stare de asediu. Pe zidurile casei, la hambare, la cotețe, grajduri, staule și cocini se lipise următoarea:

PROCLAMAȚIE

Către toate viețuitoarele fermei, mari și mici, cavaline și cornute, către păsări, precum și către toți ceilalți aflați sub oblăduirea noastră:

CETĂȚENI ȘI CETĂȚENE,

O bandă de dușmani ne amenință cu moartea. Dacă Dumnezeu vrea să ne piardă, atunci să pierim eroic. Războiul e pornit, împotriva hoților din pădure, asupritorii noștri. Baricadați toate porțile, astupați toate găurile din garduri, pregătiți-vă de luptă și de moarte. Pentru gloria noastră veșnică,

vom şti să rezistăm pînă la unul. Aşa să ne ajute Dumnezeu!!!

CRISTOFOR ÎNTÎIUL
Împăratul animalelor

Îndată ce animalele citiră, sau cei care nu ştiau carte ascultară de la alţii proclamaţia, în toată ferma începu o mare fierbere. Unii erau pentru luptă, alţii, mai fricoşi, optau pentru diplomaţie: să li se ceară scuze, să li se dea milionul, să se dea şi găinile.

— Nici mort! Nici mort! striga cocoşul, de pe acoperişul coteţului. Pînă cînd să suportăm sacrificiile? Vrem război, vrem să curgă sînge, să ne uşurăm inimile!

— Bravo! îl aprobau găinile, înflăcărate de aerul lui marţial. Bravo, cocoşule! Dacă tot trebuie să murim, barem să ştim că n-am murit degeaba. Porunceşte-ne, şi te vom urma!

— Dar ce se întîmplă pe aici, frăţioare? întrebă porcul, venind tacticos dinspre cocină.

— Ce, dumneata n-ai ochi? Ori pe uşa dumitale nu-i pusă proclamaţia?

— Nu ştiu, frăţioare, că am dormit pînă acum. Ia spuneţi-mi despre ce-i vorba?

— Este vorba să facem război!

— Şi cu cine?

— Cu oamenii din pădure.

— Aşa? Atunci, să-l facem!

Zicînd, porcul o luă spre casa stăpînilor.

— Anunţă-mă măgarului! îi porunci ţapului Grigorescu.

Acesta se făcu roşu la faţă.

— Întîi învaţă să vorbeşti cuviincios despre Măria Sa!

— Bine! Mă anunţi, sau plec? Mie nu-mi place să-mi pierd vremea.

— Ce-i, nene Nicolae? întrebă Cristofor, care auzise vorba şi apăruse în uşă.

— Este că p-afară scrie de război.

— Foarte adevărat! N-ai văzut pregătirile?

— Tocmai de-aia am venit. Înseamnă c-o să moară unii şi alţii.

— Nu încape vorbă!

— Poate o să mor şi eu.

— Atunci vei fi declarat erou și amintirea ta va fi nemuritoare.

— Măria Ta, mai mult decît durează șuncile, nu poate dăinui amintirea noastră; încît nu-mi fac nici o iluzie. Dar fiindcă s-ar putea să mor, am venit să-mi exprim o ultimă dorință: lăsați-mă și pe mine să cînt la pian, măcar o dată, înainte de moarte!

— Nene Nicolae, cere-mi orice altceva, dar asta nu!

Porcul plecă înfuriat.

— Eu n-am să lupt! strigă, întîlnind un grup mare de animale. Nu înțeleg să-mi sacrific viața pentru o societate care nu e pusă pe principii de egalitate. Adică de ce să aibă voie capra, și eu nu?

Cineva îl întrerupse, disprețuitor:

— Lașule! N-ai să lupți fiindcă ți-e frică să nu-ți curgă grăsimea prin găurile făcute de gloanțe! Altminteri, ai ști să pui interesele societății noastre înaintea intereselor tale.

Mulțimea începu să-l huiduiască.

— Defetistule! striga cocoșul...

În sfîrșit, cu entuziasmul unora, cu îndoiala altora, care înclinau să dea dreptate porcului, ferma se pregătea de luptă. Găinile scormoneau prin curte și adunau pietre în chip de proiectile. Oile acceptară să fie tunse, ca din lîna lor să se facă scamă pentru pansamente, din cearceafuri se făceau fețe; toată lumea era la treabă, chiar și cei cu inima îndoită. Numai porcul nu vroia să ajute cu nimic; rupsese proclamația de pe cocină și stătea în ușă, întins la soare, privind nepăsător la ceilalți.

Noaptea de sîmbătă spre duminică o petrecură întărind baricadele și desăvîrșind pregătirile de bătălie. Duminică dimineața se făcu o rugăciune, în mijlocul curții. Animalele erau adunate în careu, cu fața la intrarea casei. Cristofor apăru în mantia de purpură, cu blana ca de hermină, cu coroana pe cap și cu cele două arme în mînă. Însă armele le puse jos și zise:

— Primul nostru gînd pașnic se îndreaptă către Dumnezeu!...

Urmă rugăciunea după tipic.

— Iar acum, strigă măgarul, să punem mîna pe arme!

Zicînd acestea, se aplecă să ia pușca și pistolul. Cînd să se ridice, atinse trăgaciul puștii, cum i se mai întîmplase

odată, desigur din neîndemînare, căci nu avea nici un pic de instrucție. Îndată după bubuitură se auzi un tropot prelung, ca o cutremurare a pămîntului. Cînd fumul împușcăturii se risipi, curtea apăru goală, dintr-un gard pînă-n celălalt; animalele dispăruseră, ascunse care cum putuse mai bine. Într-un tîrziu, văzînd că se făcuse liniște, începură să apară, unul cîte unul.

În acest timp, în staul, vaca Elvira își lua rămas bun de la Pamfil.

— Te aștept să vii victorios! îi spunea, cu lacrimi în ochi. Dar mai stai, mai stai cu mine un pic! Lupta încă nu a început! Ce îngrijorată am să fiu, scumpul meu erou!

Taurul se simțea în stare de fapte glorioase, ca să merite atîta dragoste și admirație.

Cînd scăpă de îmbrățișări și ieși din staul, măgarul tocmai terminase de dat instrucțiunile.

— Te duci la bătălie, domnu' Pamfil? întrebă porcul din ușa cocinii.

— Firește că mă duc! Dumneata nu?

— Eu nu vreau să lupt, sînt pacifist. A, aș înțelege să-mi calc principiile, dacă și le-ar călca și ei: să-mi dea voie la pian. Nu iei loc niței, să mai tăifăsuim?

— Mulțumesc, nu stau de vorbă cu ambuscații!

„Măi, măi, măi, tare vi s-a înfierbîntat capul!" se gîndea Nicolae.

Pentru duminică după-amiază se rînduiră străji, cîte două la fiecare colț al gardului. Cocoșul se urcă în vîrful casei, ca să poată vedea mai departe. Cei care nu erau de serviciu fură îndemnați să se odihnească, pentru a fi în stare să lupte cînd va veni clipa.

La căderea serii, totul era pregătit.

CAPITOLUL XIII

Atacul

Atacul începu pe la orele unsprezece. Întîi se auzi doar o împușcătură, cam dinspre miazăzi. Poate fusese

un semnal. Glonțul trecu pe deasupra casei și se pierdu în întuneric, țiuind subțire.

— Toată lumea la posturi! porunci Cristofor. Toți cu capul la pămînt! Nu vă ridicați pînă la ordinul meu!

Cîteva minute după prima împușcătură, minute care părură foarte lungi, se auzi o a doua, mai aproape; apoi încă două, la rînd, dar tot din alte direcții.

— Ne încercuiesc! își dete cu părerea țapul.

Se pricepea oarecum la războaie, străbunicul lui fusese mascotă de regiment, în campania de la 1877.

— Noi nu tragem? întrebă berbecul, care se cuibărise la postul de comandă, unde se aflau țapul și măgarul.

Postul de comandă era în fundul puțului, pe o platformă îngustă, fixată între ghizduri, într-o vreme cînd se curățase izvorul. În afară de țap, ceilalți doi coborîseră cu multă greutate, agățați de găleata prea mică pentru mărimea lor. Odată ajunși jos, aveau avantajul că nu-i putea descoperi nimeni, deci pe lîngă putința de a conduce bătălia cu cinste, mai erau asigurați că nu vor păți nimic, chiar în caz de înfrîngere deplină.

Se auzi al cincilea glonț șuierînd pe deasupra.

— Vai lor, celor ce sînt afară! oftă țapul.

— De ce îi cãinezi?! se miră Cristofor. Au să moară ca niște eroi!

— Brr! Mi se zbîrlește părul numai cînd mă gîndesc ce ascuțit trebuie să fie vîrful glonțului.

În acest timp, împușcăturile se întețiseră. Nu se înțelegea ce tactică aveau atacatorii, dar era limpede că nu făceau economie de muniții; poate urmăreau ca nimeni să nu mai fie viu la fermă în momentul asaltului.

Animalele stăteau pitite pe sub garduri, prin gropi, pe după ziduri, pe lîngă stivele de lemne, așteptînd să intervină. Neavînd arme de foc, erau instruite să stea nemișcate, pînă cînd începea lupta corp la corp, și cînd puteau folosi propriile mijloace de apărare și de atac, coarnele, colții, copitele.

În bucătărie, vacile așteptau să apară primii răniți. La fiecare împușcătură tresăreau:

— Asta-i! Acum au să vină cu tărgile!

Dar, din fericire, gloanțele nu nimeriseră pe nimeni pînă acum, ceea ce făcea să le crească și curajul, și speranța.

— Nu vor avea îndrăzneala să înainteze pînă la gard! spuse armăsarul, care se ațînea după un stîlp, gata să-i tragă o copită la mir primului venit.

Liniștea care domnea la fermă le dădea de gîndit hoților. Se așteptaseră la o rezistență organizată, cu poliție și cu jandarmi, cu puști și mitraliere, cu grenade și poate chiar cu tunuri, și cînd colo, în fața lor nu mișca nimic, ceea ce îi făcea să se simtă nesiguri. Li se părea că pericolul în loc să fie în față, era în spate, și, neliniștiți, tot întorceau capul.

Totuși, înaintau, pas cu pas, după planul bine ticluit de căpetenia bandei. Veneau din patru părți, cu mișcarea sincronizată, așa încît să ajungă la garduri și să asalteze ferma, cîteșipatru grupele în aceeași secundă.

Din cînd în cînd, mai trăgeau un foc, ca să știe unii de alții.

Căpetenia era un om încercat în rele, care nu putea să se sperie nici de mutra diavolului, dacă i-ar fi apărut în față, pe negîndite. Odată ajuns la gard, pîndi cîteva clipe să simtă ce se întîmplă dincolo.

„Te pomenești că or fi fugit cu toții de frică. Păi atunci putem prăda ferma în liniște."

Totuși, pentru mai multă siguranță, nu se avîntă în neștire. Mai ascultă o dată cu atenție, apoi se cățără sus, de unde scoase un șuier, semnalul convenit ca banditii să-l urmeze, și își dădu drumul, ușurel, pe un stîlp al gardului.

După o alunecare de cîteva șchioape, simți deodată că se întîmplă ceva de neînțeles, parcă pămîntul ieșise din nemișcare și pornise să galopeze. Nu-și dădea seama ce forță îl duce, dar se vedea gonind spre mijlocul curții.

„Asta e lucrătura diavolului!" își spuse.

Ar fi vrut să deschidă gura, să strige după ajutor, chit că nimeni n-ar fi putut să-l salveze, dar groaza îi încleștase fălcile, măselele de jos păreau sudate cu cele de deasupra.

Ce se întîmplase? Stîlpul pe care își dăduse drumul era acela după care stătea pitit armăsarul. Cu urechea atentă la împușcături, acesta nu mai auzea alte zgomote, cînd se pomenise cu o greutate căzîndu-i în spinare. De spaimă, o luase la goană, fără să știe încotro, gîndind, la fel cu banditul, că intrase în stăpînirea lui Scaraoschi. „Da, e însuși diavolul, acum iadul mă așteaptă!"

Armăsarul galopa smintit prin ograda acoperită de întuneric, fără să aleagă drumul, sigur fiind că mai rău decît era acum nu putea să i se întîmple.

Deodată, o barieră neagră îi apăru în față. Pînă s-o ocolească, se poticni și veni în brînci, cu grumazul pe marginea puțului.

„Iată gura de iad!" își zise. Mai mult decît atît nu putea să judece; nu-l frigea nimic, dar nu avea nici o îndoială că picase în cazanul cu smoală încinsă.

Din izbitură, omul din spinarea armăsarului se prăvălise în față și căzuse în puț, ca o piatră. Măgarul, țapul și berbecul auziră o vîjîitură, o umbră neagră zbură pe dinaintea lor. O clipă mai tîrziu, apa plescăi în adîncul puțului, trimițînd stropi mari pînă sus. Platforma se cutremură.

— Asta a fost o bombă! socoti țapul. Acum va exploda! Să ne luăm rămas bun de la viață.

Măgarul se repezi la găleată:

— Eu nu vreau să mor! Mă urc sus și mă predau.

— Merg și eu! se repezi berbecul.

— Zadarnic! zise țapul, cu un calm diabolic. N-o să mai ajungeți pînă sus. Bomba va exploda acuș-acuș. Mai bine faceți-vă cruce și gîndiți-vă la Dumnezeu.

— Ajutor! Ajutor! auziră atunci un glas, strigînd de jos.

Toți trei rămaseră încremeniți. Hoțul se lupta cu apa, care îi trecea peste cap.

— Ajutor, oameni buni, mă înec!

Animalele își reveniră cu greu din spaimă, iar din uimire își reveneau și mai greu.

— N-a fost bombă! bîigui măgarul.

Îi era peste putință să-și închipuie de unde venea o voce omenească:

— Săriți, oameni buni! Dați-mi o mînă de ajutor, altfel mă înec!

După cîteva clipe, țapul se dezmetici puțin, se aplecă și încercă să vadă ceva, sub platformă. Jos, ochii hoțului luceau din cînd în cînd, apoi apa îi acoperea din nou și se stingeau.

— Cine ești tu? întrebă Grigorescu.

— Sînt capul bandei.

Cu un strigăt de spaimă, toți trei aflați acolo, Cristofor, țapul și berbecul se repeziră, apucară prăjina, căci

era un puț cu cumpănă, și dădură să se cațere pe ea ca să iasă din puț; dar sub greutatea lor, prăjina veni în jos și găleata pocni în capul hoțului.

— Oameni buni, nu mă omorîți! strigă acesta. Lăsați-mi viața și voi ispăși tot răul pe care l-am făcut!

Cei trei prinseră curaj; omul de jos nu-i amenința, ci le cerea îndurare.

— Să-l salvăm! zise berbecul.

— Să-l salvăm! fu de părere și măgarul.

Țapul se împotrivi:

— Ca apoi să ne omoare pe toți?!

Apoi către hoț:

— Hei, frățioare, nu merge așa! Am tremurat noi de frica ta, dar acum s-a terminat, o să scăpăm lumea de un răufăcător.

— Banda mea o să mă răzbune!

Berbecul începu să tremure:

— Să... să... să-i dăm drumul. S-or îndura de noi, altfel au să ne jupoaie de vii.

Și plîngea, behăind:

— Din pielea mea au să facă cimpoi, din a Măriei Tale, bocanci, din a țapului mănuși...

Acesta din urmă ripostă cu dispreț:

— Sînteți niște fricoși, să mă ierte Măria Ta dacă vorbesc așa! Am eu un mijloc să scăpăm cu obrazul curat. Ei, hoțule, mă auzi?

— Da! Da! Ajutor!

— Atunci ține găleata, apucă-te de ea, și noi o să te tragem afară cît să nu te înec. Dar strigă-le oamenilor tăi să se împrăștie, dacă vor să te mai vadă viu.

— Strig! Strig, numai dați-mi ajutor!

Țapul trase cumpăna fîntînii în jos, pînă ce hoțul o prinse cu mîinile.

— Acum ține-te de ea, și dă-le porunca!

Hoțul se cam codea, căuta un șiretlic, să-i păcălească. Țapul se aplecă și-l lovi cu picioarele în cap.

— Au! Nu mă omorî!

— Strigi la ei?

— Strig! Aveți îndurare, că strig.

Căpetenia bandiților începu să-și strige locotenenții, pe nume:

— Barabuleo, Carapanceo, Sgaberceo!...

Hoții, între timp, săriseră peste gard și acum aștep-

tau. Animalele așteptau și ele semnalul de luptă, cum fusese stabilit: trei răgete ale măgarului, două scurte și unul prelung.

Măgarul însă, după cum s-a văzut, nu se gîndea la atac.

— Barabuleo, Carapanceo, Sgaberceo! se auzi din fundul puțului, pierdută, vocea bine cunoscută de hoți.

Aceștia ciuliră urechile, nedumeriți și neîncrezători. Nu-și dădeau seama de ce îi striga șeful, din ce loc, și mai ales de ce le spunea pe nume, în gura mare, ceea ce, după înțelegerea de totdeauna, nu era admis.

— Mă, Carapanceo, mă, și Barabuleo, veniți aci, mă! Am căzut în puț.

Acum, în sfîrșit, hoții se dumiriră și alergară în ajutor. Auzind tropote deasupra, țapul lovi cu picioarele în capul hoțului.

— Bagă de seamă ce le poruncești! îl amenință. Nu care cumva să încerci vreo șmecherie, că puțul ți-e mormînt!

— Nu fac nici o șmecherie. Aveți încredere și nu mă mai loviți în cap, că-mi pierd mințile, cîte mi-au mai rămas. Carapanceo!

— Ce-i, barosane? Ce faci acolo? întrebă Carapancea, ivindu-se sus, în gura puțului.

Ceilalți hoți se îngrămădiseră în jurul lui.

— Aveți grijă să nu pățiți ca mine, că-i tare rău aici!

— Stai că venim noi cu funia și te scoatem!

Țapul lovi cu copitele în capul căpeteniei și scrîșni la el, necruțător:

— Spune-le să plece cît mai e timp!

— Carapanceo!

— Da, barosane.

— Acum plecați!

— Să plecăm și să te lăsăm acolo? Ba nici gînd!

— Au! Nu mai da, domnule! Plecați, mă, plecați dacă vă poruncesc, și nu mai întrebați, că îmi curg creierii în puț.

— Cînd să venim?

Hoțul ridică ochii spre țap.

— Cînd să vină?

— Niciodată! răspunse țapul, pocnindu-l din nou.

— Au! Plecați și nu mai veniți niciodată!

— Spune-le să risipească banda! continuă țapul.

— S-o risipească? Păi din ce să trăiască bieții oameni, că nu cunosc altă meserie? Au! ... Nu mai da, că le spun! Carapanceo!

— Da, barosane.

— Plecați și spargeți banda!

— Așa poruncești dumneata?

— Au! Așa poruncesc eu!

Țapul se aplecă și-i șopti:

— Spune-le să se facă oameni de treabă.

— Faceți-vă oameni de treabă, mă!

— Să se ducă la biserică.

— Aoleu! La biserică? Îți bați joc de sufletul nostru. Au! nu mai da! La biserică! Am înțeles. Carapanceo!

— Da, barosane!

— Duceți-vă la biserică, mă!

— Să se spovedească, să se căiască și să jure că n-au să mai fure în viața lor!

— Au! Au! Nu mai da, c-am înțeles. Carapanceo!

— Da, barosane! Ce mai poruncești? întrebă Carapancea, abătut și dezorientat.

— Poruncesc să vă spoveditți și să juratți că n-o să mai furați.

— Bine, barosane, o să le facem pe toate, și căitul și spoveditul, și jurămîntul. Dar de furat, se poate?

— Au! ... Capul meu! Mă, Carapanceo, nu glumesc, mă! Să nu mai furați, mă, că mă lăsați fără cap!

— Acum spune-le să plece, dar să plece glonț.

— Acum plecați, mă! Duceți-vă cu Dumnezeu!

— Păi, noroc bun, barosane!

Hoțul de jos oftă:

— O fi noroc, mă, dar noroc rău! Au! ... nu mai da!

Hoții se răsuciră pe călcîie și plecară fără să mai întoarcă privirile în urmă. În curînd, pașii li se pierdură pe drum.

Cerul începea să se albească la orizont. Animalele, încordate de așteptarea îndelungată, picoteau, cînd țapul se ivi deasupra puțului, cățărîndu-se pe ghizduri.

— Drepți! strigă. Ce-ați adormit?

Animalele săriră în picioare și luară poziția milită-

rească, tremurînd de frică; țapul cîștigase autoritate, nimeni n-ar mai fi îndrăznit să-l înfrunte. De fapt, el conducea toate treburile. O fi fost măgarul împărat, dar în curînd avea să domnească numai cu numele.

— Domnule Grigorescu, întrebă Joiana, scoțînd capul pe ușa bucătăriei. Ce faceți, frate, nu mai începeți războiul? Cînd ne trimiteți răniții?

— N-au să mai fie răniți; spuneți la toată lumea că am cîștigat bătălia.

— Cucurigu! Cucurigu! Victorie! începu să trîmbițeze cocoșul de pe acoperișul casei.

Taurul Pamfil, care-și avusese postul lîngă poarta principală, își puse coada pe spinare și, mugind de bucurie, se năpusti spre staul.

— Scumpa mea, s-a terminat! Am învins! strigă din ușă.

Dar rămase cu strigătul în gît: staulul era gol, se cunoștea locul unde dormise vaca Elvira. Unde plecase, și de cînd, și mai ales din ce motiv, nu putea să-și închipuie.

„Poate s-o fi dus să dea o mînă de ajutor", se gîndi Pamfil, îndreptîndu-se spre bucătărie.

— Nu știți unde s-o fi dus? le întrebă pe celelalte vaci.

Acestea găsiră prilejul să-și verse veninul.

— De, s-o fi plictisit! zise Miercana. Dacă dumneata o neglijezi, așa îți trebuie!

Taurul văzu roșu în față.

— Ce vrei să spui? întrebă, gata să se repeadă.

— Nimic, vai de mine! se apără juncana. Am scăpat așa, o vorbă; dacă nu e în staul, atunci cu siguranță o găsești în grădină. Despre Elvira nu se poate spune nimic rău. Nu, zău, nu te înfuria, Pamfile!

După plecarea taurului, vacile își strînseră capetele laolaltă și începură să chicotească.

Pamfil se îndreptă spre grădină; era din ce în ce mai neliniștit. În acest timp, țapul, cocoțat pe parapetul puțului, striga după ajutor:

— Fuga, aduceți frînghii! Capul bandei e aici, l-am prins!

În cîteva clipe, se strînse un maldăr de lanțuri, de curele și de frînghii; fiecare animal adusese cîte ceva din

zestrea lor, căpestrele, hamurile, opritorile, mai mult decît ar fi fost nevoie.

— Ţine-te de găleată, că te tragem în sus! îi porunci ţapul Grigorescu tîlharului.

Animalele începură să tragă de prăjină, care atîrna greu; cu multă trudă, aduseră găleata pînă sus. Hoţul părea cu totul pierdut; apa înghiţită, spaima şi loviturile ţapului îl zăpăciseră pînă la pierderea minţilor; îndată ce-l scoaseră din puţ, se prăbuşi la pămînt, leşinat.

La vederea lui, animalele o rupseră la fugă şi se ascunseră care pe unde nimeri.

— Veniţi înapoi, fricoşilor! ţipa ţapul. Nu vedeţi că e înţepenit?

Bietul hoţ nu mai mişca deloc. Se apropiară de el, şi cînd se încredinţară că nu poate face nimic rău, curajul le reveni.

Cocoşul se urcă triumfător pe pieptul lui.

— Cucurigu! Găinile sînt răzbunate!

Apoi începură să-l lege. Îl legară, încercuindu-l cu lanţuri şi frînghii de la cap pînă la picioare. După ce se încredinţară că nu-i mai lăsaseră nici o putinţă de scăpare, îl traseră prin ţărînă pînă la stîlpul din mijlocul ogrăzii, lîngă care îl trîntiră ca pe un stîrv.

— Cine-i mai bun la caligrafie? întrebă ţapul.

Raţele înaintară măcăind.

— Noi! răspunseră într-un glas.

Gîştele nu se lăsară mai prejos:

— Ba noi, domnule aghiotant.

— Duceţi-vă în casă, în biroul măga... Măriei Sale şi scrieţi: „Cine o face ca mine, ca mine să păţească!"

Gîştele şi raţele se repeziră pe scări în sus, intrară în biroul lui Cristofor, răsturnară totul cu josul în sus, gîgîind şi măcănind, scotociră sertarele, pînă găsiră o coală mare de carton. Pe urmă îşi băgară labele în cerneală şi, tăbărînd toate, claie peste grămadă, asupra hîrtiei, începură să scrie de zor:

„Cine o face ca mine..."

Odată gata pancarda, o ţintuiră deasupra hoţului, pe care între timp îl ridicaseră în picioare şi îl legaseră de stîlp. Animalele erau în culmea fericirii triumfale, aveau

prilejul să înceapă un nou ospăţ. Cînd deodată auziră răgetele măgarului din puţ:

— Iha! Iha! Nu mă lăsaţi aşa! striga bietul Cristofor.

Iar berbecul, după el:

— Behehe! Ce-i asta, bre?

— Împăratul! Am uitat de el!

Tuturor le trecu acelaşi gînd prin cap. Măgarul nu le mai plăcea, îl priviră pe ţap, acesta avea cu adevărat pricepere de conducător.

O vorbă numai să fi spus ţapul atunci!

Dar nu! Ţapul ştia mai multe, ştia că din umbră putea conduce mai bine decît de pe tron. Că nemulţumirile şi ura supuşilor se revarsă asupra celui cu coroana pe cap, iar celălalt, ascuns, trage foloase, netulburat.

Încît, se prefăcu, şiret, că nu înţelege nimic, şi porunci:

— Vai de mine, l-am uitat pe Măria Sa! Fuga, trăgeţi-l sus!

Cîtă trudă să scoţi un măgar din puţ! Şi era mult mai greu decît se aşteptau.

— Zdravăn măgar! făceau, trăgînd.

În sfîrşit, Cristofor se ivi sus. Abia atunci văzură că de coada lui se ţinea scai berbecul. Se ţinea, nu e bine spus, fiindcă, de fapt, şi-o trecuse pe după coarne, de două ori, apoi o înnodase strîns.

— Bună dimineaţa, Măria Ta! strigară animalele (Se luminase de-a binelea între timp). Ne pare bine că te vedem sănătos!

— Sănătos? Mi-e teamă că m-a tras curentul acolo, jos, dar ia să-mi spuneţi, cum s-a întîmplat? Cine l-a trîntit pe hoţ în puţ?

Armăsarul înaintă un pas.

— Eu, Măria Ta!

Era speriat: făcuse bine, sau rău?

— Te declar erou şi te decorez! Ne-ai scăpat de hoţi!

Tot aşa au apărut mulţi eroi, de la Austerlitz pînă la Waterloo, ca să nu mă duc mai departe în trecut. Ţapul îşi zîmbea în bărbuţă.

„Prostul! îşi zicea, gîndindu-se la Cristofor. Crede că armăsarul este erou, cînd, la drept vorbind, eroul sînt eu. Dar ce-mi trebuie mie tinichele pe piept? Parcă recunoaşterea altora înseamnă mai mult decît aceea pe care mi-o acord eu însumi?“

Iată o vorbă necunoscută multor oameni, din multe timpuri!

— Acum, hotărî măgarul, fiindcă am petrecut o noapte grea, propun să ne culcăm, iar serbarea victoriei s-o amînăm pe după-amiază.

Porcul venea dinspre cocină.

— Ce-i pe aici, bre? Ce v-ați sculat așa, cu noaptea în cap?

— Noi încă nu ne-am culcat, nene Nicolae, răspunse Cristofor. Am stat pînă acum să apărăm ferma de răufăcători. Uite-l colea pe șeful lor. Ai să faci bine acum să-l păzești, pînă ne odihnim noi.

— Ba nu-l păzesc, frățioare, că eu sînt pacifist!

Și zicînd acestea, porcul o luă spre cocină, grohăind, ca să se culce din nou. Pe drum se întîlni cu Pamfil, care venea dinspre grădină, agitat.

— Bună dimineața, nene Pamfil! îl salută lingușitor.

Dintre toți, numai de taur îi era frică, nu-și punea mintea cu coarnele lui, cu el nu putea vorbi niciodată în doi peri, cum vorbea cu Cristofor și cu ceilalți.

Pamfil nu-i răspunse, trecu înainte, îngîndurat. Numai după ce făcu cîțiva pași, se opri, parcă trezindu-se din vis.

— Ai spus ceva, Nicolae? întrebă, rătăcit. .

— Ți-am spus bună dimineața, și nici n-ai răspuns.

— Iartă-mă, dar nu știu unde mi-e gîndul: Elvira a dispărut.

Porcul păru dintr-odată interesat. Se apropie repede și își ridică urechea, curios:

— Ia uite! Ce vorbești? A dispărut cocoana Elvira? Asta-i bună!

— Cum e bună? Ce vrei să spui?

— Ah! iartă-mă, nu mi-am dat seama de vorbe, voiam să spun că sînt nenorocit de cele ce s-au întîmplat! Dar poate o fi pe aci, pe undeva. Să nu disperăm, mai caut-o. Eu, unul, mă duc să mă culc!

Zicînd acestea, porcul porni; după cîțiva pași se opri, întoarse capul și, văzînd că taurul ajunsese departe, începu să rîdă cu poftă:

„Ha, ha, ha! trebuie să aflu cu cine o fi fugit. Ha, ha, ha! Taur încornorat! Cine-a mai auzit? Ha, ha, ha! Ce-am să mai rîd!"

CAPITOLUL XIV

Vaca Elvira trimite veşti

La cîteva zile după aceea, într-o după-amiază frumoasă, la sfîrşitul primăverii, un ied de la ferma vecină se strecură pe sub gard şi înaintă în curtea plină de soare; la stîlpul de care era legat hoţul, se opri şi citi:

Cine o face ca mine, ca mine să păţească

— De, îi zise omului, cine te-a pus!? Acum mănîncă-ţi pedeapsa!

Hoţul îl fulgeră cu privirea:

— N-oi scăpa eu de aici! Am să te frig haiducește, pe cărbuni, cu piele cu tot!

Bietul ied o băgase pe mîneacă. Dracul îl pusese să se amestece unde nu-i fierbea oala?

— Îmi pare rău, domnule! zise, apropiindu-se linguşitor. Îmi cer iertare, n-am vrut să vă supăr. Vă pot fi de vreun ajutor?

— Dezleagă-mă!

— Chiar aşa? Staţi numai puţin, am o treabă aici, pe urmă fug pînă acasă, şi-o întreb pe mama dacă e bine să fac ce-mi cereţi.

Ţapul se ivi la geam:

— Ce vrei, piciule?

— Îl caut pe domnul Pamfil, taurul. Unde îl pot găsi?

— În staul, dar e suferind. Ce vrei cu el?

— Am o scrisoare de la cucoana Elvira.

— Ce vorbeşti? Cucoana Elvira?!

— Da, e la ferma „Ghionoaia şchioapă", de unde sînt şi eu.

— Cînd vine înapoi?

— Păi eu cred că nu mai vine!

Gîştele, care nu auziseră ultima replică, se repeziră la staul, măcănind bucuroase, sigure că o ştire de la Elvira îl va bucura foarte mult pe taur.

Pamfil se ridică de pe paie, cu ochii roşii, cu faţa udă de lacrimi. Se schimbase mult în ultimele zile, cu greu

ai fi putut recunoaște în el pe taurul semeț care era la începutul povestirii.

— Ce este? întrebă stins, de parcă și-ar fi dat duhul.

Iedul îl privi cu milă.

— Dumneavoastră sînteți domnul Pamfil? Îmi pare foarte rău că sînteți atît de trist. În viața mea n-am văzut un aer atît de jalnic la un taur. Țineți-vă firea, ce Dumnezeu, și fiți curajos!

Pamfil se șterse la ochi.

— Ce treabă aveai cu mine? întrebă, încercînd să-și ia un aer mai bărbătesc.

— Am o scrisoare. Poftim!

Taurul se repezi să ia scrisoarea; nu avea cum să recunoască scrisul de pe plic, fiindcă nu corespondase niciodată cu Elvira, dar parfumul hîrtiei nu-i era străin.

— De la cine e? întrebă, nerăbdător.

— De la ea.

Ea nu putea fi decît una. Simți că i se înmoaie picioarele, se trase cîțiva pași în lături, ca să se rezeme de un stîlp. După un timp izbuti să citească:

„Dragul meu Pamfil, în clipa cînd vei primi aceste rînduri, drumurile noastre vor fi pentru totdeauna despărțite."

Era imposibil să nu mugească. Rîndurile îi jucau în față, capul îi vîjîia, pămîntul se clătina, cu greu citi mai departe:

„Recunosc, scria Elvira, *că lîngă tine am trăit clipe de fericire. N-am să uit niciodată prima noastră seară în crîng. Ah! dragul meu Pamfil, lucerna mirosea atît de frumos! ... Dar vezi, odată și odată te saturi, și de lucernă, și de toate. Așa că m-am hotărît să plec. La ferma «Ghionoaia șchioapă» am găsit un taur mai puțin războinic, mai de casă, care mă iubește mult, și pe care sper să-l iubesc pînă la moarte. Scrisoarea aceasta va fi, cred, destulă dovadă ca să poți începe procesul de divorț. Aici avem un iepure care se pricepe la legi, fiindcă a stat mult timp în casă la un judecător, unde a ros toate cărțile din bibliotecă. Acum e tobă de legi; el spune că nici un avocat de la oraș n-a înghițit mai multe coduri*

și jurisprudențe că el, deci mă încred în știința lui. Nu pretind pensie alimentară, ca să-ți arăt astfel generozitatea mea. Deoarece, datorită faptului că eu am părăsit domiciliul conjugal, procesul se va pronunța în favoarea ta, tribunalul îți va încredința, desigur, viitorul nostru vițel. Din partea mea, nu mă opun. Dar cum știu că îți va fi greu să-i găsești o doică, mă ofer să-l cresc pînă la înțărcare, dacă o avea zile atît de lungi. Nu știu ce intenții au stăpînii noștri, dar aud că la tîrg se caută foarte mult viței de lapte... S-ar putea să scapi de grija lui, mai repede decît ai bănui.

Îmi pare rău, dragul meu Pamfil, dacă plecarea mea te-a mîhnit. Îmbărbătează-te cu gîndul că ești încă foarte tînăr și că se găsesc destule vaci care s-ar simți fericite să te aibă de soț. Eu îmi amintesc cu plăcere zilele petrecute la «Coțofana veselă». Salută din partea mea pe doamna Joiana ca și pe domnișoarele Miercana și Domnica. Sper să-mi facă tustrele o vizită, cît de curînd; de altminteri, dacă și pe voi vă va da la izlazul comunal, ca pe noi, ne vom întîlni destul de des. Salută-i, de asemenea, pe toți cei de la voi și spune-le cît de rău îmi pare că i-am părăsit. Acum te las, fiindcă al meu se întoarce de la apă, și nu vreau să-l fac gelos."

Cu multă greutate ajunse Pamfil la sfîrșitul scrisorii. După ultimul rînd, mugi o dată prelung, apoi căzu la pămînt, leșinat.

Iedul străin începu să țipe subțire, chemînd ajutor. Animalele se strînseră în jur.

— Ce este? întrebă măgarul.

— Domnului Taur i-a venit rău.

— Și din ce cauză?

— A citit scrisoarea adusă de mine.

Scrisoarea se vedea, mototolită, sub copita lui Pamfil. Țapul se aplecă după ea, o netezi, apoi i-o întinse lui Cristofor:

— Citește, Măria Ta!

— Du-te în casă și adu-mi ochelarii.

Aghiotantul se repezi și într-o clipă fu înapoi. Măgarul își puse ochelarii pe nas, apoi citi:

„Dragul meu Pamfil..."

Toate urechile se ciuliră spre el. Nimeni nu se gîndea să-i dea bietului taur o mînă de ajutor.

Cînd lectura scrisorii se termină, toți păreau foarte impresionați.

— Bietul Pamfil! să pățească tocmai el un asemenea necaz!

— Dar și coana Elvira, o fi avut motivele ei. Că altminteri, vedeți cu ce delicatețe a scris, și ne-a trimis salutări tuturor!

În ușa cocinei, porcul rîdea:

— Haaa! Taur încornorat! Cine-a mai auzit?

— Ține-ți gura, nerușinatule! îl amenință un cal. Vrei să-ți trimit o copită în rît?

Porcul se trase înăuntrul cocinei, la adăpost, de unde începu să rîdă iar:

— Haaa! S-a și găsit cine să-i ia apărarea lui Pamfil! Tocmai calul, care n-a avut nevastă în viața lui! Vezi-ți de tine, neisprăvitule!

— Hei, gura! Gura! Nu vă e rușine să vă certați așa? îi mustră măgarul, sincer îndurerat.

Calul se potoli, aplecîndu-și capul, spășit, de parcă el ar fi fost vinovatul. Cît despre porc, continuă să rîdă, cu nerușinare, în fundul cocinei:

— Haaa! Taur încornorat! Cine-a mai auzit!

— Dar de ce? De ce? Ce-o fi avut coana Elvira, de o fi plecat? se întrebă țapul, privindu-l compătimitor pe Pamfil.

— Domnule, dacă îmi dați voie, zise iedul, înaintînd un pas, eu cred că bănuiesc ceva.

— Ce anume, ce anume? făcură animalele curioase.

— Vedeți, zise iedul, luîndu-și un aer înțelept și mîngîindu-și bărbuța, ca oamenii care se pregătesc să țină un discurs. Din cîte am observat și auzit, eu cred că doamna vacă a plecat din motive religioase.

— Cum așa?

— Da! Avea, se pare, mustrări de conștiință că își părăsise credința părintească. Am auzit crîmpeie de convorbire între ea și soacră-sa, mama taurului nostru. Poate ați auzit de ea; e o elvețiancă veritabilă.

— Da, am cunoscut-o cîndva, zise Joiana. Nu are cumva o pată albă după urechea stîngă?

— Exact. Și cum vă spun, am auzit crîmpeie de convorbire între bătrînă și noră-sa. Cucoana Elvira povestea

că într-o noapte i-a apărut bunicul în vis și i-a spus: „Nenorocito! Ți-ai trădat biserica pentru ochii frumoși ai unui țigan".

— Vai de mine, l-a făcut țigan pe domnul Pamfil?!

Și animalele întoarseră capul spre taurul leșinat. Da, așa cum era el, brunet, de!...

— Și cum spun, urmă iedul, i-a apărut bătrînul în vis. De atunci cucoana Elvira avea coșmare, dar dragostea o ajuta să le învingă. Pînă într-o noapte nenorocoasă; bătrînul iar a apărut, amenințînd-o cu cornul stîng, că iarăși, după cîte am înțeles, cornul drept îl avea ciuntit.

— Lasă amănuntele! interveni țapul, nerăbdător.

— Da, domnule! Și după cum spuneam, bătrînul s-a repezit la ea, cu cornul stîng. „Nenorocito! i-a strigat. Scoală-te și părăsește imediat acest staul nelegiuit." Cucoana Elvira a deschis ochii speriată. „Pamfil! Pamfil! a strigat. Strînge-mă în brațe și apără-mă, Pamfil!" Dar Domnul Pamfil, după cîte am înțeles, în noaptea aceea lipsea...

— Apăra ferma de hoți.

— Se poate! Și după cum vă spun, cucoana Elvira atunci a plecat peste cîmp, rătăcind, pînă...

— Dar taurul vostru, cel puțin, e catolic sadea? întrebă măgarul. Nu-i protestant?

— Nuuu! Catolic, din tată în fiu!

— Atunci faptele se explică. Ne pare rău de bietul Pamfil, dar cucoana Elvira avea motive temeinice. Piciule, să-i transmiți salutări din partea noastră.

Un zgomot de coarne lovite îl opri pe măgar cu vorba în gît. Toate capetele se întoarseră spre fundul curții. Cu mirare, le văzură pe cele două juncane, Miercana și Domnica, luptîndu-se cu înverșunare. Capetele lor, lovindu-se îndesat, scoteau pocnete surde.

— Nu mă las nici moartă! zicea Miercana, gîfîind.

— Nici eu nu mă las! zicea cealaltă, spumegînd. Ține-te bine, cumătră! Na!

De mirare că nu cădeau amîndouă răpuse, ca la abator.

— De ce vă bateți, nerușinatelor? zbieră măgarul, indignat. Nu vedeți că taurul e bolnav? În loc să-i dați o mînă de ajutor...

— Pentru el ne batem! gîfîi Miercana, bușind-o în cap pe Domnica.

Dar nici aceasta nu se lăsa mai prejos, riposta cu înverșunare:

— Acum o să se aleagă: al ei, sau al meu! Ține-o și p-asta, surată! ...

În cocină, porcul se prăpădea de rîs: „Haaa! Se bat pentru un taur încornorat! Cine-a mai pomenit?!"

În toiul luptei, se auzi o trăsură oprindu-se la poartă, apoi cineva ciocăni, stăruitor. Într-o clipă, animalele dispărură, rămaseră numai vacile, bătîndu-se mai departe, și Pamfil leșinat sub copac.

— Hei, nu deschide nimeni? strigă cineva de afară.

Țapul se apropie tiptil și privi printr-o crăpătură a porții. Recunoscu trăsura judecătorului, prietenul domnului Ionescu, iar în trăsură chiar pe judecător. Cel care continua să bată în poartă era vizitiul.

— Hei, „Coțofana veselă"! Nu aude nimeni?

În fundul curții, coarnele vacilor se pocneau tot mai tare. De după dependințe, capra, curioasă să știe a cui va fi victoria, cînta un marș războinic, cu vocea ei de țîrcovnic:

Haideți vacilor 'nainte
Pentru taur vă luptați!
Dați cu coarne și copite ...

— Fals, coană capro, fals! striga porcul, din cocină.

— Hei, deschideți! se auzea la poartă.

Țapul își prefăcu glasul și întrebă, mieros:

— Dar pe cine căutați dumneavoastră?

— Pe prietenul meu bun, domnul Ionescu! răspunse judecătorul, din trăsură.

— Îmi pare rău, dar domnul Ionescu încă nu s-a întors din voiaj.

— Păi lipsește de două luni.

— Întocmai! Și va mai lipsi mult timp. Să nu-i purtați nici o grijă, e sănătos, împreună cu toată familia dumnealui, îi trimitem demîncare în fiecare zi.

Judecătorul tresări, surprins:

— Cum îi trimiteți demîncare? Unde, dacă este în voiaj?

Țapul o băgă pe mînecă, îl luase gura pe dinainte. Dar își reveni repede:

— Bineînțeles că le trimitem: așa am primit poruncă, să trimitem mîncarea după dînșii, în orașele pe unde trec.

— Asta parcă e cusută cu ață albă. Mi se pare ceva suspect aici. Vreau să vizitez casa.

— Nu se poate. Stăpînii ne-au poruncit să nu lăsăm pe nimeni înăuntru.

— Intru să fac percheziție!

Iedul de la ferma „Ghionoaia șchioapă", care auzise convorbirea, alergă la poartă și-i șopti țapului:

— Domnule Grigorescu, împotrivește-te! Nu are voie să intre, știu de la prietenul meu iepurele, cunoscătorul de legi.

— Stop! strigă țapul. Să nu te apropii, că o pățești. Nu ai voie să intri!

— Eu sînt judecător!

— Nu te speria! șopti iedul. N-are importanță că e judecător, ca să intre trebuie să aibă mandat de la Parchet.

— Bine că mi-ai spus, piciule! șopti la rîndul lui țapul. Apoi se îmbățoșă:

— Vreți să intrați? Foarte bine! Dar arătați-mi... arătați-mi asta, cum se cheamă...?

— Mandat. Mandat de la Parchet!

— Arătați-mi mandatul de la Parchet!

— Așa? Vrei mandat? Bine!

Judecătorul se întoarse pe călcîie, se urcă în trăsură furios și-i porunci vizitiului să pornească.

Țapul începu să se zbenguie:

— N-are mandat, n-are mandat! Ai văzut cum s-a dus? Îți mulțumesc pentru sfatul bun, piciule. Stai să-ți dau un coș cu lăptuci, să le duci iepurelui, din partea mea.

— A, nu-i nevoie! Nu știți ce iepure este el; se hrănește cu cărți, nu cu verdețuri. Dacă aveți ceva, vreun volum interesant, puteți să mi-l dați.

— Haide în bibliotecă, să-ți alegi!

În acest timp, vacile continuau să se bată, iar capra răgușise cîntînd:

Haideți vaaa-cilor 'nainte,
Taurul să-l cîștigați.

Țapul tocmai intra în casă, urmat de micul lui sfetnic, cînd din pivniță se auzi un behăit jalnic.

— Ce este? Ce s-a întîmplat?

Era oaia care urca scara greoi, jelind.

— Ce-i, cucoană, ce-ai pățit de bocești așa?

Oaia avea un chip jalnic, lacrimile îi curgeau șiroaie.

— Of, of, of,! Cîinele Azor... Of, of! Sărmanul, a murit!...

Deși cîinele nu-i era simpatic, pentru că se conducea după capul său, refuzînd să se supună poruncilor date de Împărat, țapul fu cutremurat de moartea lui. Se opri în ușă, palid.

— Azor? Azor a murit?

— Da, a murit, vai, a murit bietul de el!

Oaia plîngea cu lacrimi nesecate.

— Condoleanțele mele, domnule Grigorescu! zise iedul, închinîndu-se cu tristețea cuvenită.

Bine crescut ied, dar țapul nu mai era atent la ceremonii.

— Bietul Azor! murmura, lovit pînă în fundul sufletului.

Poate se simțea vinovat, deși ar fi fost greu să precizeze de unde începea răspunderea sa. Firește, că măgarul, care răsturnase orînduirea fermei, atrăsese și nenorocirea aceasta asupra lor... Dar țapul era prea cavaler ca să-l facă răspunzător numai pe el.

— Bietul Azor! Bietul Azor! murmura.

— Fusese așa de bun cu mine! behăia oaia. Acum doi ani, cînd a dat lupul să mă ia, el, săracul, m-a scăpat; nu eram decît o mioară neștiutoare.

Între timp, se strîngeau și celelalte animale, impresionate de moartea lui Azor. Chiar juncanele, auzind vestea în timpul luptei, conteniră și se apropiară ruşinate, cu capetele în jos. Zadarnic cînta capra, în urma lor, ca să le întărîte:

Dați cu coarne și copite...

— Taci, nenorocito! îi strigă Joiana. Îți mai arde să cînți?

— Dar ce s-a întîmplat?

— S-a întîmplat că a murit Azor...

— Madam Joiana, nu pot să cred. Spune-mi că nu-i adevărat, altfel leşin.

— Atunci leşină!

Sub copac, Pamfil auzi vorba ca prin vis. Deschise un ochi, privi frunzele, apoi cerul senin.

— Ce-ai spus? întrebă.

— Azor a murit!

Taurul sări, ars, de parcă n-ar fi avut nici o suferinţă.

— Azor? mugi. Cine l-a omorît? Spune-mi, să-i bag cornul în burtă!

— Vai, sărmanul! A murit fiindcă aşa a vrut!

— Adică s-a sinucis?

— Da. Precum îţi spun.

— Şi de ce, madam Joiana?

— De durere, că stăpînii lui stau închişi. Două luni de zile n-a mîncat nimic, pînă s-a prăpădit!

Într-adevăr, aşa se şi întîmplase. Sărmanul cîine murise de amărăciune, la uşa înapoia căreia domnul Ionescu şi familia aşteptau să fie salvaţi. Credinciosul animal, zăcea pe pămîntul gol, cu botul întins pe prag, de parcă şi acum i-ar fi aşteptat pe ai săi.

Cîine nepreţuit! Cine va înţelege şi va răsplăti vreodată credinţa ta? Cînd vor înceta să te prigonească oamenii pe care îi iubeşti atît, şi pentru care eşti gata să mori? Cînd vei avea culcuşul tău cald şi bun, şi hrană pe săturate? Cînd vor înceta suferinţele tale? Pe tine te chinuiesc de cînd eşti mic, întîi te chinuiesc copiii, în neştiinţa lor, apoi te chinuiesc oamenii, deşi ei ar trebui să ştie cine eşti tu. Cînd le stai în cale, îţi dau cu piciorul în pîntecele supt. Tu le stai în cale fiindcă îi iubeşti, şi ei te bat, fiindcă nu ştiu ce înseamnă a iubi cu adevărat. Te ţin la uşa lor ca ca pe un străin, şi tu nu încetezi să le aperi casa, ca şi cum ar fi a ta. Uneori ajung să te urască pe tine, care nu-i urăşti nici cînd te lovesc. Dacă s-ar opri, să te privească în ochi! Ochii tăi, care ţintesc totdeauna într-ai lor, neocolindu-le niciodată privirea, cum adesea fac ei.

Sărmane Azor! Tu rămîi adevăratul şi singurul prieten credincios, întotdeauna nerăsplătit.

Toate animalele erau triste. Oaia plîngea. Plîngeau toţi. Pînă şi hoţul legat la stîlp... Numai că nimeni nu mai putea să-l aducă înapoi pe Azor, cîinele credincios.

CAPITOLUL XV

Înmormîntarea lui Azor

În fundul livezii, sub un tei bătrîn care își deschidea larg brațele înflorite, cădelnițînd parfumul lui suav și trist, săpară groapa, toate animalele, pe rînd. Loveau o dată cu sapa, apoi se opreau să-și șteargă ochii uzi... Treaba era grea, fiindcă nici unul dintre ei n-avea deprinderea acestei munci. Singurul care se pricepea cu adevărat, porcul, refuzase să ia parte la doliul obștesc, și nu se simțea dator să dea o mînă de ajutor. În cîteva ceasuri, ar fi putut să rîme atît pămînt, cît nu izbutiseră să sape ceilalți toți, într-o zi, din zori pînă la apus. Și încă, seara lucrul nu era terminat. Oaia, capra și berbecul, împreună cu o parte din găini care scurmau pămîntul cu ghearele, ușurîndu-le treaba celorlalți, că nu le mai rămînea decît să-l dea la o parte, rămaseră să lucreze chiar după ce se înnoptase. Porcul se plimba prin livadă, ca un boier, numai trabucul îi mai lipsea!

— Pune și dumneata rîtul un pic, domnule Nicolae! îl rugau ceilalți, nădușiți.

— Nu, că nu m-a lăsat să cînt la pian!

Înmormîntarea fu a doua zi, îndată după prînz. Armăsarul se dusese cu camioneta în sat, la Ghiftuiți, să-l aducă pe părintele Pomană; se gîndeau că Azor crezuse în Dumnezeu, dacă avusese tăria să moară din dragoste pentru stăpînii săi. Sfinția Sa se urnise greu, după ce i se făgăduise un sac cu păsări, pe ales. Găinile pătimesc și la nunți, și la botezuri, și la morți!

Părintele Pomană sosi pe la ceasurile trei, cu pîntecele de doi metri patruzeci și cinci. Își mai cumpărase un rînd de chingi, dar, cu dimensiunea mereu în creștere, în curînd chingile n-aveau cum să-i mai fie de folos. Se gîndea să-și confecționeze un fel de căruț cu două roți de bicicletă pentru a-și propti burdihanul în timpul mersului. Chiar cumpărase roțile, și se tocmea cu potcovarul, să facă restul.

Vaca Joiana, care se ocupase cu rînduiala tristei ceremonii, îi ieși înainte și, după ce-i sărută dreapta, îi arătă drumul spre livadă, unde fusese dus sărmanul Azor.

— Negrijit, nespovedit, Sfinția Ta! îi spunea pe drum. Roagă-te lui Dumnezeu să-i ierte păcatele pe care n-a avut cînd să le mărturisească.

Azor se afla întins alături de groapă, sub teiul bătrîn, pe un catafalc acoperit cu flori; fiecare animal și pasăre culesese cîte un buchet. În noianul de petale, i se vedea numai capul și labele de dinainte, încrucișate pe piept. Era slab, dar nu se cunoștea cît suferise, moartea îi făcuse un chip senin, împăcat, ai fi crezut că bietul cîine murise fericit. Dar poate că era chiar așa, fiindcă murise din dragoste pentru oameni. Deasupra lui cădea, cînd și cînd, cîte o floare întîrziată de tei... Se auzea uneori suspinînd cîte cineva. Numai porcul stătea ca un nesimțit, privindu-i pe ceilalți cu batjocură.

„Cît tămbălău pentru un cîine!" își zicea, și disprețuitor și invidios, gîndindu-se că la moartea porcului nu se aduna niciodată atîta mulțime. Se înșela pizmașul, nu știa că, dimpotrivă, dădea năvală toată casa, ba chiar și vecinii, ca să capete o bucată de șorici trecută prin flacără.

Părintele Pomană își petrecu patrafirul peste cap, luă lumînarea pe care i-o întinse Joiana, împreună cu șervetul de datină, apoi dădu drumul la glas.

Suspinele animalelor se întețeau, pe măsură ce înainta slujba.

Veșnica po-me-nire...

Aici nimeni nu-și mai putu stăpîni plînsul; lacrimile curgeau șiroaie din ochii tuturor, în timp ce coliva se legăna o dată cu ramurile teiului, parcă și ele îndurerate.

— Dumnezeu să-l ierte! zise popa, la urmă. Ei, taică, acum unde-i sacul meu?

— Poftim după mine, părinte! îl chemă Joiana.

— Dar cel puțin sînt grase, sînt grase? întrebă Sfinția Sa, gîndindu-se cum să fie gătite păsările, ce poruncă să-i dea preotesei.

Avea și motiv să se gîndească la mîncare, pîntecele îi dădea înapoi rău de tot, un rînd de chingi îi atîrnau acum pînă la genunchi.

„Mi se pare că n-o să mai fie nevoie de cărucior", gîndi, îngrijorat.

După plecarea lui, animalele rămaseră descumpănite.

„Ce Dumnezeu! își ziseră, toate în același timp, n-a putut să stea nici măcar pînă să-l vadă în pămînt?“

Țapul făcu un pas înainte, scoase de la subțioară un sul de hîrtie și începu să citească discursul:

— Întristată adunare, în numele Măriei Sale, care este prea emoționat ca să poată veni la înmormîntare, îmi revine trista misiune de a omagia amintirea celui dispărut...

În timp ce vorbea, îl văzu pe porc luînd-o ușurel spre casă, dar nu-și putea întrerupe discursul, ca să-l oprească.

Porcul așteptase acest moment de emoție, ca s-o șteargă neobservat. Pînă la poarta grădinii merse tiptil, tot trăgînd cu ochiul înapoi. Odată ajuns dincolo, la adăpost, o luă la picior, străbătu curtea în fugă, urcă treptele casei, două cîte două, și nu se opri decît în odaia din față, la pian, unde i se înfioră tot șoriciul de satisfacție...

— Întristată adunare, își continuă țapul discursul funebru. De cînd li se știe istoria, cîinii au sfîrșit totdeauna jertfindu-se pentru cîte un ideal. Vreau să vă aminteso de cîinele soldatului, a cărui tristă moarte o cunoașteți: Rănit în războaie soldatul căzuse, Și-n puține zile chinuit muri Departe de-o mumă care îl crescuse Și care-l iubi...

— Ah! Doamneee! izbucni deodată Miercana, nemaiputîndu-și stăpîni jalea.

— Ssst! Ssst! liniște! șoptiră animalele de primprejur, zguduite de povestea cîinelui, care printr-o coincidență emoționantă se numea tot Azor.

— Cîinele Azor a rămas de strajă neclintit, la mormîntul soldatului, stăpînul său. Răsărea soarele, apunea, răsărea luna, bătea vîntul, bătea ploaia, dar el nu pleca...

— Nu mai poociu, nu mai pociu! hohoti Miercana.

Domnica ar fi vrut s-o îmbărbăteze, dar și ea greu își stăpînea bocetul. Un nod greoi oprit în gît îi dădea spasmuri în tot greabănul, făcînd să sune clopotul pe care îl poartă vacile, și animalele se închinau, ca la biserică.

— Nu mai pociu! Nu mai pociu! se jelea Miercana.

Taurul Pamfil o privea cu un interes în creștere.

„Ce inimă simțitoare are fata asta! se gîndea. Pînă acum n-aș fi crezut.“

— Scumpii și în vecii vecilor triștii mei prieteni, continua țapul, dacă vreți să știți sfîrșitul acelei întîmplări triste, așa au trecut zilele, una după alta, pînă cînd, într-o dimineață, la vremea cînd se deșteaptă omul muncitor, ză-

cea mort de întristare, la mormîntul soldatului, cîinele Azor! Cîinele Azor, acela care a murit acolo, era, după cum am aflat chiar astăzi, era bunicul lui Azor al nostru. Fie-i țărîna ușoară!

Adevărul este că măgarul nu venise la înmormîntare, fiindcă Azor nu-l recunoscuse drept Împărat al animalelor. Dar ce deșertăciuni! Preot, discurs, lacrimi, tămîie și flori cu grămada! De nici unele n-avea nevoie credinciosul Azor, și puțin i-ar fi păsat de lipsa măgarului. Stătea senin, cu fruntea la cer, cu labele pe piept, împăcat cu viața care nu-i dăduse alt bun decît pe acela de a muri pentru stăpînii săi. Petale parfumate se scuturau de pe ramurile teiului și cădeau asupra-i, ca din cădelniță.

— Drum bun, Azor. Niciodată nu te vom uita...

CAPITOLUL XVI

Sfîrșitul împărăției

Cînd bulgării începură să cadă peste sicriu, vaca Joiana, care strîngea găinile pentru Sfinția Sa, ridicînd ochii, dete un strigăt prelung.

— Ce-ți veni, cucoană Joiană? întrebă părintele, îngrijorat de soarta ploconului său.

Vaca tremura din coarne pînă în vîrful cozii.

— A fugit hoțul, părinte!

Stîlpul din mijlocul ogrăzii era înconjurat de frînghii și lanțuri, care zăceau la pămînt. Încet, cu trudă, tot smucindu-se noapte de noapte, răufăcătorul izbutise să rupă sau să dezlege legăturile, una după alta.

— Vai de mine! se sperie preotul. Acum are să se întoarcă să fure găinile mele. Umple-mi sacul mai repede.

În clipa aceea se auzi bătînd cineva la poartă.

— Iată-l c-a și sosit. Dă-mi sacul, că fug.

După ce spuse aceste cuvinte, părintele Pomană, cu găinile la spinare, sări peste gardul din fundul curții și o luă la picior, pe un drumeag dosnic.

Joiana știa, însă, că hoții, cînd vin, nu ciocănesc; era altcineva. Trebuia să-l vestească pe țap, așa că porni în galop spre livadă.

Acolo tocmai se aruncau pe mormînt ultimele lopeți de țărînă. Calul înfigea crucea la căpătîi. Pe ea era scris:

Aici odihnește
CÎINELE AZOR
mort pentru stăpînii lui

Vaca Miercana plîngea încet, privind în neștire la mormînt. Pamfil veni lîngă ea și o mîngîie cu coada pe spinare.

— Haide, draga mea! Ai să te ofilești plîngînd aici și e păcat de frumusețea ta!

— Zău? zîmbi Miercana, printre lacrimi. Găsești că sînt frumoasă?

Măgarul venea și el dinspre casă, la spartul tîrgului. Dar era sincer îndurerat și acum regreta că lipsise de la înmormîntare.

— Lasă, Măria Ta, lasă! îl încuraja aghiotantul.

— Neînțeles lucru moartea, Grigorescule! O, Doamne, mă cutremur, dar nu de moarte, ci de veșnicia ei!

— Bate cineva la poartă, și hoțul a fugit! îi vesti vaca Joiana, ieșindu-le înainte.

Țapul înainta, înfipt:

— Cum a fugit? Și cine bate?

— Poliția! Deschideți!

Cît ai înghiți o boabă de porumb, în curte nu mai rămase nimeni. Fiecare animal și pasăre erau ascunse în staul, în grajduri, în cotețe sau în vîrful copacilor. O clipă, două, se auzise un ropot, parcă trecea o armată în pas alergător. În clipa următoare în aer rămase un nor de praf și o liniște de mormînt.

— Deschideți! strigau cei de la poartă.

— Vai de noi! se lamenta măgarul, ascuns sub iesle.

Țapul tremura, ceva mai încolo; cocoșul o băgase și el pe mînecă, și nici ceilalți nu erau mai liniștiți. Numai Pamfil părea că nu-și da seama de ce se întîmplă, se plimba încîntat cu Miercana, prin livadă.

— Inima mea mai este încă puțin rănită, spunea, dar tu ai s-o vindeci.

Dragoste, apă schimbătoare! Oare nu tot pe aci se

plimba acum cîteva luni, împreună cu mica juncană care-l părăsise apoi?

— În numele legii, numărăm pînă la trei, şi dacă nu deschideţi, sînteţi pierduţi. Una ...

— Naiba ne-a luat, Grigorescule! se bîlbîia Cristofor.

— Pe mine mai puţin, Măria Ta. Nu eu am dat cu copita...

— Deschideţi! Două...

— Şi nici Împărat nu m-am făcut, cu de la mine putere! Acum cată să plăteşti, Măria Ta. Dar vezi, barem nu ne băga pe toţi în bucluc!

— Deschideţi! Trei...

Începură să se audă bufituri în poartă, care curînd sări în lături. Judecătorul, urmat de Procuror şi de vreo zece jandarmi, se năpustiră în curte.

— Domnule Procuror, sînt sigur de ceea ce afirm! spunea Judecătorul, foarte agitat. Aici este ceva cu totul neobişnuit. Mi-e teamă de soarta prietenului meu, Ionescu.

— Hei, nu e nimeni la fermă? strigă Procurorul.

— Ba sîntem noi! behăi ţapul, din fundul grajdului. Dar numai măgarul este vinovat!

— Taci din gură, nenorocitule! scrîşni Cristofor.

Noroc că, fiind departe, noii veniţi nu auziră.

— Pivniţa mi se pare suspectă! continuă Judecătorul.

Procurorul se întoarse spre jandarmi, cărora le ordonă:

— Coboriţi şi deschideţi!

Jandarmii înaintară temători, cu armele în mînă. Cei-lalţi doi, oamenii legii, veneau după ei, şi mai temători. Din fundul pivniţei parcă răzbea un glas înăbuşit:

— Ajutor, ajutor!

— E prietenul meu, Ionescu! strigă Judecătorul. Vedeţi că am avut dreptate, domnule Procuror?

Zăvorul fu tras, uşa dată în lături.

Victimele, îngrămădite unele peste altele, se repeziră spre scară.

— Sîntem salvaţi, sîntem salvaţi! strigau, nerăbdători să ajungă sus şi să tragă în plămîni aerul libertăţii.

— Nu vă grăbiţi, mai staţi puţin, aerul proaspăt şi soarele pot să vă facă rău! îi povăţui Judecătorul.

Apoi se întoarse spre prietenul său:

— Dragul meu Ionescu, cine a săvîrşit agresiunea? Trebuie să punem mîna pe vinovaţi.

Domnul Ionescu ridică din umeri.

— Îți spun drept, mărturisi, nu-mi amintesc. Șederea noastră îndelungată în pivniță a făcut să mi se încîlcească amintirile în cap, și nu doar mie. Parcă aș ști ceva, și parcă nu. Ia spune, Matildo, tu știi cum s-a întîmplat?

— Nu tocmai bine. A fost ca un vis rău. Parcă striga cineva...

— Așa-i! interveni șoferul. Domnule Judecător și domnule Procuror, eu cu domnul Ionescu pregăteam camioneta, fiindcă a doua zi trebuia să mergem la biserică.

Acum domnul Ionescu își aminti:

— Exact! Exact! Eram amîndoi în curte. Eu am plecat în pivniță, nu mai știu pentru ce.

— Parcă striga cineva!

— Striga, dar nu știu ce, și ce vroia. Cred că am leșinat... O forță ciudată m-a aruncat în fundul pivniței. Cînd mi-am revenit în simțiri, toți ai mei erau închiși. De atunci înainte n-am mai înțeles nimic. Venea în fiecare zi cineva și ne dădea cîte o jumătate de pîine și apă de băut, prin ferăstruica din ușă, dar, fiind întuneric, niciodată n-am putut să văd cine era.

— Să mergem sus! hotărî Procurorul. Ce va fi mai departe, vom vedea. Am însă siguranța că-l voi prinde pe vinovat.

Ieșiră cu toți în curtea luminată de soare. Pe cei care stătuseră închiși, cerul strălucitor îi orbea. Judecătorul avusese dreptate. Închiseră ochii, surprinși.

„Ce-or fi făcînd cozonacii mei?" se întreba cucoana Matilda, îndreptîndu-se spre bucătărie.

— Stați! Nu intră nimeni! porunci Procurorul. Trebuie să facem cercetări. Nu vă atingeți de nici un obiect!

— Unde o fi Iudache al meu? Iudache, Iudache, pis, pis, pis; unde te-ai ascuns?

Mătușa Mița își căuta cotoiul.

Amalia și logodnicul ei se țineau strîns de mînă; ei doi suferiseră cel mai puțin, fiindcă petrecuseră prizonieratul împreună. Madam Cucurigu îi privea cu ciudă.

„Ah! Neobrăzat și grăbit e tineretul în ziua de azi! Ehei, pe vremea mea..."

Cît despre ceilalți, Stana bucătăreasa, Anton șoferul, Repetențilă, Paraschiv argatul nu făceau nimic deosebit, ca să-i mai amintim aici. Ei sporeau doar numărul celor salvați, ajutînd ca momentul să devină mai spectaculos.

— Vom cerceta casa, odaie cu odaie! hotărî Procurorul, pornind cu întreg cortegiul după el.

Înăuntru, toate arătau că locuise cineva acolo, pînă în ultimul moment. În dormitor, patul era desfăcut, halatul domnului Ionescu aruncat jos, papucii prăpădiți.

— Papucii mei! Uite papucii mei! Nerușinații, în ce stare i-au adus!

Fuseseră făcuți pentru un picior omenesc, nu pentru o copită de măgar!

— Uite halatul pe care îl avea procuristul tău, pe care l-ai lăsat să păzească ferma, observă Judecătorul.

— N-am lăsat nici un procurist. Te-a păcălit și-ai fost în stare să-l crezi, în loc să-l fi cercetat.

În birou, la masa de lucru a stăpînului, găsiră mașina de calculat, imaginată de Cristofor.

— Uite bigudiurile mele! sări coana Matilda. Cine le-a adus aici?

— Și ochelarii mei! strigă domnul Ionescu.

— Mergem mai departe! porunci Procurorul. Ce-i în odaia următoare?

— Salonul.

Procurorul puse mîna pe ușă și o deschise, curajos. În prag rămase înmărmurit.

— Sfinte Dumnezeule! Ce-i asta? bîigui.

Cei din spatele lui rămaseră la fel de împietriți ca el.

— Uite porcul nostru! exclamă Safta, bucătăreasa.

Era cu adevărat porcul fermei, Nicolae, cocoțat pe scaunul de la pian, privind în extaz clapele albe, care luceau înaintea lui. Nu auzise nimic din ceea ce se petrecuse afară, nici cînd fugiseră animalele, nici cînd veniseră oamenii, cum nu auzea nimic nici acum; părea dus pe altă lume, ființa lui iradia o fericire fără seamăn. Așa cum stătea pe scaun, în fața clapelor de sidef, ar fi stat toată viața, fără nevoie de aer și hrană; toată făptura lui, extaziată și purificată, era acum numai spirit.

— El este ticălosul! strigă stăpînul fermei.

— Da, da, el! întări șoferul. Acum îmi aduc aminte, ca prin vis, că am văzut o ureche în gura pivniței. Cred că era urechea lui!

— Și strigătul, nu-i așa? reluă domnul Ionescu. Nu făcea guiț-guiț?

— Parcă, guiț-guiț, sau, știu eu, altfel... Doamne, cum de nu-mi amintesc?! Oricum, însă, vinovatul este el.

— El mi-a luat bigudiurile, nerușinatul!
— Și mie papucii!
— Și s-a culcat în patul nostru!
— Iar acum murdărește pianul!

Porcul, însă, nu auzea nimic, privea pierdut clapele albe și negre. Apoi, încet, parcă împins de o forță hipnotică, zîmbind cu ochii închiși, unei puteri dinlăuntrul său, ridică picioarele din față și le întinse spre clape, pregătindu-se să cînte.

— În numele legii, ești arestat! strigă Judecătorul.

Jandarmii se repeziră și puseră mîna pe el.

— La arest! Să-l păziți bine!

Toți erau agitați, contrariați, zăpăciți. Numai porcul, așa cum îl duceau pe sus, ca la tăiere, zîmbea, cu ochii la pian, transfigurat de simțăminte pe care oamenii nu le înțelegeau.

CAPITOLUL XVII

...și porcul se dovedește a fi un mare muzicant

Animalele stătură ascunse toată ziua, neîndrăznind să miște, de teamă să nu atragă atenția oamenilor. Îndeosebi măgarul, care mai înainte trezea întreaga fermă cu zbieretele lui, acum aproape că nu mai respira, înghesuit sub iesle, în fundul grajdului.

— Să te spun? Să te spun? îl amenința țapul, răutăcios.

Apoi se întorcea către capră:

— Ei, cucoană, ți-ai pierdut glasul? Nu mai cînți?

În casă, Procurorul cu Judecătorul discutau despre pedeapsa cuvenită vinovatului.

— Moartea!
— Firește!
— În ce fel?
— Cred că prin spînzurătoare e cel mai nimerit.

— De acord.

Îndată, jandarmii primiră ordin să înalțe spînzurătoarea în mijlocul curții; aduseră stîlpi, grinzi, cuie și începură să ciocănească. Din adăposturile lor, animalele văzură, auziră și se înfricoșară.

— Doamne Sfinte!... Pe care din noi l-or spînzura?

Țapul îl necăjea pe Cristofor:

— Ei, pregătește-te: uite ce tron înalt îți ridică!

Măgarul dîrdîia de frică.

— Nu face glume macabre, te rog!

A doua zi, în zori, trimiseră camioneta după părintele Pomană.

— E o osteneală zadarnică, spuse domnul Ionescu.

Procurorul și Judecătorul, însă, vroiau să facă totul după tipic.

— Legea ne obligă să dăm condamnatului asistență religioasă.

Părintele Pomană veni, foarte înfometat; primul drum îl făcu la bucătărie.

— Safto, dacă vrei să cîștigi împărăția Cerului, ai grijă de burta mea; solemnitatea o să mă secătuiască, să-mi frigi pe puțin o găină și-o gîscă!

Odată preotul venit, Judecătorul și Procurorul, împreună cu cei ai casei, ieșiră în prag.

— Putem începe! le porunci Judecătorul jandarmilor. Aduceți-l pe condamnat.

Jandarmii coborîră în pivniță, de unde se întoarseră cu bietul Nicolae. Dar porcul părea că nu știe ce-l așteaptă, păstra aceeași figură senină, transfigurată, din ajun, de parcă ar fi stat mînă în mînă cu Dumnezeu. În ușa pivniței se opri, privi cerul curat, pe care soarele abia răsărit urca radios, privi spînzurătoarea, sinistră, cu streangul atîrnînd, și zîmbi.

— Se ține bine! observă Judecătorul.

— E curajos, într-adevăr!

La picioarele spînzurătorii, aștepta părintele Pomană, cu patrafirul peste anteriu.

— Fiule, curaj!

Porcul îl privi, de parcă n-ar fi înțeles nimic din ceea ce se întîmpla.

— Știi pentru ce fapte vei muri? întrebă Procurorul.

— Nu mă interesează! răspunse Nicolae, și zîmbi, privind în zare, departe, către ceva de neînțeles, dar care îi

dădea puterea să zîmbească, senin, sub ştreangul care se legăna de vînt.

— Sînt gata! fură singurele lui vorbe, şi iarăşi zîmbi.

— Spune, ce ultimă dorinţă ai? i se adresă Procurorul.

Ochii condamnatului se deschiseră, mari. Întreaga lui fiinţă se schimbă, pe faţă i se citea o bucurie inspirată.

— Să cînt o dată la pian! şopti, transportat.

Oamenii îl priviră, fără să înţeleagă.

— Ei poftim! exclamă domnul Ionescu. Altceva nu vroia! Nu-i e deajuns că mi-a stricat papucii?

— Să cînt la pian, repetă porcul.

— E o datorie umană să îndeplinim dorinţa condamnatului, oricare ar fi ea! fu părerea Procurorului.

Judecătorul socoti la fel, deci ordonă:

— Duceţi-l la pian!!

— Uite îndrăzneală! scrîşni stăpînul fermei. Vezi, porcule, să nu murdăreşti clapele!

Dar porcul nu-l mai auzea, cum nu mai auzea nimic din ce se vorbea în jurul său. Mergea spre salon, cum ar fi mers pe un nor, plutind, visînd. O parte din oameni îl urmară, alţii rămaseră afară, aşteptînd plictisiţi. Funia spînzurătorii continua să se mişte uşor, bătută de vînt. Şi, deodată, vîntul se opri; se opri şi funia. Frunzele copacilor încremeniră. O înfiorare trecu prin aer. Pe ferestrele salonului se revărsa o muzică dumnezeiască: porcul cînta la pian!

Cînta, cu ochii închişi, aplecat asupra clapelor, ca un vrăjitor, şi pianul scotea sunete pe care niciodată nu le scosese sub o mînă de om.

Jandarmii care îl păzeau rămaseră stane de piatră. Judecătorul şi Procurorul se priveau, buimăciţi. Domnul Ionescu gîfîia. Ceilalţi se opriseră în uşă, cu ochii mari, cu inima bătînd repede, cu respiraţia gîtuită. Cei din curte se pomeniră înaintînd spre ferestrele salonului, fără voia lor, parcă hipnotizaţi. Safta, care gătea pentru Sfinţia Sa, lăsă găina şi gîsca pe foc, şi se apropie de grupul lor, fermecată.

Pe uşa staulului, vaca Joiana scoase capul, întrebătoare, apoi se pomeni şi ea, înaintînd. Capra o urma, după ea veneau celelalte animale, pe rînd, fără să mai ţină seama că trebuiau să stea ascunse. Miercana şi Pamfil sosiră din livadă, galopînd. Pînă şi măgarul Cristofor, în dispreţul oricărei prudenţe, ieşi de sub iesle, ca să se apropie de salon.

Numai părintele Pomană nu simțea nimic, afară de foamea care îi chinuia pîntecele slăbit în chingi.

Așezat pe un scăunel, lîngă mașina de gătit, se ruga lui Dumnezeu:

— Ajută, Doamne, mîna roabei tale Safta, să facă borșul bun, și pilaful la fel, uitînd că dorise friptură, și din gîscă, și din găină. Ai îndurare, Doamne, de biet robul tău, și fă să fie găina grasă și gîsca la fel, acum și în vecii vecilor, Amin!

Iar porcul, în acest timp, cînta; cîntă un „Preludiu" de Rahmaninov, pe urmă „Apassionata" de Beethowen, pe urmă o rapsodie de Liszt; cîntă un repertoriu nesfîrșit, cîntă din toți muzicanții lumii, de la cei mai mari, pînă la cei mai mici, și sub mîinile lui toți păreau uriași! Cîntă din Palestrina, ca și din Ravel, din Gluck ca și din Debussy, de la cei mai vechi pînă la cei mai noi. Cîntă apoi compoziții proprii, care le întreceau în măreție pe cele ale tuturor celorlalți.

— Ne găsim în fața unui mare artist! șopti Procurorul, cu gîtul strîns de emoție.

— Am fi făcut o crimă, dacă îl spînzuram!

— Dumnezeu ne-a deschis ochii la timp, fie numele lui binecuvîntat!

— Ajunge! Ajunge! strigă domnul Ionescu.

— Te cunoaștem îndeajuns! Îți cerem iertare și te preamărim!

Dar porcul cînta înainte, străin de cei din jur, care îl ascultau fascinați. Așa cîntă pînă pe înserat. Gîsca și găina se făcuseră scrum. Sfînția Sa leșinase de foame, lîngă foc.

Apoi porcul se opri din cîntat, închise ochii, își lăsă capul pe clape și căzu într-un somn adînc.

— Sssst, liniște! Nu-l tulburați!

— Aduceți halatul meu și puneți-i-l în spinare, să nu-i fie frig.

— Aduceți și papucii!

— Stai, sînt rupți, scoate alții noi, din dulap; cei de lac negru, căptușiți cu mătase roz.

În curte, animalele, revenindu-și, se îndreptau spre adăposturi, vorbind în șoaptă:

— Acum n-au să-l mai spînzure!

— Firește că nu!

— Iată ce înseamnă noroc porcesc!

CAPITOLUL XVIII

Încheiere fericită

Pe Sfinția Sa îl readuseră cu greu în simțiri. Trebui să se taie altă găină, altă gîscă. Ba se mai tăie și un curcan, și toate aceste orătănii fură puse la foc, de-a valma. Cînd fiertura fu gata, doi oameni luară cazanul și i-l trecură părintelui Pomană pe sub nas. Îndată, nasul începu să crească, să se miște, adulmecînd, crescu, aproape ca o trompă de elefant.

— Mi-e foame! i se auzi glasul, stins.

— Iacă, mîncarea e gata, Sfinția Ta!

Părintele deschise ochii, pe un sfert. Începură să-i dea ciorbă, cu două linguri deodată. După vreo douăzeci de înghițituri, ochii se mai deschiseră un pic.

— Mîncare! Mi-e foame! gemu.

Cînd ajunse la fundul cazanului, Părintele Pomană deschise ochii mari și-i privi pe cei din jur.

— Acum putem să ne așezăm la masă!

A fost o masă mare, întinsă în curte, căci în casă n-ar fi avut loc. Se sărbătoreau prea multe deodată ca să nu fie un ospăț împărătesc! Se sărbătorea și revenirea stăpînilor, și căsătoria Ameliei, dar mai ales minunea săvîrșită de Dumnezeu: porcul muzicant.

Acesta fu așezat la locul cel mai de cinste, între Judecător și Procuror și față în față cu Sfinția Sa. Apoi începură. Toți mîncau zdravăn, căci după atîtea emoții erau tare flămînzi. Afară de porc: el visa, cu ochii pe jumătate închiși, fără să-i vadă, fără să-i audă pe cei din jur; și parcă șoriciul lui iradia note muzicale, pline de armonii.

Animalele fuseseră și ele poftite, la o masă mare, așezată alături de cea a stăpînilor. Spaima le trecuse tuturor, fiindcă oamenii, cuceriți de muzicant, nu se mai gîndeau la trecut. Măgarul avu chiar îndrăzneala să se ridice și să țină un discurs:

— Cinstite fețe, zise, adresîndu-se stăpînilor și oaspeților, închin acest pahar în cinstea lui nenea Nicolae, datorită căruia am scăpat de streang...

Țapul îl trase de coadă și șuieră la el printre dinți:

— Sst! Ţine-ţi gura! Ce vrei să spui?

Măgarul se înroşi, se bîlbîi de cîteva ori, apoi îşi reveni:

— Da, vreau să spun că am scăpat de ştreang, nu că am fi fost vreunul dintre noi în pericol. Doamne fereşte! Dar că am scăpat de prezenţa lui macabră în mijlocul acestei ogrăzi paşnice...

— Ei, ai întors-o bine! Dar vezi, mai bine taci, să nu spui iar prostii! îi şopti ţapul.

Urechiatul prinsese curaj, ridică al doilea pahar:

— Cinstite feţe...

Judecătorul îl privea într-un fel ciudat.

— Nu ştiu de ce-mi aduce aminte acest glas, îi spuse domnului Ionescu, aplecîndu-se prin spatele porcului. Dacă ar avea halatul şi scufa pe cap, ar semăna leit... Ascultă, nu cumva pe el l-ai lăsat procurist în lipsa ta?

— N-am lăsat, frate, nici un procurist! Nu înţelegi?

— Aşa? Atunci se vede că mă înşel.

În faţa lor, părintele Pomană mînca, nesăţios: găini, raţe, gîşte, curcani, hartane întregi, cu oase cu tot, ca un căpcăun.

— Mai adă, Safto, mai adă! Să mă întremez.

Îşi dăduse drumul chingilor, şi pîntecul i se lăsase slobod pe genunchi, de pe genunchi coborîse în jos, pînă la pămînt, unde, găsind sprijin solid, începu să se umfle, pornind iar în sus.

— Aaa! gîfîia Sfinţia Sa, uns de grăsimi pînă la ceafă. Aaa! Aşa mai simt că trăiesc!

De dincolo, cocoşul îl privea, indignat.

„Deci tot găinile! se gîndea. Ele au să fie sacrificate mereu!"

— Mai adă, Safto, mai adă, dacă vrei să dai ochii cu Cel de Sus!

— Mi se pare că se mişcă masa! observă Procurorul.

Într-adevăr, mijlocul mesei începuse să se arcuiască în sus. Pîntecele popii se umfla, ridica masa, cu paharele pline.

— Aaa! gîfîia părintele Pomană. Încep să simt că învii!

— Ajunge, Sfinţia Ta! îl rugă domnul Ionescu. O să se răstoarne masa!

— Aaa! Tare mi-e bine, dar mai e pînă să mă satur. Mai adă, Safto, mai adă!

Toți băgaseră de seamă ce se întîmplă și-l priveau curioși, cum înfuleca înainte, cu poftă crescîndă, bucăți din ce în ce mai mari. Unse cu grăsime, mustățile îi intrară în gură; le reteză cu dinții și le înghiți, o dată cu un picior de curcan. Barba păți la fel; popa rămase spîn și masa se ridica mereu. Farfuriile începură să alunece... Apoi, deodată, săriră în sus, în timp ce o detunătură îi aruncă pe conmeseni la pămînt. Masa zbură în aer, după farfurii. Nimeni — oamenii, animalele — nu înțelegeau ce se întîmplă.

Popa Pomană zăcea pe spate, cu anteriul făcut ferfeniță și cu pîntecele crăpat. Iar din pîntecele lui ieși un spiriduș, chicotind. Era un fel de drăcușor hazliu, cu fața cît un boț, îmbrăcat cu redingotă și avînd nu pălărie, ci joben.

Eu tocmai treceam pe drum, plimbîndu-mă singur, afară din oraș, ca să uit niște amărăciuni. Spiridușul mă văzu, îmi zîmbi, mă salută, cu jobenul pînă la pămînt, și mă pofti:

— Vino să-ți arăt un popă crăpat!

— Poftim, poftim! zise și Coțofana veselă, aplecîndu-se din cuibul ei, aflat într-unul din cei doi ulmi de la poartă.

Bietul popă, nimic nu mai rămăsese din pîntecele lui!

Apoi, în timp ce oamenii își reveneau, spiridușul mă luă de mînă, ca pe un vechi cunoscut, și pornirăm împreună, pe cîmp.

— Plimbare plăcută! ne ură Coțofana veselă.

Astăzi sînt prieten bun cu spiridușul. El mi-a povestit cele de mai sus. Nu știu dacă faptele s-au petrecut așa cu adevărat; poate le-a scornit, ca să mă înveselească puțin, căci în anul acela, primul după război, eram descurajat, aveam neliniști și amărăciuni; multă lume murise pe front, mulți căzuseră prizonieri, și nu ne era bine nici nouă, cei care rămăsesem în viață, fără să știm ce ne așteaptă.

Decembrie, 1945

Un porc mizantrop

PARTEA ÎNTÎI

CAPITOLUL I

Cîteva date despre copilăria şi tinereţea domnului Costică, din care se vor vedea motivele fugii sale

La începutul vieţii lui, domnul Costică fusese un purcel ca toţi ceilalţi. El crescuse, în tovărăşia a vreo zece fraţiori, în ograda unui oarecare Nea Grigore Inimă-Acră. Trebuie să mai spun că domnul Costică nu avea prea multe amintiri din copilărie. Dar nu putea uita, de pildă, revărsatul acela de zori, cînd godacii fuseseră sculaţi din somn de guiţături înspăimîntătoare.

— Guiţ-guiţ! Ajutor, porci-buni! se auzea în curte.

— Ţine, nu te lăsa! Ţine bine, ţine bine! răzbea, pe deasupra, vocea lui Grigore Inimă-Acră.

Purceluşii, necunoscînd vorbirea omenească, nu înţelegeau ce spune.

— Oare ce-o fi asta? se întrebau, tremurînd de spaimă, strînşi unii în alţii în mijlocul cocinei.

Numai celui mai mic dintre fraţi, lui Guiţică, părea să nu-i pese. El dete fuga la uşă şi privi curios prin crăpătura dintre două scînduri.

— Tata şi mama pleacă la plimbare! strigă subţire, bîrligindu-şi codiţa de bucurie.

— Atunci de ce cheamă ajutor? întrebă domnul Costică.

Aici trebuie să mă opresc şi să spun că numele acesta nu este ales de mine. Pe domnul Costică îl numeau aşa toţi ceilalţi godaci din familie, pentru apucăturile lui alese. Încă

de mic, el dovedise multe deosebiri față de ceilalți frați. De altfel, nu va trece mult timp și le vor vedea chiar cititorii.

— Prostule, răspunse Guițică din ușă, tot răsucindu-și codița trandafirie și subțire ca de șoricel. Cheamă ajutor ca să-i urce în căruță!

— Adevărat! Are dreptate! făcură ceilalți purcei, răsuflînd ușurați.

— Nu v-ați gîndit? urmă Guițică. La vîrsta lor, cum au să se urce singuri într-o codîrlă așa de înaltă?

Îndată, voia bună se răspîndi în cocină. Cîțiva din godaci începură chiar să se zbenguie, guițînd de bucurie:

Foaie verde arțăraș,
Pleacă tata la oraș.
Puneți caii la trăsură
Și dați-i o piatră-n gură . . .

Numai domnul Costică stătea într-o margine, pe gînduri, fără să ia parte la bucuria obștească. Pocnetul biciului și huruitul căruței care pornea la drum îl făcură să-și simtă inima înjunghiată de presimțiri negre.

„Plecarea asta nu-i a bună!" își zise, posomorîndu-se.

Într-adevăr, seara căruța se întoarse cu altă încărcătură. În locul porcilor, oamenii cumpăraseră de-ale casei . . . Astfel, sărmanii godaci rămaseseră orfani, dar nu bănuiau nenorocirea. Și tot așteptînd să li se întoarcă părinții din călătorie, se hîrjoneau prin ogradă, cît e ziua de mare, cîntînd:

Zorile cînd s-au ivit
Porcii s-au călătorit . . .

Pînă ce rămaseră doar cu cîntecul, pe bătrîni îi uitară. Numai domnul Costică nu putea să-i uite. El nu lua niciodată parte la zbenguiala celorlalți, se plimba tăcut de la un gard la altul. Anumite bănuieli începeau să se nască în capul lui muncit de gînduri . . .

Într-o seară, după ce-și privi frații cu milă, zise:

— Odată au să ne ducă și pe noi în căruță.

Guițică sări în picioare, cu șoricul înfiorat de plăcere.

— Eu vreau mai întîi! Eu vreau mai întîi!

Fratele mai mare îl privi disprețuitor.

— Nenorocitule! zise, căinîndu-l.

— De ce mă face nenorocit? scînci purcelușul.

— Așa-i, de ce? mormăiră ceilalți, sîcîiți de aerele celui mare.

— Ține-ți gura, filosofule! strigă unul.

Vorba stîrni un amestec de guițături vesele. Guițică începu să sară în patru labe în jurul fratelui mai mare, batjocorindu-l:

— Dom' Costică, fi-lo-soful! Dom' Costi-că, fi-lo-soful!...

Domnul Costică se trase de-a-ndăratelea spre locul lui obișnuit, colțul cel mai ascuns al cocinei, se așeză pe paie și rămase gînditor, cuprins de amărăciune.

Guițică se zbenguia mai departe, continuînd să-l zădărească:

— Dom' Costi-că, fi-loso-ful!

*

Nu cred că trecuse mai mult de o săptămînă de la această întîmplare. Se înnoptase... Domnul Costică stătea tot la locul lui, gînditor, întins pe paiele murdare. Ceva mai înainte, dînd o raită pe sub zidurile casei, simțise la bucătărie o zarvă neobișnuită. Afară, Nea Grigore Inimă-Acră, cu Mutulică, fiu-su mai mare, numit așa fiindcă se născuse fără darul vorbirii, și cu Mînă-Lungă, ginere-su, se chinuiau să bage un butoi pe gura pivniței. Era dovadă că se punea la cale o petrecere.

Gîndindu-se la toate acestea, cum stătea acum întins pe paie, domnul Costică își aminti deodată că în curînd trebuia să fie ziua lui Nea Grigore, pe care acesta o serbase îmbelșugat și anul trecut, cu toată inima lui acră.

Ajungînd aici cu gîndurile, domnul Costică se întristă mai tare. Fiindcă anul trecut, tocmai cu ocazia petrecerii, dispăruse Manolache, cel mai frumos dintre toți frații.

„Bietul Manolache! îl plînse în gînd. Cine știe pe unde i-or fi putrezind oasele!"

Și, cu dosul piciorului din față, își șterse o lacrimă care, fără voie, îi umezea ochii.

Ceilalți frați, între timp, se pregăteau de culcare. Domnul Costică îi urmărea cu ochii, înduioșat. Deși nu arăta pe față, îi iubea la fel de mult pe toți frații. Deodată, inima încetă să-i bată.

— Unde-i Vasile? strigă, sărind în picioare!

Ceilalți purcei se răsuciră pe o rînă, nemulțumiți că le strică odihna.

— Lasă-ne în pace cu năzărelile tale, filosufule! țipă supărat Guițică.

Însă, din nenorocire, nu era o năzăreală: Vasile lipsea din cocină. Și n-ar fi fost greu să se bage de seamă lipsa lui, încă mai din vreme, fiindcă el ocupa mai mult loc decît oricare. În ultima vreme prinsese multă osînză, stăpînul îi arătase o grijă mai mare decît celorlalți. Anumite găleți cu lături din cele bune, anumite turte de sfeclă amestecată cu tărîțe, precum și alte mîncăruri alese i le dăduse lui, într-o despărțitură a cocinei, ca să nu-l tulbure ceilalți.

În vremea cînd se întîmplau acestea, Vasile arăta cum nu cred să mai fi arătat mulți porci în lume; părerea de rău a domnului Costică era cu atît mai întemeiată.

— Lasă c-o să vină el! făcu unul dintre frați, cu nepăsare.

— Dar unde ar putea să fie? se neliniști, totuși, un altul.

— Stăpînul l-o fi luat în casă, să-l gîdile sub gît! zise Guițică, înfiorîndu-se de plăcere.

Ce-i drept, cîteodată, cînd se găsea în toane bune, Inimă-Acră avea obiceiul să cheme pe cîte unul din godaci la dînsul, să-l întindă pe genunchi, cu burta în sus, și să-l gîdile sub maxilare.

— Ce bine de el! făcură pizmași toți godacii deodată.

— Vreau și eu să mă gîdile! Vreau și eu! începu să smiorcăie Guițică.

— Nenorocitule! se auzi din colțul cocinei glasul amar al domnului Costică.

Toți amuțiră. Fiindcă glasul fratelui mai mare fusese străbătut de un tremur, care făcea să li se înfioare șoriciul pe spinare.

Cu toate acestea, a doua zi întîmplarea nu mai neliniștea pe nimeni. Godacii se răspîndiră prin ogradă, grohăind încetișor, cu rîtul prin gunoaie.

„Repede ne uităm unii pe alții!“ își zise domnul Costică, singurul din toți rămas pe gînduri.

În clipa aceea, Guițică se rostogoli spre dînșii, ca o minge trandafirie, cu glasul subțire înecat de emoție.

— Ghiciți pe cine am văzut? făcu, oprindu-se în mij-

locul ogrăzii, cu picioruşul dinainte apăsat pe piept, ca să-şi potolească bătăile inimii.

Purcelușii îl înconjurară, care de care mai curioşi să afle despre ce era vorba.

Guiţică însă ştia cum să-şi dea importanţă. O veste ca a lui nu se spune dintr-odată; trebuia să-şi fiarbă puţin ascultătorii.

— Ia ghiciţi!

Purceii guiţară:

— Hai, spune, ce-ai văzut!

— Ghiciţi, dacă sînteţi în stare!

— Eu ştiu! Coji de pepene, o găleată plină, o să mi le dea la prînz.

— Aşi!

— Şi tărîţe din borş. Am văzut cînd a deşertat borcanul.

— Tărîţe din borş? Hm! Hm! se bucurară cu toţii, lingîndu-se pe rîturi.

— Aşi! Ce tărîţe?!

— Atunci vorbeşte, nu ne mai chinui.

Guiţică îi privi pe toţi, îndelung, ca să le mărească nerăbdarea, apoi spuse, plesnind de îngîmfare:

— Pe nenea Vasile l-am văzut!

— Ce spui? Unde? În bucătărie?

— Da, în bucătărie. Era aşa de frumos şi de mîndru, că nici n-a vrut să se uite la mine. Stătea pe o tavă, în uşa cuptorului, cu un smoc de mărar în gură.

— Ce noroc pe el! făcură purceii.

— Vreau şi eu pe tavă! se puse să scîncească unul.

— Şi eu! Şi eu! începură alţii.

— Ba eu vreau mai întîi!

Îndată, guiţăturile, ridicîndu-se din toate părţile, făcură peste putinţă să se mai înţeleagă vreo vorbă. Numai vocea lui Guiţică, fiind mai subţire decît celelalte, izbutea din cînd în cînd să răzbată deasupra:

— Vreau şi eu! Vreau şi eu pe tavă!

Domnul Costică stătea în uşa cocinei, posomorît, privindu-şi milos fraţii rătăciţi de îngîmfare.

*

Rînd pe rînd, fraţii plecară, cum era de aşteptat. Plecară, care pe tavă, în bucătărie, care cu căruţa la oraş. Cei

rămaşi jinduiau soarta celorlalţi, dar pe de altă parte se bucurau, fiindcă aşa, lăturile se împărţeau la mai puţine guri.

Plecară, unul cîte unul, şi domnul Costică, pe măsură ce le scădea numărul, în loc să se îngraşe, cum ar fi fost firesc, mai dădea jos un kilogram de carne.

Am spus carne, şi nu din greşeală, căci de slănină nici nu putea fi vorba! Bietul de el avea să rămînă în curînd numai şorici şi oase.

— Măi Mutulică, ce-o fi, mă, cu porcul ăsta? se întreba nemulţumit Inimă-Acră.

Mutulică ridica din umeri, deschidea gura, ai fi spus că vorbeşte, dar nu se auzea nimic.

— E soi rău! îşi dădea cu părerea Mînă-Lungă, ginerele.

— Ia, de mîine să mi-l puneţi la îngrăşat! hotărî într-o zi stăpînul casei.

La vremea aceea, domnul Costică rămăsese singur în toată cocina.

„Care va să zică, mi-a venit şi mie rîndul!" se gîndi.

Într-adevăr, nu ar fi fost greu, nici chiar pentru un porc mai puţin deştept, să bănuiască planurile oamenilor. Căuşe cu porumb auriu, din ultima recoltă, cu bobul dulce şi moale, coji de cartofi, ba chiar şi cartofi întregi, abia scoşi din cuib, sfecle roşii, mari cît doniţa, mălai fiert şi alte nenumărate bunătăţi îi fură aduse în cocină.

„Ce păcat că n-am darul lăcomiei! îşi spunea cu amărăciune. Aş avea de ce să mă bucur înainte de moarte."

— Tot nu se-ngraşă, mă? întreba mîniat Inimă-Acră.

Mutulică ridica din umeri.

— Soi rău, soi rău! repeta ginerele, dîndu-i porcului cu piciorul în burtă.

În ajunul Ignatului, domnul Costică auzi vorbă în curte:

— Gras, slab, eu tot îl tai! Uite aşa, numai de necaz! zicea stăpînul casei.

Mutulică nu zicea nimic.

— Să-l tăiem, să i se piardă neamul! încuviinţă Mînă-Lungă.

Apoi, careva dintre ei se apucă să ascută cuţitul pe piatră, poate Mutulică, aşa, ca să facă şi el o treabă, dacă nu putea spune o vorbă.

Domnul Costică se gîndea cu mîhnire, în timp ce cuţitul hîrşîia afară:

„De ce m-o fi lăsat Dumnezeu netrebnic? Bieții oameni, ce dezamăgiți au să fie, după ce s-au purtat cu mine atît de bine. E păcat să-și piardă iluziile!"

Și, cu toate că n-avea frică de cuțit, cu toate că în pesimismul lui, pe care am avut ocazia să-l cunoaștem, nu aștepta nimic bun de la viață, porcul se hotărî să trăiască, fiindcă nu se găsea vrednic de moarte.

Peste noapte, cînd toate vietățile ogrăzii dormeau adînc, domnul Costică se ridică din paie și începu să rîme, cu încetineala lui de filosof, sub ușa cocinei. Nu era nevoie de multă muncă, să facă o trecere, pentru un trup nu mult mai înfiripat decît al unui purcel de lapte.

Cocoșii cîntau a doua oară, de sus începuse să cadă o ninsoare domoală, cînd fugarul se strecură printre scîndurile gardului, scăpînd din ogradă.

„Acum, cu Dumnezeu înainte!" zise, pornind peste cîmp, în neștire.

De-aici abia încep întîmplările nemaipomenite.

CAPITOLUL II

Întîlnirea cu Sfîntul Ignat

Spre ora prînzului, înotînd pînă la piept prin zăpada pufoasă care se așternea pe dealuri, domnul Costică ajunse la marginea pădurii. Guițături pornite din toate ogrăzile îl urmăriseră o bucată de vreme la începutul drumului, pe urmă nu se mai auziră. În schimb, departe, aproape de zare, de pe linia satului se înălțau fumuri albe, de paie, și domnul Costică le cunoștea rostul. Parcă venea pînă aici mirosul de șorici pîrlit, de la porcii pe care gospodarii îi învîrteau deasupra flăcărilor jucăușe.

„Poate c-ar fi fost mai bine la căldură!" își zise fugarul, simțind cum gerul începea să-l pătrundă printre coastele slăbănoage. După atîta drum făcut în fugă, cu șoriciul asudat, aerul aspru al pădurii nu-i putea face bine.

Domnul Costică își căută adăpost la picioarele unui trunchi gros, de care își rezemă spinarea înghețată și rămase cu ochii la satul din neguri.

„Ce bine era în cocină!" se gîndi, străbătut de o înfiorare. Pe urmă, el care nu fusese niciodată lacom, se pomeni cu mintea la lucruri de mîncare: „Ce bună era sfecla roșie!"

— Cra-cra! făcu, în batjocură, o cioară, așezîndu-se deasupra lui, pe o ramură.

Fugarul ridică ochii, privind-o cu tristețe.

— Ehei, surată! îi răspunse. Degeaba rîzi de mine! Să fi văzut măcar lăturile pe care mi le aducea Mutulică după fiecare masă.

— Cra-cra! rîse cioara.

— Mă întrebi cine-i Mutulică?

Cioara însă nu-l luă în seamă; croncăni încă o dată, a batjocură, după care se duse, fluturîndu-și aripile negre prin ninsoarea albă.

„Ce bine era acasă!" Domnul Costică începuse să scîncească. Frigul îi strîngea din ce în ce mai tare șoriciul, și abia acum simțea, întîia oară, stomacul chinuindu-l de foame.

Apoi începu să plîngă, uitîndu-și înțelepciunea, plînse amar și deznădăjduit, pînă ce lacrimile, topind zăpada la picioare, începură să se ducă șiroi la vale. Nu avea putere să le oprească, își pierduse întreagă stăpînirea de sine. Nu mai înțelegea nimic, aproape că nu mai simțea frigul, nici foamea... Pînă ce, pe negîndite, căzu într-un fel de toropeală; cîmpia începu să i se învîrtească în față, copacii o luară la vale, ogoarele albite de zăpadă se făcură otova cu pădurea, și el nu mai înțelese pe ce lume se află.

Într-un tîrziu, în vîjîitul nelimpede care-i apăsa urechile, deslușì o voce omenească, plină de bunătate, cum nu mai auzise vreodată.

— Cine ești tu, nefericitule? îl întreba cineva, aplecat asupra lui, cu blîndețe.

Fugarul se scutură, să-și alunge slăbiciunea și, ridicînd ochii, răspunse cu obidă:

— Sînt Costică, porcul lui Nea Grigore Inimă-Acră, care azi vroia să mă taie.

Abia după aceea deslușì o lumină ciudată, care înconjura capul omului; inima începu să-i bată puternic.

— Iartă-mă, Sfinte! strigă, sărind în picioare.

Era pe vremea cînd sfinții umblau pe pămînt, ca să-i aducă lui Dumnezeu știri despre oameni.

Sfîntul întinse mîna și-l mîngîie părintește pe domnul Costică. Îndată, acesta nu mai simți nici foamea, nici frigul, ci o mare fericire.

— Șezi jos! îl îmbie trimisul lui Dumnezeu, așezîndu-se și el în zăpadă.

Încă zăpăcit de întîmplare, domnul Costică se lăsă jos numai pe jumătate, și la o distanță respectuoasă.

— Tu știi cine sînt eu? îl întrebă apoi sfîntul, zîmbindu-i cu prietenie.

— Sfîntu-Petru!

Sfîntul începu să rîdă în hohote; atît de tare rîdea, încît lumina din jurul capului se bălăbănea, gata să cadă în zăpadă, ca o pălărie.

— Sînt tocmai cine nu te aștepți. Sînt, adică... Sfîntul Ignat!

Domnul Costică dădu să sară în picioare și s-o ia la sănătoasa.

— Stai! îl opri Sfîntul cu bunătate. Știu, voi credeți că pentru mine vă taie oamenii!

— Da, încuviință porcul, cu sfială. Să mă ierți, dar nici nu bănuiești cîți s-au înjunghiat astăzi în satul nostru!...

— Cum să nu știu? De aceea umblu pe pămînt, să văd cît sînge porcesc se varsă în numele meu. În ceea ce mă privește, eu nu capăt nici măcar o bucățică de șorici. De altminteri, chiar dacă mi-ar da cineva, tot nu aș mînca. Eu mă hrănesc cu grăunțele nestrînse de pe cîmp, pe care mi le aduc păsările cerului.

— Ești un sfînt cumsecade! găsi de cuviință să spună domnul Costică.

Sfîntul Ignat începu să zîmbească, pesemne mulțumit de vorbele recunoscătoare. Deodată îl privi pe cel din față cu stăruință:

— Ce-ai vrea să fac pentru tine?

— Să-mi dai un leac, ca să prind carne! ceru domnul Costică, după o scurtă gîndire.

— Prostule! Așa au să te înjunghie, cum au să te vadă! Cere-mi altceva, dar judecă mai bine!

Domnul Costică își lăsă capul în jos și începu să se gîndească. Alteori, cînd era vorba să-i judece pe alții, își simțea creierul limpede; acum, fiindcă era în joc propria lui ființă, parcă nu-și mai găsea în cap nici o idee.

— Ei? întrebă Sfîntul Ignat, după o pauză.

— Păi, știu și eu? Să-mi dai... să-mi dai... Ce să-mi dai? O găleată cu lături fierbinți, să-mi încălzesc nițel sufletul.

— Nu ți-a dat Mutulică lături o vară întreagă? Asta vrei tu de la mine? Ce, îți închipui că ai să mă întîlnești în fiecare zi? Cere-mi ceva, să ai pe toată viața!

— Atunci dă-mi o cocină bună!

Sfîntul înțelese că neînsemnatele dorinți ale porcului nu erau dovezi de prostie, ci de modestie și bunăcuviință. De aceea, începu să-l privească mai stăruitor, uimit că se găseau în neamul porcesc ființe în stare să nu piardă măsura.

— Am să te fac om! hotărî deodată.

Pe domnul Costică îl luă amețeala.

— Vai de mine! icni, gata să cadă în zăpadă.

— Da! Vei fi ființă omenească și te vei duce în lume! O singură dată, cînd nu vei mai putea răzbate, vei avea dreptul să vii în locul unde sîntem acum și să mă chemi pe mine.

Zicînd acestea, Sfîntul ridică mîna, gata să facă un semn magic.

— Sfinte Ignate! îngînă porcul, gata să lesine. Dacă trebuie să se întîmple așa, atunci fă-mă cel puțin un om gras, că prea am fost slab în viața mea de pînă acuma!

— Facă-ți-se voia! hotărî Sfîntul, împlinind deasupra lui semnul de vrajă.

Cîteva clipe, domnul Costică își pierdu cunoștința. Cînd apoi deschise ochii, i se păru că vede lumea mai mică. E de înțeles: ridicat în două picioare, privind cu mult mai de sus ca pînă acuma, totul în jur îi apărea în altă perspectivă.

— Sfinte Ignate! Sfinte Ignate! începu să strige, nemaivăzîndu-și binefăcătorul.

Apoi o luă la goană spre drum, gîndindu-se că într-acolo s-o fi dus și Sfîntul, că doar n-avea ce să caute în pădure. După cîțiva pași simți ceva care îi împiedica mersul; nu hainele, nici încălțămintea, acestea erau parcă făcute pe măsură, mai degrabă îl împiedica ceva rămas din vechea lui alcătuire. Se opri să-și pipăie corpul, prin haine. Deodată înlemni, și de spaimă și de uimire.

— Sfinte Ignate! reîncepu să strige, luînd-o iarăși la goană spre drum, mai zorit decît înainte. Sfinte Ignate,

stai, unde te-ai ascuns? Mi-ai uitat coada, sînt un om ca neoamenii!

Dar Sfîntul se dusese, domnul Costică era sortit să rămînă pentru totdeauna așa, ascunzînd sub hainele omenești codița îmbîrligată, singurul semn care amintea vechea lui obîrșie.

— Sfinte Ignate, Sfinte Ignate, mi-ai lăsat coada! continua să strige.

La marginea pădurii văzu, ca ieșită din pămînt, o caretă lustruită, cu patru cai negri, bătînd zăpada sub copite. La ivirea lui, vizitiul coborî de pe capră, cu căciula în mînă.

— Sărut mîna, boierule! zise. Sînt cu trăsura poruncită pentru dumneavoastră!

CAPITOLUL III

Nea Grigore Inimă-Acră, Mînă-Lungă și Mutulică rămîn cu gurile căscate

Dar cum arăta, oare, domnul Costică, dacă îl saluta cu atîta respect vizitiul? Păi, fără îndoială, semăna a boier! Sfîntul Ignat scosese din el un domn din cei care cîștigă încrederea și respectul oamenilor, îndată ce se arată în lume. Obrazul, grăsuț și trandafirliu, proaspăt bărbierit, era al unui om curat, sănătos, prosper și plin de voie bună.

Fără să vrea, domnul Costică își trase o mînă din mănușă, ca să-și pipăie fața, să vadă de n-o fi rămas și aici cu vreo amintire. Din căldura moale a mănușii, ieși o mînă albă, plinuță, cu degetele rotunjoare, o mînă de om civilizat, care nu își neglijează manichiura. Totodată descoperi cu uimire o sumedenie de inele groase, de aur, cu pietre sclipitoare, care-i împodobeau degetele. Apoi începu să-și cerceteze obrazul orbește, fiindcă n-avea nici o oglindă la îndemînă. Întîlnind moliciunea pielii, fără voie gîndul i se duse la răzuitoarea cu care curăță oamenii șoriciul, după ce pîrlesc porcul pe paie. Numai cînd ajunse

cu degetele la nas, inima i se mai strînse o dată, cu puțină teamă. Dar se temea zadarnic, nimeni n-ar fi putut să bănuiască de unde proveneau cele două mici cicatrice ale nărilor; erau urmele belciugului pe care îl purtase în nas o viață întreagă. Numai că belciugul căzuse, și nasul n-avea un cusur vizibil.

Vizitiul deschise ușa cupeului, căci, am uitat să spun, nu era o trăsură obișnuită. Domnul Costică se văzu oglindit în cristalul ferestrei și rămase țeapăn de uimire și încîntare, nu-și închipuise că putea să arate chiar atît de bine. O căciulă neagră, de lutru, pusă pe sprînceană, lăsa să i se vadă numai cîteva șuvițe din părul castaniu, moale, frumos pieptănat pe frunte. Un miros de pomadă franțuzească se prelingea de sub căciulă; în primele clipe îi făcuse rău, firește că în locul parfumului de trandafir i-ar fi plăcut unul de porumb stricat, mirosul acela umed și încins, care produce nărilor desfătări greu de a fi depășite.

Dar lăsă la o parte gîndul parfumului, pentru a-și cerceta mai departe înfățișarea. În jurul gîtului, cam scurt și destul de plinuț, avea înfășurat un fular de mătase albă, peste care venea gulerul paltonului, tot de lutru ca și căciula. Paltonul, larg, bogat, de stofă englezească, gri-fer, căptușit cu o blană gălbuie și mătăsoasă, aruncat cu dezinvoltură pe umeri, nefiind ger mare, era în măsură să spună că stăpînu-su nu-i un oarecine. Hainele, la rîndul lor, de o stofă cenușie, puțin mai deschisă decît paltonul, cu ape albăstrii îi dădeau o eleganță de om mare. Un lanț gros, de aur, îi împodobea pîntecele, mergînd de la un buzunar al vestei la altul. Cît privește picioarele, erau încălțate în șoșoni îmblăniți, buni și la ger, și la zăpadă.

Sub brațul stîng, abia acum văzu că strîngea un baston scump, de fildeș, cu măciulia de argint, fin cizelată.

Privindu-se în geam, cînd dintr-o parte, cînd din alta, aplecîndu-se să-și vadă chipul, apoi ridicîndu-se pe vîrfuri, pînă ce apărea strălucind lanțul de pe pîntece, nu se mai sătura admirîndu-se.

„Trebuia să mi se întîmple una ca asta, ca să devin îngîmfat, eu care am vrut o viață întreagă să rămîn modest și la locul meu!" își zise, ferindu-și ochii de luciul amețitor al sticlei.

Dar în clipa cînd întorcea capul, înlemni, cu ochii pe cîmpul plin de zăpadă. Trei oameni veneau în goană dinspre sat, cu ciomegele în mîini, furioși nevoie mare.

„Atîta mi-a fost!" îl fulgeră gîndul pe domnul Costică.

În cei trei oameni îi recunoscuse pe Inimă-Acră, cu fiu-su Mutulică și cu Mînă-Lungă, ginere-su. Genunchii începură să-i tremure, nu găsi putere nici să se miște, nici să dea vreo poruncă vizitiului. Și apoi ar fi fost prea tîrziu, cei trei urmăritori, cu ciomegele pe sus, se găseau la cîțiva pași de șanțul drumului. Bietul boier se făcu mic, prăpădit, rezemat în aripa cupelei, gata să se prăbușească în zăpadă.

— Sărut-mîna, boierule! zise Inimă-Acră.

— Sărut-mîna! zise și Mînă-Lungă.

Mutulică nu zise nimic; doar își săltă căciula, de o palmă.

Fugarul nu se îndoia să oamenii îl salutau pe birjar, fiindcă îl vedeau îmbrăcat în manta cu fireturi și zorzoane.

Inimă-Acră sări șanțul, cu ciomagul sub braț și cu căciula în mînă. Domnul Costică închise ochii, pregătindu-se să primească lovitura, care însă întîrzia să vină. Cînd îndrăzni să deschidă pleoapele, fostul lui stăpîn stătea smerit, neîndrăznind să înceapă vorba. Abia după cîteva clipe își luă inima în dinți.

— Sărut-mîna, boierule, zise, tremurînd de frică, nu vă fie cu supărare, ni s-a întîmplat un necaz, vrem să întrebăm pe vizitiul Domniei Voastre dacă n-a văzut cumva pe cîmp...

Domnul Costică simți inima venindu-i la loc. Trase aer în piept, își înfipse bine picioarele cu șoșonii în zăpadă, și, cu o mînă în buzunar, cu alta pe baston, cu pîntecul împins semeț înainte prin deschizătura paltonului, se stropși, plin de mînie.

— Cum îndrăznești să te apropii de mine, nespălatule?

Dar, numaidecît, îl cuprinse teama că stăpînu-su îi va recunoaște glasul, și se căi că intrase în vorbă cu dînsul. Inimă-Acră, speriat de semeția boierului, se trăgea înapoi, să treacă șanțul.

Lui domnul Costică îi veni să rîdă, deşi nu uita prin ce spaimă trecuse.

„Ia uite la el ce s-a zăpăcit! Sfinte Ignate, mare minune ai făcut!"

Inimă-Acră rămăsese supus, cu căciula în mîini, dincolo de şanţ, neîndrăznind nici să plece, dar nici să vorbească.

— Ia spune, mă, ghiorlane, îl milostivi cu o vorbă boierul, după ce umblaţi pe cîmp, cu ciomegele, ziua-n amiaza mare?

— Sărut mîna, boierule, ne-a scăpat un porc din cocină şi vrem să-l prindem...

— Trei inşi pentru un porc? Nu puteaţi să ridicaţi tot satul?

— Era soi rău! zise Mînă-Lungă.

— Pe tine cine te-a întrebat? Ia, măi creştine (asta către Inimă-Acră), arde-i netotului două palme, din partea mea!

Omul se supuse, fără să aştepte a doua poruncă.

— Da' de ce, boierule? Ce greşeală am făcut? începu să se văicărească ginerele, pipăindu-şi obrazul ars de palme.

— Ca să nu mai vorbeşti de rău fiinţele care nu sînt de faţă!

Norocul lui Mutulică, dacă ar fi putut să vorbească păţea şi el una.

Domnul Costică puse mulţumit piciorul pe scara cupelei.

— Zi, azi aţi tăiat porci în sat?

— Au tăiat ăi care au avut! se văcări Inimă-Acră. Că al nostru a fugit...

Vizitiul luă hăţurile.

— La oraş, boierule?

— La oraş, se înţelege!

Trăsura porni în trapul bătut al cailor, cu domnul Costică lăfăit în pernele de catifea roşie.

Cei trei ţărani rămaseră pe marginea drumului.

— Ce fu asta, tăicuţă! întrebă Mînă-Lungă.

— Necazuri, ce să fie? zise socră-su, cu obidă.

Mutulică dădu să deschidă gura, să spună şi el ceva; glasul boierului i se părea cunoscut. Dar mutul mut rămîne!

CAPITOLUL IV

Domnul Costică se instalează la hotel

Drumul pînă la oraş era lung, trecea peste mai multe dealuri, prin mai multe păduri şi prin cîteva sate. Pretutindeni pe unde erau aşezări de oameni, domnul Costică simţea miros de şorici pîrlit.

„Mulţi porci s-au tăiat!" se gîndea, cu pielea înfiorată.

Pe la cîrciumi, ţăranii, după obiceiurile locului, frigeau laolaltă, pe grătar, mărunţaiele aduse de acasă, în legături de pînză vîrîte sub mintean. Toţi erau voioşi şi, ciocnind paharele de ţuică, cu gura plină de carne, îşi urau:

— Noroc, noroc! La anul mai gras şi mai frumos!

Era vorba de porc, se înţelege.

Domnul Costică se înfiora de fiecare dată, tremurînd în paltonul îmblănit ca o şubă.

„Mai bine să fii om decît porc!" îşi zicea în gînd.

Între sate întîlnea căruţe, întorcîndu-se de la oraş. Unele erau goale, semn că oamenii luaseră pe marfă preţul cerut, altele aduceau porcul înapoi. Erau fel de fel de porci: şi mai tineri, şi mai bătrîni, şi mai graşi, şi mai slabi. Toţi stăteau prăvăliţi pe o parte, cu picioarele legate, cu rîtul înfipt în paiele murdare din codîrlă. Domnul Costică simţi că i se rupe inima de milă, ochii începuseră să-i picure, cu toate că îşi dădea silinţa să nu plîngă.

„Vai, sărmanii de ei! Sărmanii de ei!"

Dar această slăbiciune nu ţinu mult. În locul milei, aşa cum se întîmplă întotdeauna cînd îţi merge bine, în sufletul lui se născu un simţămînt mai oportun şi mai energic. Nu folosea la nimic să se văicărească, altceva trebuia să facă dacă vroia să îndulcească soarta foştilor săi semeni! Aşa că îşi dădu căciula pe ceafă, îşi duse mîna la frunte şi, cu cotul rezemat în perne, începu să se gîndească. Atît de greu şi de adînc se gîndea, încît arcurile trăsurii se îndoiau din ce în ce mai tare, în timp ce caii, opintindu-se, abia mai puteau să ducă povara.

După o meditație covîrșitoare, cînd trăsura intra pe bariera orașului, domnul Costică avea planurile făcute. Pe chipul lui prăpădit de milă mai înainte, acum apăruse siguranța de sine a unui om hotărît și energic.

— La cel mai bun hotel! îi porunci vizitiului.

În ultima parte a drumului, caii mergeau ușor, în trap întins și lin, fiindcă, o dată ce domnul Costică luase hotărîrea, se ușurase și trăsura.

Orașul era mare, cu străzi drepte și curate. Zadarnic căuta din ochi noul venit vreun maidan de gunoaie ori vreun hîrdău cu lături uitat pe la vreo poartă. Din loc în loc se vedeau măturători cu cărucioare pentru adunat gunoiul. „Asta nu-i a bună!" se gîndi domnul Costică. În afară de clădirile monumentale, Primărie, Prefectură, Tribunal, orașul avea Episcopie și Universitate. Apoi, pretutindeni erau case cu mai multe caturi. Neținînd seama de proporții, acestea puteau fi asemuite cu cotețele găinilor, unde păsărețul dormea pe etaje, unele peste altele, pe prăjini puse dintr-un perete în altul. Era gata-gata să-l întrebe pe vizitiu unde or fi cocinele, cînd o lumină orbitoare îi luă ochii. Trăsura se oprise în fața unei uși, de două ori mai mare decît poarta lui Inimă-Acră, sub un felinar electric care lumina strada pînă la cele două capete.

Vizitiul coborî, cu căciula în mînă, și deschise ușa cupeului.

— Am ajuns, boierule!

— Bine, bine! mormăi boierul, cu o nepăsare prefăcută, căutînd să cîștige vreme, ca să se mai dezmeticească.

Pe urmă, cu semeția regăsită, coborî ca un adevărat boier și, trecînd pe sub felinarul orbitor, intră în holul hotelului, printre doi portari în livrele, care i se ploconiră pînă ce atinseră covorul cu fruntea. Odată ajuns înăuntru, merse întins drept la un fel de țarc, dincolo de care un orășan în haine negre împărțea camere călătorilor, și îi porunci de sus, cu trufie:

— Am nevoie de o (cocină)*. De o cameră bună!

---

* De aici înainte, cuvintele puse în paranteză sînt numai în gîndul domnului Costică, el se oprește la timp și nu le pronunță (n.a.).

— Numaidecît, cucoane!

Vreo doi inşi, sosiţi mai înainte, aşteptau să li se înscrie numele. Domnul Costică îi văzu căutînd în buzunarele dinlăuntrul hainelor, de unde scoteau portofele cu acte şi teancuri de bani, hîrtii colorate.

— Numele dumneavoastră? îl întrebă funcţionarul.

La asta, noul sosit nu avusese timp să se gîndească; dar nici nu se zăpăci. Duse mîna la buzunar, cum făcuseră ceilalţi, şi trase afară un portofel nou-nouţ, de piele gălbuie. „Sfîntul a avut grijă de toate!" se gîndi, uşurat.

Dar rămase cu ochii zgîiţi la portofel. Mirosul pielei îi amintea ceva; ba poate culoarea, gălbuie, şi găurelele caracteristice, rămase din rădăcina părului răzuit. Domnul Costică avu o clipă de silă, pe care însă o alungă repede. „Totuşi, socoti întinzînd portofelul, ar fi putut fi din alt material! De ce tocmai piele de porc?" Portofelul era burdușit cu hîrtii de bancă, de toate felurile, dar mai ales dolari americani şi lire sterline, şi bineînţeles nu lipseau nici actele de identitate. După ce le răsfoi, funcţionarul începu să scrie în registrul hotelului: „Domnul (numele şi prenumele) — în călătorie de afaceri".

— Semnaţi, vă rog! spuse, la urmă.

Noul venit nu se zăpăci, se deprindea repede cu noua lui stare.

— Iscăleşte dumneata pentru mine! Mi-am lăsat ochelarii în geamantan.

Mare îndrăzneală: de unde geamantan, că nu avea nici măcar o desagă?! Dar chiar în clipa aceea, portarul intră pe uşă, tîrînd după el o valiză pe rotile, mare, elegantă, din aceeaşi piele galbenă ca portofelul.

— Bagajul dumneavoastră, domnule!

Domnul Costică privi geamantanul, fără să se mire. Avu numai un moment de supărare: „Prea multă piele de porc, frate!"

— Condu pe domnul în camera numărul 6, la etajul întîi! porunci funcţionarul unui băieţaş îmbrăcat caraghios, cu o haină roşie strînsă pe trup, cu mulţi nasturi de alamă.

Băieţaşul porni, trăgînd geamantanul după el, spre scările largi de marmură, din fundul holului. Pînă acolo trecură printre măsuţe şi fotolii ocupate de boieri şi cucoane, precum şi domnişoare, care de care mai frumoase şi mai elegante.

„Hm! Hm!“ tuși domnul Costică, tulburat de atîta frumusețe.

Mergea cu pîntecele împins înainte, săltînd pe vîrfuri, îmbîrligîndu-și, mîndru, codița, pe care bineînțeles n-o bănuia nimeni.

CAPITOLUL V

Liga pentru protejarea porcinelor

Îi trebuiră mai multe zile domnului Costică pînă să se deprindă, cît de cît, cu noua lui viață de orășan ilustru. Camera de la hotel era frumoasă, cu două ferestre mari spre bulevard, avea pat mare, cu baldachin, pe jos erau covoare moi, alături se găsea o cameră de baie, în faianță albă, dar...

Domnul Costică ar fi vrut mai mult. Ar fi vrut, de pildă, ca odaia să fie undeva pe lîngă bucătării, să simtă mirosul aromat de gunoaie și de lături.

Uneori, seara, pornea pe furiș spre mahalalele orașului, adulmecînd pe la intrările de serviciu, băgîndu-și capul prin curți, dar numai atît; nu îndrăznea să cotrobăie prin lăzile de gunoaie, de teamă că l-ar vedea cineva și s-ar face de rîs.

Îi era tare dor de o fiertură de sfeclă roșie, cu mălai. Îi mai era dor (de cocina) de casa lui, la care s-ar fi întors oricînd, cu dragă inimă, dacă s-ar mai fi putut.

Însă nu se mai putea; fiindcă domnul Costică avea o misiune de îndeplinit și se hotărîse să o ducă pînă la capăt.

Episcopul, Primarul, Prefectul, Rectorul Universității și alte cîteva persoane de vază primiră într-o zi această invitație, tipărită frumos, cu chenar de aur și cu majuscule în două culori:

„Stimate Domn,

Urmărind să punem bazele unei Ligi care să lupte contra consumului cărnii de porc, care s-a dovedit

neuman pe de o parte, pe de alta dăunător sănătății, vă rugăm să luați parte la întîlnirea de constituire, duminica viitoare, în sala restaurantului vegetarian.

Cu distinsă considerație,
semnat (numele și prenumele) împreună cu mai mulți amici"

În duminica hotărîtă, restaurantul se umplu de lume, pînă la ultimul loc, fiindcă invitații aduseseră cu ei și pe membrii familiei, precum și pe numeroșii lor prieteni. Domnul Costică, îmbrăcat în redingotă, cu pantalonii dungați, se urcă pe un scaun, în lipsa tribunei, și, fără nici o introducere, începu:

— Stimate doamne, stimați domni, consumul cărnii de porc e o rușine a secolului.

— A cărnii în general! strigă Rectorul Universității, care, ca om de știință, se simțea dator să pună lucrurile la punct.

— A cărnii în general, consimți vorbitorul, și a celei de porc în special!

Adunarea aprobă:

— Bravo! Jos carnea de porc!

Domnul Costică așteptă să se termine aplauzele, apoi urmă:

— Stimate doamne și stimați domni, să nu credeți că, lipsindu-ne de acest aliment, organismul nostru va avea ceva de pierdut! Dimpotrivă, va cîștiga. Nu e o întîmplare că ne aflăm în acest local, al cărui patron a înțeles înaintea tuturor....

— Bravo! Trăiască patronul! Trăiască vegetarianismul! începură să strige ascultătorii, aplaudînd.

Alături, într-o odăiță, patronul tocmai mesteca în liniște un frumos antricot de porc, fript la grătar. Auzind zgomot, alergă în restaurant, cu dumicatul în gît. Lumea îi făcu o primire plină de entuziasm.

— Să-l luăm drept exemplu! tună domnul Costică.

— Miroase a ceva bun! observă Primarul, adulmecînd.

Prefectul adulmecă și el.

— Miroase a friptură! strigă, indignat.

Domnul Costică îl privi mustrător, apoi se întoarse spre mulțime:

— Mirosul de carne, doamnelor și domnilor, nu e în aer, ci în conștiința noastră. Trebuie să scăpăm de el!

— Adevărat! întări Rectorul. Acesta este un caz care în știință se numește...

Patronul se retrase, pe nebăgate de seamă, în odăița lui, înghiți dumicatul care i se răcise în gît, dădu de dușcă un păhărel de vin și, întorcîndu-se spre bucătărie, porunci:

— Mariță, ia mai pune la grătar un antricot!

Dincolo, domnul Costică își continua discursul:

— Dumnezeu a lăsat atîtea altele, pentru hrana făpturilor lui. De ce carne? Oare decît un rasol, nu-i mai bună (fiertura de sfeclă cu mălai), supa de zarzavat? O supă de zarzavat, cu smîntînă și cu unt.

În acest fel vorbi încă mult timp, smulgînd aplauzele ascultătorilor. La urmă se votă statutul *Ligii pentru combaterea ca aliment a cărnii în general și a cărnii de porc în special,* după care se alese comitetul și domnul Costică fu declarat Președinte. Sediul Ligii se fixă la restaurantul vegetarian, prin bunăvoința patronului, care, chemat în timp ce înfuleca al treilea antricot, încuviință să pună la dispoziție localul, duminicile dimineața. N-avea nimic de pierdut, dimpotrivă, membrii Ligii deveneau de la sine înțeles mușterii săi, și după terminarea dezbaterilor fiecare era dornic de o mică gustare vegetariană. Li se serveau un fel de pateuri umplute cu spanac și alte zarzavaturi. De la o duminică la alta, pateurile erau mai bune și aveau mai multă căutare.

— Draga mea, spuneau cucoanele, spanacul este minunat! Nu mi-aș fi închipuit.

Adevărul este că în spanac bucătarul punea și carne tocată. Însă în această blestemăție nu trebuie să se vadă un insucces al Ligii. Dacă la restaurantul vegetarian se consumau cîteva zeci de kilograme de carne pe săptămînă, în restul orașului, datorită intensei propagande, consumul ei scăzu constant, ca spre sfîrșitul iernii să devină neînsemnat.

„Îți mulțumesc, Doamne, că mi-ai ajutat să apropii de îndeplinire această nobilă misiune!" spunea seara, smerit, domnul Costică.

Dar nu la fel de mulțumită era toată lumea...

CAPITOLUL VI

Răpirea domnului Costică de către măcelari

Într-o după-amiază a primăverii care urmă, prăvălit în fotoliu, domnul Costică își bea tacticos cafeaua, trăgînd din cînd în cînd dintr-o mare țigară de foi, cînd sună telefonul.

— Alo! se auzi la capătul firului. Domnul... (numele și prenumele)?

— Da, eu în persoană.

— Aici e recepția. Un domn dorește să vă vorbească numaidecît.

— În ce chestiune?

— În legătură cu Liga.

— Dacă-i așa, trimite-l sus!

Peste cîteva clipe, se auzi ciocănind la ușă. Vizitatorul era un om necunoscut, cu o figură care gazdei îi amintea parcă de ceva, cum ar fi amintit oricui; cu alte cuvinte, avea o figură foarte caracteristică. Un om voinic, cu umerii lați, cu pumnii mari și cu picioarele scurte, înfipte zdravăn în pămînt.

— Vă salut cu respect! zise el, înclinîndu-se.

— Poftește! îl îmbie gazda, lăsîndu-se mai adînc în fotoliu.

Musafirul se apropie, sfios, deși sfiala nu se potrivea deloc cu chipul lui. Avea o față rotundă, grasă, roșie, cu vreo două rînduri de guși. Obrajii mai roșii decît restul feței luceau de parcă ardeau pe dedesubt. Dacă n-ar fi fost îmbrăcat orășenește și nu s-ar fi mișcat ca oamenii, n-ar fi fost greu să-l iei drept un soi de căpcăun.

— Cu ce-ți pot fi de folos? îl întrebă domnul Costică, după ce-i făcuse semn să stea jos, în fotoliul cel mai apropiat.

Rămăsese cu ochii la mîinile lui mari, păroase, care parcă abureau, trimițînd în aer un miros... un miros cam cunoscut.

— Prea stimate domnule Președinte! începu străinul,

fără să se aşeze, ca să se arate cît mai respectuos. În mahalaua noastră inaugurăm azi o filială a Ligii.

Chipul gazdei se lumină:

— Foarte frumos din partea dumneavoastră!

Străinul continuă:

— Mă numesc Ghiţă Bivolaru şi sînt trimis de comitet să vă invit la serbare. Cred că nu o să ne refuzaţi?

— Pentru aşa ceva, niciodată! Ai bunătatea şi aşteaptă-mă un minut!

Domnul Costică se ridică sprinten şi trecu în baie, pentru a-şi pune înfăţişarea la punct. Nu-şi mai încăpea în piele de mîndrie, văzînd cît ajunsese de cunoscut şi stimat. Curînd avea să devină unul din fruntaşii oraşului, şi numai în cîteva luni de cînd venise.

— Sînt la dispoziţia dumitale, zise, ieşind cu pardesiul primăvăratic strîns pe trup, cu o batistă albă, din cea mai subţire pînză de Olanda, fluturînd în buzunarul de la piept, şi, bineînţeles, cu nelipsitul baston sub braţul stîng. (Pe braţ nu-l putea ţine, fiindcă era un baston cu măciulie, cum s-a spus de la început.)

Jos, în holul mare, oamenii se dădeau în lături, cu respect, ca să-i facă loc. Domnul Costică împărţea saluturi, cu degetele înmănuşate, cînd într-o parte, cînd în alta.

Aproape de uşă, directorul hotelului îi ţinu calea, plecîndu-se respectuos:

— Un grup vă roagă să luaţi parte duminică...

— Bine, bine! Dă dispoziţie să se noteze în agenda mea; sînt prea ocupat ca să le ţin minte pe toate.

— Ar trebui să vă luaţi un secretar! îşi dădu cu părerea Ghiţă Bivolaru, care îl însoţea, ţinîndu-se un pas în urma lui.

— Ieşi afară, porcule! se auzi în clipa aceea un glas mînios, răcnind.

Domnul Costică simţi că-i vine rău. Alb ca varul, se rezemă de tocul uşii. Sub portal, portarul îmbrîncea un cerşetor:

— Pleacă! Marş de-aici, porcule!

Abia cînd înţelese ce se întîmplă, domnul Costică îşi reveni şi zîmbi strîmb către însoţitorul său:

— Un pic de ameţeală! Mi se întîmplă, cînd mă ridic îndată după dejun.

Între timp, portarul îl văzuse și se repezise să țină ușa, deși era deschisă.

— Mă iertați, boierule! Am de lucru cu un porc de cerșetor.

— E și el o făptură a lui Dumnezeu!

— Adevărat, dar cerșește ca să bea.

Domnul Costică îl întrerupse, nemulțumit:

— Eu îți vorbeam de porc, nu de bețiv! Cînd cineva dintre (voi) dintre noi face vreo ispravă urîtă, îl numiți porc, fără să vă gîndiți că bietul porc n-ar fi putut face așa ceva!

— Foarte adevărat! zise Ghiță Bivolaru. Mie porcii îmi sînt tare simpatici. De altfel, branșa mea...

Îl luase gura pe dinainte. Însă domnul Costică nu băgă de seamă încurcătura lui.

Afară aștepta un automobil mare, ca un dric. Șoferul și Ghiță Bivolaru își făcură un semn de înțelegere, din ochi.

Cînd să plece automobilul, prin dreapta se mai urcă un ins, răsărit ca din pămînt; la înfățișare, nu se deosebea mult de celălalt. Fără să salute și fără să ceară încuviințare, se așeză lîngă domnul Costică, înghesuindu-l la mijloc.

— Scuzați! găsi totuși de cuviință să intervină Ghiță Bivolaru. Dumnealui este vice-președintele filialei noastre, și a ținut să vă însoțim împreună.

— Încîntat de cunoștință!

Noul venit nu dădu nici o atenție acestui schimb de vorbe politicoase. Trîntit pe pernele automobilului, cu pălăria trasă pe ochi, mesteca întruna, fără să înghită, ceva ce nu se mai termina, pesemne gumă americană. Domnul Costică văzu abia acum că nu avea nici cravată, nici guler; mai văzu că obrazul lui, nebărbierit, era parcă și murdar, ca și mîinile, ca și îmbrăcămintea. Fără voie se trase în partea cealaltă, spre Ghiță Bivolaru, dar atunci băgă de seamă că nici acesta nu avea o înfățișare cu mult mai îngrijită. La început, în camera de la hotel, nu-și dăduse seama.

„Sînt oameni săraci!" se gîndi, cu îngăduință.

Și le zîmbi binevoitor, întîi unuia, pe urmă celuilalt. Dar zîmbetul era mai mult pentru sine, ca să-și alunge un fel de teamă care începea să-l cuprindă. Căci automobilul părăsise străzile umblate și gonea în lungul unei

gîrle murdare, de o parte și de alta căreia se înșirau, la mare distanță una de alta, case mici părăginite. Ici-colo se vedea cîte o femeie, ori un copil, la o poartă. Și apoi iarăși urmau locuri virane.

— Cam departe mergem! spuse cu îndoială domnul Costică.

Ceilalți de data asta nu-i mai dădură nici o importanță. Vreau să spun de Ghiță Bivolaru, căci dacă e vorba de al doilea, acela nu-i dăduse importanță de la început, își vedea de guma lui.

— Ce-ar fi să ne întoarcem?

Văzînd că nici de data asta nu primește răspuns, domnul Costică, tot mai neliniștit, se sălta în perne, încercînd să întindă mîna ca să ciocăne în geamul care îi despărțea de șofer.

— Stai jos! îi porunci Ghiță Bivolaru, cu un glas schimbat.

În aceeași clipă, domnul Costică simți între coaste o apăsare rece.

„Asta-i revolver!" se gîndi, amintindu-și de un film cu gangsteri.

I se păru ciudat să-i fie frică de revolver, cînd o viață întreagă nu se așteptase să moară de altceva decît de cuțit.

— Ce-aveți cu mine? întrebă, clănțănind din dinți.

— O să vezi numaidecît!

— Dar n-am făcut nimic rău.

Însoțitorii se priviră cu coada ochiului.

— Hm! mormăi, în sfîrșit, cel din dreapta.

— Cum adică? Nu mă credeți? Vă închipuiți că pot să am o pată pe conștiință?

— Hm!

— Dacă nu m-am purtat cum se cuvine, vă rog să mă iertați!

— Ține-ți gura! îi porunci Ghiță Bivolaru, împingîndu-i pistolul în coaste.

Acum automobilul părăsise malul rîului și, după ce străbătuse cîteva uliță strîmte, prăfuite, ajunsese la o cale ferată, de-a lungul căreia o luă, icnind, prin hîrtoape. Ceva mai departe, într-o gară de mărfuri, era un șir de vagoane, cu pereții din zăbrele; înăuntru se vedeau vite, claie peste grămadă. Domnul Costică le auzi mugind și

se înfioră. Duse mîna la buzunarul vestei, de unde scoase ceasornicul de aur, cu lanț gros cît degetul mare.

— Poate vrei să ți-l fac cadou? începu, mieros, întorcîndu-se spre Ghiță Bivolaru.

Drept răspuns, simți țeava revolverului împungîndu-l între coaste. Se suci spre celălalt.

— Poate ți-ar plăcea dumitale.

Omul își văzu de mestecat guma americană.

— Nu vreți cumva un inel cu briliante?

— Muuu! Muuu! făceau vitele înghesuite în vagoane.

— Sau unul cu safire? Dacă vreți portofelul meu... Nu e prea îndesat, dar mai am bani la bancă... Pot să vă iscălesc un cec...

Vorbea din ce în ce mai repede, pe măsură ce îi creștea spaima. Șirul de vagoane nu se mai termina; printre gratii se vedeau vitele, zbătîndu-se. Aerul era plin de mugetele lor sfîșietoare.

— Vă dau toată averea mea!...

— Muuu! Muuu!

— Mă angajez să vă fiu servitor toată viața! Cereți-mi orice, numai dați-mi drumul!

Dacă spaima lui crescuse pînă la pierderea mîndriei și înlocuirea ei cu cea mai josnică slugărnicie, să nu-l judece nimeni prea aspru, căci nu se știe ce-ar fi făcut altul într-o împrejurare asemănătoare.

Împrejurimile deveneau tot mai sinistre, șirul de vagoane se terminase, dar acum, pe partea aceea se întindea un gard foarte înalt, de scînduri cenușii, dincolo de care erai îndemnat să crezi că se întîmplă fapte îngrozitoare; plutea în aer un miros de sînge și de groază.

Lac de nădușeală din cap pînă în coadă, sfîrșit, domnul Costică începu să plîngă; fără să-și dea seama ce spune:

— Vreau acasă! Dați-mi drumul, că nu mai fac altădată! Vă rog, fie-vă milă de mine!

Răpitorii lui aveau însă inima de piatră.

— Fie-vă milă! Dați-mi drumul!...

În sfîrșit, automobilul își încetini mersul și, cotind încet la stînga, trecu pe sub o poartă de fier, ca să intre în curtea mărginită de gardul sinistru. Dacă nu ar fi avut ochii plini de lacrimi, domnul Costică ar fi putut să vadă,

și atunci făcea infarct miocardic, că deasupra porții era o firmă lungă, neagră, pe care scria, cu litere roșii:

ABATORUL COMUNAL

Spre norocul lui, nu-și mai dădea seama ce i se întîmplă. Nu auzea nici loviturile înfundate de satîr care veneau de la niște hangare, din fund, nu vedea petele de sînge de pe ziduri, nici băltoacele roșii prin care trecea automobilul, împroșcînd noroiul însîngerat în toate părțile.

— Vreau acasă! Vreau acasă! scîncea, ud de lacrimi.

În fața unei clădiri de cărămidă netencuită, care părea și ea plină de sînge, automobilul se opri, și cei doi paznici coborîră, pe o parte și pe alta.

— Hai, mișcă-te! porunci Ghiță Bivolaru.

— Ar trebui să-l legăm la ochi! spuse celălalt. Să nu recunoască locul.

Ghiță Bivolaru rînji fioros:

— Tu crezi că mai iese viu de aici?

— Doamne, Doamne! Dar ce v-am făcut, oameni buni? Ce-aveți cu mine?

— Mișcă înainte, și-ai să vezi!

Domnul Costică urcă, împiedicîndu-se, cîteva trepte de piatră roasă, străbătu un coridor lung, întunecos, apoi se pomeni într-o încăpere unde așteptau vreo zece-cincisprezece oameni.

— Aha! exclamară aceștia. Va să zică, el este!

Semănau cu cei doi dinainte, atîta doar că, neavînd îmbrăcămintea de oraș, li se ghicea dintr-odată meseria.

— Măcelarii! îngîimă înspăimîntat prizonierul.

Cei mai mulți abia veniseră din hale. Erau în halate albe, pătate de sînge, cu șorțuri de piele în față; la brîu le atîrna cîte un lanț gros, de care erau legate toț soiul de cuțite. Fără voie, domnul Costică își duse mîna la carotidă.

— Mișcă înainte! îi porunci Bivolaru.

În mijlocul încăperii se vedea o masă lungă. Șeful măcelarilor stătea la mijlocul ei, în fața unor dosare. Numai privindu-l, prizonierul simți că i se înmoaie picioarele. Era un om cît ceilalți doi, răpitorii, cu un gît scurt și gros, ca de taur, cu un cap rotund, din care nu se vedea decît gura mare, ținînd de la o ureche la alta, cu dinți

rari, de metal, plantați în așa fel încît cei de sus să se îmbuce cu cei de jos, putînd să reteze orice dintr-o muș-cătură.

— Stimate domn! începu să se lingușească în fața lui domnul Costică. Dacă și inima vă e tot atît de bună pe cît vă arată chipul, aveți îndurare, și dați poruncă acestor onorați prieteni ai domniei voastre, să mă elibereze.

Șeful măcelarilor rîse în hohote și toată adunarea făcu asemeni, pînă ce el îi liniști, pocnind de cîteva ori, cu putere, din cele două rînduri de dinți, care sunau ca niște ciocane.

— Ședința este deschisă! spuse el, după aceea.

Măcelarii se așezară repede pe scaune, în jurul mesei. Domnul Costică rămase în picioare.

— Știi pentru ce vină te-am adus aici? se răsti Șeful măcelarilor.

— Nu, onorate domn! Aveți bunătatea să-mi spu-neți, și îmi voi da silința să-mi repar greșala.

Se stîrniră iar rîsete.

Maimarele adunării pocni din dinți, să se facă liniște, apoi își pironi privirea în ochii înspăimîntați ai prizo-nierului, și răcni din fundul bojocilor:

— Fiindcă ne-ai lăsat muritori de foame!

— Scuzați, n-am înțeles bine! se bîlbîi domnul Cos-tică, plimbîndu-și ochii de la un cap la altul al mesei, pe trupurile bine hrănite. Nu am impresia că vă lipsește mîncarea...

— Gura! Te-am adus să afli acuzațiile noastre, nu să-ți auzim părerea.

— Da, onorate domn! Vă ascult! Îmi voi da toată si-linția să înțeleg bine!

— Numele dumitale?

— Eu sînt domnul Costică.

— Costică, și mai cum?

— Rîtulescu.

Pînă acum i-am ocolit numele, socotindu-l simplist și neinspirat, o copilărie. Dar nu am încotro, așa scrie în acte, naivitatea aparține Sfîntului Ignat, nu mie.

— Nu știu de ce-mi aduce aminte numele tău! zise, scărpinîndu-se în cap, unul dintre măcelari, acela numit Ghiulea. Rîtulescu!... Nu vine cumva de la rît?

— Nu, vai de mine! sări speriat domnul Costică. Nici pomeneală!

Ghiulea îl străpungea cu o privire bănuitoare.

„Oare mi s-o fi văzînd semnul belciugului?" se întrebă învinuitul.

Șeful adunării clănțăni din dinți, apoi continuă interogatoriul:

— Ziua nașterii?

Domnul Costică simți că se sufocă.

— Zi-zi-ua... Ați întrebat ceva, vă rog?

— În ce zi ești născut?

— La Sfîntul Ignat!

— Unde locuiești?

— Scuzați-mă, vă rog, Șefu! se amestecă în vorbă măcelarul Ghiulea. Vreau să-i pun încă o întrebare. Ascultă, bă, ești născut în ziua de Sfîntul Ignat, am auzit bine?

— Chiar așa!

Omul se ridică de pe scaun, cu pumnii proptiți în marginea mesei, aplecat amenințător înainte.

— De ce tocmai la Sfîntul Ignat?

Domnul Costică se socoti pierdut. Făcu un pas înapoi și își strînse cît putu mai bine codița, ca nu cumva să i se bănuiască pe sub haine.

— Nu văd ce importanță are întrebarea, zise Șeful, grăbit să termine cît mai repede judecata.

— Nici o importanță, onorate domn! întări domnul Costică. Absolut nici una! Vă asigur pe cuvîntul meu de onoare!

— Pretinzi că nu știi pentru ce vină ești adus aici? urmă interogatoriul.

— Nu, nu știu nimic. Dacă am făcut ceva rău, vă cer iertare.

— Ești fondatorul și Președintele Ligii care combate consumul cărnii de porc?

— Da.

— Asta-i vina!

Învinuitul rămase cu gura căscată.

— Asta-i vina! repetară măcelarii, în cor.

— Onorate domn, vă jur că nu înțeleg.

— E adevărat că îndemni lumea să nu mănînce carne de porc?

— Da!

— De ce?

Domnul Costică simți privirea lui Ghiulea, străpungătoare.

— Răspunde! răcni Șeful.

— Pentru că nu este omenește...

Ghiulea întrebă, amenințător:

— Dar să mănînci altfel de carne, nu-i la fel?

„Asta știe ceva! se gîndi domnul Costică. Gata! Acum nu mai am nici o scăpare".

— Răspunde! tună măcelarul.

Nu avea ce răspunde. Plătea acum greșeala de-a fi căutat să apere neamul porcesc, lăsînd pe planul al doilea celelalte animale; își aplecă fruntea spre pămînt, lăsînd să se înțeleagă că nu avea nimic de spus în apărare.

„Tuturor celor neîndreptățiți li se cuvine același sprijin! se gîndi. O dreptate împărțită numai unora din cei ce-o așteaptă, e mai rea decît o dreptate neîmpărțită nimănui! Am greșit, îmi merit soarta!"

— După cum vedeți, acuzatul nu mai are nimic de spus! observă Șeful măcelarilor, răsfoind niște dosare.

Apoi, găsind pesemne hîrtiile căutate, le întinse pe masă și ridică ochii.

— Avem în județ nouăsprezece mii de porci arvuniți, zise. Știi ce înseamnă asta?

— Nu, onorate domn!

— Înseamnă că dacă nu-i putem aduce la oraș, să-i tăiem, am pierdut arvuna, trei milioane.

— Îmi pare rău pentru dumneavoastră!

Șeful sări deodată în picioare.

— Dar noi nu vrem să pierdem nimic! răcni. M-ai înțeles?

— Da!

— Așa încît, cei nouăsprezece mii de porci vor fi lunea viitoare, de dimineață, aici. Ne-am luat toate măsurile... Și tocmai de aceea trebuie...

— Spuneți, onorate domn. Voi face orice trebuie.

— Trebuie ca Liga să nu mai existe. Ca orășenii să cumpere în liniște carnea de porc.

— Foarte bine! Voi lua imediat măsuri pentru desființarea Ligii.

— Ha-ha-ha! rîse măcelarul. Cum o să te credem?

— Dar jur, pe tot ce-mi veți cere. Pe deasupra, vă dau cuvîntul meu...

— L-ai dat și Ligii, o dată, iar acum ești gata să-l calci.

Domnul Costică își lăsă capul în jos, rușinat. Purtarea lui era nedemnă, merita disprețul și orice pedeapsă.

— De aceea, ca să fim siguri, urmă Șeful măcelarilor, noi am hotărît...

Aici făcu o pauză. Domnul Costică îl văzu umblînd cu mîna la șold. Măcelarii ceilalți făceau la fel.

— ... Am hotărît să...

Cu un fîșiit scurt, de fier frecat în teacă, lamele cuțitelor ieșiră deasupra mesei, toate deodată.

— Să te omorîm! încheie, fioros, măcelarul.

— Ha, ha! rînji Ghiulea. Domnule Rîtulescu, lasă-mi cinstea să încep eu primul!

Ocoli masa și se apropie cu cuțitul.

— Domnilor, începu să se roage domnul Costică, disperat. Aveți milă de un biet nenorocit; n-am avut nici o ambiție; am crezut că fac bine. Iertați-mă, și vă voi fi de ajutor. Vă rog, domnilor, cruțați-mi viața. Voi lupta alături de dumneavoastră. Voi înființa Liga pentru mărirea consumului de carne...

Măcelarii însă nu-l ascultau. Prizonierul văzu o mulțime de cuțite îndreptîndu-se spre el și înțelese că i-a venit sfîrșitul. Avu deodată părerea de rău că nu știuse să moară demn; în loc să-și disprețuiască dușmanii, încercase să treacă de partea lor.

„Sînt un laș și un trădător! Merit cu prisosință pedeapsa!"

— Domnule Rîtulescu, rînji Ghiulea, punîndu-i lama cuțitului în gît, acum numai Sfîntul Ignat mai poate să te scape!

Ceilalți măcelari hohotiră de rîs.

— Adevărat, fiii mei! se auzi atunci un glas, venit din cer.

Toți se întoarseră, înspăimîntați. Pe zidul dintre ferestre apăruse o lumină și creștea, îmbrăcînd conturul unui cap de sfînt desenat din ce în ce mai deslușit. Cuțitele începură să cadă, unul cîte unul, pe dușumea. Măcelarii se trîntiră cu fruntea la pămînt.

— Eu sînt Sfîntul Ignat! se auzi același glas. Mi-ați pronunțat numele și am venit.

„E timpul să mă cărăbănesc!" își zise domnul Costică, încă tremurînd.

Folosindu-se de zăpăceala tuturor, se strecură pe lîngă zid, deschise uşa, o luă pe coridor, şi dintr-o fugă fu afară, la automobil.

— Porneşte motorul! îi porunci cu îndrăzneală şoferului, care îl privea năuc.

Apoi domnul Costică smuci portiera şi se trînti pe canapeaua automobilului, ca un adevărat boier.

— Înapoi la hotel! ordonă. Să mîi repede, dacă vrei să capeţi bacşiş.

Abia după ce automobilul ieşi pe poarta abatorului, începu domnul Costică să se dezmeticească şi să-şi dea seama de la ce soartă îngrozitoare scăpase. Acum însă, fiindcă era teafăr, uitase felul josnic cum se purtase.

„Ce bine este să trăieşti!" se bucura, trăgînd adînc aer în piept.

În ceea ce îl privea pe Sfîntul Ignat, care îl scăpase, nu i se simţea deloc îndatorat.

„La urma urmei, a venit singur, nu l-am chemat eu! A, cînd o fi să-l chem, atunci desigur am să-i mulţumesc! . . . "

CAPITOLUL VII

Cel mai iubit cetăţean al oraşului

Prefectul Poliţiei citea ziarul, cu pipa în colţul gurii, pufăind arar, într-un nor albăstrui de fum, cînd şeful de cabinet îi aduse cartea de vizită a domnului Costică.

— Poftească-l numaidecît! zise, ridicîndu-se emoţionat, ca să aranjeze un fotoliu pentru musafir, în faţa biroului său uriaş.

Îndată, uşile se dădură în lături şi prietenul nostru înaintă, plin de măreţia pe care i-o dădea situaţia lui de Preşedinte al Ligii.

— Cu tot respectul, domnule Preşedinte! îl salută Prefectul, frîngîndu-se de mijloc.

— Bună ziua! răspunse domnul Costică, întinzîndu-i numai două degete.

Apoi se așează în fotoliu și începu:

— Ieri, în plină zi, s-a săvîrșit asupra mea un atentat; am fost răpit într-un automobil.

— Vai de mine, cum s-a putut?! Asta-i ca la cinematograf!

— Exact. Am fost tîrît într-un loc rău famat, unde au încercat să smulgă din gura mea secretele Ligii noastre.

— Extraordinar!

— Bineînțeles că n-au aflat nimic, deși au folosit tot felul de torturi.

Prefectul își frîngea mîinile.

— Sînt dezolat, domnule Președinte! Și noi, care veghem de dimineața pînă seara pentru siguranța cetățenilor!

— În sfîrșit, după cum vezi, am scăpat.

— Ce noroc!

— Am scăpat nu datorită norocului, ci iscusinței mele.

— Nu mă îndoiesc.

— Acum iată pentru ce am venit, domnule Prefect.

— La dispoziția dumneavoastră, domnule Președinte.

— Am nevoie de o sută de agenți care să mă păzească.

Prefectul își ascunse surprinderea.

— Bineînțeles!... Totuși, o sută, nu e cumva prea mult?

Domnul Costică îl privi urît.

— O sută, așa socotesc eu!

— Credeam că vreo nouăzeci, nouzeci și cinci ar putea fi de ajuns! zise Prefectul repede, ca să alunge reaua impresie făcută o clipă mai înainte.

— Fie! Nouăzeci și cinci! acceptă domnul Costică.

După cîte își amintea, măcelarii erau vreo cincisprezece. Ar fi vrut să aibă pentru fiecare dintre ei cîte zece agenți; poate însă că într-adevăr era prea mult.

— Nouăzeci și cinci! Dar să fie din cei mai buni, domnule Prefect. Îți atrag atenția că persoana mea se află în mare pericol.

Prefectul puse mîna pe telefon și începu să dea ordine:

— Allo, brigada a cincea, a șaptea și a unsprezecea, împreună cu cinci oameni de la a șaisprezecea, vor face, începînd de astăzi înainte, paza personală a ilustrului nostru concetățean, domnul... (numele și prenumele).

În acest timp, domnul Costică se plimba dintr-o parte în alta a biroului vast, aprobînd satisfăcut ordinele Prefectului, îmbîrligîndu-şi codiţa la fiecare cuvînt.

— Altceva, cu ce vă mai pot fi de folos? întrebă Prefectul, după ce puse jos receptorul.

— Altceva? Ah, da! Ascultă! S-a pus la cale un complot.

— Un complot!... Nemaipomenit. Cine v-a informat?

— Am mijloace personale, nu le pot dezvălui. Aşadar, ia notă că luni de dimineaţă nouăsprezece mii de porci vor fi aduşi în oraş, încercîndu-se astfel distrugerea Ligii.

— Nouăsprezece mii de porci? Colosal! făcu Prefectul, înghiţind în sec. Fiindcă îi plăcea foarte mult carnea de porc, muşchiul şi antricoatele mai ales, fripte la grătar şi însoţite de cartofi prăjiţi, cu salată de varză roşie sau de andive.

— Sigur că-i colosal! reîncepu domnul Costică, indignat. Avem datoria să luăm măsuri.

— Sigur că-i colosal! reîncepu domnul Costică, in-

— Foarte bine! Uite ce este de făcut! Luni de dimineaţă, toţi agenţii pe care îi ai, întăriţi cu regimentul de infanterie, vor păzi barierele oraşului, să nu intre nici un porc.

„Măcar unul dacă aş putea să-l fac scăpat, pentru sufletul meu!" se gîndea Prefectul.

— Eu personal, continuă domnul Costică, voi fi în fruntea apărătorilor, la bariera mare!

„Atunci, eu să mă duc la altă barieră! se gîndea Prefectul. Poate izbutesc să trec un godac pe ascuns!"

După ce totul fu pus la cale în amănunţime, domnul Costică îşi luă rămas bun şi plecă, satisfăcut.

Cum ieşi în stradă, îşi dădu seama că popularitatea îi crescuse în mod simţitor într-o singură oră. Firește, în oraş se aflase aventura extraordinară, al cărei erou fusese; secretarul Prefectului de Poliţie trăsese cu urechea şi bătuse toba; acum fiecare cetăţean se socotea dator să-l ovaţioneze pe Preşedintele Ligii. Răsturnat în pernele trăsurii, acesta le făcea semne cu mîna şi le trimitea bezele. Dar, primele semne de admiraţie erau nimic faţă de ce se pregătea la hotel, unde se adunase o mare mulţime de oameni. Cînd trăsura apăru în colţul bulevardului, toţi aceştia izbucniră în urale.

— Trăiască veneratul nostru Președinte al Ligii! strigă Primarul, din balconul Primăriei, aflată chiar în fața hotelului.

— Uraaa, uraaa! răspunse mulțimea, ca un tunet.

De la ferestre, femeile aruncau flori care acopereau pavajul, țesînd un covor în toate culorile și înăbușind tropotul cailor. Cu greu își făcea trăsura loc prin mulțimea entuziasmată, care nu contenea cu uralele.

— Ce se întîmplă aici? întrebă un străin, venit chiar atunci de la gară.

Cei din jur îl priviră cu indignare.

— Dar cum, dumneata nu știi? îl admonestă cineva din mulțime.

— Iertați-mă, vin prima oară în orașul dumneavoastră!

— Atunci se schimbă treaba. Află că sărbătorim pe ilustrul nostru concetățean... (numele și prenumele).

— Și, dacă sînteți amabili să-mi spuneți, pentru ce fapte?

— Fapte? Asta-i bună! Ce face el pentru orașul nostru întrece orice fapte de pe lume!

Cineva adăugă, venind în ajutorul primului:

— Domnul (numele și prenumele) e făcător de minuni, mîndria noastră!

— A descoperit o doctorie nouă?

— Glumești, domnule!

— O fi inventat o mașinărie care scutește pe oameni de muncă!

— Așa! N-ai nimerit-o!

Străinul continuă să întrebe, intrigat tot mai tare: construise sărbătoritul catedrala, sau cele două licee, de băieți și de fete (pe atunci tineretul nu învăța împreună, ei cu ele)?

— Dar ce atunci, domnilor? A fost primit în Academie, a luat premiul Nobel?

— Degeaba, domnule, nu se compară! A fondat Liga care combate consumul cărnii de porc, foarte dăunătoare pentru sănătatea omului.

Străinul izbucni în rîs:

— Cum, pentru asta îl purtați în triumf?

— Vezi că te snopesc! îl amenință un vlăjgan.

— Trăiască, trăiască! striga în continuare Primarul.

— Tu de ce nu aclami? îl întrebă vlăjganul pe străin.

Acesta nu era un scandalagiu, de felul lui, încît, ca să curme discuția și să nu se aleagă cu vreo scatoalcă, începu să strige o dată cu ceilalți:

— Trăiască, uraaa, trăiască!

Fierbințeala creștea întruna. Cînd domnul Costică fu să coboare din trăsură, mulțimea îl luă pe brațe și îl duseră așa pînă în ușa hotelului. Înăuntru îl așteptau alte dovezi de admirație: zeci și zeci de coșuri cu flori, sute de telegrame de felicitare, sute de invitații la diferite serbări și congrese. Cîteva delegații de doamne, cîteva de domnișoare, cîteva de bătrîni, de la diferite Societăți și Asociații, veneau să-i ofere sărbătoritului președinția de onoare.

Tot restul săptămînii se scurse în banchete, cu șampanie, cu discursuri, cu flori și cu aplauze. Niciodată orașul nu sărbătorise pe cineva cu atîta elan și fierbințeală. Doar cîte un străin se mai mira uneori și întreba cu nevinovăție:

— Este un mare poet?... Un artist?... Un om de știință?

— Ia ascultă, prietene! se stropșeau la el. Ai venit aici să faci pe prostul? Ori să-ți bați joc de lume?

Ce mai la deal, la vale! Cînd e să-ți meargă bine în viață, îți merge peste orice îți trece prin minte. Îmbătat de glorie, în zilele acelea domnul Costică nu-și mai amintea nimic din ce lăsase în urmă; își vedea de petreceri, își consuma triumful cu lingura mare, bucurîndu-se ca de icre negre, ungîndu-se cu grăsime pînă la ceafă.

Acum, spre a vorbi drept, multe cusururi o fi avut domnul Costică, însă datoria nu putea să și-o uite! Petrecu pînă dumineca seara, apoi își luă rămas bun de la admiratori, și, cu toată stăruința acestora de a mai rămîne, nu se lăsă ademenit, cum nu l-ar fi ademenit nici chiar sirenele. (Asta-i doar o vorbă; altminteri, domnul Costică nu văzuse în viața lui o sirenă.)

— Mîine am de jucat un rol greu! le spuse, cu gravitate.

Lumea înțelese, și domnul Costică, dus cu alai pînă la hotel, fu lăsat să se odihnească, așa că a doua zi să fie la înălțime.

Cînd luminile de la odaia lui se stinseră, în tot orașul se lăsă o liniște adîncă. Oamenii mergeau pe vîrfuri și își vorbeau numai prin semne, ca surdo-muții. Curînd,

această tăcere neobișnuită făcu să adoarmă toată lumea. Numai cei nouăzeci și cinci de agenți ai Poliției, ascunși care prin hotel, care prin împrejurimi, pe sub garduri, prin copaci și pe acoperișuri, vegheau să nu i se întîmple ceva rău eroului.

CAPITOLUL VIII

Înfruntarea polițiștilor cu măcelarii

Aflînd că agenții Poliției erau răspîndiți de jur împrejurul orașului, măcelarii hotărîră să-și strîngă forțele la o singură barieră, și anume la bariera mare, ca să poată trece cu toți porcii într-o singură coloană, masivă, greu să fie oprită.

Încă din timpul nopții, în urma ordinelor primite, porcarii se puseră în mișcare, pe drumurile mărginașe. Înaintea zorilor, erau adunați, împreună cu porcii pe care-i mînau din urmă, în fața orașului, o masă enormă, gata să năvălească pe bariera mare, toți grămadă, mai mulți decît un corp de armată. Șeful măcelarilor, călare pe un cal murg, însoțit de aghiotanții săi, de asemeni călări, făcu la trap înconjurul uriașei turme de porci, îmbărbătîndu-și porcarii. Fiind mulțumit de înfățișarea tuturor, porunci să se desfășoare în vînt steagurile breslei, roșii, cu un cap de bou la mijloc și cu un cuțit deasupra.

— Ascultaaați! strigă, ridicîndu-se în scări.

Avea glasul atît de puternic, că se auzea la un kilometru. Porcii începură să guițe înfricoșător, pe nouăsprezece mii de glasuri. După ce porcarii izbutiră să-i liniștească, Șeful măcelarilor vorbi astfel:

— Ascultați, porcari și măcelari, și toți care faceți parte din breaslă! De peste un an de zile, orașul a pornit război împotriva noastră; nefiind pregătiți de luptă, a trebuit să ne retragem de pe poziții. Trei sferturi din măcelării au fost închise, abatorul nu mai lucrează decît o zi pe săptămînă, fiecare dintre noi am slăbit cu zece pînă la douăzeci de kilograme.

— Aoleu, ce minciună! necheză calul murg, scuturîndu-și frîul.

Calul aghiotantului din dreapta întoarse capul:

— Ai spus ceva?

— Tu nu-l auzi cum minte? După părerea mea (și să știi că spinarea nu mă înșeală niciodată), șmecherul ăsta a mai prins vreo șapte-opt kilograme.

— Te cred, fiindcă și al meu e mult mai greu ca înainte.

Calul din stînga intră și el în vorbă:

— Cît despre al meu, dacă nu descalecă într-o jumătate de oră, mi-am pus în gînd să-l trîntesc în țărînă. Nu de alta (căci, după cum știți, nu sînt nărăvaș), dar, pur și simplu, îmi rupe spinarea! Au, au, auuu! drace! Greu se mai lasă!

— Ascultați, porcari și voi, parlagii, și restul de măcelari! Ora atacului a sosit. Cu Dumnezeu înainte! Uraaa!

— Înainte, marș! se auziră comenzi, pe batalioane și regimente.

Armata de porci porni toată odată, într-un marș măsurat și sigur, spre bariera care se găsea la o depărtare de cîteva sute de metri. Cum negurile dimineții tocmai se ridicau, nu trebuiră să meargă mult, pentru a vedea șirurile de agenți și de infanteriști închizînd drumul. În mijlocul lor, pe un cal uriaș de Normandia, era Prefectul Poliției, care se răzgîndise și venise la bariera mare, fiind informat că la celelalte bariere nu se simțea nici o mișcare. Domnul Costică se afla alături, în trăsura de gală a Prefecturii. Fusese hotărît să vină și el tot călare, fiindcă se potrivea mai bine cu împrejurarea. Însă, cînd se suise în șa, nu putuse să stea ca oamenii, îl incomoda coditza, bat-o vina!

— Au pornit, domnule Președinte, spuse Prefectul, privind prin binoclu.

— Lasă-i să se apropie.

Glasurile porcarilor, amestecîndu-se cu grohăiturile porcilor, se auzeau din ce în ce mai limpede. Un nor de praf cenușiu se ridica în urma turmei, făcînd un impresionant decor de bătălie.

Prefectul deveni palid.

— Ce facem?

— Ai răbdare! răspunse domnul Costică, ridicîndu-se în picioare și arătîndu-se curajos, deși tremura de frică.

De altminteri, tremurau de frică și comisarii, și agen-

ții și chiar infanteriștii. Dar și dincolo, teama nu era de loc mai mică. Dinții de fier ai Șefului clănțăneau atît de tare, că se auzeau pînă la ultimii porci din coloană.

— Ce faci? îl întrebă aghiotantul.

— Le bat cadența!

— Așa? Să te ajut și eu! făcu ușurat aghiotantul, lăsîndu-și libere fălcile, pe care pînă atunci le ținuse încleștate din toate puterile.

Tot atîta frică simțea al doilea aghiotant, ca și măcelarii care încadrau turma, ca și porcarii. Numai porcii nu se temeau de nimic, dimpotrivă, mergeau voioși înainte, cu codițele îmbîrligate, grăbiți să ajungă la oraș, unde li se spusese că pe străzi curge lapte și miere, adică, pe limba lor, borhot și lături grase.

Cîte unul, mai lacom, se oprea pe alocurea, încercînd să rîme la repezeală.

— Haide, calicule! îl împingeau ceilalți, cu rîturile. De ce nu ai răbdare? Ai uitat ce plăceri ne așteaptă?

Într-adevăr, li se promiseseră atîtea bunătăți, încît abia așteptau să ajungă.

— Ce ne facem, domnule Președinte? întrebă Prefectul, ținîndu-se cu amîndouă mîinile pe sub fălci, ca să nu-și spargă dinții de clănțăneală.

— Lasă pe mine!

Cînd turma ajunse la o sută de pași, domnul Costică sări în picioare pe capra trăsurii.

— Staaați! poruncii, cu o voce de tunet.

Turma însă mergea înainte, porcii erau atît de grăbiți, că porcarii nici nu mai trebuiau să-i mîne.

Domnul Costică se ridică pe vîrfuri, trase aer în piept, adînc, și răcni la șeful măcelarilor:

— În numele Ligii, te somez, oprește!

— Dați-vă la o parte! fu răspunsul măcelarului.

— Vin peste noi! făcu Prefectul, galben la față. Să fugim, domnule Președinte!

O parte dintre agenți se și trăgeau înapoi; armata măcelarilor era cu mult mai mare decît se așteptaseră. Ar fi trebuit să cheme ajutoare, de la celelalte bariere, dar nu mai aveau cînd și nici nu cunoșteau legile strategiei.

— Domnule Președinte, se rugă Prefectul, hai, zău, să dăm ordin de retragere! Altfel îi facem pe oameni să fugă din fața inamicului. Și, oricum, tot am pierdut bătălia!...

Domnul Costică nu răspundea nimic. Stătea în picioare, pe capra trăsurii, încordat din creștet pînă în vîrful cozii, urmărind înaintarea turmei. Cînd porcii ajunseră la treizeci de pași, Prefectul îl văzu trăgînd aer în piept.

— Guiț-guiț! strigă deodată domnul Costică.

Porcii se opriră ca la o comandă. Apoi ridicară mirați ochii spre omul de pe capra trăsurii. Acesta le vorbea în limba porcească:

— Guiț, guiț, guiț-guiiiț, guiț, guiț, guiiiiț-guiț...

— Ce-i asta? făcu Șeful măcelarilor, parcă lovit în creștet.

Ceilalți, și dintr-o tabără și din alta, nu putură zice nici măcar atîta, rămaseseră prostiți, cu gura căscată la domnul Costică, care continua: guiț-uiț-uiț, ceea ce se traducea cam astfel:

— Credeți c-au să vă dea sfeclă și uruială de ovăz, cum v-au făgăduit? Proștilor! Și că o să aveți fiecare coșină separată, cu troacă de bălăcit personală? Guiț-Guiiț! Vai de capul vostru!...

— Înainte! porunci Șeful măcelarilor.

Porcarii ridicară ciomegele... Dar nici un porc nu vru să se miște. Cu picioarele înțepenite în țărînă, tremurînd de spaimă, îl ascultau pe domnul Costică:

— La abator au să vă ducă! Am fost săptămîna trecută în vizită acolo, și am văzut ce loc aveți rezervat fiecare. Spinarea au să v-o topească, s-o pună în garniță pentru la iarnă. Untură, asta au să facă din spinarea voastră!

Un grohăit de groază se ridică din grămadă.

— Burta au să v-o taie fîșii-fîșii, au s-o pună la sare, au s-o afume, pe urmă au s-o agațe în cîrlige, în ferestrele mezelăriilor. Costiță au să facă din burta voastră!

— Guiț-guiț! Vai nouă! Vai nouă! plîngeau înfricoșați porcii.

— Picioarele au să vi le fiarbă, iar fiertura au s-o pună în farfurii, să se închege, ca pe urmă s-o mănînce fără milă! Piftie au să vă facă!

— Guiț-guiț! Ajunge! Ne apucă groaza!

— Din mărunțaie, amestecate cu sînge, au să facă tobă. Din pulpe, jambon, din coaste și din mușchi, friptură la grătar, din cap...

— Guiț! Guiț! Ajunge, cruță-ne! se rugă un porc mai bătrîn, făcînd un pas înainte. N-am știut nimic, ne-am lă-

sat amăgiți, ca proștii. Învață-ne ce să facem, fii salvatorul nostru!

— Bine! Ascultați aici: eu sînt Costică, porcul lui Nea Grigore Inimă-Acră. Ați auzit de mine?

— Cum să nu! Se poate? Sîntem mîndri să te cunoaștem!

— Bine! Și acum iată ce trebuie să faceți: voi sînteți nouăsprezece mii, și ei nici măcar o mie; rupeți rîndurile, luați-o la fugă înapoi, pe cîmp, care încotro veți vedea cu ochii. N-au să vă mai poată prinde.

— Guiț-Guiț! Așa o să facem. Ați auzit, fraților? Înapoi, toată lumea! Înapoi, înapoi, fuga!

Nouăsprezece mii de grohăituri izbucniră în aceeași clipă. Într-o singură mișcare, porcii se răsuciră, unde le era coada veniră cu capul, își trîntiră paznicii la pămînt și porniră în galop pe cîmp, fiecare spre satul lui.

Pînă să se dezmeticească porcarii, în barieră nu mai era urmă de porc. Înapoia lor, unde pieriseră fugarii, praful ridicat de cele nouăsprezece mii de rîturi, care răscoleau pămîntul în fugă, și de cele aproape optzeci de mii de picioare alergînd deznădăjduite, făcea cu neputință orice urmărire.

— Am pierdut bătălia! șcrîșni Șeful măcelarilor. Strîngeți steagurile și retrageți-vă la abator!

Domnul Costică își scoase batista de olandă fină din buzunarul de la piept, ca să-și șteargă fața de nădușeală.

— Uf! făcu, dîndu-se jos de pe capră.

— Ați fost admirabil! exclamă Prefectul.

Agenții, care se îndepărtaseră, reveniră la locurile lor, cu pieptul bombat, așteptînd să fie felicitați și propuși pentru decorație.

— Să ne întoarcem! hotărî domnul Costică. Mă simt foarte obosit.

— Vă înțeleg foarte bine! încuviință Prefectul.

Trăsura porni spre oraș; Prefectul călărea în stînga, făcînd gardă de onoare. Cum vestea victoriei ajunsese înaintea lor, pe unde treceau oamenii deschideau ferestrele, ori ieșeau în balcoane, aruncînd flori și aclamînd. Domnul Costică răspundea tuturor, cu un zîmbet obosit, dar plin de mulțumire.

— La toate m-aș fi așteptat, dar la asta nu! izbucni deodată Prefectul, cu o admirație întîrziată. Am văzut

mulți poligloți, din cei mai renumiți, însă cel mai învățat dintre ei nu ajunge pînă la călcîiele dumneavoastră. Să înveți limba porcilor, înseamnă ani îndelungați de studiu, nu-i așa?

— Bineînțeles! Ani, nu glumă!

— Ei bine, vă admir! Vă admir fără nici o rezervă. La atîta iscusință nu mă așteptam. Pînă și accentul, mă înțelegeți, pînă și accentul, n-avea nici un cusur! N-o să mă credeți, dar, în timp ce guițați, am avut impresia că, nu știu cum să vă spun, că...

— Că vorbește un porc adevărat!

— Exact! Oh! Pardon, mă scuzați! Vroiam să spun că...

Domnul Costică zîmbi, cu același zîmbet obosit și puțin trist. Acolo, la barieră, i se făcuse dintr-odată dor de semenii lui; dacă ar fi fost cu putință, ar fi fugit o dată cu ei.

„Am muncit prea mult în ultimul timp! se gîndi. De aceea sînt atît de melancolic. Mi-ar trebui cîteva zile de odihnă și o supă bună de sfeclă, cu uruială de ovăz..."

— Să trăiască! striga din loc în loc cîte un om de la balcon.

Și cu toate că era foarte de dimineață, se găseau pe străzi destui trecători care să răspundă în cor:

— Ura! Să trăiască! Ura!

Iar Prefectul, tot se mai minuna:

„Ce accent, domnule! Ce accent!..."

CAPITOLUL IX

Prima dezamăgire

Nici nu apucase domnul Costică să-și refacă puțin înfățișarea, cînd în cameră năvăliră ziariștii, neanunțați. Nu erau numai cei din oraș, ci foarte mulți din Capitala țării, precum și cîțiva corespondenți din străinătate. Abia sosiseră cu avionul și nu aveau timp de pierdut.

— Domnilor, vă rog, ședeți! îi pofti gazda.

Ziariștii se așezară, care pe scaune, care pe fotolii și pe canapele, care pe mese sau pe glafurile ferestrelor, fiindcă erau mulți.

Domnul Costică rămase în picioare, în mijlocul lor, cu mîinile la spate, gata să răspundă la întrebări.

— Am venit să vă luăm un interviu! începu unul dintre ei, pregătindu-se să pună întrebări.

— Bineînțeles! Mi-am închipuit. Sînt la dispoziția dumneavoastră, domnilor!

În clipa aceea, flacăra scurtă și strălucitoare a unui bliț brăzdă încăperea. Mai multe aparate fotografice erau îndreptate spre amfitrion.

— Vă rog, fotografiați-mă și din profil! zise acesta, schimbîndu-și poziția.

Încă un fulger lumină încăperea.

— Acum din trei sferturi! propuse el, rotindu-se în fața aparatelor.

I se făcură fotografii în nenumărate poziții; numai după aceea izbutiră să-i pună întrebări.

— Povestiți-ne cum a decurs lupta dumneavoastră cu gangsterii! propuse unul dintre ziariști.

— A fost înfiorător! Zece inși mă țineau de mîna dreaptă, zece inși de cea stîngă, tot atîția de mijloc, în vreme ce vreo duzină mă pîndeau cu mitralierele...

— Extraordinar! exclamau ziariștii, stenografiind.

— Atunci mi-am smucit mîna dreaptă; cei zece au căzut la pămînt. Le-am pus piciorul în ceafă, și mi-am smucit mijlocul: ceilalți zece au căzut pe spate. Tot așa mi-am eliberat și mîna stîngă!

— Dar cei cu mitralierele?

— Care mitraliere?

— Ați spus adineaori că erați încercuit de mitraliere.

— A, da! Firește, firește! Nici nu mă mai gîndeam la ei, fiindcă au fugit!

Exclamații admirative.

— Ce decorații vi s-au dat pentru faptele dumneavoastră? întrebă alt ziarist.

— Nici una! făcu domnul Costică, obidit.

— Cum? Nici o decorație? izbucniră cei de față, într-un glas. Este absolut scandalos.

— Am să scriu un articol de protest! zise unul, înfuriat.

— Eu am să consacru acestui caz pagina întîi a ziarului!

— Eu voi porni o campanie! Asemenea procedee nu se mai pot tolera.

— Domnule, anunță solemn decanul ziariștilor, puteți fi siguri că în curînd veți obține decorația cea mai înaltă care se poate da unui civil!

— La urma-urmei, mi s-ar cuveni chiar una militară! fu de părere domnul Costică. Sînt un om foarte modest, dar țineți seama că, în definitiv, m-am luptat și cu niște oameni înarmați...

— Adevărat. Și încă înarmați cu mitraliere! aprobară cei mai mulți.

Domnul Costică urmă, cu același ton modest:

— Poate în spate erau și cîteva tunuri.

— Da! Da! aprobară cu toții. Trebuie să cerem o decorație de război!

— Eu vorbesc telefon azi director al meu pentru ca guvern nostru dai și el decorații! declară unul dintre ziariștii străini.

— E tocmai ce vroiam să vă rog pe confrații din alte țări! spuse decanul ziariștilor. Cred că este datoria dumneavoastră să preamăriți faptele unui asemenea om!

— Povestiți-ne acum, interveni un altul, cum ați izbutit azi-dimineață să alungați măcelarii care asediau orașul?

— A fost o bătălie demnă de ținut minte!... își începu domnul Costică povestirea.

Și povesti, povesti, înflăcărîndu-se, gesticulînd, asudînd, gîfîind, fără să mai știe nici el ce este adevăr și ce născocire.

— Este adevărat că în momentul critic v-ați adresat porcilor în limba lor?

Gazda se înroși pînă la urechi; era singurul subiect pe care ar fi vrut să-l ocolească. Totuși, din moment ce întrebarea era pusă, trebuia să răspundă, nu mai avea încotro.

— Într-adevăr! La un moment dat, situația devenise disperată pentru noi. Atunci mi-am adus aminte că în tinerețe studiasem limba porcilor.

— La ce universitate, vă rog?

— A, nu există universitate. Am învățat... la abatoarele din Cicago.

— Este o limbă grea?

— Hm! Depinde de talent.

— Nu vreți să spuneți cîteva cuvinte, să auzim și noi?

Domnul Costică se codi:

— Vedeți, sînt cam răgușit...

Ziariștii stăruiră:

— Vă rugăm foarte mult! Vă dați seama cît sîntem de curioși; este o ocazie unică.

— Bine! Am să spun cîteva cuvinte.

După ce-și potrivi glasul, grohăind încetișor din fundul gîtului, gazda scoase deodată un guițat prelung, urmat de cîteva guițături scurte, dar pe un ton mai sus:

— Guiiiiț-guiț-guiț-guiț!

— Vreți să ne traduceți?

— Desigur. Ceea ce am spus acum ar fi un fel de salut. Ar însemna: „Fraților, aici sînt". Este cuvîntul de unire pe care și-l trimit porcii, de la o cocină la alta, în ziua de Ignat.

În clipa aceea, pe ferestrele larg deschise pătrunse, îndepărtat dar foarte limpede, același guițat:

— Guiiiț-guiț-guiț-guiț!...

Domnul Costică se îngălbeni.

— Ce-i asta? se miră cineva. Parcă a fost un ecou.

— E un guițat de porc, pur și simplu! zise altcineva.

— Bine, dar de unde? După cîte știu, în oraș nu sînt porci. Nu-i așa, domnule... (numele și prenumele).

Domnul Costică nu era însă în stare să răspundă; surpriza îl strangula. Fiindcă urechea lui, mai deprinsă, prinsese încă un semnal, asemănător:

— Guiiiiț-guiț-guiț!

Era un strigăt înăbușit, care venea parcă dintr-un loc ascuns, dintr-o cocină bine închisă, sau poate dintr-un beci. Împleticindu-se, se îndreptă spre fereastră, cu mîinile înfipte în guler, încercînd să se descheie la gît.

— Aer! Aer! gemu.

Afară, lumea se oprise în stradă și asculta, cu un fel de mirare și de neliniște. Fiindcă unul după altul, guițăturile porcilor se înmulțeau.

— Guiiiț-guiț-guiț! se auzea cînd mai aproape, cînd mai departe, cînd mai limpede, cînd mai înăbușit.

— Bine, dar ăștia sînt porci adevărați! observă unul

dintre ziariști. Dumneavoastră, ca specialist, puteți să ne confirmați.

Domnul Costică rămăsese cu ochii peste drum, în curtea Primăriei. Ușa unei magazii din fund se zgîlțîia, în timp ce dinăuntru se auzea chemarea deznădăjduită:

— Guiiiț-guiț-guiț! Fraților, și eu sînt aici, în grajd, mă ține ascuns domnul Primar!

Mai departe, pe strada cealaltă, un alt porc guița:

— Și eu sînt aici, sub stiva de lemne, la Prefect!

— Guiiiț-guiț-guiț! Și eu, fraților, la Rectorul Universității!

Dar era peste putință să urmărești din cîte părți veneau asemenea strigări. Oameni care se opriseră jos, în stradă, o luaseră deodată la fugă, zicîndu-și: „Repede, repede, acasă! Să vedem ce face al nostru. Doamne ferește, să nu fi scăpat!"

— Guiiiț-guiț-guiț! se auzea de jur împrejur.

— Porci, nu-i așa? repetă ziaristul, gata să noteze răspunsul.

Palid, domnul Costică se rezemă de zid.

— Porci adevărați! Și Primarul, și Prefectul, și Rectorul Universității, și ceilalți! ... răspunse, înainte de a leșina.

CAPITOLUL X

Uimitoarea intervenție a medicului veterinar

În urma acestei urîte întîmplări, dezamăgit și descurajat, domnul Costică zăcu mult timp în camera lui de la hotel, refuzînd să primească pe cineva. Orășenii, rușinați, își dădeau silința să-și îndrepte greșelile și să-i fie pe plac. Din ordinul Primarului, cît timp bolnavul zăcu, se interzise circulația pe strada hotelului. (Care era de fapt principalul bulevard.) Fură oprite, de asemenea, petrecerile și muzica de lăutari, pe o rază de cinci sute de metri în jurul punctului delicat. Domnul Costică zăcea într-o

liniște desăvîrșită, ca de pe altă lume. Din cînd în cînd intra în vîrful picioarelor cîte un lacheu, încălțat în pantofi cu talpă de pîslă.

— Domnul Primar vă roagă să-l primiți măcar pentru un minut! îi șoptea la căpătîi.

Domnul Costică făcea semn din cap că nu, și cu ochii închiși se străduia să nu-și mai aducă aminte de acel individ.

Așa veniră, pe rînd, Prefectul, Episcopul, Rectorul Universității și alții, tot atît de însemnați, dar bolnavul nu primea pe nimeni. Trecură lunile, una după alta, se împlini anul, apoi încă unul, și bolnavul zăcea mereu.

— Dar ce are? Ce are? Cum se cheamă boala? erau întrebați medicii renumiți care veneau să-l vadă.

Aceștia ridicau din umeri. O boală ciudată! Erau nevoiți să mărturisească, toți pe rînd, că n-o găsesc în nici una din cărțile lor groase, unde sînt trecute mii de boli.

— Să încercăm cu farmece! își dete cu părerea unul dintre oamenii care se simțeau mai răspunzători.

Nu se împotrivi nimeni, nici chiar Rectorul Universității, cu toate că datoria lui ar fi fost să apere știința de vrăjitori; dar cazul era prea de neînțeles...

Într-o zi, cea mai renumită babă descîntătoare din județ fu adusă la hotel. După ce privi bolnavul, vrăjitoarea ceru să i se dea două labe de gîscă, sau de pisică turbată, și o găleată cu apă neîncepută. Făcu din acestea un amestec pe care îl puse la foc, pe un fierbător electric. Apoi, în timp ce leacurile clocoteau, se apropie de pat și începu să descînte:

Na, necuratule,
Și ingratule!
Na, spurcatule,
Blestematule,
Știu cine ești,
Că te cuibărești
Unde poftești
Și pe domnul Costică
Fără de frică
Mi-l jigărești...

Dar nu spusese bine primele vorbe ale descîntecului, și bolnavul deschise ochii mari.

— Eşti baba Floarea! gemu.

Vrăjitoarea rămase cu gura căscată, cu descîntecul la jumătate.

— Da' de unde mă cunoşti?

Domnul Costică gemu iarăşi, prelung; recunoscuse vocea babei, de la început.

— Ei, uite că te cunosc!

— Ptiu! Piei, drace, că n-ăi fi ăl împieliţat!

Parcă era cineva în sat care să n-o ştie? De dimineaţa pînă seara, cît e ziua de mare, n-auzeai altceva decît vorba ei, dădea fuga din casă în casă şi peste tot trăncănea:

— Şa-şa-şa-şa-şa...

— Ce mai e prin sat? întrebă domnul Costică.

— Prin care sat?

— Prin satul tău.

— Şi p-ăla îl ştii?

— Îl ştiu.

— Apăi dacă-l ştii, sîntem bine cu toţii.

— Nea Grigore Inimă-Acră ce face?

— Ce-a învăţat.

— Mai... mai are porci?

— Porci? Nu mai avea nici unul, dar acum a prăsit vreo şapte.

— Tot în cocina veche îi ţine?

— Cocina a veche? Mi se pare c-a dărîmat-o.

Domnul Costică oftă.

— Ţi-e rău, maică?

— Tare rău! Mînă-Lungă ce face?

— Ce apucă şi el.

— Dar Mutulică?

— Mutulică? Apoi, ce să facă?! Tace!

Bolnavul închise ochii, şi nu vru să-i mai deschidă, cu toate descîntecele babei.

Trecu ziua, trecu seara, trecură alte zile, alte seri, trecură săptămîni, luni, şi domnul Costică bolea.

Îi aduceau doctori din toate părţile ţării, după cartea de telefoane, iar cînd ajungeau la litera Z o luau de la început.

— Trebuie să-l facem bine! zicea Primarul. Altfel, pe capul nostru cade răspunderea.

— Să mai căutăm în listă! Poate dăm peste unul mai norocos!

După ce terminară cu medicii, luară moașele, la rînd, întîi pe cele cu diplomă, pe urmă pe celelalte, dar nici ele nu fură de folos.

— A mai rămas doar medicul veterinar!

— Ei, asta-i! Ne pierdem vremea!

— Trebuie să încercăm tot ce este cu putință.

Fu adus și veterinarul. Acesta se numea doctor Calu (fără nici o glumă, chiar așa îl chema, l-am cunoscut, scria și în Buletin, și pe firma de la poartă).

Însoțit de Consiliul Municipal, doctorul Calu se înfățișă la hotel într-o sîmbătă, la prînz. Consiliul rămase jos, așteptînd nerăbdător, iar doctorul urcă în camera bolnavului. Acolo zăbovi mai bine de un ceas, în care timp ceilalți fierbeau de neliniște. Cînd, în sfîrșit, îl văzură coborînd scările, săriră de pe scaune și îl întrebară într-un glas:

— Ei, ce este?

Doctorul era schimbat; parcă băuse sau i se întîmplase ceva ieșit din comun; năucise, cobora scările țopăind, rîzînd prostește, cu gura pînă la urechi și gesticulînd ca un manechin tras cu sforile.

— Hi-hi-hi! Mă aflu în posesia unui mare secret profesional. Hi-hi-hi! ...

— Cum îi e bolnavului? întrebă Primarul, nervos.

— Bolnavul e în afară de orice pericol. Peste două zile poate să se dea jos din (coci ...) din pat. Hi-hi-hi! ...

Și îi privi pe toți cu un ochi ciudat, cînd batjocoritor, cînd rătăcit.

— Îți mulțumim din tot sufletul, doctore! strigă Primarul. Vei avea recunoștința întregului Consiliu Municipal! Ce spun eu? A întregului oraș! ...

— Hi-hi-hi! Vă salut, vă salut! Mă aflu în posesia unui mare secret profesional. Hi-hi-hi! ... chicoti doctorul, plecînd cu mersul lui țopăit.

Asta fusese, cum am spus, sîmbătă după prînz. Luni dimineață, domnul Costică părăsi patul, iar luni după-masă pe doctorul Calu îl internară la balamuc. N-avea altceva decît că rîdea tot timpul, de nu se mai putea înțelege nimeni cu el. Medicii fură de părere că și-a pierdut mințile pentru totdeauna. Mulți socoteau că și-a ruinat sănătatea ca să salveze viața domnului Costică, doar n-ar fi fost prima oară în lume cînd se întîmpla un asemenea caz.

Se vorbi despre recunoştinţa oraşului, despre o decoraţie, despre un monument, despre o listă de subscripţie. Pînă la urmă nu ştiu ce s-a făcut. Poate că astăzi doctorul Calu o fi avînd bustul în grădina publică sau pe bulevard. Dar, la ce folos? Încă de pe atunci puţin îi păsa de toate şi de toţi.

— Hi-hi-hi! chicotea. Mă aflu în posesia unui mare secret profesional!...

Şi fiindcă mai sus veni vorba de decoraţii, trebuie să povestesc cum a fost sărbătorit domnul Costică, după ce îi trecuse boala ciudată!

În timpul cît bolise, începuseră să vină decoraţiile. Veneau, care prin poştă, care cu avionul, care cu automobilul. Dacă oraşul ar fi fost port la mare, fără îndoială că ar fi venit şi cu vaporul. La Primărie, aproape că nu mai aveau sertare unde să păstreze atîtea medalii cu brevetele lor. În total, una peste alta, cele mari cu cele mici, cîntăreau vreo patruzeci de kilograme.

Îndată ce bolnavul îşi sfîrşi convalescenţa, cu toată supărarea pricinuită de autorităţi şi de cetăţenii oraşului care creşteau porci, călcînd prevederile Ligii, domnul Costică se învoi să ia parte la solemnitatea înmînării decoraţiilor.

În vederea evenimentului, îşi comandă un frac special, cu patru revere suprapuse, ca să-şi poată atîrna medaliile pe mai multe rînduri, una peste alta. Îşi mai comandă, de asemenea, un dulap de bibliotecă, în care să păstreze brevetele, precum şi un cufăr mare, cu zeci de mici despărţituri, pentru depozitarea decoraţiilor, căci nu le purta tot timpul. Cînd toate fură gata, îl anunţă pe Primar că este dispus să ia parte la ceremonie.

CAPITOLUL XI

În culmea gloriei pămînteşti

Ce vremuri fericite! Azi toate se fac mai la repezeală, cum dă Dumnezeu, şi, îndată ce se fac, se uită. Despre

sărbătorirea domnului Costică avea să vorbească ani de zile orașul!

În ziua aceea, cetățenii fură treziți de bubuitul a douăzeci și una de lovituri de tun, care vesteau începerea festivității. Pretutindeni erau atîrnate drapele și ghirlande de flori. Muzicile militare cîntau prin toate piețele publice. Afișele, cît pereții, chemau lumea să iasă pe stradă, în întîmpinarea cu exclamații a sărbătoritului. La orele unsprezece, Episcopul, înconjurat de întreg clerul, de la toate parohiile, oficie un „Te Deum" la Episcopie. La aceeași oră se oficiau servicii religioase asemănătoare de către reprezentanții tuturor cultelor cunoscute în oraș.

La unsprezece și jumătate, trăsura de gală a Primăriei, pe care o cunoaștem de la războiul cu măcelarii, numai că de astă dată avea înhămați șase cai albi, fu trasă în fața hotelului. Vizitiul era împodobit cu galoane de argint în jurul pălăriei, pe haină și pe pantaloni; la fel și lacheul care stătea pe capra de la spate, nemișcat, ca o plăsmuire de ceară.

Îndată ce veni trăsura, directorul hotelului, îmbrăcat cu redingota lui cea mai bună, bătu la ușa sărbătoritului.

— Trăsura Înălțimii Voastre e la scară!

Domnul Costică coborî scările, mîndru, în frac, cu joben și cu mănuși albe, de ai fi crezut că merge să se însoare.

— Camionul a venit? se interesă la portar.

— Bineînțeles!

Cîțiva oameni de încredere tocmai scoteau pe scara de serviciu cufărul pentru decorații, ca să-l urce în camioneta anume comandată. Domnul Costică aștepță să se termine treaba, apoi se urcă în trăsură, se tolăni pe perne, și trăsura porni la trap, spre Teatrul Mare Municipal.

Ehei! Unde sînt acele vremuri? Unde se mai pomenesc asemenea serbări? Dar cine a mai putut să vadă de atunci o sală măcar pe jumătate strălucitoare? Numai fracuri și rochii de mătase, numai aur și briliante, numai blănuri, numai oameni subțiri și femei frumoase. Un tunet de aplauze izbucni, cînd ușile de onoare se dădură în lături și domnul Costică apăru, ca un astru. Muzica începu să cînte marșul triumfal, scris anume de compozitorul orașului, pe versuri datorate marelui poet Hypolit Ionescu, premiat de Academie.

În sunetele orchestrei și-n aplauzele lumii, cu jobenul

în mîna dreaptă, cu mîna stîngă în şold şi cu codiţia răsucită sub coada fracului, domnul Costică înaintă pînă în faţă, la loja de onoare, împodobită cu goblenuri, cu drapele şi cu frunze de laur.

După ce se aşeză, lumea făcu la fel şi îndată se lăsă o linişte adîncă. Atunci, Primarul, care se urcase pe scenă, îşi începu discursul apologetic, cu o elocinţă strălucită, despre care s-a vorbit mulţi ani şi n-a fost uitat nici pînă astăzi:

— Dragi concetăţeni, mort a fost şi a înviat, pierdut a fost şi s-a aflat. Să ne aplecăm fruntea în ţărînă şi să mulţumim Domnului că-l avem iarăşi printre noi, mai al nostru ca niciodată.

Apoi vorbitorul povesti cum a bolit domnul Costică, şi cît a suferit, şi cum numai printr-o minune a scăpat de o suferinţă venită doar de acolo că într-o vreme oraşul nu s-a învrednicit să-l înţeleagă şi să-l preţuiască la marea lui valoare, ce-i drept greu de a fi atinsă de oameni.

Vorbea cu atîta căinţă şi mîhnire, încît oamenii începură să plîngă. Pe măsură ce plîngeau mai mulţi şi mai dureros, Primarul era mai emoţionat, pînă se pomeni el însuşi plîngînd cu şiroaie.

Atunci, cu toată hotărîrea de a nu se lăsa în voia sentimentelor, domnul Costică nu mai putu să se abţină pentru că, în fundul sufletului, era o fiinţă simţitoare. Gata să izbucnească el însuşi în lacrimi, strigă emoţionat:

— Destul! Destul, nu mai plîngeţi, mi se sfîşie inima! Fiţi liniştiţi! V-am iertat pe toţi de tot ce aţi păcătuit în viaţă, nu doar faţă de mine.

Dar vorba lui supracreştinească dezlănţui un nou val de lacrimi.

— Nu meritäm! Nu meritäm! hohoti cineva de la galerie.

— Sîntem nişte netrebnici! strigau alţii, din stalăuri, continuînd să plîngă cu sughiţuri.

De astă dată nu se mai putu stăpîni nici domnul Costică, se pomeni plîngînd şi el, plîngea în hohote, zgîlţîit de suspine adînci, cum, de la întîlnirea cu Sfîntul Ignat, nu-şi amintea să mai fi plîns vreodată.

Dar ce deosebire între vremea de atunci şi cea de astăzi! Atunci era un biet porc fugar, speriat şi nenorocit, iar acum un boier, în frac, cu decoraţii, ridicat la rangul

cel mai înalt din societate. Şi cu toate acestea, plîngea amarnic.

— Jurăm să nu mai mîncăm niciodată carne de porc! strigă Prefectul.

— Jurăm! răspunse într-un glas asistenţa.

Emoţia încercată în acest moment îl făcu pe domnul Costică să hohotească mai tare.

— Trăiască Liga! strigă Episcopul.

— Jos măcelarii! strigă Rectorul.

— Jos măcelarii! urlă mulţimea. Jos! E vreunul măcelar pe aici? Să se arate, dacă-i dă mîna!

Dar măcelarii care se aflau în sală, veniţi să spioneze, nu îndrăzniră să se arate. Tremurau de frică şi se udau la ochi cu degetele muiate în gură, ca să simuleze că plîng ca toată lumea.

Şeful muzicii se apropie de marginea scenei şi-i şopti Primarului:

— Dacă mai ţine mult aşa, întîrziem serbarea şi n-o să mai avem cînd face retragerea cu torţe.

— Adevărat! aprobă Primarul, înăbuşindu-şi tristeţea şi remuşcările, ca să se poată adresa publicului cu o figură zîmbitoare: Dar acum, iubiţi concetăţeni, timpul lacrimilor a trecut. Ce a fost trist trebuie lăsat la o parte. El este iarăşi printre noi, şi credem că pentru totdeauna. Îmi iau îngăduinţa de a întări jurămîntul făcut adineauri de dumneavoastră, în toiul lacrimilor. Prea onorate sărbătorit, te asigurăm că de azi înainte vom şti să respectăm hotărîrile Ligii. De mîine dimineaţă voi începe personal sigilarea tuturor cocinelor din oraş, de la centru pînă la mahalale!

Publicul izbucni în aplauze:

— Bravo! Frumoasă măsură!

Măcelarii, ascunşi prin colţuri, se îngălbeniră. „Nu-i a bună! Nu-i a bună!“ îşi şopteau unii altora.

Iar Primarul continua:

— Îndată, afară se vor înfiinţa mari serbări populare. Vreau ca în această zi, cînd El îşi primeşte decoraţiile şi recunoştinţa noastră, toată lumea să petreacă!

Izbucniră iar aplauze şi strigăte de bucurie, floarea poporului, adunată acolo, era în culmea entuziasmului. Parcă nici nu se mai vedeau pe jos urmele lacrimilor care curgeau gîrlă ceva mai înainte.

Domnul Costică fu proclamat cetățean de onoare al orașului, în sunetele muzicii care cînta „Mulți ani trăiască și înflorească!"

„E prea mult!" își zicea sărbătoritul, văzîndu-se ridicat pe culmea gloriei. Și, în timp ce bucuria mulțimii continua să crească, el se gîndea că trebuise să se nască porc, ca să aibă un noroc atît de mare...

Dar cu tot norocul lui cel mare, cu toate onorurile, cu toate decorațiile, în curînd domnul Costică avea să dorească mai mult decît atîta. Căci, dacă nu și-ar fi dorit, povestea se termina aici, iar eroul n-ar fi avut cum dovedi, după numeroase avataruri, că tot în ograda lui Nea Grigore Inimă-Acră îi fusese mai bine decît între oameni; ceea ce îi este dat să afle oricui se leapădă de semenii săi și de sine însuși.

PARTEA A DOUA

CAPITOLUL XII

Apare un personaj nou, invizibil oamenilor

Într-o zi, o gînganie mică, o aia cît o muscă, o drăcovenie nedescrisă prin cărţi, de n-ai fi ştiut nici cum o cheamă, nici din ce se trage, zbură pe deasupra oraşului, atît de sfioasă că nu i se auzea nici măcar bîzîitul.

După ce zbură pretutindeni, cercetînd curioasă clădirile mai mari, parcurile şi monumentele, gînganiа coborî deasupra hotelului, îi dădu vreo două ocoluri, apoi se duse glonţ, drept la fereastra domnului Costică, unde se aşeză pe pervaz, privind cuminte înăuntru.

Era cam după prînz, în zi de vară şi, ca mai toată lumea, domnul Costică dormea pe canapea, cu faţa în sus, cu capul sub gazeta desfăcută. Cîteva muşte se luptau din zbor să tragă la o parte această apărătoare, ca să-şi poată face mendrele, dar nu izbuteau, fiind prea firave.

Gînganiа privi ce privi, pe urmă îşi deschise aripioarele şi, de pe fereastră, zbură drept pe gazetă, unde se apucă să-şi lingă lăbuţele, cu multă răbdare.

— Iacă aşa! zise.

Muştele aşteptară o bucată de vreme, zburînd în jur furioase, apoi, văzînd că musafirul nepoftit nu pleacă, ieşiră pe fereastră şi se duseră în alte camere.

Atunci gînganiа scoase de sub aripă un instrument muzical, un fel de alăută cu o singură coardă, pe care o ciupi numai o dată, încetişor, făcînd să se răspîndească în încăpere o vibraţie slabă şi subţire, dar pătrunzătoare.

Domnul Costică tresări. Gînganiа îşi puse alăuta la

loc, sub subțioară, apoi, foarte încet, se apropie de urechea lui, abia atingînd ziarul cu vîrful picioruşelor.

— Primarul are cinci case pe strada principală şi o mulțime de milioane la bănci! îi şopti, ademenitoare.

— Ha? strigă domnul Costică, sărind din somn cu o bătaie de inimă, dar gîngania se făcuse nevăzută.

Omul se întoarse pe o parte, îşi puse la loc gazeta pe cap, şi aţipi iarăşi.

„Iu-iu-iuuuuu-u-u!" se auzi sunetul alăutei în odaie.

Ca un pui de drac, gîngania era la urechea domnului Costică:

— Toate morile din judeţ sînt ale Prefectului!

— Piei, drace!

Nu apucase să adoarmă bine; nu ştia dacă visase, sau îi vorbise cineva aievea. Cine să-i vorbească? În odaie, nimeni.

Domnul Costică se scărpină în cap, căscă, se uită la ceas, apoi sună şi porunci să i se aducă o dulceaţă cu apă rece.

„Oare cinci case să aibă Primarul?" se gîndea fără voie.

— Cinci case! Cinci case! suna alăuta în ureche.

— Treaba lui! zise tare, apărîndu-se de ispită.

Lacheul tocmai intrase cu dulceaţa.

— Vorbeaţi cu cineva?

— Eu! Aşi! Cu... cu cine să fi... fi vorbit?

Dar după plecarea lacheului, domnul Costică se simţi foarte anapoda.

— O să mă fac de rîs, pentru nişte gînduri afurisite. Ia, lasă-i în plata lor, şi pe Primar, şi pe Prefect şi pe ceilalţi.

Aşa s-ar fi întîmplat, dacă gîngania aceea mică, zburătoare, n-ar fi venit în fiecare după-amiază să-i ţiuie cu alăuta la ureche:

— Iuuuu-uuu-u-u... Episcopul are şapte vii la Valea Însorită.

Asta odată. Iar altădată:

— Iuuuu-uuu-u-u... Rectorul Universităţii e putred de bogat, pe lîngă altele are un sac cu cocoşei de aur, greu că nu-l poate duce!

Domnul Costică sărea din somn, în luptă cu gîndurile tot mai sîcîitoare.

— Treaba lor! zicea cu tărie, împotrivindu-se ispitelor.

În altă zi:

— Iuuuu-uuu-u-u-u... Tu ce-ai agonisit, păgubosule?

— Decorațiile!

— Hiu-hiu-hiu! rîdea gîngania, cu un glas țiuitor, ca sunetul micei alăute. Decorații?! Ce sînt decorațiile? Niște tinichele! Dintre toți, ești singurul care n-ai făcut avere!

La avere, ce-i drept, nu se gîndise niciodată, onorurile îi fuseseră deajuns, nu dorea altceva.

— Iuuuu-uuu-u-u-u... Onorurile!? Deșertăciuni! Într-o zi au să te uite, și-ai să rămîi muritor de foame... Pune ceva deoparte, nu mai pierde vremea!

— Fugi de-aici, ispită!

Tocmai atunci sună telefonul.

— Alo! Iar au venit domnii aceia care vor să vă vorbească.

— În ce chestiune? mormăi domnul Costică, abia trezit din somn și din lupta lui cu gîndurile.

— În chestiunea fabricii.

Pînă acum respinsese orice convorbire de afaceri, și veneau numeroși oameni, cu fel de fel de propuneri. Refuza să se amestece în asemenea treburi, voia să rămînă un erou, veșnic în admirația mulțimii.

— Spune-le să intre! zise de astă dată, dar cu oarecare îndoială, căci încă mai lupta cu ispita.

Nu după mult timp, se auzi ciocănind la ușă și se iviră trei inși, ducînd tustrei cîte un ghiozdan mare.

— Vă salutăm cu plecăciune!

— Luați loc! îi pofti gazda, așezîndu-se în spatele biroului.

Cei trei se așezară pe trei scaune, la rînd, și își lăsară ghiozdanele pe genunchi.

— Cu ce v-aș putea fi de folos?

— Prea stimate domnule, vorbi omul din mijloc, am venit să vă rugăm...

— Pe dumneata parcă te-aș cunoaște!

— E greu să mă mai recunoașteți. Eram mai gras pe vremea aceea...

Abia acum îi văzu domnul Costică dinții rari, de metal, care se îmbucau unii în alții. Cu un strigăt de spaimă, dădu să apese pe sonerie.

— Ești Șeful măcelarilor!

— O, domnule, nu vă temeți că am venit să vă facem vreun rău! Uitați-vă bine la mine. Ce deosebire în-

tre omul care a fost, şi cel de astăzi! Am rămas ca o umbră... Ia uitaţi-vă şi la ăsta! Îl mai recunoaşteţi?

— Nu.

— E Ghiţă Bivolaru, care v-a răpit. Adică umbra lui Ghiţă Bivolaru; numai piele şi oase.

De la spaimă, domnul Costică trecu la înduioşare:

— Dar de ce-aţi slăbit aşa?

Cei trei oftară toţi deodată:

— Din cauza vremurilor grele! Nu mai merg afacerile! zise Şeful măcelarilor.

— Ne mor copilaşii de foame! adăugă Ghiţă Bivolaru.

— Oh! Bieţii oameni!

— O să vină iarna şi n-avem un lemn în curte! vorbi al treilea.

— Pe dumneata nu te-am cunoscut?

— Ba da. Eu am avut cinstea să vă însoţesc atunci, în automobil.

— Era cu mine, lămuri Ghiţă Bivolaru.

— Băieţi buni, amîndoi! încheie Şeful măcelarilor.

— Da, da! aprobă, gînditor, domnul Costică. Şi-acum, spuneţi-mi, ce-aş putea face pentru dumneavoastră?

— Daţi-ne o mînă de ajutor, să nu murim de foame!

— Gîndiţi-vă la copiii noştri!

— S-au închis toate măcelăriile!

— Abatorul nu lucrează de ani de zile. A început să se dărîme.

— Ştiu ce urmăriţi, dar îmi pare rău! Chiar dacă aş vrea să vă ajut nu mi-ar sta în putinţă. Oamenii de aici s-au jurat să nu mai mănînce niciodată carne.

Şeful măcelarilor se ridică şi scoase nişte hîrtii din geantă.

— Nu-i vorba de locuitorii oraşului. Treaba lor! Noi ne-am hotărît să facem o fabrică de conserve şi o societate pentru exportul lor.

— Ce fel de conserve? De legume?

— Nu.

— De fructe?

— Nu... să vedeţi... Conserve de... carne!

— Atunci nu se poate!

— Dar oamenii de aici nici măcar n-au să le vadă!

— Ce-are a face? E vorba numai de ei?

Şeful măcelarilor deschise larg ghiozdanul, din care se

revărsară pe birou o mulțime de pachete cu hîrtii de bancă.

— Vă rugăm să fiți Președintele societății și să primiți acum o parte din drepturile dumneavoastră.

— Spuneați că sînteți săraci.

— Săraci lipiți pămîntului! Aștia nu sînt banii noștri, ci ai societății.

— Societate pe acțiuni! zise și Ghiță Bivolaru.

— Nu pot să primesc!

Ghiță Bivolaru se apropie de birou, deschise ghiozdanul și lăsă și el să curgă pachetele cu bani dinăuntru.

„Iiiuuuu-uuu-u-u" se auzi alăuta, prin încăpere. Iar gîngania, la ureche: „Primarul are . . ."

— Și . . . ce fel de carne vreți să puneți în conserve? întrebă domnul Costică, stînd în cumpănă.

— De care o fi! săriră măcelarii. De porc, de vită . . . O să mai punem și de cal, dar asta să rămînă între noi.

— Aș primi, dacă v-ați lipsi de porci. Carnea de porc e cea mai indigestă, și în statutele Ligii . . .

— Coane, dă-o naibii! îl întrerupse Ghiță Bivolaru, devenind dintr-o dată liber la vorbă, ca la el acasă. Tocmai carnea de porc e mai bună în conserve.

Domnul Costică simți un fior trecîndu-l pe spinare, din ceafă pînă în vîrful codiței, și nu-și putu ascunde tremurul. Șeful măcelarilor sări să închidă fereastra.

— V-a luat un curent! Trebuie să vă păziți sănătatea.

— Mulțumesc. O să am grijă.

— Ei, coane, ce zici, facem treaba? stărui Ghiță Bivolaru, care, văzîndu-l că stă la îndoială, făcu un semn cu ochiul celui de-al treilea.

Acesta se apropie de birou cu geanta deschisă.

— Iacă și partea mea! zise, răsturnînd banii.

„Iiuuu-u-u-u!" țiui alăuta.

Domnul Costică răsuflă greu; văzînd atît bănet îi venea amețeală.

— Renunțați la porci, zise, și batem palma.

Măcelarii se priviră cu coada ochiului, își făcură un semn, după care, toți trei într-un pas, înaintară și își luară banii de pe masă.

— Așa n-am făcut nimic, coane!

„Iiuuu-uuu-u-u-u!" se auzi alăuta.

Gazda rămase cu ochii holbați la mîinile mari ale măcelarilor, care greblau hîrtiile de bancă.

— Stați! Ce faceți?

Oamenii se opriră, dar rămaseră cu mîinile deasupra banilor, gata să-i grebleze mai departe.

— Nu se poate să vă lipsiți de porci? gîfîi domnul Costică.

— Nu se poate! Haidem!

— Stați, stați! Nici așa, măcar ... pe jumătate?

— Cum adică?

— Adică, să puneți în cutii mai multă vită și mai puțin porc.

— De, știm noi?!

— Domnilor, vă rog din suflet! Mai puțin porc! Cît mai puțin porc!

Începură tocmeala: la zece vaci, un porc! spunea domnul Costică. Fie chiar un porc mare.

— Nu se poate! Ce vorbești dumneata? Păi ce gust au să aibă conservele?

— Doi porci!

— Cincizeci!

— Cîți ați spus? Ia plecați de aici, cu tot cu banii!

— Bine! Rămîi sănătos, coane!

„Iuuu-iuuu-u-u-u!" făcea alăuta prin aer. Iar gînganiа, la urechea domnului Costică: „Episcopul are ..."

— Stați, zece porci! E bine?

— Patruzeci!

— Hai la jumătate: douăzeci!

— Imposibil. Cinci, am mai lăsa, dar mai mult, nici unul.

— Haide cu treizeci, măi oameni buni!

— Treizeci și cinci!

Domnul Costică oftă adînc, apoi întinse mîinile și trase în sertar toată grămada de bani de pe masă.

— Fie! zise, sufocîndu-se. Treizeci și cinci de porci. Dar numai atît! Acum ce trebuie să fac?

— Să semnăm hîrtiile.

Slavă Domnului că între timp învățase să se iscălească! Era de altfel prima oară cînd se ivea ocazia să-și folosească știința de carte. Cu atîta emoție puse mîna pe condei, încît nici nu se mai gîndi să întrebe ce scria în acte. Pentru el, important acum era să nu-și greșească semnătura.

Cu limba în colțul gurii, cu codița îmbîrligată, cu capul aplecat pe un umăr, domnul Costică iscăli, mare, silabisindu-și numele. Linia de la urmă o răsuci de două ori în sus, ca pe propria-i codiță, după care lăsă condeiul și, răsuflînd din adînc, își privi vesel asociații:

— Ați văzut ce iscălitură?!

— Al nostru ești, coane, să ne trăiești! Și acum să pornim la treabă!

Șeful măcelarilor trecu la birou, alături de domnul Costică, așezîndu-se fără să mai ceară voie. Ceilalți doi se așezară, ca la ei acasă, de o parte și de alta.

— Acum, mai întîi și mai întîi, coane, ai să te duci la Primar, să-i ceri aprobarea pentru fabrică. Pe urmă, ai să te duci la administratorul financiar, să ne scutească de taxe; pe urmă ai să te duci...

Dar domnul Costică era prea fericit, ca să-i asculte. Aplecat cu pieptul peste birou, cu teancurile de bani în sertar, nu se gîndea la altceva decît la îmbogățire.

Iar gîngania afurisită îi țiuia, încîntată, la ureche: „Văzuși? Ce adică, numai alții să aibă? Parcă sînt ei mai deștepți ca tine?"

CAPITOLUL XIII

Primele mustrări de conștiință

Așa încît, domnul Costică ajunse și om de afaceri, situație care îi schimba complet felul de viață. Rămase tot la hotel, dar se mută într-un apartament luxos și spațios (de fapt rezervat pentru marile personalități venite în vizită oficială), cu dormitor, birou cu antecameră, sufragerie și salon de recepție. Pe urmă își luă secretar și îl instală în antecameră, să primească vizitatorii și să răspundă la telefon, avînd datoria să-l scutească de convorbirile inoportune; de pildă:

— Alo! Da, aici e casa domnului... (numele și prenumele). Ați vrea să vorbiți cu domnul? În ce chestiune? Da, e neapărat nevoie să-mi spuneți mie; eu sînt secre-

tarul, altfel nu vă putem primi... Nu vă supărați, domnule, dar lucrez după instrucțiunile primite. Dacă vreți puteți să-mi lăsați numele dumneavoastră și numărul de telefon. Am să-l întreb pe domnul, apoi vă chem eu.

Bineînțeles că secretarul nu se ținea de cuvînt, trebuia să simtă de ce soi sînt solicitanții și să nu-l deranjeze pe domnul Costică aducîndu-i pe cap fel de fel de încurcă lume. Fiindcă domnul Costică nu mai avea timp de pierdut, ca înainte. Se scula foarte de dimineață, își lua cafeaua cu lapte în pat, pe urmă cobora și, în mijlocul dormitorului, făcea cîteva mișcări de gimnastică, pentru a-și păstra vigoarea.

Judecînd după vîrsta omenească, avea acum peste patruzeci și cinci de ani, deci era timpul să-și îngrijească sănătatea. Atît vîrsta, cît și traiul bun făcuseră să prindă cam prea multă grăsime. Dacă l-ar fi transformat cineva iarăși în porc, nu știu cîte zile ar fi putut să rămînă viu pe lîngă casa omului.

Țin minte o vorbă, de la un prieten foarte deștept, care a murit, săracul, poate de prea multă deșteptăciune. Două lucruri spunea el că nu-i plac pe lume: omul prost și porcul slab! Mai tîrziu, această vorbă înțeleaptă s-a mai îmbogățit cu un caz, dar nu-i timpul să-l spun astăzi.

Domnul Costică, nemaifiind porc, n-avea voie să crească prea mult în greutate.

— Ar fi bine să chemăm un maseur! își dădu părerea secretarul, într-o dimineață cînd îi ținea blana.

Blana, larg croită, abia toamna trecută, mai-mai să nu-l încapă.

— Bine! Să vină maseurul!

Apoi, deodată, domnul Costică își aduse aminte de ceva și se făcu roșu; din roșu se făcu alb ca laptele.

— Ia să mă lași în pace cu moșturile astea! Nu-mi trebuie maseur, n-am nevoie!

Poate v-ați închipuit de ce nu vroia dînsul să aibă de-a face cu maseurul. Dacă nu, mai gîndiți-vă!

Dar, cum începusem să spun mai înainte, acum domnul Costică își schimbase obiceiurile, nu mai avea timp de pierdut. Își luase o geantă mare, din piele de... din piele de vițel. O geantă cu trei despărțituri, fiecare îndesată cu acte și hîrtii, burduf. La ușa hotelului îl aștepta un

automobil de cel mai nou model, proprietatea fabricii, lung cît o casă de om sărac și lucios ca o oglindă de boier. Înăuntru, dacă te tolăneai pe perne, intrai în puf pînă la subțiori. Și domnul Costică știa să se tolănească, parcă neam de neamul lui trăise numai pe moale!

Îndată ce se urca în automobil, acesta pornea lin și îl ducea la Primar, la Prefect, la administratorul financiar, pe unde îl trimiteau asociații săi. În acest timp, fabrica lucra cu spor. Se punea ciment, cărămidă, fier, lemn și zidurile creșteau. Dar încă nu era gata, nu începuse să scoată conserve. Nu, s-o fi văzut în funcțiune, n-ar mai fi fost domnul Costică chiar atît de fericit.

După ce-și termina treburile pe la autorități, unde era mereu bine primit, se ducea pe șantier, ca să vadă ce se mai construise. Cînd automobilul se oprea în drum, șeful arhitecților striga:

— Drepți!

Lucrătorii înlemneau, cu uneltele în mîini, în poziție „pentru onor", în timp ce domnul Costică se dădea jos, gîfîind de plăcere și de prea multă grăsime.

Apoi începea plimbarea printre lucrările noi.

— Aici sînt birourile, îi explica arhitectul. Camera aceasta, cea mai frumoasă dintre toate, e rezervată pentru dumneavoastră, domnule Președinte.

— Foarte bine. Așa și trebuie.

— Aici are să stea secretarul, aici directorul, colo subdirectorul, în camerele următoare contabilitatea...

Și așa mai departe.

— Vreți să vedeți și restul?

— Care rest?

— Restul fabricii.

— Nu! Nu! se opunea repede domnul Costică, speriat ca dracul de tămîie.

Nu vroia să știe cum are să fie fabrica, pe unde au să intre vitele vii, mugind, și pe unde au să iasă moarte, în cutii de tablă. I se încrețea pielea de pe acum.

— Dar unde sînt asociații mei? întrebă într-o zi, nevăzînd pe nici unul dintre ei.

— Sînt după marfă, în județ.

— După cărămidă?

— Nuu! Cu cărămida am terminat.

— Aha! După cherestea?

— Nu. O avem.

— Atunci după țiglă?

— Nu, sînt plecați după vaci și porci.

Domnul Costică își duse mîna la inimă.

Într-o zi, cînd fabrica era gata, asociații se întoarseră. Dar nu singuri.

Șeful măcelarilor aducea boi, Ghiță Bivolaru vaci. Iar al treilea — mai bine nu s-ar fi întors! — aducea porci.

Era într-o sîmbătă de dimineață, cînd cei trei asociați, cu marfa lor, intrară în curtea fabricii, pe cele trei porți mari, unul pe poarta de la răsărit, altul pe cea de la apus, altul pe la miazăzi. Pe poarta de la miazănoapte, cea dinspre oraș, tocmai intra și domnul Costică, în automobil.

— Mu-mu? se întrebau boii, privind mirați zidurile fabricii.

— Muu! răspundeau vacile, mai istețe. Ce vă mirați așa, mă, boilor?

— Guiț-guiț! făceau porcii, fără să se mire și fără să întrebe, căci, abia intrați în curte, ei se și repeziseră cu rîturile prin țărînă, să scurme.

— Bine te-am găsit! strigă Șeful măcelarilor, apropiindu-se de domnul Costică, vesel și gălăgios. Ei, cum merge treaba?

Domnul Costică se uita bietul de el la porci, cum rîmau, și de ce se uita mai mult, mai mult creștea jalea în el.

— O să-i tăiați pe toți? întrebă după un timp, cu glasul strangulat.

— Cum ne-a fost înțelegerea! Treizeci și cinci de porci la șaizeci și cinci de boi și de vaci.

— Vai, sărmanii de ei! Și pînă atunci unde o să-i țineți?

— Unde? Ei asta-i! Doar avem magazii! Îmi închipui că sînt gata pînă azi, d-aia te-am lăsat pe dumneata aici!

Domnul Costică era tare amărît.

„Cum de nu m-am gîndit pînă acum la niște cocine? se întreba în gînd. În magazii n-o să le placă, e aer prea mult, nu se mai simte mirosul baligii. Ar fi trebuit să am grijă, măcar atît să fac pentru ei, bieții porci!“

După ce vitele fură îndreptate spre locurile lor, se duse la birou și dictă mai multe dispoziții, între care:

pe cheltuiala sa personală, porcilor să li se dea, dimineața, la prînz și seara, supă de sfeclă cu uruială de porumb și grîu, cît or vrea, pe săturate. Celor mai plăpînzi să li se adauge lături, legume și fructe mucegăite...

Ar fi vrut să facă mai multe, dar îi era teamă să nu-l ia la ochi asociații. Se gîndea la niște cocine, să aibă pe scîndura pereților desene frumoase, în culori, reprezentînd smîrcuri, bălți, troace cu nămol, cîmpuri de cartofi, bune de rîmat, precum și alte peisagii care i-ar fi distrat pe porci, ca să n-aibă timp pentru gînduri, să nu ghicească soarta ce li se pregătește.

Ar fi vrut, dar îi lipsea curajul.

„Sînt un trădător! Merit să fiu pîrlit de viu!" își spuse, cînd fu acasă, între patru pereți, singur cu conștiința lui.

„Iiuuuu-iiuuuu-u-u!" țiui în clipa aceea, alăuta. Iar gîngania drăcească îi șopti la ureche: „Nu fi prost! Ce-ți pasă ție de soarta a o mie de porci? În războaie, mor oameni de sute de mii de ori mai mulți. Și cine-i trimite la moarte, oare? Nu tot unii de-ai lor, adică tot oameni?"

„Iiuuu-iuuu-u-u-u..."

Ce muzică liniștitoare, sunetul alăutei ciudate! Domnul Costică se întinse pe canapea, cu jurnalul pe obraz, să se odihnească.

Din birou se auzea glasul secretarului:

— Alo! da! Cu domnul... Scuzați, dar domnul Președinte nu vă poate primi astăzi.

CAPITOLUL XIV

Doi purcei amărîți își povestesc necazurile

Peste cîteva zile, fabrica își începu activitatea. Cu acest prilej se făcu o sfeștanie, la care luară parte, pe lîngă autorități, mai toți oamenii însemnați din oraș. Slujba fu oficiată chiar de Episcop, care vroia să-și arate, în felul acesta, stima pe care i-o purta domnului Costică. După

slujbă ţinu o predică, făcînd o foarte iscusită legătură între conserve şi iubirea de Dumnezeu. După Episcop vorbi Primarul, după el Prefectul şi apoi Rectorul Universităţii. Toţi arătară marile merite ale Preşedintelui, datorită străduinţei căruia oraşul avea să se îmbogăţească. După discursuri, trecură cu toţii să asiste la punerea fabricii în funcţiune.

— Putem începe! strigă Şeful măcelarilor.

Atunci Ghiţă Bivolaru făcu un semn din uşă, spre hala maşinilor, şi mecanicul trase de ţignal, vestind pe lucrători să-şi ocupe fiecare locul.

— Domnul Preşedinte să dea prima lovitură! propuse apoi Şeful măcelarilor, apropiindu-se cu un satîr de argint.

Satîrul fusese comandat anume pentru această festivitate şi avea să fie păstrat ca amintire în biroul fabricii, la loc de onoare.

— Adevărat! aplaudară oaspeţii. Domnul Preşedinte să dea prima lovitură de satîr! Este cinstea care i se cuvine.

Dar domnul Costică o luase la goană numai cum văzuse satîrul. Aşa trecu glonţ pe lîngă birouri, ieşi pe poartă şi fugi, fugi, aşa, în neştire, cu mîinile la urechi, să nu audă mugetele şi guiţăturile care se ridicau în urmă.

Fabrica începuse să lucreze şi numai el era de vină! „Acum ştiu ce-mi rămîne de făcut!" îşi zise.

Conştiinţa îl rîcîia atît de tare, încît nu mai auzea ţiuitul alăutei şi glasul gîngăniei care zbura pe lîngă el, să-i alunge gîndurile negre.

Aşa merse domnul Costică, depărtîndu-se de oraş, pînă ce ajunse pe malul unui rîu, lîngă nişte arbori tocmai buni pentru spînzurătoare.

„Sînt un mare porc!" îşi spuse, căutînd cu ochii copacul cel mai nimerit, de care să-şi lege cureaua pantalonilor ca să şi-o pună de gît, să termine cu o viaţă atît de rău murdărită.

„Dumnezeu să mă judece! se gîndi. Şi Sfîntul Ignat să răspundă de păcatele pe care le-am făcut!"

Aici ar fi de aşteptat ca Sfîntul Ignat să apară, cum apar sfinţii, ca din pămînt, cum apăruse atunci, la abator, şi mai demult, în pădure. Dar Sfîntul Ignat nu se

ivi, minuni nu se fac în toate zilele. Iar domnul Costică, tot cu ochii pe sus, își trecu cureaua pe după gît. Totul era gata, numai o craçă nimerită mai trebuia.

„Guiț-guiț", auzi atunci, de dincolo de rîu.

Dincolo de rîu era un cătun, acoperit de copaci. Doi porci veneau dintr-acolo, prin bălării, plimbîndu-se abătuți și vorbind încetișor: „Guțîi-guiț-guiț..."

Domnul Costică se opri și ascultă.

— Oamenii au început să-și facă de cap! vorbea unul dintre ei.

— He! De cînd vă spun eu!

— Au început să ne taie, așa, netam, nesam, în mijlocul verii...

— He!

— Înainte, știam! Ignatul era Ignat, n-aveam nimic de zis. Dar așa? Să nu mai fii sigur pe viața ta măcar un an?

— Care va să zică, e adevărat că la Grigore Stan s-a tăiat ieri?

— E adevărat, cum mă vezi și cum te văd!

— Pe care l-au tăiat?

— Pe Ghițișor; ăl mai mic.

— Vai de mine, săracul! Tocmai pe el? Și era cel mai grăsuț!

— Da; cel mai grăsuț și cel mai deștept dintre toți.

— Acum, de! Dumnezeu să-l ierte!

— Dumnezeu să-l ierte, că mult a suferit!

— A suferit? De ce?

Domnul Costică își slăbi cureaua din jurul gîtului și ascultă, din ce în ce mai mîhnit.

— Păi dacă ologul ăla de stăpînă-su nu l-a nimerit cum trebuie!

— Ce vorbești? L-a împuns de mai multe ori?

— De cinci ori la rînd!

— Bietul Ghițișor!

Porcii o luară la stînga, pe lîngă rîu; deși locul era prielnic, nu le ardea de rîmat; mergeau cu capul în pămînt, abătuți, ca după dric.

— O viață întreagă m-am rugat lui Dumnezeu, zicea unul, să mor la cocina mea. Acolo m-am născut, acolo am trăit, acolo am suferit. Dar acum, ce să-ți spun, mai bine să mori la oraș!

— O fi!

— Nu o fi! Că este! Acolo, încaltea te omoară cum trebuie, la abator. Nu te chinuiești, nici nu apuci să simți.

Și cei doi porci amăriți se duseră pe malul apei în jos, tot vorbind. În curînd, ultimele cuvinte li se stinseră după copaci.

Domnul Costică își pipăi cureaua de la gît, se uită la craca de sus, se uită la cer, care era frumos acum, spre amurg.

„Poate că n-am făcut un rău! se gîndi. Că dacă ei tot trebuie să moară, barem să moară de mîna cuiva priceput. Păi nu zău, bine zicea fîrtatele ăsta care trecea pe aici! . . ."

Cît despre conștiința lui, prea îl rîcîise mult pînă acum, era obosită și cu ghearele tocite, nu mai avea putere să facă nimic. Încît domnul Costică se întoarse la oraș, porunci să i se pregătească baia, se spălă, își schimbă hainele și, proaspăt bărbierit, avu timp să sosească fără întîrziere la restaurantul vegetarian, unde Șeful măcelarilor organizase renumitul banchet, cu ocazia punerii fabricii în funcțiune . . .

Ce repede uităm! Ce amăriți erau porcii de pe malul rîului!

Și ce frumos arăta domnul Costică, în frac, cu decorațiile pe piept! . . .

CAPITOLUL XV

Domnul Costică iscălește maldăre de hîrtii

Acum lucrurile mergeau iarăși bine; domnul Costică găsise mijlocul să nu mai aibă mustrări de conștiință: nu mai mergea niciodată la fabrică. De ce să se ducă? Era nevoie de el? Acolo conduceau treburile cei trei măcelari asociați, iar el, ca Președinte al Consiliului de Administrație, semna hîrtiile la domiciliu, și atît!

Începuseră iarăşi zilele cele bune!

— Semnează şi aici, coane! zicea Şeful măcelarilor, întinzîndu-i teancul de hîrtii.

Iar el semna bucuros, doar de aceea învăţase să semneze. Nu mai stătea să facă socoteala cîţi porci urmau să moară cu fiecare semnătură, din moment ce el nu punea mîna pe cuţit, ci doar pe condei.

— Semnează şi p-asta, coane! îi cerea Ghiţă Bivolaru.

— Şi iată încă una! cerea al treilea asociat.

Dacă termina cu hîrtiile, domnul Costică nu mai avea nimic de făcut. La fiecare zi întîi, măcelarii îi aduceau cinstit partea cuvenită, fiecare cîte o geantă de bani. Preşedintele Consiliului îi strîngea sub coate şi semna de primire.

— Trebuie să mărim fabrica! zise Şeful măcelarilor într-o zi.

— S-o mărim! Adă încoa hîrtia, că o iscălesc.

— Stai, nu merge aşa repede. Întîi să tipărim acţiuni noi, să le vindem şi p-ormă să începem lucrul. Că nu avem atît de mulţi bani.

— Foarte bine. Hai la tipograf.

Acţiunile se tipăriră şi se vîndură ca pîinea caldă. Fabrica mergea bine, şi fiecare vroia să fie, măcar puţintel, asociat. Primarul, Episcopul şi Rectorul Universităţii cumpărară cea mai mare parte. Abia dacă mai rămaseră vreo cîteva, pentru Preşedintele tribunalului, pentru directorul liceului, pentru medicul şef şi pentru încă doi-trei cetăţeni.

— Trebuie să mai tragem! zise Bivolaru.

— Să tragem! Dă încoace să iscălesc!

De data asta se traseră atît de multe, încît toţi oamenii din oraş izbutiră să cumpere. Tot ce fusese bani puşi de o parte, pentru vreo zestre, pentru vreo bătrîneţe, pentru vreo nevoie de mai tîrziu, intrase la fabrica de conserve.

— Va fi cea mai mare din Europa! se spunea la cafenea.

— Halal de noi! O să ne îmbogăţim!

Care nu cumpărase destule acţiuni, acum se căia.

— Să mai tragem un rînd! ziseră măcelarii.

Domnul Costică puse mîna pe condei.

— Să tragem! De ce nu, dacă e vorba să le facem oamenilor un bine? Iacă, semnez!

Oamenii așteptau nerăbdători să vadă fabrica mărindu-se.

— Oare în ce parte s-o mări? se întrebau. Spre apus, sau spre răsărit? Orî poate înspre miazăzi.

— Ia auzi întrebare?! Are să se mărească în toate părțile. Căci doar bani sînt destui, s-au tipărit atîtea acțiuni!

Domnul Costică era prea ocupat cu iscăliturile, ca să se mai gîndească la porci.

„Treaba lor! își zicea. Parcă îi taie fiindcă vreau eu?"

Acum, dacă-l sîcîia ceva, nu-l mai sîcîiau gîndurile negre, ci acelea albe. Își făcea planuri, cum să-și folosească banii mai bine, și nu era ușor. Se gîndea cînd la o moșie, cînd la niște case cu apartamente de închiriat, cînd la o Bancă. Pe toate i-ar fi plăcut să le facă, dar cum nu se putea, trebuia să se hotărască într-un fel. Și tare-i venea greu! Mai bine să fii sărac!

— Ia semneaz-o și pe asta, coane! zicea Șeful măcelarilor, băgîndu-i hîrtiile sub nas.

Așa merse treaba, pînă spre toamnă, cînd se întîmplă marele necaz.

Într-o dimineață. Șeful măcelarilor nu veni cu hîrtiile la semnat; nu veni nici Ghiță Bivolaru, nici măcelarul celălalt.

„Lasă că vin ei mîine!" își zise domnul Costică.

Și se apucă să-și facă iarăși socoteli.

Dar nici a doua zi nu se iviră măcelarii. În schimb, aproape de prînz, secretarul se pomeni cu trei inși necunoscuți.

— Domnul (numele și prenumele)? întrebă cel din mijloc, înaintînd.

Ceilalți doi rămaseră în ușă, parcă păzind-o cu umerii lor lați.

Secretarul își începu discursul obișnuit:

— Scuzați, vă rog, dar domnul Președinte este foarte ocupat. Aveți bunătatea să-mi spuneți numele dumneavoastră, și am să-i comunic că l-ați căutat.

Omul nu venise însă pentru asemenea discursuri. Ocoli biroul și-l apucă pe secretar de nasturele hainei!

— Ascultă, mă, linge talere, du-mă la stăpînă-tu că n-am timp de pierdut!

Domnul Costică auzise zgomotul, de dincolo. Deschise ușa, furios, să-l dea afară în brînci pe necioplitul care vorbea așa în casa lui.

— Cum îți permiți dumneata, domnule...? începu, spumegînd.

Celălalt înaintă un pas, fără să se sinchisească de furia lui.

— Domnul (cutare)? întrebă, scurt.

— Da! Ce dorești?

— În numele legii, ești arestat!

CAPITOLUL XVI

Pătimirile

Dar pentru ce? Oricine știa că doar domnul Costică era un om cinstit! Dovada cea mai bună, el însuși nu știa pentru ce fusese arestat.

— Este o greșeală, domnule! îi spunea pe drum detectivului, care îl ținea de cot. Să nu uiți că Prefectul Poliției mi-e foarte devotat. Să știi de pe acum că s-ar putea să ai neplăceri.

— Bine, bine! O să vedem noi.

— Încotro mergem?

— Ai răbdare și ai să afli!

Arestatul nu putea să-și dea seama de drumul făcut, fiindcă duba în care-l băgaseră n-avea nici un geam. Stăteau orbește, pe întuneric, el cu detectivul pe o banchetă, cei doi agenți pe cealaltă.

„Lasă, mai bine așa! se gîndea domnul Costică, în dubă nu mă vede nimeni."

Nu după mult timp, intrară într-o curte unde se opriră. Ușa se deschise.

— Hai, mișcă-te! mîrîi detectivul.

Arestatul recunoscu palatul Prefecturii de Poliție.

— Ah, ce bine, exclamă, coborînd. Cred că am sosit

la timp să-l mai găsesc pe amicul meu. Dar de ce ați intrat pe poarta de din dos?

Tot vorbind, dădu s-o ia pe scări în sus, spre cabinetul Prefectului.

— Hei. hei, încotro?

Detectivul îl apucă zdravăn de umeri și-l împrînci în jos, pe scări. Domnul Costică se duse de-a rostogolul în beci, unde, la lumina turbure a unui bec afumat, se mai vedeau vreo douăzeci de inși.

— Iacă și un boier! strigă unul dintre ei, amestecînd o pereche de zaruri în pumn.

Ceilalți îl înconjurară pe noul venit. Unul îi pipăi pardesiul.

— Pun prinsoare că-i nevinovat! zise altul, făcînd cu ochiul.

Tot beciul izbucni în rîs.

— Păi să știți că sînt nevinovat!

— Gura, frumosule! i-o reteză cel cu zarurile, de care părea că ascultă toți.

Domnul Costică îi privi, neliniștit.

— Dumneavoastră sînteți . . . sînteți . . . hoți?

— Da!

— Vai de mine! Ce să mă fac? Am ceva bani la mine!

— Nu te-a percheziționat sus?

— Nu.

— Ai avut noroc. Dă repede portofelul, să ți-l păstrez eu. Hai, pînă nu vin să ți-l ia.

— Poftim, păstrează-l! Și-ți mulțumesc foarte mult. Care este numele dumitale?

— Mandache.

— Domnule Mandache, am încredere în dumneata.

Ceilalți hoți izbucniră încă o dată în rîs. Mandache le făcu cu ochiul, apoi se prefăcu mînios:

— De ce rîdeți, mă?

Domnul Costică umblă cu ochii după un scaun, să stea jos; dar nu găsi nici unul. Dacă văzu că n-are încotro, dădu să se așeze pe marginea priciului, patul comun, de scîndură goală.

— Șefule, saltă de-acolo! E patul nostru! mîrîi unul dintre hoți.

— Scuzați-mă, n-am știut.

— Dacă vrei să stai, taxa e un pol.

— Cu plăcere; domnule Mandache, fiți bun și plătiți-i dumneavoastră.

— Da' ce, tu ești frate cu mine, să plătesc eu?

— Am vrut să spun, din banii mei, domnule Mandache, nu vă supărați!

— Care bani, mă, belaliule? se răsti hoțul, venind spre el, amenințător.

— Portofelul meu . . .

— Ce portofel? Pesemne ai visat. Ia auziți, mă! Mi-a dat mie vreun portofel?

— Nu! strigară hoții, într-un glas.

— Hai, șefule, întrebă hoțul de adineaori, dai polul, sau ce faci?

— Păi toți banii mei au fost în portofel.

— Ia caută-te, vezi, poate găsești ceva.

— N-am.

— Și cum îndrăznești să vii la închisoare fără bani?

Domnul Costică simți că-și pierde judecata, nu mai înțelegea nimic. Își împreună mîinile pe piept și zise, disperat:

— Domnilor hoți, aveți milă de mine. N-am făcut nimic rău . . . Așteptați puțin și au să mă scoată de aici. Sînt bun prieten cu Prefectul Poliției. Am să vorbesc și pentru dumneavoastră.

— Ha, ha, ha! Ești prieten cu Prefectul? Ha, ha, ha! Mai bun prieten sînt eu! zise, prăpădindu-se de rîs, unul dintre hoți.

— Zău că nu vă mint, domnilor! O să vedeți. O să-l rog pe paznic să-l cheme pe domnul Prefect. Are să vină numaidecît și are să fie nenorocit de cele ce s-au întîmplat.

— Ei nu, zău? Ia hai să vedem!

Domnul Costică se duse la ușă și începu să ciocănească.

— Ce vrei? strigă paznicul, printr-o ferestruică.

— Domnule paznic, eu sînt cel mai bun prieten al domnului Prefect. Mă numesc domnul Costică, știe el. Fii bun și anunță-l că din greșeală am fost dus în beci și închis.

— Pentru asta m-ai chemat? urlă paznicul. Ascultă, mă, dacă nu te liniștești, viu la tine cu vîna de bou!

— Dar, domnule paznic, nu te supăra, se face noapte și trebuie să mă duceți acasă. Unde am să dorm?

— Ha, ha, ha! rîseră hoții.

Domnul Costică rămase în fața ușii, prostit.

— Cu o sută de lei îți dau locul meu în pat, zise Mandache, mărind prețul fără rușine. Hai, aruncă suta și culcă-te. Poate ești obosit.

— Fiți bun, domnule hoț, și luați-o din portofel.

— Mă, tu n-auzi că n-ai avut portofel?

— Atunci de unde să vă dau?

— Ceas ai?

— Am! făcu domnul Costică.

— Îl primesc în locul sutei. Dă-l încoa, și culcă-te! Uite, locul dinspre geam e al meu.

Noul arestat își puse pardesiul sub cap și se culcă pe scîndura goală a patului de închisoare. Nu era chiar rău, îi amintea anii de cocină, ceea ce îl înduioșa.

„Numai o mînă de paie dacă ar fi, și n-aș mai dori nimic!" își zicea, furat de somn.

Apoi ațipi.

— Hei, șefule, scoală!

Cu aceste cuvinte în urechi, se trezi după un timp, buimac.

— A venit Prefectul? întrebă, frecîndu-se la ochi.

— Prefectul? A fost, dar te-a văzut dormind și n-a vrut să-ți strice somnul.

— Foarte frumos din partea lui!

— Hai, acum dă-te jos!

— S-a făcut ziuă?

— Nu; e miezul nopții. Dar mă culc eu.

— Păi cum? V-am plătit!

— Și dacă mi-ai plătit crezi că ai toată viața dreptul la pat? Hai, dă-te jos!

— Dar, fie-vă milă, domnule hoț! Sînt foarte obosit.

— Mai dă o sută de lei.

— Știți că nu am.

— Atunci, ce să-ți fac?

Domnul Costică oftă.

— Am un inel; nu vă trebuie?

— Ce fel de inel?

— De aur.

— Și piatra?

— Diamant.

— Bine. Culcă-te! Dar să nu-ți închipui că ți-am lăsat patul pe veci!

Domnul Costică dădu să-și pună capul jos; numai

că se izbi în scîndura tare; pardesiul nu mai era la căpătîi.

— Domnule, n-aţi văzut pardesiul meu? întrebă rugător.

Mandache întoarse capul şi-l privi plictisit.

— Se vede că nu eşti în toate minţile, mă zărghitule! Ce, ai venit cu pardesiu pă tine?

CAPITOLUL XVII

Ura populară

A doua zi veniră să-l ia pe domnul Costică la Judecător.

— În sfîrşit, îmi dă drumul! le spuse hoţilor, bucuros. Vă mulţumesc că m-aţi găzduit.

În faţa arestului aştepta duba.

— Urcă! porunci detectivul.

— Puteaţi să chemaţi automobilul meu. Dar dacă v-aţi deranjat şi aţi venit cu al dumneavoastră, vă mulţumesc!

În faţa dubei, aşteptau cei doi agenţi.

— Foarte frumos din partea dumneavoastră, că mă conduceţi! le spuse domnul Costică, politicos.

Apoi se urcară, şi duba porni.

— Îmi pare rău că n-am poruncit la hotel să-mi pregătească baia. Dar nu-i nimic; o să aştept. Poate urcaţi şi dumneavoastră cu mine, la un păhăruţ cu lichior. Mi-ar plăcea să fiţi oaspeţii mei.

— Ia mai tacă-ţi gura! îl repezi detectivul, plictisit.

— O! Scuzaţi!

Şi domnul Costică nu mai zise nimic.

Pe urmă, ceea ce urmă fu de neînţeles. În locul hotelului, cînd coborî, văzu Palatul de Justiţie. Pe scări, aştepta o mare mulţime de oameni.

— Mai este vreo formalitate de făcut? întrebă domnul Costică.

Apoi, fiindcă nu primi nici un răspuns, se gîndi: „Pre-

ședințele tribunalului ține probabil să-mi ceară scuze. Foarte frumos din partea lui, dar n-ar fi trebuit neapărat."

În clipa cînd puse piciorul pe prima treaptă a scării, mulțimea izbucni în strigăte:

— Uite-l! Uite tîlharul care ne-a sărăcit! La pușcărie cu el! Hoțule! Huo!

— Huo! La spînzurătoare! strigau alții, mai furioși.

— M-ai lăsat pe drumuri, tîlharule! răcni un bătrîn, repezindu-se la el.

Cu greu izbutiră agenții să-l dea înapoi. Domnul Costică nu înțelegea nimic. „Pesemne că visez", se gîndi.

— La spînzurătoare, banditul! Huo! strigau oamenii, ridicînd pumnii.

— De mine e vorba? îl întrebă domnul Costică pe detectiv.

Acesta îl smuci de braț, pe scări în sus, fără să-i răspundă.

— Am să-ți scot ochii, banditule! îl amenință o bătrînă doamnă, cu fața udă de lacrimi. Mi-ai mîncat zestrea fetiței.

— N-am... n-am mîncat nimic, stimată doamnă...

— Hai, mișcă! îl smuci detectivul.

Cei doi agenți mergeau înainte, ca să deschidă drumul. Văzînd că nu pot ajunge la vinovat, oamenii începură să arunce în el cu mere stricate, cu cartofi și cu bulgări de pămînt.

— Nemernicule! Uite-l cum s-a îngrășat, sugîndu-ne pe noi! urla mulțimea.

Domnul Costică se uită cu jind după cartofii și merele stricate de pe jos. I-ar fi plăcut să poată aduna cîteva în buzunare, merele stricate îi plăcuseră de cînd era mic. Și oamenii aruncau mereu; era de mirare cum putuseră găsi atîtea.

— Banditule! Tîlharule! Netrebnicule! Ai să plătești tot ce-ai făcut!

Ce ciudat i se părea totul! Acum cîțiva ani, tot oamenii aceștia aruncau cu flori și-l aclamau! „Păcat de mere!" se gîndi. Ar fi putut să i le arunce rîndul trecut, în loc de flori. I-ar fi făcut mai multă plăcere.

— La spînzurătoare! urla mulțimea.

Domnul Costică urcă scările, cu codița între picioare, speriat, tremurînd, de parcă l-ar fi dus la tăiere. Cînd

să intre pe uşă, sus, cîţiva inşi mai furioşi trecură peste agenţi şi îi scăpară nişte pumni în spinare.

— Oameni buni, de ce daţi? Ce v-am făcut? îi întrebă, buimăcit, gata să izbucnească în plîns.

Fără să ştie cum, tras într-o parte, smucit în alta, îmbrîncit, stîlcit, se pomeni la Judecătorul de instrucţie. Judecătorul fusese într-o vreme vicepreşedintele Ligii. „Slavă Domnului! îşi zise domnul Costică. Am dat, în sfîrşit, peste un prieten!" Şi înaintă spre birou, cu mîna întinsă, zîmbind:

— Dragul meu, ce întîmplare neplăcută! Bine că te-am întîlnit!

Dar ameţi, năuc şi ţeapăn. Judecătorul îi aruncă o privire în stare să-l străpungă, întocmai ca un cuţit bine ascuţit.

— Scuzaţi... începu să se bîlbîie. Nu ştiu ce s-a întîmplat. Cred că e vorba de o greşeală. Nu ştiu pentru ce am fost adus aici.

— Vorba! strigă, tăios, Judecătorul. O să afli numaidecît. Cunoşti asta?

Şi-i arătă o hîrtie din dosar.

— O cunosc! zise domnul Costică, îmbîrligîndu-şi coditza. E semnătura mea.

— Dar asta?

— Tot a mea!

— Şi asta?

— Şi!

— Recunoşti toate aceste semnături?

— Cum să nu!

— Nu mai am nimic de întrebat. Luaţi-l de aici!

— Dar n-am aflat nimic, onorate domnule Judecător!

— Nici nu e nevoie. O să afli la proces.

Şi iarăşi îl scoaseră printre oameni. Şi iarăşi îl îmbrînciră, îl înghiontiră, îl bătură cu mere stricate. Şi iarăşi strigară:

— Uite nemernicul care ne-a nenorocit! La spînzurătoare cu el!

Acum, fiindcă se aflase de venirea lui, se strînsese mai multă lume, era acolo poate peste jumătate din oraş, adică mai toţi care cumpăraseră acţiuni.

Cu multă greutate îl urcară agenţii în dubă. Automobilul puşcăriei porni în goană, pe străzi, ca să nu

mai stîrnească huiduieli. Însă oamenii care veneau la tribunal, recunoscînd duba de departe, se opreau în stradă și aruncau după ea cu mere stricate și cu cartofi.

Tabla răsuna înăuntru de parcă ar fi tras cu tunul. Domnul Costică își ținea mîinile la urechi, dar degeaba, tot auzea strigătele oamenilor furioși:

— La spînzurătoare, banditul! Nu-l lăsați să scape!

„Lasă c-o să vină procesul! își zicea, ca să se liniștească. La proces o să aflu ce am făcut!"

CAPITOLUL XVIII

La Curtea cu Juraţi

Hoții din arestul Prefecturii erau zece, cu Mandache cu tot, deși acesta făcea el singur cît o sută de hoți. În fiecare seară, domnul Costică trebuia să curețe douăzeci de pantofi, să perie zece pantaloni și zece haine, să cîrpească toate rupturile care se iveau în coate, să coasă la loc nasturii pe care ziua hoții și-i rupeau ca să-i joace la noroc. Pe deasupra trebuia să mătură arestul, să aducă apă, să care gunoiul, să facă, într-un cuvînt, toate corvezile.

— Costică, vino aici!... Costică, du-te dincolo!... Costică, fă asta!... Costică, fă p-ailaltă!...

Toată ziua nu auzea altceva. După masa de prînz, cînd hoții se odihneau, trebuia să-i apere de muște, iar seara îl scărpina pe Mandache la tălpi, pînă ce șeful hoților adormea.

Atunci avea voie și el să se culce, însă nu în pat, ci într-un colț, pe ciment. „Numai de-aș ajunge odată la proces..." Nimeni nu-i spunea cum o să fie procesul și cînd.

Într-o zi, intră pe ușă un tinerel, îmbrăcat foarte sclivisit. Părul, la ceafă, îl purta retezat drept, ca un breton, care de felul lui se face pe frunte, nu la spate, și li se potrivește doar fetelor. Cămașa se termina cu un guler înalt, ieșind vreo patru degete din haină, ca un bandaj

ghipsat, pus să-i țină capul pe umeri, nu care cumva să-l piardă. Un curmei de cravată, o cîrpă îngustă, ca un limbric, cu un nodișor cît bobul de porumb, se scurgea de sub guler între reverele hainei, iar acestea se prelungeau în jos pînă spre poale, care și ele erau atît de lungi, că ajungeau la două palme de genunchi. Ce loc rămînea în jos, pentru pantaloni, nu era mare lucru, căci aceștia se terminau mai sus de glezne, lăsînd să se vadă ciorapii albi, vîrîți în pantofii cu patru rînduri de talpă.

— Aoliu! făcu Mandache, văzîndu-l. Mîncate-ar neica de malagambist!

Domnul Costică nu înțelese vorba, dar nici nu avu timp să se gîndească la ea.

— Cine-i escrocul? întrebă tînărul, dîndu-și ifose.

Răspunsul veni de la Mandache: „Uite-l!" Învinuitul n-avea cum înțelege că era vorba de el, nu cunoștea cuvîntul „escroc", după cum nu-și cunoștea nici vina.

— Va să zică, tu ești! Vino aici să stăm de vorbă. Sînt avocatul tău.

Domnul Costică se bucură.

— Ghiță Bivolaru te-a trimis?

— Întîi vorbește cu mine cum se cuvine, se răți tînărul avocat, că n-am păzit porcii împreună! Pe urmă, află că nu m-a trimis Ghiță Bivolaru, ci Tribunalul, fiindcă n-ai alt apărător. Nimeni din oraș n-a vrut să fie avocatul tău! Ai înțeles? A căzut beleaua pe mine!

— Am să vă plătesc, onorate domnule avocat. Am bani.

Hoții ciuliră urechile.

— Am la hotel două geamantane pline cu bani.

— Banii de la hotel s-au ridicat, o dată cu hîrtiile tale. Două geamantane, cît spui, și n-ajung să despăgubească măcar un sfert din cei escrocați.

— Dar asociații mei trebuie să aibă destul, fiindcă abia au încasat banii pe acțiuni.

— Nu cumva știi tu unde pot fi găsiți?!

— Cum să nu?! Adresele lor sînt la birou.

Tînărul avocat își pierdu răbdarea:

— Ascultă, mă, vrei să faci pe prostul?

— Vai de mine?!

— Atunci trebuie să-ți spun că asociații tăi au fugit.

— Unde?

— Asta poate știi tu.

— Eu? Zău că nu!

— O fi și-așa! Pînă una-alta, ai rămas singur să dai socoteală de faptele voastre.

— Păi eu n-am nici o vină!

— Ai iscălit.

— Asta da! Îmi place să iscălesc! se bucură domnul Costică.

— Atunci ai să plătești.

Și iată-l pe domnul Costică la Curtea cu Juri, într-o zi, la începutul lui ianuarie.

— Să intre acuzatul! auzi un glas, aspru, răzbind din sala cea mare a Palatului de Justiție.

Jandarmii îl împinseră de la spate și el se pomeni în boxa (el i-ar fi spus țarc) în boxa acuzaților, în fața unei mulțimi uriașă, care-l primi huiduind:

— La ocnă, tîlharul! Huo! . . .

Președintele sună din clopoțel, să se facă liniște.

— Ședința e deschisă!

Un om în haine negre, sărăcăcioase, se ridică în picioare și începu să citească dintr-un dosar. Domnul Costică nu înțelegea nimic, își plimba nevinovat ochii prin sală, căutîndu-și cunoscuții. În țarcul unde stăteau Juratii, la rînd, drept în fața lui, îl zări pe Rectorul Universității.

— Salutare, salutare, prietene! Ce mai faci? îl strigă, vesel, făcîndu-i semn cu mîna.

Rectorul se încruntă.

— Liniște! strigă mînios Președintele, sunînd din clopoțel.

În stînga Rectorului stătea Primarul, iar în dreapta lui, Prefectul. Episcopul stătea în rîndul al doilea, la mijloc.

„Ia uite ce de prieteni s-au adunat la un loc! Apăi dacă e să mă judece ăștia, la sigur am scăpat! . . .“

După ce omul în haine negre termină de citit, începură să-l întrebe pe acuzat: cum îl cheamă, de cîți ani e, ce carte a învățat, ce meserie are.

Pe urmă, Președintele ridică niște hîrtii în sus și i le arătă:

— Cunoști iscăliturile astea?

— Cum să nu! Eu cu mîna mea am iscălit.

— Prin urmare, recunoști?

— I-auzi vorbă!

— Domnilor Juraţi, sări avocatul tinerel, sinceritatea acuzatului trebuie să vă dea de gîndit! Un om vinovat nu vorbeşte aşa.

Procurorul sări din partea cealaltă:

— Nici dumneata nu crezi ce spui. Mărturiseşte!

— E adevărat! Domnilor Juraţi, am fost numit să apăr pe acest criminal, şi am datoria să-l apăr, ceea ce vedeţi că am încercat să fac. Trebuie să vă mărturisesc însă că sînt îngrozit de faptele lui! . . .

După aceste vorbe atît de bine simţite, şedinţa se întrerupse o jumătate de oră, pentru ca Juraţii să bea o cafea şi să se înţeleagă între dînşii dacă acuzatul este sau nu vinovat. Cînd se înapoiară în sală, lumea începu să strige:

— La ocnă cu nelegiuitul! Să nu fiţi miloşi!

Preşedintele sună din clopoţel, apoi întrebă:

— Domnii Juraţi ce au de spus?

Aceştia se ridicară în picioare şi, la semnul Episcopului, vorbiră toţi într-un glas:

— Îl socotim vinovat!

Preşedintele îşi băgă nasul în nişte cărţi mari, cu legi, apoi, după cîteva clipe, puse mîna pe clopoţel.

— Avînd în vedere părerea Juraţilor, începu, şi în conformitate cu legile, acuzatul este condamnat la douăzeci de ani ocnă!

O parte din oamenii aflaţi în sală începură să aplaude:

— Bravo! La ocnă, nemernicul!

Alţii însă nu erau mulţumiţi:

— Ce-i aia douăzeci de ani? Pe viaţă, pe viaţă! La sare! Să simtă ocna, ticălosul!

Preşedintele sună din clopoţel.

— Acuzat, mai ai ceva de spus?

— Eu? Nimic, dom' Judecător. Aş vrea numai să-mi spună cineva de ce-am fost adus aici . . .

— Face pe prostul! La ocnă, nelegiuitule! striga mulţimea.

— Lasă că ştii tu de ce!

— Cînd ai să tai sare, o să-ţi aduci aminte tot ce ai uitat!

„Cum adică să tai sare? se mira domnul Costică, în timp ce-l împingeau spre dubă. Că eu am văzut sarea bulgări, în ieslea vacilor, nu era tăiată deloc!"

CAPITOLUL XIX

Viața la ocnă

Dacă n-ar fi avut lanțuri la mîini și la picioare, domnul Costică ar fi fost tare bucuros de drumul început. Mai întîi, mersul cu trenul! Era foarte bine să se uite pe fereastră, odihnit, nesupărat de nimeni, să vadă cîmpii, dealuri și munți, sate, orașe, fabrici. Nici nu visase vreodată că o să ajungă prin atîtea locuri! Mai erau sute de gări, de poduri peste ape albastre, de cantoane. În depărtare se vedeau alte sate, cu acoperișurile vesele, roșii, printre pomii în floare. Căci tocmai venise primăvara, cu aerul ei călduț și molatec.

Frumoase zile!

Domnul Costică ar fi vrut să nu se termine drumul niciodată. Cîmpiile erau pline de semănători; îi cunoștea, fiindcă trăise printre ei. Și-i era dor! Pe alocuri, zărea, din depărtare, porcii ieșiți la rîmat pe marginea satelor.

„Ce rău de ei că nu merg cu trenul!" se gîndea.

Pe urmă mai era mîndru și de hainele noi pe care i le dăduseră, niște haine cum nu mai văzuse la nimeni în oraș: cenușii, cu dungi albe, late. În cap avea un fel de scufie, vărgată ca hainele.

„Ia te uită, ce modă frumoasă!" se minuna, încîntat de noua lui îmbrăcăminte, atît de originală.

Trenul merse zile întregi, apoi, într-un revărsat de zori, la sfîrșitul săptămînii, se opri într-o gară mai răsărită, la poalele munților.

— Ocnele-Adînci, zece minute oprire! strigă conductorul.

Ușile vagonului se deschiseră:

— Hai, jos, mișcă!

Domnul Costică se mișca anevoie, cu atîtea fiare pe el.

— Săracul! îl căinară niște femei.

Una îi întinse o bucată de pîine și cîteva ouă fierte. Domnul Costică le luă, deși nu-i era foame.

— Automobilul n-a venit? se miră, cînd ajunseră în spatele gării.

Paznicul îl luă în rîs:

— Da' pe jos nu poți să mergi? Mă, mare boier trebuie că ești tu!

Nu că era boier, dar de cînd cu închisoarea, nu avusese prilejul să umble pe jos; tot cu duba îl duceau, cu duba îl întorceau...

Aici însă, nefiind dubă, străbătură orașul cu piciorul. Lumea se oprea pe trotuare și-l privea cu milă, cum își tîra lanțurile.

— Vai de capul lui! ziceau oamenii, în neputință să-l ajute.

Pe la ferestre se vedea cîte o femeie, ștergîndu-se la ochi.

„Aici e lumea mai bună!" se gîndi domnul Costică, emoționat de această primire binevoitoare.

La urmă-urmei, se putea spune că prea trăise zgomotos pînă acum, găsise un prilej binevenit să se odihnească; orașul acesta mic era tocmai nimerit pentru vacanță.

Nu știa ce-l așteaptă!

Abia ajuns la închisoare, îl puseră în viteză, tuns, bărbierit, îmbăiat, uns cu gaz de sus pînă jos.

— Gata? Duceți-l!

Curtea închisorii era mare, dar nu se vedeau nicăieri ocnașii.

„Poate le-o fi dat vacanță de Paști!" se gîndi domnul Costică. E drept, Paștele bătea la ușă.

În mijlocul curții se vedeau niște magazii, de unde se auzea zgomot de motor. Acolo îl duseră.

— Ține astea, și ai grijă cum le păstrezi! îl întîmpină un gardian, întinzîndu-i o lopată și un tîrnăcop.

În peretele magaziei era un fel de dulap mare.

— Hai, intră! îi porunciră.

Domnul Costică se supuse, fără să înțeleagă. Paznicii închiseră ușile cu gratii ale dulapului, apoi făcură semn omului de la motor. Îndată, dulapul porni în jos, cu mare viteză, spre fundul pămîntului.

„Am înțeles! se gîndi noul ocnaș. Vor să mă ducă în iad. Nu-i nimic! Cu sfinții am avut de-a face! Să-l văd acum și pe Scaraoschi!"

După cîteva clipe, în puțul pe care cobora ascensorul se făcu întuneric și frig. Un miros umed, sărat, pătrundea în dulapul mișcător.

„Ori poate vor să mă facă saramură!“

Drumul în jos ţinu mult timp. Într-un tîrziu, dulapul îşi încetini mersul, apoi, izbindu-se de ceva, se opri în faţa unei deschideri luminată nelimpede de făclii. Un paznic deschise uşa.

— Numărul 5005? Bravo! Bine ai venit! zise, aplecîndu-se să vadă cifrele scrise la piept, pe haina vărgată.

— Bine te-am găsit! se grăbi să răspundă vesel domnul Costică, întinzîndu-i mîna.

Paznicul se încruntă:

— Aşa vorbeşti cu mine, mă? Vrei să te bag la gherlă din prima zi? Mîna pe tîrnăcop! Marş la lucru!

Domnul Costică învăţase să nu se mai mire de nimic. Înşfăcă tîrnăcopul din ascensor şi porni să-şi ia lucrul în primire.

Ocna era o hrubă nemărginită, cu pereţii suri, brăzdaţi de linii vinete, care arătau aşezarea diferitelor straturi de sare. Deasupra, bolta nu se vedea, fiindcă lumina făcliilor nu ajungea aşa de sus; numai din cînd în cînd, cîte un colţ de sare sticlea, ca o stea, şi atunci îţi venea să te crezi nu în ocnă, ci sub cerul deschis al lui Dumnezeu.

Undeva mai în fund, se auzeau tîrnăcoapele lovind sarea; din cînd în cînd se mai auzea şi cîte un paznic, strigînd. Ocnaşii nu aveau voie să vorbească, ci numai să gîfîie, dar nu prea mult.

— Bună ziua, domnule paznic! salută domnul Costică. Bine te-am găsit sănătos! Merge treaba, merge?

— Mă, cine te-a învăţat să vorbeşti aşa? Ia uite-te la el! se minună paznicul.

Apoi, deodată, se încruntă.

— Bagă tîrnăcopul în sare, tîlharule, şi să nu mai scoţi un cuvînt, că te snopesc! Mie să-mi spui: „Să trăiţi, Măria Ta!“, nu cum mi-ai spus tu!

— Am înţeles, Măria Ta! Să trăiţi!

Omul se îmbună:

— Ei bravo! Aşa vezi! Acum pune mîna pe tîrnăcop!

Domnul Costică se uită întîi să vadă ce făceau ceilalţi. Ocnaşii, goi pînă la brîu, aşezaţi pe un rînd, spărgeau sarea în bulgări mari, pe care îi strîngeau grămezi. Alţii o urcau în vagonete, iar alţii împingeau vagonetele pînă la un ascensor mare din fundul ocnei.

— Hai, pune mîna, pune mîna! strigă paznicul.

Noul ocnaș se apucă să sape cu sîrg. Curînd, năduseala îl acoperi de sus pînă jos, dar el nu se lăsă. Lovi înainte, gîfîind, gemînd, icnind, desprinzînd bulgări mari din stîncă...

Seara, cînd se sună sfîrșitul lucrului, era frînt de oboseală, dar spărsese mai multă sare decît toți.

Paznicul îl lăudă:

— Bravo! Ai să ajungi un ocnaș bun!

— Mulțumesc! zise domnul Costică, modest.

Apoi fură scoși sus, unde li se dădu de mîncare, dintr-un cazan uriaș.

— Ciorba asta este o porcărie! mormăi unul. Miroase a lături!

— Dă-mi-o mie, dacă nu-ți place! se repezi domnul Costică.

Nu mirosea chiar a lături, dar avea, oricum, ceva asemănător. Cum muncise de zor și era foarte flămînd, mîncă vreo cinci-șase castroane, de la toți vecinii săi care strîmbau din nas.

„A trebuit să viu la ocnă, se gîndea, ca să găsesc și eu o mîncare mai ca lumea!"

După masă, ocnașii fură lăsați să se plimbe o jumătate de oră prin curte, apoi merseră la culcare, în niște dormitoare mari. Odată ajunși înăuntru, în jurul domnului Costică se strînseră mai mulți.

— Ascultă, mă, grozavule! mîrîi unul. Să nu mai faci pe viteazul la lucru, că naiba te ia!

— Da' de ce?

— Fiindcă dacă tu sapi mai mult, o să ne pună și pe noi să facem la fel!

— Așa are să fie bine! O să scoatem sare pentru toată lumea. La noi în sat nu se găsea destulă. Nea Grigore Inimă-Acră se plîngea mereu că-i scumpă!

— Și-ai s-o ieftinești tu?

— Sigur!

— Mai bine bagă-ți mințile în cap!

După aceste cuvinte se culcară și în curînd începură cu toții să sforăie.

Domnul Costică dormi neîntors, de frînt ce era, și nu se trezi pînă ce nu veniră la el paznicii, cu răcnete.

„Ce bine că nu mai trebuie să te îmbăiezi!"

Îndată coborîră în curte, unde li se dădu cafeaua, de orz prăjit. Bău pe puțin vreo zece castroane, fiindcă foarte mulți ocnași n-o puteau suferi, pretinzînd, ca și despre ciorbă, că miroase a lături.

„Parcă știu ei ce-i bun!"

Apoi ascensorul îi coborî în ocnă, unde lucrul reîncepu ca în ajun.

— Bravo, 5005! făcea paznicul, din cînd în cînd, văzîndu-l cu cîtă tragere de inimă lucra.

Duminică dimineața, după ce se făcu slujba religioasă, directorul ocnei îl lăudă pe domnul Costică pentru sîrguință. Domnul Costică era foarte fericit, nu credea că la ocnă o să fie așa de frumos.

— Drept răsplată pentru purtarea ta, spuse directorul, la sfîrșit, o să-ți dăm mîncare separată, din cratiță.

Noul ocnaș se îngălbeni.

— Domnule director, vă rog cu respect, nu vă supărați, dar lăsați-mă să mînînc mai departe, de la cazan.

Toate capetele se întoarseră mirate spre el.

— Și de ce? Nu te bucuri de hatîrul pe care ți-l fac?

— Ba da, să trăiți! Vă sînt recunoscător. Dar... dar...

— Hai, spune!

Deodată, chipul domnului Costică se lumină:

— Nu vreau să trăiesc mai bine decît ceilalți ocnași. Ca să ispășesc greșelile!

— Bravo! Pentru acest răspuns, am să-ți dau din mîncarea mea!

Domnul Costică era nenorocit, în timp ce toți ocnașii, ba chiar și paznicii, îl pizmuiau. Curînd însă îi trecu prin gînd că ar putea schimba mîncarea cu ceilalți, pe ascuns, căpătînd în locul ei fiertură de la cazan. Ceea ce și făcu. Din ziua aceea, ocnașii începură să țină la el.

— Ești un camarad bun! spuneau.

Și nu se mai supărau dacă-l vedeau că mănîncă prea mult. Ba, dimpotrivă, se luau după el. În cîteva săptămîni, ocna începu să scoată de două ori mai multă sare ca pînă atunci.

Toată lumea, începînd cu directorul și terminînd cu ultimul ocnaș, era foarte fericită. Iar domnul Costică mai mult decît toți.

CAPITOLUL XX

Banda Cîinelui-Roşu

Erau între ocnaşi cîţiva, unul poreclit Cîinele-Roşu, altul Cantalup, altul Cuţit-Ascuţit, alţii în fel şi chip, care de la un timp se adunau prin colţuri şi vorbeau pe furiş. Cînd vedeau venind paznicii, se prefăceau că spun poveşti:

— Şi aşa, băiatul babei şi al moşneagului merse prin pădure, merse, merse, pînă ce întîlni...

După ce paznicii treceau, reîncepeau să şuşotească.

Într-o noapte, domnul Costică nu putea dormi, îi bătea luna în fereastră. Se zice de cîini că latră la lună. Lui îi venea să guiţe, măcar o dată, prelung, cu alean, să-şi mai audă glasul de porc.

Cum spun, în noaptea aceea nu putea dormi, cînd auzi pe ocnaşii cu pricina, strînşi toţi sub un pat, făcînd planuri.

— Mîine, în timpul prînzului, cînd paznicii îşi fumează ţigările!... zicea unul.

— Atunci, nu mai amînăm încă o dată!

— Nu! De data asta, e hotărît!

După o pauză, cel ce vorbise primul începu să împartă rolurile:

— Tu, Cantalup, stingi făcliile, ca să se facă întuneric în toată ocna!

— Bine!

— Tu, Cuţit-Ascuţit, răstorni vagonetul, să nu ne poată urmări. Ceilalţi, o luaţi la goană prin galeria părăsită.

— S-a înţeles.

De frică, domnul Costică nu mai putu să doarmă toată noaptea. Înţelesese că ocnaşii aveau de gînd să evadeze şi nu ştia ce trebuie să facă: să-şi ţină gura, sau să-i dea de gol?

Şi într-un fel, şi în altul, i se părea urît.

În zorii zilei, cînd goarnele sunau deşteptarea, avea un plan bine ticluit...

În timpul lucrului, căută să fie lîngă Cîinele-Roşu. Cuţit-Ascuţit şi Cantalup nu erau însă nici ei prea departe.

— Ce mai faceți, domnule Cîine-Roșu? Sănătos, voinic? întrebă politicos.

— Mulțumesc, bine! Dumneavoastră?

— Ei, și eu, ceac-pac! Ce pot face?

— Vă prieste sarea, domnule Costică?

— Mulțumesc dumneavostră, domnule Cîine-Roșu, n-aș putea să mă plîng!

— Atunci îmi pare bine!

După acest schimb de vorbe politicoase, își văzură fiecare de tîrnăcopul lui, un timp.

— Credeți în vise, domnule Cîine-Roșu? întrebă domnul Costică, mai tîrziu.

— Așa! n-am crezut niciodată. Fleacuri! Numai proștii pot să creadă.

— Foarte adevărat. Și eu sînt de aceeași părere. Dacă ar fi să mă iau după ce am visat astă-noapte, în clipa asta ar trebui să mor de frică.

— Dar ce ați visat astă-noapte? se amestecă în vorbă ocnașul Cantalup.

— Oh! Mai bine să nu-mi aduc aminte! Am visat că, pe cînd săpam la sare, s-a surpat galeria părăsită. Noi sîntem destul de departe, dar oricum...

— Galeria părăsită? făcu Cîinele-Roșu, speriat. Ați visat că se prăbușea?

— Da. Se făcea că eram cu toții în repausul de la prînz, cînd deodată, nu știu de ce, făcliile s-au stins.

— Vai de mine! murmură Cuțit-Ascuțit.

— Și, și, pe urmă? Pe urmă? întrebă Cantalup, tremurînd.

— Pe urmă s-a auzit un bubuit înspăimîntător și am văzut cu ochii mei cum bolta a crăpat și galeria s-a prăbușit.

— Cum ați văzut, dacă era întuneric? se amestecă, bănuitor, Cantalup.

— Ce-ați spus? Că era întuneric? Firește! Dar în clipa aceea s-a făcut o lumină mare. Nu vă aduceți aminte că și în Noul Testament spune ce lumină a fost cînd s-a frînt catapeteasma?

— Spune așa în Noul Testament? întrebă, mai puțin bănuitor, și mai înfricoșat, Cantalup.

— Firește că da! Duminică, dacă vă duceți la bibliotecă, puteți să cereți cartea și să vedeți.

— Asta este o carte sfîntă, nu-i așa?

— Foarte sfîntă!
— Atunci nu poate minți!!
— Nici un cuvînt!
Cantalup și cu ceilalți rămaseră împietriți.
— Și mai departe ce-ați visat? întrebă Cuțit-Ascuțit, după un timp.
— N-am mai visat nimic, că de groază m-am trezit. Dar tremură carnea pe mine și acum, numai cînd îmi amintesc.
În clipa aceea, primul paznic începu să bată cu ciocanul în toaca de fier, vestind repausul de prînz.
Domnul Costică se așează pe un bulgăre de sare, urmărindu-i cu ochii pe cei trei; toți stăteau pleoștiți. Alți cîțiva ocnași le dădeau tîrcoale, așteptînd, fără îndoială, ordinele Cîinelui-Roșu.
Paznicii se adunaseră într-o margine a ocnei, după obiceiul lor, și fumau tutun.
— Ce facem, nene Cîine-Roșu? întrebă un ocnaș, rotindu-se pe lîngă cei trei. Haide, nu începem? Acuma e momentul cel mai bun!
— Nu facem nimic! Sînt semne proaste. Duceți-vă la locul vostru!
„Am nimerit-o! Am izbutit! se gîndi domnul Costică, bucuros. Trebuie să-i mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a ajutat...“
Dar se opri, speriat. Pămîntul începuse să-i tremure sub picioare. Dinspre fundul ocnei țîșni un curent de aer, ca o vijelie, și făcliile se stinseră. În întunericul de iad care urmă, izbucniră strigătele speriate ale ocnașilor, ca și ale paznicilor. Dar totul nu dură decît frînturi de secundă. Apoi, trosnind, peretele de sare, în fundul ocnei, se prăbuși. Bolta, deasupra, crăpă, și prin crăpătură pătrunse lumina zilei. Tot atunci, zgomotul se liniști. Nu mai rămase în aer decît praful de sare, plutind ca un norișor.
Încetul cu încetul, ocnașii se dezmeticeau. Paznicii se dezmeticeau mai greu, fiindcă spaima lor fusese mai mare decît a celorlalți. Nu-i greu de înțeles, un ocnaș se poate lipsi de viață mai ușor!
— Sfinte Doamne! Ce minune! Ce minune, Sfinte Doamne! se cruceau Cîinele-Roșu, Cantalup și Cuțit-Ascuțit.
După ce se cruceau, se loveau cu fruntea de pămînt.

— Sfinte Doamne, Sfinte Doamne! . . .

Şi iar se cruceau, şi iar se dădeau cu fruntea de pămînt.

Însă cel mai nedumerit, mai speriat şi mai năuc era domnul Costică. Dintre toţi, el singur nu putea să-şi dea seama ce se petrecuse. Fiindcă întîmplarea se amesteca în capul lui cu scornelile de la început. Nu mai ştia ce-i minciună şi ce-i adevărat. Nu mai ştia dacă nu cumva visase aievea ceea ce prevestise în ajun sau dacă nu abia acum visa.

După cîteva clipe, cei trei ocnaşi, revenindu-şi din spaimă, se ridicară, tremurînd. Atunci îl văzură, nu departe, pe domnul Costică, rătăcit. Se repeziră spre el, căzură în genunchi, îi luară mîinile şi începură să i le sărute, bîiguind:

— Eşti salvatorul nostru! Ne-ai scăpat de la moarte. Toată viaţa o să-ţi fim recunoscători! Orice dorinţă vei avea, ţi-o vom îndeplini! . . .

Din ziua aceea, domnul Costică deveni cel mai mare om printre ocnaşi. Era mai puţin decît fusese în trecut, cînd un oraş întreg îl venera, dar el nu făcea nici o diferenţă şi se simţea fericit!

CAPITOLUL XXI

Întoarcerea în oraş

La ziua Regelui, directorul ocnei îl chemă pe domnul Costică şi-i spuse:

— În urma bunelor tale purtări, Regele ţi-a redus pedeapsa la jumătate. Dacă scădem anul pe care l-ai făcut, mai rămîn numai nouă. Ai grijă să te porţi şi de aici înainte la fel, ca să scapi mai curînd.

Domnul Costică n-avea de ce să se grăbească; nu-l aştepta nimeni afară, iar aici n-o ducea rău. Dar nu era un motiv să nu asculte îndemnurile directorului, încît îşi văzu de lucru, cu mai mult sîrg.

Acum fusese numit șef de echipă Cîinele-Roșu, Cantalup și Cuțit-Ascuțit ceruseră cu stăruință să lucreze sub ordinele lui, și-l ascultau ca pe un Dumnezeu. Ceea ce spunea domnul Costică era sfînt. Iar treaba în ocnă mergea ca pe roate.

Așa trecură zilele, săptămînile, anii. Cînd se împliniră cinci, Directorul îl chemă în biroul lui.

— Am o veste mare pentru tine! îi spuse, zîmbitor. Ești cel mai bun dintre ocnașii care au trecut vreodată pe aici. Am făcut o cerere, și Regele te-a grațiat.

— Și acum trebuie să plec? întrebă domnul Costică, dezamăgit.

— Da! Nu te bucuri?

— Păi mie-mi plăcea aici!

— Ce-are a face? Aici e locul celor nelegiuiți. Cînd își ispășesc greșelile, noi sîntem bucuroși să-i vedem că se întorc la treburile lor.

În sfîrșit, ce să mai înșir aici tot ce-a spus directorul? A spus și el ce trebuie să spună directorii de închisori.

Cînd a ieșit de acolo și s-a dus să-și adune lucrurile, domnul Costică era foarte amărît.

— Pleci? îl întrebă Cîinele-Roșu.

— Da. Îmi pare rău!

— Și mie.

— Și mie! spuse Cuțit-Ascuțit.

— Mie îmi vine să plîng, adăugă Cantalup.

Domnul Costică îi împăcă pe cît putu:

— Lasă că o să ieșiți și voi!

— Cînd o să fim bătrîni!

— Eu am vrut să vă aștept, dar directorul nu m-a lăsat.

— A făcut foarte bine! Nu trebuie să-ți strici viața pentru noi!

— Vă mulțumesc! Sunteți niște ocnași foarte cumsecade!

După o pauză, Cantalup întrebă:

— Acum, dacă ieși, îi jugănești?

— Ce înseamnă acest cuvînt?

— Le faci de petrecanie?

— Nici asta nu știu.

— Vreau să spun, îi lichidezi?

— Nu înțeleg.

— Ei, Doamne! Cum să-ți mai spun? Îi cureți? Adică le pui cuțitul în coaste?

— Cui?

— Alor care te-au vîrît aici? Pentru ce ai fost condamnat?

— Nu știu. Zice, fiindcă am iscălit niște hîrtii.

— Și cu hîrtiile ce ai făcut?

— Eu? Nimic! Că le-au luat Ghiță Bivolaru și ceilalți.

— Aștia cine sînt?

— Asociații mei.

— Ei n-au intrat la gros?

— La ce?

— La închisoare.

— N-au intrat.

— Atunci de ce nu te-au scăpat?

— Păi cum să mă scape?

— Avocați ți-au pus?

— Nu.

— Dar de spus, ce au spus la proces? Nu i-a întrebat unde sînt hîrtiile?

— Nu i-a întrebat, că ei n-au fost.

— Nuuu? Dar unde erau?

— Nu știu. Că nu i-a găsit nimeni.

— Atunci, au fugit.

— Da.

— Aha! Am înțeles.

— Ce-ai înțeles?

— Că trebuie să le pui lațul de gît!

— De ce?

— Fiindcă ai făcut ocnă pentru ei.

— Păi aici n-a fost rău. Mai ales că v-am cunoscut pe voi!...

Domnul Costică părăsi ocna într-o joi la prînz. Era primăvară, întocmai ca la venire, și munții, dealurile, cerul deasupra păreau că n-au îmbătrînit deloc în acești ani. Ocnașii se adunară în curte, la prînz, și, în fața tuturor, directorul ridică în slavă pe cel ce se elibera. Mulți plîngeau, atît de mișcătoare era cuvîntarea. Cît despre domnul Costică, el se simțea foarte amărît. Mai întîi că-i luaseră hainele frumoase, în dungi, ca să i le dea înapoi pe ale lui. Acum abia se vedea că, oricît o dusese

de bine la ocnă, bietul de el slăbise tare mult! Unde erau umerii lui semeți? Și gîtul grăsuț, și pîntecele rotund? Umerii începuseră să i se cocîrjeze, gîtul i se subțiase, iar pîntecele peste putință să-l mai ghicești sub îmbrăcăminte. Începuse să îmbătrînească, săracul! Pe la tîmple îi apăruseră multe fire albe, iar în jurul ochilor făcuse încrețituri.

— Acum îți dorim drum bun în lume! îi ură directorul, încheindu-și cuvîntarea. Să te porți acolo așa cum te-ai purtat aici, ca să contribui la mărirea renumelui acestei închisori!

Ce să spun, la aceste cuvinte ocnașii izbucniră în lacrimi, atît era momentul de impresionant! Apoi domnul Costică trecu printre rîndurile lor și le strînse mîna la toți. Cu cei trei, Cîinele-Roșu, Cantalup și Cuțit-Ascuțit, se îmbrățișă. Toți trei plîngeau așa de tare încît li se udaseră hainele, de nu se mai deosebeau dungile albe de cele cenușii.

Apoi domnul Costică fu chemat la casierie, unde i se dete o mînă de bani, cît i se cuvenea pe munca lui de cinci ani. Avea, cum s-ar zice, destul ca să înceapă o viață cinstită. De la închisoare, se duse drept la gară, întrebă de tren și cumpără bilet. Apoi zile întregi călători prin locurile pe unde venise ca ocnaș, printre munți și dealuri, pe cîmpii, peste ape, prin gări. Văzu iarăși satele înverzite și porcii rîmînd pe lîngă garduri. Îi venea să sară jos din tren, să rîme alături de ei. Tare îi era dor să mai simtă mirosul reavăn al pămîntului, după ce cinci ani nu mirosise nimic decît sarea.

Tocmai la începutul săptămînii următoare, sosi domnul Costică în orașul său. Înainte de a coborî din tren, scoase din geamantan cîteva decorații, pe cele mai mari, și le agăță pe piept. Pe urmă își potrivi cravata în oglindă, își puse pălăria pe o sprînceană și coborî cu bastonul sub brațul stîng.

În gară nu văzu nici un obraz cunoscut. Bineînțeles că, dacă s-ar fi știut, vechii lui admiratori l-ar fi întîmpinat cu flori. Poate ar fi adus chiar muzica militară și școlile cu drapele.

„Nu-i nimic, mai bine așa! Prea eram obosit!“ se gîndi, împăcat.

Apoi ieși în dosul gării și se urcă într-o trăsură, cu

care porni spre hotel. În cinci ani orașul se schimbase. Pe strada Gării se ridicaseră niște case mari, ca niște cutii, drepte, fără înfloriturí, cu multe etaje. Ferestrele erau așa de multe și de dese, încît casele semănau cu niște faguri de albine.

Apăruseră, de asemenea, o sumedenie de prăvălii, toate pline pînă peste cap de cumpărători. Treburile orașului mergeau bine, după cîte se vedea.

„E rost de zile bune!" se gîndi domnul Costică, frecîndu-și mîinile, ca negustorii.

După cîte putea să-și dea seama, oamenii nu-l recunoșteau. În forfota de pe strada Gării, nimeni nu urmărea cu ochii trăsura care aducea un călător nou. E adevărat că și călătorul se schimbase tare mult. Altfel, poate l-ar fi recunoscut cineva, și dacă l-ar fi recunoscut... Mai bine să nu vorbim!

Numai la hotel nu se schimbase nimic. Era același portar, care salută, înclinîndu-se pînă la pămînt. Înăuntru, același funcționar în haine negre împărțea odăile.

— Mai este liber apartamentul meu? întrebă domnul Costică.

— Ați avut un apartament la noi?

— Firește, numărul unu, la etajul întîi.

Funcționarul rămase cu gura căscată.

— Dumneata ești, ești... se bîlbîi.

— Eu sînt domnul Costică.

— Îmi pare rău, dar nu avem nimic pentru dumneata. Portar, ia geamantanul domnului și du-l la trăsură!

„Nu-i nimic, tot nu-mi plăcea la hotel! se gîndi domnul Costică. O să mă duc la Primar. Cred că o să mă găzduiască foarte bucuros."

Primarul tocmai își stropea florile din grădină.

— Pe cine căutați? întrebă.

— Pe dumneata, domnule Primar. Nu mă recunoști?

— Nu.

— Eu sînt domnul Costică.

Primarul scăpă furtunul din mîini.

— Ai evadat?

— Doamne ferește! Mi-au dat drumul. Am hîrtiile în buzunar.

— Și ce vrei acum?

— M-am gîndit că ți-ar face plăcere să mă găzduiești la dumneata. N-am găsit cameră la hotel.

— Peste putință! Grigore, du geamantanul domnului la trăsură!

În timp ce trăsura pornea, călătorul își spuse:

„O fi având mulți musafiri. Ei, dar nu-i nimic. O să găsim noi."

Și porunci:

— Du-mă la Prefect!

Prefectul nu stătea departe. Întîmplarea făcu să-l întîlnească în poartă, tocmai cînd cobora din automobilul cel nou al Prefecturii, întorcîndu-se din inspecție.

— Bună ziua, bună ziua, domnule Prefect! Ce mai faci? Nu mă recunoști? Eu sînt domnul Costică. Domnul Costică, frate! Ce, m-ai uitat?

— Ce cauți aici?

— Mă, mă, mă! Dar încruntat mai ești! Am venit să te văd.

— N-am timp pentru dumneata! Bună ziua!

Domnul Costică se urcă în trăsură.

„Du-mă la Rectorul Universității!"

Rectorul se așezase la masă, în chioșcul din grădină, cînd se deschise poarta și călătorul, cu geamantanul în mînă, năvăli peste el.

— Salutare, domnule Rector! Așa-i că nu te așteptai să mă vezi?

— Dar cine ești dumneata?

— Ia ghici!

— N-am timp de ghicit. Spune, că mi se răcește supa!

— Ei, atunci să-ți spun! Eu sînt domnul Costică.

— Cine?

— Domnul Costică! Ai uitat?

— Ieși afară, ieși!

„Ce au astăzi, frate, toți, de sînt așa de necăjiți?!" se mira domnul Costică, în timp ce trăsura îl ducea spre Episcop.

Am pomenit de atîtea ori despre Sfinția Sa, dar niciodată n-am spus ce fel de om era și cum arăta. Era un om înalt, slab, cu trupul subțire și uscat, ca de pustnic. Nu fiindcă s-ar fi hrănit cu rădăcini, ca Daniil Sihastru, ci fiindcă suferea de vreo șase-șapte boli, toate la stomac sau primprejur. Oamenii care suferă de stomac sînt recunoscuți ca haini. Acum, să zicem că legătura zilnică cu Dumnezeu, pe care o are un Episcop, îl va îndulci puțin.

— Prea Sfinte, mă cunoşti?

— Mi se pare că da, fiule!

— Eu sînt domnul Costică.

— Atunci nu te cunosc!

— Prea Sfinte, m-au alungat de peste tot. De ce oare?

— Nu ştiu, fiul meu. Dar ai face bine să pleci şi de aici!

— Prea Sfinte, la ocnă, într-o duminică, mi-a citit cineva o întîmplare, dintr-o carte groasă, uite aşa. Era în carte un ocnaş.

— Ştiu! Nu-l chema Jean Valjean?

— Întocmai, Sfinţite Episcop! Şi dacă i-au dat drumul lui Jean Valjean din ocnă, el a nimerit la unul care avea aceeaşi meserie cu Sfinţia Ta.

— Şi ocnaşul, peste noapte, l-a prădat! îl întrerupse Episcopul. Recunoaşte că-i aşa!

— E foarte adevărat. Pe urmă l-au prins jandarmii pe ocnaş cu sfeşnicele Episcopului în desagi, şi l-au adus legat. Păgubaşul însă a spus: „Lăsaţi-l liber, fiii mei! Eu i le-am dat. Ba i-am dat toată argintăria din casă; numai că a uitat s-o ia!"

— Ce vrei să spui cu asta? se încruntă Episcopul.

— Nimic, Prea Sfinte!

— Ei bine, atunci cară-te! Eu n-am argintărie de dat. Şi nu te mai lua după ce scrie în cărţi!

Unde să se mai ducă bietul domnul Costică, dacă la hotel şi la cei mai buni prieteni ai săi nu-l primeau? Desigur că trebuia să înceapă o viaţă nouă, în alt oraş. Se îndreptă deci spre gară, îşi cumpără bilet, se urcă în tren şi aşteptă ora plecării. Pe linia a doua se vedea un tren de marfă: inima călătorului nostru se strînse. Era unul din trenurile acelea cunoscute de el, care duceau vite la abator.

Deşi vederea animalelor închise după gratii îi făcea rău, se aplecă pe fereastra vagonului, să-şi dea seama cît era convoiul de lung. Atunci rămase cu ochii mari, holbaţi, la adresa care era scrisă cu creta pe vagonul din faţa lui. Căci uitasem să vă spun, la ocnă învăţase să citească binişor.

— Asociaţii mei! strigă, beat de bucurie. Acum ştiu unde să mă duc!

Și coborî repede ca să-și cumpere supliment de bilet, fiindcă el voise să meargă undeva mai aproape, iar orașul asociaților săi era tocmai în cealaltă parte a țării.

„Dar de ce Dumnezeu s-or fi dus așa de departe?“ se întrebă domnul Costică, gîndindu-se că va trebui să călătorească zile și nopți întregi.

CAPITOLUL XXII

Purtarea celor trei asociați

Abia la începutul săptămînii următoare ajunse în orașul căutat. Acolo era mai în sud, încît primăvara apucase să se arate din plin.

„Ah! Ce parfum! Ce parfum de zambile și de tei!“ făcea domnul Costică, îmbătat, umblînd cu nasul pe sus, în timp ce trăsura îl ducea pe bulevardul larg, spre oraș.

Acum, dacă se găsesc printre cititori unii care urmăresc cu atenție tot ce se scrie într-o carte, doar-doar l-or prinde pe autor cu vreo minciună, apoi să le spun că o minciună s-a strecurat mai sus, chit că ei, pesemne, n-au văzut-o. Să știe, deci, de la mine că teii înfloresc totdeauna mult mai tîrziu decît zambilele, și că, îndeobște, parfumurile lor nu se întîlnesc niciodată în același timp și în același loc, afară doar de cazul cînd sînt strînse în sticluțe și se vînd cu gramul la parfumerii.

Ei bine, ce-are a face? În orașul acela s-a întîmplat ca, în primăvara sosirii domnului Costică, zambilele să înflorească mai tîrziu, iar teii mai devreme. Și s-a mai întîmplat ca, tocmai atunci, noul venit să dorească mirosul florilor, în loc de al lăturilor și gunoaielor.

— Ah, ce parfum! Ce parfum! exclama el, respirînd adînc.

Nici nu-și dădu seama cum făcuse drumul, străbătînd orașul pînă la cap, unde era noua fabrică a celor trei asociați.

Șeful măcelarilor, Ghiță Bivolaru și celălalt, tocmai se

aflau în curte, cîntărind din ochi o namilă de porc, dată jos din vagon, cînd porțile se deschiseră...

— Cum intră ăsta ca la el acasă? se mînie Bivolaru. Hei, portar, portar! Ce păzești?

Domnul Costică sări din trăsură și alergă spre ei, cu brațele larg deschise.

— Iată-mă c-am sosit! Tare trebuie că m-ați așteptat!

— Cine-i ăsta? se întrebară cei trei.

— Parcă l-aș cunoaște!

— Bine, fraților, dar eu sînt domnul Costică!

Măcelarii se îngălbeniră.

— Cum ai spus? se bîlbîi Ghiță Bivolaru.

— Hai în birou! scrîșni printre dinți Șeful măcelarilor, aruncînd priviri bănuitoare în jur.

Cînd ajunseră, închiseră ușa cu grijă, cercetară dacă nu ascultă nimeni pe la ferestre, apoi îl încercuiră, furioși:

— De ce ai venit?

— Ce întrebare e asta: de ce am venit? Păi nu sîntem asociați?

— Noi n-avem asociați ocnași. Ia spune mai întîi, cum de-ai scăpat?

— Mi-au dat drumul!

— Păi aveai douăzeci de ani.

— Și încă îți dăduseră puțin!

Domnul Costică își lăsă ochii în jos:

— Nu vă supărați. Mi-au dat cît au crezut ei. Eu nu i-am rugat să-mi dea atît de puțin.

— Acum, de ce spui că te-au eliberat?

— Zice, fiindcă m-am purtat frumos!

— Foarte prost. Nu puteai să te porți urît?

— N-am știut.

— Trebuia să dai cu pumnul în paznici!

— Vai de mine!

— Și să-l înjuri pe directorul închisorii.

— N-aș fi îndrăznit! Era un om tare cumsecade!

— Rău! Și dacă ți-au dat drumul, ce vrei cu noi?

Domnul Costică făcu ochii mari, mirîndu-se cu nevinovăție:

— Nu vreau nimic, fraților! Am venit să-mi iau postul în primire.

— Care post?

— Păi, nu sînt Președinte?

Cu toată supărarea, cei trei izbucniră în rîs:

— Ha, ha, ha! Și încă vrea să fie Președinte, nu mai puțin! Ascultă, mă ocnașule, umbli să ne faci firma de rîs?

Domnul Costică se simți însuflețit deodată de un neașteptat curaj. Nu știa cum să explice lucrurile, dar își amintea convorbirea cu prietenii săi de la ocnă.

— Din cauza voastră am fost condamnat! scrîșni. Acum ar trebui să vă jugănesc!

— Cum?

— Să vă fac de petrecanie!

— Ce-ai spus?

— Da. Să vă lichidez. Să vă curăț. Ați înțeles?

În timp ce domnul Costică vorbea așa, pentru prima oară în viața lui furios, Ghiță Bivolaru fugise în biroul alăturat și chemase Poliția la telefon:

— Alo, veniți repede! Un ocnaș evadat. Foarte periculos. Ne ține sub teroare. Alo, ce-ați spus? Mitraliere? Nu, mitraliere nu, da are două revolvere mari! Veniți repede!

Peste cîteva clipe, automobilele Poliției se auziră venind, vijelios, speriind orașul cu sirenele lor. Porțile se dădură în lături; un grup de gardieni, cu pistoalele în mîini, se repeziră spre birouri, în timp ce alții se postau de-a lungul zidului, ca să nu poată scăpa nimeni.

— Mîinile sus! Mîinile sus! striga comisarul, făcîndu-și curaj.

Domnului Costică nu-i era de altceva, decît că, dacă au să-l ducă din nou la ocnă, directorul are să fie tare mîhnit.

— Trebuie să scap, fie ce-o fi!

Dintr-o săritură, fu la ușă, o smuci și, ieșind pe coridor, o încuie de două ori, după care ascunse cheia în buzunar. Înăuntru, cei trei măcelari începură să urle. Comisarul, cu gardienii după el, urcau scările în fugă.

— Aici, dom' comisar! Săriți! Aici! strigă domnul Costică, arătîndu-le ușa. Ocnașul este înăuntru. Se barichează!

Polițiștii se îngrămădiră în ușă, încercînd s-o scoată din balamale. Fiind însă prea mulți, nu izbuteau decît să se stîlcească unii pe alții.

Fugarul ieși în curte și începu să strige:

— Aici, toată lumea, ajutor! Săriți, că l-a prins pe dom' comisar!

Polițiștii de la poartă și ceilalți se repeziră spre birou. Domnul Costică răsuflă adînc, își netezi hainele mototolite și ieși pe poartă, nestingherit, în timp ce dincolo, polițiștii, din ce în ce mai mulți, își spărgeau capetele între ei, încercînd să scoată ușa din țâțîni.

CAPITOLUL XXIII

A doua întîlnire cu Sfîntul Ignat

Dar acum domnul Costică nu mai avea curajul să treacă prin oraș. Știa că în curînd păcăleala se va afla, și atunci se vor lua după el; de aceea apucă în partea cealaltă, peste cîmp.

Așa merse el toată ziua, ocolind satele și cătunele, ascunzîndu-se prin tufișuri la vederea vreunui trecător. Numai după ce se înnoptă, o cîrmi la dreapta, pe unde își închipuia că trece calea ferată. Adevărat, nu trebui să meargă mult timp, ca să ajungă într-o gară mică, neluminată, de unde tocmai pleca un tren. Își luă la repezeală bilet pînă la orașul cel mai îndepărtat și se urcă repede în primul vagon.

Așa merse fugarul nostru, iarăși, zile și nopți întregi, pînă ce ajunse acolo unde vroia. Acolo, Poliția nu mai putea să dea peste el. Dar, abia puse piciorul pe peron, cînd rămase cu ochii holbați la un afiș lipit pe perete. Era chiar chipul lui, nu-i venea să creadă, chipul lui, cu ochi și cu sprîncene și cu guler de lutru la gît, tipărit pe hîrtie și lipit în văzul lumii, pe zid. Deasupra scria „Premiu un milion“ ... Dedesubt mai scria și altele, dar domnul Costică nu se opri să privească.

Își strînse codița între picioare și ieși tiptil din gară, ocolind pe toți gardienii întîlniți. Numai că afișul fusese lipit peste tot: pe garduri, pe ziduri, pe stîlpi.

„Trebuie să fug!“ se gîndi.

Firește, în oraș n-avea ce căuta. O zi, două, trei poate s-ar fi strecurat, dar a patra zi, dacă i-ar fi venit poftă să meargă la frizer, să se bărbierească, să se ferchezuiască

niţel, dacă şi-ar fi netezit hainele boţite pe drum, n-ar mai fi avut scăpare, ar fi semănat prea bine cu chipul de pe zid!...

De aici începu nefericitul nostru erou drumul său rătăcitor. Încotro? Undeva unde nu sînt jandarmi şi poliţişti! Dar unde nu sînt?

Drum greu şi lung! Şi mai ales, drum fără sfîrşit. Fiindcă domnul Costică nu ştia unde trebuie să ajungă, iar dacă ar fi ajuns undeva, nu ştia ce-ar fi căutat acolo.

Mergea şi nu ştia pentru ce, mergea, sărmanul, de la apus pînă în zori, pe întuneric, ca liliecii şi, cum albea la orizont, îşi căuta un tufiş, unde stătea ascuns ziua întreagă, pînă la asfinţit.

Erau nopţi frumoase, cînd mersul pe cîmpul răcoros îl desfăta, făcîndu-l să uite de trecut. Dar erau nopţi de furtună, cu cerul întunecat, cu nori mînaţi de vînt. Pe urmă începea să fulgere: la lumina albă, care se răspîndea orbitoare peste tot, cîmpul se vedea nemărginit şi pustiu; iar domnul Costică, tremurînd lîngă drum, părea un trunchi de copac trăsnit. Pe urmă veneau tunetele... Doamne, cîtă groază răspîndeau pe pămînt!

Fugarul se trîntea în şanţul drumului, cu capul înfipt în pămînt şi cu mîinile peste cap, căutînd să nu vadă, să nu audă nimic. Dar tunetele se auzeau mereu, zgîlţîindu-i de groază trupul chinuit.

Pe urmă venea ploaia. Erau ploi de vară, repezi, bogate, care în cîteva clipe îl înmuiau ca pe un broscoi. La început îi părea bine, că nu mai fulgera şi nu mai tuna. Dar mai tîrziu începea să-i fie frig...

Bietul fugar! Închipuiţi-vă cît de multe asemenea nopţi sînt într-o lună! Dar în două, dar în trei? Trecuse primăvara, vara era în toi şi el mergea!

Vara! Ah, zilele de arşiţă cumplită! Pitulat în vreun tufiş, departe de drum, domnul Costică aştepta să treacă ziua mai curînd. Dar soarele se mişca încet pe cer şi parcă toată greutatea lui fierbinte se sprijinea în capul bietului fugar!

Apoi foamea! Şi setea! Uneori găsea pe cîmp cîte un cartof putred, rămas de anul trecut; atunci se repezea asupra lui. Nimic din recolta nouă nu era încă împlinit prin aceste părţi, unde oamenii cultivau cereale şi legume tomnatece! Să fi fost nişte tarlale de porumb!... Domnul Costică înghiţea în sec şi, cu spinarea încovrigată, cu burta

suptă, pornea iar la drum. Nici o pădure la orizont. Să fi zis că ar fi dat peste un pîlc de stejari! Atunci ar fi mîncat sămînța copacului, ghinda căzută pe jos, și s-ar mai fi întremat.

Așa treceau săptămînile... Cu cît mergea mai departe domnul Costică, cu atît slăbea. Pielea și oasele aveau să rămînă de el, în curînd! Apoi veni toamna. Ce bine! Acum, domnul Costică va găsi hrană pe cîmp, din belșug. Ei, nu!...

Cînd nenorocul urmărește pe cineva, îl urmărește pînă la sfîrșit. Fiindcă în părțile acestea, unde ajunsese fugarul acum, oamenii cultivau cereale și legume văratice, care fuseseră strînse de pe cîmp de mult.

Suferința lui nu se sfîrșise, avea să țină iarăși săptămîni și săptămîni, luni. Pînă ce domnul Costică simți că începe să-l strîngă frigul la subțiori. Se sfîrșise și toamna, fără să-și dea seama cum.

Urmară zilele ploioase pe care le știți; cîmpul se prefăcu în mocirlă și, ca să meargă un pas înainte, bietul fugar trebuia să facă zece în lături și zece înapoi. În curînd rămase fără ghete, cu piciorul gol în glodul rece și dușmănos. Hainele, ude și murdare, atîrnau în zdrențe; nu mai păstra nimic din ceea ce fusese el în trecut. Numai cu numele mai putea fi socotit om sau porc viu.

Apoi veniră zilele de brumă și ger. Cu picioarele înghețate, domnul Costică se tîra din hotar în hotar, ocolind drumurile și satele, pitulîndu-se pe după desișuri. Într-un revărsat de zori ajunse pe marginea unei păduri de stejar. Pe jos, sub frunzele uscate, era ghindă, dar nu mai avea putere să mestece nimic.

„Acum totul se va sfîrși! se gîndi. Urît a trebuit să mor, Doamne, și nu știu de ce!“

— Cum nu știi de ce? auzi atunci o voce blîndă, lîngă el.

Nici nu deschise ochii, nici nu se mișcă.

— Dumneata ești, Sfinte Ignat? șopti.

— Eu. Ai umblat mult?

— Mult, Sfinte Ignate, mult!

— Ești obosit?

— Tare obosit!

Sfîntul Ignat întinse mîna spre el.

— Să-ți mai dau puțină putere de la mine! zise, făcînd asupra lui un semn.

Domnul Costică se simți îndată mai întremat, în ceea ce privea trupul. Sufletul, însă, parcă îl durea mai rău.

— De ce oftezi?

— Fiindcă nu știu ce am avut de ispășit.

— Ai ispășit pe ale altora. Se întîmplă uneori! Însă Dumnezeu îți va răsplăti înmiit!

— Sfinte Ignate, să nu te superi, dar, dar, mă tem că... oamenii sînt niște porci!

Sfîntul îi duse repede mîna la gură.

— Ssst! făcu. Asta să rămînă între noi!

De sus începu pe negîndite să ningă ușor.

Era tocmai ca în ziua cînd fugise de acasă. Domnul Costică se frecă la ochi. Și locurile parcă semănau, pădurea, cîmpul din față care începea să se albească, ninsoarea...

Tresări.

— Sfinte Ignat, ce zi e azi?

— E ziua mea. Credeam că ți-ai închipuit.

— Aici nu-i cumva locul unde...

— Ba da! Aici ne-am întîlnit noi, atunci demult.

— Și acum, acum, ce trebuie să fac?

— N-ai nimic să-mi ceri? Poate vrei să-ți dau haine noi și bani — și o trăsură frumoasă, ca atunci, să te reîntorci la oraș. Ai mai vrea?

— Aș mai vrea, și parcă nu! Sînt obosit. N-aș mai putea s-o iau încă o dată de la început.

Un timp tăcură amîndoi. Apoi, domnul Costică urmă:

— Uite ce este, Sfinte Ignate. M-am născut porc, mă îndeamnă ceva să mor tot porc. Nu vrei să mă faci ce-am fost?

— Ba da! Dar mai așteaptă măcar pînă mîine. Să treacă ziua asta, de Ignat.

— Mi-e totuna! Ori azi, ori peste un an, de soartă n-am să scap.

— Atunci, facă-se voia ta!

În clipa următoare, domnul Costică simți locul rotindu-se și ameți, întocmai ca rîndul trecut. Cînd își reveni, deschizînd ochii, văzu pămîntul mai sus în fața lui. Stătea în patru labe, de aceea avea altă privire asupra cîmpului înzăpezit. Sfîntul Ignat nu mai era alături.

„Iată-mă iar porc!“ se gîndi domnul Costică, împăcat cu soarta lui.

Nu-i părea rău după nimic ce avusese cît fusese om, plătise prea mult fiecare zi și fiecare lucru.

„Și acum?“ se întrebă, rămas singur în fața cîmpului gol.

În depărtare, abia zărindu-se în lumina zorilor care veneau încet, era satul...

Ce dor i se făcuse! Niciodată nu-și închipuise că va dori atît de mult să se vadă la Grigore Inimă-Acră, în ograda copilăriei lui.

Răscoli zăpada cu rîtul, apucă o gură de ghindă de jos, ca să-și amăgească foamea puțin, și-o luă întins la drum.

CAPITOLUL XXIV

Mutulică a vorbit

Nu se luminase bine cînd ajunse în sat. Ce ciudat că, după ce lipsise atît, recunoștea fiecare loc! De altminteri, nici nu se schimbaseră prea multe. În margine, la Lisandru Văcaru, rămăsese același gard de nuiele, scund; doar dacă mai intrase nițel în pămînt. Într-un loc știa de o deschizătură, pe unde putea tăia drumul. O căută și o găsi.

„Leneși oameni, se gîndi. După atîția ani, să nu repare o fărîmă de gard!“

Cînd să treacă mai departe, auzi dinspre cocină glas de godac. Porcii lui Lisandru Văcaru se sculau totdeauna primii în sat. Își amintea, fiindcă prin celelalte cocini se făcea totdeauna mult haz pe seama lor.

— Guiț-guiț! se auzea dinăuntru un glas, vorbind domol.

Domnul Costică nu se putu împotrivi ispitei de a trage cu urechea nițel. Se apropie tiptil și aruncă o privire printr-o crăpătură a peretelui. Un porc mare, bătrîn, care dacă ar fi fost om ar fi purtat barbă mare, albă, de Moș Crăciun, stătea în mijloc, pe paie, așezat pe picioarele de

dindărăt și povestea. În jurul lui, întinși pe jos, care într-o rînă, care ghemuit cu rîtul în burtă, care cu bărbia sprijinită în pumni, vreo zece godaci ascultau cuminți.

— ... și voi să fiți mîndri, vorbea bătrînul, fiindcă în satul nostru s-a născut porcul cel mai de seamă pe care l-am avut noi.

— Domnul Costică, domnul Costică, nu-i așa? săriră cîțiva din cei mici, ca să-și arate cunoștințele.

— Adevărat, Costică îl chema. El a ajuns om mare la oraș și a luptat o viață întreagă să facă bine neamului său!

Domnul Costică simți că îi vin lacrimi în ochi, gîtul i se strînse de emoție. Cu greu se stăpîni să nu izbucnească în plîns! Făcea să suferi cît suferise el, ca să auzi asemenea cuvinte, de la un porc bătrîn și înțelept!

— Acum, vorbea în cocină porcul cel bătrîn, fiindcă presimt că astăzi o să mă despart pentru totdeauna de voi...

Cei mici se prefăcură neștiutori și mîhniți:

— De ce, unchiule Niță? Unde vrei să te duci, nu ți-e bine aici? Noi eram așa de fericiți cu dumneata!

Se prefăceau, fiindcă nu mai era un secret pentru nimeni ceea ce i se pregătea bătrînului. În ajun, Lisandru Văcaru venise cu vreo doi oameni și îi dăduseră tîrcoale, privindu-l cînd dintr-o parte, cînd din alta, îi pipăiseră osînza din spinare, apoi se apucaseră de ascuțit cuțitele. Iar, în sufletul lor, cei mici de-abia așteptau să-l vadă plecat, ca să nu-i mai bată nimeni la cap cu istorisiri morale, care pe ei nu-i interesau.

— Lăsați, lăsați, copii! îi mîngîie bătrînul. Nu trebuie să vă gîndiți unde mă duc eu; trebuie să mă uitați. Dar amintirea domnului Costică s-o purtați totdeauna cu voi!...

Domnul Costică se întoarse în loc și porni repede, cu un nod cît pumnul în gît. Se strecură prin garduri, trecu prin curți, luînd satul în lung, spre casa lui. La o altă cocină, unde auzi glas de porc, se opri o clipă și ascultă. Întinsă pe paie, o scroafă bătrînă povestea nepoților ei:

— ... „Plecați, fugiți, dați paznicii peste cap și umpleți cîmpul, să nu vă mai poată prinde!“ ne-a strigat, de pe capra trăsurii. Numai așa am scăpat de la moarte...

— Mamă-mare, întrebă un godac, e adevărat că erai chiar acolo?

— Bineînțeles, dragii mei nepoței! Eram în prima linie și l-am văzut, cum mă vedeți și cum vă văd. Niciodată nu mi-am închipuit că o ființă a lui Dumnezeu poate avea atîta curaj. Închipuiți-vă și voi, un porc, fie el îmbrăcat chiar om, să înfrunte puzderie de măcelari și de porcari, plus soldații cu pușcă.

— E de necrezut! E minunat! guițară cei mici.

— De aceea, sfatul bătrînilor a hotărît atunci ca domnul Costică să fie trecut în istoria neamului porcesc drept cel mai mare erou.

Domnul Costică o luă la fugă spre casă, înecat de emoție. Puțin îi păsa ce are să i se întîmple! Puteau să-l înjunghie, puteau să-l afume, să-l facă slănină, costiță, jambon, sarmale și orice altceva, el avea să rămînă nemuritor!...

Trecu iarăși pe sub garduri, prin curți, pe lîngă cocini. Pretutindeni auzea glasuri de porci bătrîni, povestindu-le celor mici isprăvile lui.

— ...Și voi să nu aveți alt scop în viață, scumpii mei fii, decît să nu-i faceți amintirea de rîs!

Se luminase de-a binelea și ninsoarea se mai potolise puțin. Pe la unele case se auzeau uși scîrțiind. Oamenii începeau să se trezească. Domnul Costică se grăbi să nu-l prindă vreunul în curtea lui.

În sfîrșit, ajunse și la gardul lui Inimă-Acră. Inima-i stătu. Cîte o lacrimă îi atîrna din fiecare ochi. De aici plecase! Da, totul rămăsese ca atunci! Nici cocina nu era nouă! Baba Floarea mințise, iar el fusese prost s-o creadă; era doară știut că baba mințea de se prefăcea supa în piftie la vorbele ei!

Înăuntrul cocinei, un porc le vorbea celor mici:

— Iacă, aici e locul unde dormea el! Să nu uitați și să fiți mîndri că v-ați născut și ați crescut în cocina lui!

Domnul Costică își făcu loc pe sub gard. Dinspre casă auzi în clipa aceea sunetul cunoscut al cuțitului la ascuțit. Altădată îl îngrozise acest sunet; acum însă nici măcar nu-l tulbura, îl lăsa cu desăvîrșire nepăsător.

„Da! se gîndi, liniștit, împăcat, poate chiar fericit. Acum sînt mai presus de toate care m-au zbuciumat în trecut!

Eu, unul, ce să spun!? Merită să te sbuciumi o viață întreagă, ca să ajungi la seninătatea aceasta de patriarh!

Iată, nu mi-e rușine de eroul meu. Mă temusem la un moment dat că pînă la sfîrșit ar fi putut să mă facă de rîs.

„Hîrșt-hîrșt!“ se auzea cuțitul frecat pe piatră.

Și cine îl ascuțea? Mutulică! Același Mutulică pe care îl știți. Îmbătrînise un pic? Poate, dar nu se vedea. Firește, nu observăm ce semne pune viața pe chipurile celor ce îmbătrînesc o dată cu noi.

Domnul Costică porni întins spre el. Nu știu cum, dar parcă pe buze avea un zîmbet prietenesc.

Întîi, cînd îl văzu, Mutulică nu înțelese ce se întîmplă, rotițele îi mergeau greu în cap, încît mai dădu cuțitul pe piatră, de vreo două ori. Porcul se așeză în fața lui, în zăpadă, pe picioarele de dinapoi, și-i zîmbi. Îi zîmbi, pe cuvîntul meu! Așa cum ar fi zîmbit un om!

Deodată, Mutulică făcu ochii mari, cuțitul îi scăpă din mîini. Cine înțelege greu, înțelege mai vîrtos.

Domnul Costică îi zîmbea înainte, liniștit, împăcat, cu gîtul întins spre el, și numai că nu-i spunea:

— Haide, măi Mutulică! Ia cuțitul de jos și propteș-te-l colea. Uite, unde ți-arăt eu! ... Hai, fă și tu o ispravă în viața ta!

Ușa tindei scîrțîi și Inimă-Acră ieși din casă, cu Mînă-Lungă după el.

— Ei, ce făcuși, băiete? L-ascuțișî?

Mutulică se întoarse spre ei, zgîlțîit de friguri. În gîtul lui înțepenit, începu să se miște repede ceva, ca o rotiță care scotea un gîjîit lung, și, deodată, de spaimă și de mirare, Mutulică vorbi:

— Ta-tată! Ăsta e dom-dom' Co-Costică, ă-ăl dă s-s-s-a pierdut. Ui-uite-l că s-s-s-a întors!

Taică-su făcu ochii mari, uitîndu-se la fiu-su, nu la porc.

— Nevastă, strigă, vino repede! Mutulică a vorbit!

— Ce spui, omule? Ai căpiat? se auzi femeia strigînd din casă.

Dar nu striga numai ea: striga și fii-sa, adică nevasta lui Mînă-Lungă, se minunau și dădeau să se repeadă afară, unii peste alții.

— Unde ești, Mutulică, dragul mamei? striga femeia, ieșind, plîngînd de bucurie și de mirare. Ia mai vorbește o dată, să te aud și eu!

Mutulică se încordă să spună ceva; dar în afară de ce spusese la început, nu era încă în stare, îi trebuia exercițiu.

— Ma-mamă... dom' Co-Costică a ve-venit î-î-înapoi...

— Uliu! că frumos vorbește, dragul de el!

Auzind hărmălaia, pe la garduri se iviră vecinii, curioși, fiecare cu cuțitul în mînă, căci toți se pregăteau pentru aceeași treabă.

— Da' ce-i, măi, nea Grigore? Ce v-a apucat? întrebau.

— Mutulică a vorbit!

— Nu mai spune?! Asta e adevărată minune!

Femeia lui Inimă-Acră se aruncă spre poartă, ieși în drum și începu să strige:

— Oameni buni, oameeni buni! Mutulică a vorbit!

Apoi o luă la fugă prin sat, oprindu-se pe la răspîntii, pe la puțuri, unde erau oameni adunați, și strigînd:

— Mutulică a vorbit!

Vorba se ducea din gură în gură, mai departe, din ogradă în ogradă, de la o casă la alta.

— Măi, vere, Mutulică a vorbit!

— Nu mă-nebuni!

Oamenii își luau fuga mintenele în spinare, femeile își puneau scurteicile pe umeri și cu toții porneau spre casa lui Inimă-Acră, să vadă minunea. Nimănui nu-i mai ardea de tăiat porcul.

— Haideți, mă, strigau, să-l vedem pe Mutulică!

— Da' de ce?

— Cică a vorbit!

Prin cocini, porcii începeau să se mire:

— Ce naiba s-o fi întîmplat de întîrzie atît?

Fiindcă, într-adevăr, cît era satul de mare, nu se auzea de nicăieri, nici măcar un singur guițat. Toți oamenii erau strînși la Inimă-Acră în ogradă.

— Ia vorbește, Mutulică, să te auzim și noi! zicea fiecare nou venit.

Mutulică se opintea din gît și repeta mereu:

— U-uite! Do-dom' Co-Costică s-s-a î-î-întors!

Iar domnul Costică, în mijlocul mulțimii, așezat pe picioarele de dindărăt, se uita cînd la unii, cînd la alții, zîmbindu-le împăcat tuturor.

CAPITOLUL XXV

Happy end

Trecuseră mulți ani de atunci... Într-o după-amiază limpede, de toamnă, domnul Costică stătea la locul lui obișnuit, pe grămada de paie din mijlocul ogrăzii...

Cum, după atîția ani? Nu l-au tăiat?

Iată că nu! Și nici măcar nu l-au certat pentru fuga lui de demult, acum uitată.

Dar cum așa?

Uite cum: de cînd se întorsese el, toate îi mergeau în plin lui Inimă-Acră. Domnul Costică venise cu noroc. (De atunci a rămas, de altminteri, și credința pe care o știți).

Mai întîi, că Mutulică începuse să vorbească. Cîte nu făcuseră bieții oameni pînă atunci? La cîți doctori nu se căraseră cu el, cîți bani nu risipiseră pe doctorii și, la ce folos?

Iar acum, mutul vorbea! Ba încă mult! Ziua întreagă, numai glasul lui se auzea.

— Măi Mutulică, nu te doare gura? Mai taci și tu un pic!

— Nu, că s-s-sînt ho-hodinit! răspundea el, opintindu-se din gît.

Se mai bîlbîia cîte puțin, dar decît nimic...

În afară de întîmplarea cu Mutulică, se brodiseră și alte minuni, de cînd venise domnul Costică. Găinile lui Inimă-Acră ouau de două sau de trei ori mai mult ca pînă atunci. În loc de un hîrdău pe zi, ca de obicei, vacile dădeau acum două hîrdaie cu lapte. Și, să ne înțelegem: lapte atît de gras, că dacă la două hîrdaie mai puneai unul cu apă, nici nu se simțea. Boii se îngrășau, din te miri ce, de la o zi la alta erau mai frumoși. Copacii din livadă rodeau, ca niciodată în trecut, iar bucatele de pe cîmp, de multe ce se făceau, nu mai aveau loc în hambare, deși cea mai mare parte o cumpărau pe loc negustorii de la oraș, pe preț bun.

Cu însuși stăpînul casei se întîmpla ceva, nu-și mai simțea inima acră, ca pînă atunci. Se împlinise omul la față, obrazul i se făcuse mai alb... Nu mai căta mereu

în pămînt, ci învățase să meargă cu capul sus, privind la cer, zîmbind voios și cîntînd.

— Ce facem, socrule? întreba Mînă-Lungă, în fiecare an, cînd se apropiau de Ignat. Îl tăiem, ori îl mai lăsăm?

Mutulică sărea ars:

— P-p-pă d-dom' Co-Costică n-n-n-ul taie nimeni! E p-p-porcul meu!

Inimă-Acră era de aceeași părere:

— Las' să nu-l tăiem! Că ne-a adus noroc!

Dar nu doar lui Inimă-Acră îi mergea bine de cînd se întorsese fugarul, ci și vecinilor; ba chiar satului întreg. De la venirea lui nu se mai pomenise nici secetă, nici grindină; nici molimi, nici lăcuste, nici sărăcie. Drept urmare, pe domnul Costică îl iubeau toți. Care cum avea la casa lui o lătură mai bună, dădea fuga să i-o ducă.

— Na, coci-coci-coci! Na, Costică!... îl alintau mîngîindu-l pe spinare, în timp ce porcul își clătea rîtul în ceaun.

Că învățase să facă nazuri, prea îl răsfăța multă lume! Femeile, cînd amestecau mălai cu urzici, pentru rațe, își aduceau aminte și de el.

— Na, Costică, na, mofturosule! îl îmbiau, dînd fuga cu strachina mare.

În sfîrșit, ce atîta vorbă, nu era om în sat care să nu-i poarte de grijă.

Așa încît, cu toată bătrînețea, domnul Costică prinsese iarăși carne. Nu mai semăna nici pe departe cu umbra care era cînd se întorsese. Ba, de bine ce-i mergea, luase și fel de fel de tabieturi: se scula tîrziu, ultimul în toată ograda, ieșea în ușa cocinei, se uita pe cer, căsca, se întindea, pe urmă se ducea alene la troacă, unde își clătea cu încetineală rîtul somnoros. Odată toaleta de dimineață sfîrșită, se îndrepta tacticos spre bucătărie.

— Guiț, guiț! adică: Bună dimineața! zicea, băgîndu-și capul pe ușă.

— Ai venit, Costică? Mînca-te-ar mama să te mănînce! se bucura stăpînă-sa, grăbindu-se să-i pregătească gustarea de dimineață.

În timp ce el mesteca, Mutulică îl scărpina pe sub fălci sau pe după ureche. Apoi, sătul, domnul Costică dădea un ocol prin ogradă. Mergea agale ca un om nezorit de nimeni, care se plimbă cu mîinile la spate. Își vîra capul pe la cotețe, pe la grajduri, pe la magazii, de

parcă ar fi vrut să vadă dacă toate sînt la locul lor. După ce termina aici, o lua către poartă, o deschidea cu rîtul și pornea în plimbare pe uliță.

— Na, coci-coci-coci! Na, Costică! îl îmbiau gospodinele, ieșindu-i înainte cu străchinile pline.

Domnul Costică mirosea, își înmuia rîtul, sorbea de două-trei ori, pe urmă pleca mai departe, fără să mulțumească. Asta, dacă-i plăcea mîncarea. Dacă nu, nu se oprea nici măcar s-o miroasă, lăsîndu-le pe bietele femei în drum, de batjocura vecinilor.

Așa mergea, tot lungul uliței; pe ici, pe colo, mai intra în cîte-o ogradă, în inspecție pe la cocine, mai certa porcii dacă nu-i găsea cum trebuie. De la capul satului o lua pe la moară, unde căpăta întotdeauna un căuș cu uruială proaspătă de ovăz, măcinat anume pentru el. Cînd își termina porția, cobora dealul, la iaz, unde făcea o baie. După aceea, vreo oră stătea întins pe mal, să-l usuce soarele, pe o parte și pe alta. Pe urmă, o apuca spre casă, tot atît de domol cum venise.

După una din aceste plimbări, tocmai cînd se întorcea mulțumit, răscolind praful uliței, dădu peste un convoi de ocnași care se oprise la puț, în mijlocul satului.

Am stat mult la îndoială dacă să mai povestesc această întîlnire, sau s-o fac uitată. Apoi m-am gîndit că, oricît ar fi de nepotrivit să răscolesc amintiri triste, nu am dreptul să ascund nici una din întîmplările adevărate.

La vederea ocnașilor, inima domnului Costică începu să bată altfel. Se opri să privească. Și primii pe care îi văzu, în haine vărgate, cu lanțuri la picioare, erau Șeful măcelarilor, Ghiță Bivolaru și celălalt! Nu-i o născocire, erau chiar cei trei asociați, în carne și oase. Iar paznicii convoiului se nimeriseră să fie... da, ei înșiși: Cîinele-Roșu, Cuțit-Ascuțit și Cantalup, vechile cunoștințe. Însemna că se purtaseră bine...

Domnul Costică se așeză pe picioarele de dindărăt, în mijlocul uliței, să i se potolească bătăile inimii. Stătu așa, nevenindu-i a crede, privindu-i cînd pe cei trei dușmani, cînd pe cei trei prieteni. „Oare m-or fi recunoscînd?“ Cum erau să-l recunoască?!

E drept că Ghiță Bivolaru îi arunca o privire iscoditoare, dar nu că ar fi bănuit ceva, ci fiindcă nu-și uitase meseria.

— Drepți! se auzi deodată.

Cîinele-Roșu, cu mîna pe revolver, dăduse semnalul de plecare. Hoții se așezară în rînduri și porniră, zornăind din lanțuri.

Domnul Costică urmări convoiul cu privirea, pînă ce se pierdu în zări, pe drumul care ducea la orașul îndepărtat unde erau oamenele...

Cîteva zile, sufletul îi fu tulburat de această întîlnire; apoi, încetul cu încetul, începu să uite. Își reluă unul cîte unul vechile tabieturi: sculatul tîrziu, plimbarea prin sat, vizita la moară, baia, și așa mai departe. Tocmai la prînz se întorcea acasă, răscolind praful prin mijlocul drumului.

Acasă își găsea stăpînii pregătindu-i prînzul. Fiecare dintre cei ai curții făcea ceva pentru el, domnul Costică primea totul de-a gata. După ce se ospăta boierește, luînd bucatele numai pe alese, se retrăgea în fundul cocinei, unde, pînă pe la ceasurile patru, își făcea siesta. Apoi primea vizita porcilor din sat. Aceștia îl așteptau strînși în cerc, în mijlocul ogrăzii. Trecea printre ei, cu pașii rari, cu ochii în pămînt, ca un gînditor. Nici una din mișcările lui nu erau pripite, nimic nu făcea înainte de a se gîndi îndelung dacă e sau nu potrivit cu situația lui în sat.

Odată așezat pe paie, între musafiri, își rotea domol capul de la o margine la alta a adunării, privind pe fiecare ins în parte. Numai după aceea le făcea semn să stea jos...

Aici l-am găsit, după ani și ani, în după-amiaza aceea limpede de toamnă, cu care am început acest ultim capitol.

Adunarea tocmai aplauda pe un mic purcel care recitase o odă dedicată domnului Costică. După ce entuziasmul primului moment trecu, porcii întoarseră capul spre bătrîn, așteptînd să audă părerea lui.

— Hîm, hîm! tuși domnul Costică. Mda, ce să spun! N-ar fi rău! Rima este bună... Ritmul lasă de dorit, pe ici, pe colea, însă asta se poate îndrepta. Iar simțămintele exprimate sînt destul de fierbinți. Tînărul promite să ajungă ceva! Cine sînt părinții lui?

Un porc mare, roșu de emoție pînă în vîrful urechilor, făcu un pas înainte.

— Tu ești tatăl poetului?

— Da!

— Și maică-sa?

Porcul lăsă rîtul în jos.

— Micuțul e orfan de mamă! șopti cineva.

— Oh! Îmi pare rău! Condoleanțele mele! De cînd?

— Acum un an, la Ignat! răspunse cu întristare văduvul.

— Nu-i nimic! Asta-i soarta, n-ai cum să i te împotrivești. Să ai grijă de micuț! Cred că e talentat, s-ar putea să iasă din el un bun poet!

— Dacă pînă atunci nu l-or băga la cuptor! ... făcu părintele purcelului, fără curaj.

— Ei, nu așa, nu așa! Dacă am gîndi toți la fel, ar însemna să ne punem doliu la cocini și să nu mai așteptăm altceva decît moartea! Fiți mai optimiști, ce Dumnezeu!

— Vorbește ca un înțelept! își șopteau porcii, între ei.

O tînără purcică înaintă doi pași, făcu o reverență timidă în fața domnului Costică și, dîndu-și ochii peste cap, începu să cînte o romanță ieșită de curînd, foarte la modă, un șlagăr:

De cînd te-ai duus,
Cocina-mi pare pust-ie
Nimic nu-mi prieşte, vai mi-ie!
Șorici și oase-am ajuu-uns ...

— Cîntecul e prea de duzină! își dădu părerea domnul Costică la sfîrșit. Sentimentele sînt exprimate prea pe deasupra, vreau să spun că le lipsește adîncimea, nu au ceva durabil și convingător. Din nenorocire, n-avem ce face, asta este muzica dorită astăzi de tineret. Fetița însă are un glas plăcut. Cu multă școală și cu multă muncă, ar putea să ajungă o cîntăreață de seamă.

— Vă mulțumim! Sînteți foarte bun! îngînară emoționați părinții, apropiindu-se să-și îmbrățișeze odrasla.

. . . . . .

Iată așa își petrecea domnul Costică după-amiezele, și poate că le-o mai fi petrecînd și azi, dacă n-o fi murit, că au trecut încă mulți ani de atunci.

Soarele cobora încet spre apus. Pe drum începea să se audă scîrțîitul carelor care se întorceau de la cîmp.

— Mi se pare că este timpul să ne retragem! zicea unul dintre porci, încercînd să se ridice, dar neîndurîndu-se. Astăzi v-am deranjat cam mult.

— Nicidecum, nicidecum. Puteți să mai stați!

— Vă mulțumim!

Un purceluș îndrăzneț, cu glasul subțire, ieșea în față:

— Mai povestiți-ne o dată, dacă nu vă supărați, cum v-ați luptat cu bandiții!

Adunarea aplauda:

— Oh! Da! Povestiți-ne! Vă rugăm frumos!

Domnul Costică se înroșea de plăcere.

— Dacă țineți chiar așa de mult, iacă, am să vă povestesc. Dar ultima dată. Să nu mai insistați! ...

Și începea iarăși povestea pe care toți porcii o știau pe de rost ...

— Tată, ia întreabă-l tu! șoptea un purcel, pe undeva prin spatele adunării. E adevărat că a fost și la ocnă?

Părintele îl apuca de ureche.

— Ssst! Ține-ți gura! îl certa, printre dinți. Nu ți-am spus că despre asta nu trebuie să vorbești?

Purcelul pedepsit scîncea încetișor ...

Așezat pe picioarele de dindărăt, în vîrful paielor, ca pe un tron, domnul Costică povestea:

— ... atunci bandiții au rupt-o la fugă, lăsînd toate armele jos!

— Ah! Ce minunat! Ce minunat! exclamau porcii, înfiorați.

Și seara ... și serile cădeau încet peste sat.

Noiembrie, 1945

CUPRINS

FERMA „COȚOFANA VESELĂ"

Capitolul I
Ferma „Coțofana veselă" și stăpînii ei 7
Capitolul II
Vi se prezintă eroul principal și încă un personaj la fel de important 10
Capitolul III
Cum a început idila între Elvira juncana și taurul Pamfil 13
Capitolul IV
Cristofor dă dovadă că este un mare măgar 15
Capitolul V
Cristofor se proclamă Împărat 19
Capitolul VI
Părintele Pomană din satul Ghiftuiți, la slujba de Paști 27
Capitolul VII
Animalele se duc la biserică 31
Capitolul VIII
Se mărită vaca, și plătesc găinile 38
Capitolul IX
Petreceri și iar petreceri 42
Capitolul X
Noaptea cînd au venit hoții la găini 48
Capitolul XI
Hoții cer despăgubiri 54
Capitolul XII
Pregătiri de luptă 57
Capitolul XIII
Atacul 60
Capitolul XIV
Vaca Elvira trimite veşti 71
Capitolul XV
Înmormîntarea lui Azor 80

Capitolul XVI
Sfîrșitul împărăției 83
Capitolul XVII
...și porcul se dovedește a fi un mare muzicant 88
Capitolul XVIII
Incheiere fericită 92

UN PORC MIZANTROP

PARTEA ÎNTÎI

Capitolul I
Cîteva date despre copilăria și tinerețea domnului Costică, din care se vor vedea motivele fugii sale . . . 97
Capitolul II
Intîlnirea cu Sfîntul Ignat 103
Capitolul III
Nea Grigore Inimă-Acră, Mînă-Lungă și Mutulică rămîn cu gurile căscate 107
Capitolul IV
Domnul Costică se instalează la hotel 111
Capitolul V
Liga pentru protejarea porcinelor 114
Capitolul VI
Răpirea domnului Costică de către măcelari 117
Capitolul VII
Cel mai iubit cetățean al orașului 127
Capitolul VIII
Infruntarea polițiștilor cu măcelarii 132
Capitolul IX
Prima dezamăgire 137
Capitolul X
Uimitoarea intervenție a medicului veterinar 141
Capitolul XI
In culmea gloriei pămîntești 145

PARTEA A DOUA

Capitolul XII
Apare un personaj nou, invizibil oamenilor . . . 150
Capitolul XIII
Primele mustrări de conștiință 156

Capitolul XIV
Doi purcei amăriți își povestesc necazurile 160
Capitolul XV
Domnul Costică iscălește maldăre de hîrtii 163
Capitolul XVI
Pătimirile 166
Capitolul XVII
Ura populară 170
Capitolul XVIII
La Curtea cu Jurați 173
Capitolul XIX
Viața la ocnă 177
Capitolul XX
Banda Ciinelui-Roșu . . . 182
Capitolul XXI
Intoarcerea în oraș 185
Capitolul XXII
Purtarea celor trei asociați 192
Capitolul XXIII
A doua întîlnire cu Sfîntul Ignat . . 195
Capitolul XXIV
Mutulică a vorbit . . . 199
Capitolul XXV
Happy end 204

Lector: **DELIA DAMIRESCU**
Tehnoredactor: **KLARA GALIUC**
Bun de tipar: 4. X. 1991.
Apărut: 1991.
Coli de tipar: 13,5.

Tiparul executat sub cda. nr. 203/1991,
la Imprimeria de Vest, Oradea,
Str. Mareşal Ion Antonescu nr. 105.
România

ISBN 973-25-0382-3

LEI 63